

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 917
Παρασκευή
14 Μαρτίου 2008
Τιμή: 4 ευρώ

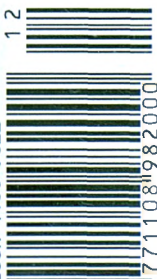
Ο **Alexix** εξ αριστερών

- Ασφαλιστική ισοπέδωση
- Η ΝΔ διαλύει το σύμπαν, μήπως και κερδίσει χρόνο
- Ο ΣΥΡΙΖΑ έτοιμος να αναποδογυρίσει το τραπέζι
- ΠΑΣΟΚ: τίτλοι τέλους;

ISSN 1108-9822

1 2

9 1771108198200

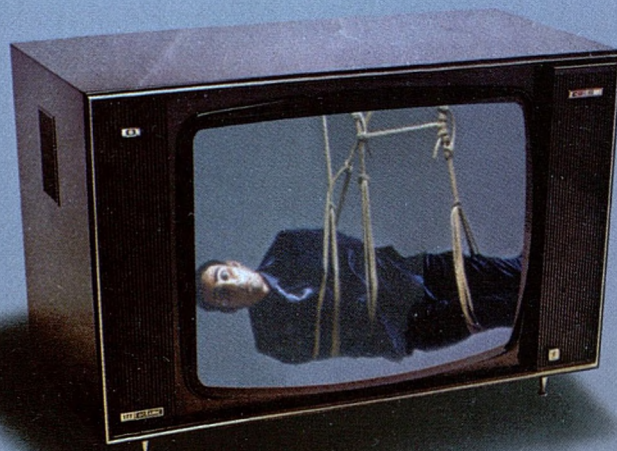
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΩΡΑ

Πώς η TV χρησιμοποιεί τον Άνθρωπο
αλλά και πώς ο Άνθρωπος χρησιμοποιεί την TV

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΕΝΑΡΔΟΣ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ!

Ένα Δράμα και μια Κωμωδία
Θεατρικό δίπτυχο

Εισαγωγή:
Λέανδρος Πολενάκης
Βάσω Μπελίτση Παπαθεοδώρου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ένα Δράμα και μια Κωμωδία
βγαλμένα μέσα από την καθημερινή μας
«εικονική»(;) πραγματικότητα.

Δυο θεατρικά έργα του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΒΕΝΑΡΔΟΥ
που διαβάζονται απνευστί!

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Περίοδος Β' • Έτος 35ο • Τεύχος 917
Παρασκευή 14 Μαρτίου 2008

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ANTI – ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210-7232713 – 210-7232819

Fax: 210-7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chraprou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

Σταυρούλα Μανώλη

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Άννα Χριστάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρουνέρι, τηλ. 210-6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 125 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 250 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

Εθνική Τράπεζα Ελλάδος:

172/40050660

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ασφαλιστικό: Ας' το να καίγεται...	4
• ΣΚΙΤΣΟ: Κώστας Κουφογιώργος	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Όταν ο ΣΥΝ ανεβαίνει και το ΠΑΣΟΚ κατεβαίνει, τι μέλλει γενέσθαι;	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	14
• Τ.Μ.: Η Ελλάδα διασκεδάζει στα ρεμπετάδικα	15
• Τάσος Μπότουλας: Καταργείται το κοινωνικό κράτος με ισοπέδωση προς τα κάτω	16
• Οδυσσέας Αρβανίτης: Η κυβέρνηση προσπαθεί να αγοράσει χρόνο	18
• Θ. Γεωργαντέα: Με ποια δικαιολογία θα κλείσει και η «Ζαχοπουλιάδα»	20
• Άγγελος Τσέκερης: Τα ύστερα του κόσμου ή η Αριστερά καβάλα στο κύμα	22
• Γιάννης Κουρταλιώτης: Ποιος θέλει να αναποδογυρίσει το τραπέζι στο ΣΥΡΙΖΑ;	24
• Τάκης Διαμαντής: Το ΠΑΣΟΚ έχει κλείσει τον κύκλο του;	26
• Γιάννη Κουρταλιώτη: Το μονοπώλιο της ΓΣΕΕ υπό αμφισβήτηση	28
• 10-20-30 ΧΡΟΝΙΑ	30
• Τάκης Χατζηδημητρίου: Η μεγάλη ανατροπή στην Κύπρο	31
• Φαρούκ Τουντζάι: Ποιος πληγώνει την Ελλάδα;	34
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	36
• Σήφης Φιτσανάκης: Τι σημαίνει το φαινόμενο Ομπάμα;	38
• ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	41
• Χάρη Σταθάτου: Ο φόβος των δολοφόνων μπροστά στη γλώσσα	42
• ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ	45
• Αντιγόνη Κατσαδήμα: Οι κάμερες ή «Η manία της παρακολούθησης ως μορφή παράνοιας»	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
• Ελένα Λάζαρ: Ο Καβάφης στη Ρουμανία	49
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Κ&Κ	54
• Νίκος Βρατσάνος: Η αρχιτεκτονική της φράτζας	55
• Ειρήνη Μ. Μουντράκη: Πεντανόστιμη στο Τραίνο στο Ρουφ	56
• Δημήτρης Χαρίτος: Καμιά πατρίδα για τους μελλοθάνατους, Το τελευταίο τραίνο για τη Γιούμα	57
• William Mallinson: Για το βιβλίο του Θ. Βερέμη περί ελληνοτουρκικών σχέσεων	59
• Ρίτσα Φράγκου-Κικιλία: Για το βιβλίο του Σέργιου Μαυροκέφαλου	62
• ΒΙΒΛΙΟ	64
• ΣΥΛΛΟΓΗ	66

Εξώφυλλο: Αλέξανδρος Χατζημιχάλης

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ: ΑΣ' ΤΟ ΝΑ ΚΑΙΓΕΤΑΙ...

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ θέματα έριξαν τη σκιά τους τις προηγούμενες ημέρες και σκέπασαν όλα τα άλλα προβλήματα. Τα οποία πάντως οι κυβερνώντες δεν λησμόνησαν. Μάλιστα τα φρόντισαν με ιδιαίτερο ζήλο όλον αυτόν τον καιρό και καλά τα προετοίμαζαν, για να τα προβάλουν στην πρώτη σειρά όταν θα έφτανε η κατάλληλη στιγμή. Μιλάμε για το πρόβλημα που καλύπτει όλα τα άλλα, που σιγοβράζει καιρό και χρονίζει από παλιά. Μιλάμε για το Ασφαλιστικό.

ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ την εντύπωση ώρες ώρες πως η κυβέρνηση είναι πολύ σοφή και έμαθε τουλάχιστον ένα πράγμα: Να επιλέγει τη σωστή χρονική στιγμή για να φέρει προς συζήτηση ένα θέμα. Και συγχρόνως να «συντονίζει» την ανάδειξη και άλλων προβλημάτων έτσι ώστε τελικά να επικρατεί η πλήρης σύγχυση και μέσα στο γενικευμένο χάος να μπορεί να ρυθμίζει κατά τον πιο ανώδυνο τρόπο τις επιθυμητές λύσεις. Αξιοσημείωτη είναι όμως και η συμμετοχή και η συμβολή της αξιωματικής αντιπολίτευσης στα παίγνια της κυβέρνησης. Αθέλητη βεβαίως, αλλά υπαρκτή.

ΤΟ ΚΑΖΑΝΙ βράζει. Θα περίμενε κανείς πως η αντιπολίτευση θα ήταν πανέτοιμη να ξιφουλκήσει εναντίον των κυβερνητικών μεθοδεύσεων. Και όμως. Το ΠΑΣΟΚ έχει το συνέδριό του και εσωκομματικές εκλογές για «την ανάδειξη νέων οργάνων». Και από Δευτέρα θα αρχίσουν νέες συζητήσεις, νέες ζυμώσεις, νέα ξεκινήματα για εσωκομματικά ξεκαθαρίσματα. Το συνέδριο αυτό ετοιμαζόταν από πολύ καιρό. Κρίνεται το μέλλον του αρχηγού. Ποιος θα μπορούσε να το αναβάλει για να ασχοληθεί το κόμμα με τα συμβαίνοντα στην κοινωνία;

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ γνωρίζοντας πολύ καλά την κατάσταση στο ΠΑΣΟΚ επέλεξε τέτοιες ημέρες και αυτήν την εποχή για να αναδείξει το Ασφαλιστικό. Η ετοιμότητα «του αντιπάλου» βρίσκεται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο. Η κυβέρνηση έχει καλά προετοιμασμένο το έδαφος για να προχωρήσει στη «μεταρρύθμισή» της. Έχει προηγηθεί ο νόμος Ρέππα του ΠΑΣΟΚ, είναι αποδεκτό από το σύνολο της κοινωνίας ότι κάποια μεταρρύθμιση επείγει (δεν είναι όμως μορφοποιημένη αυτή η μεταρρύθμιση), ότι τα Ταμεία είναι πάρα πολλά σε αριθμό, ότι υπάρχουν «ευγενή» Ταμεία αλλά και φτωχά, τόσο που έφτασαν οι συνδικαλιστές των «ρετιρέ» να μιλούν χλευαστικά για «το ΙΚΑ σας», απευθυνόμενοι στους χαμηλόμισθους. Έχουμε και την πονηριά της κυβέρνησης να εξαιρεί το Ταμείο των Δημοσιογράφων από τις συγχωνεύσεις (το Ταμείο ευνοείται σκανδαλωδώς με το περίφημο αγγελιόσημο). Πονηριά που απέδωσε: Η πλειοψηφία της ΕΣΗΕΑ αποφάσισε οι δημοσιογράφοι να μην μετέχουν στις απεργιακές κινητοποιήσεις!

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ το γενικό κλίμα. Και με τις διακοπές του ρεύματος, που έφεραν σε αντιπαράθεση τους καταναλωτές με τη ΔΕΗ ή τη ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ (δεν μάθαμε ακόμα ποιος είναι υπεύθυνος), να κορυφώνουν τις αναταράξεις των ημερών. Σ' αυτές τις περιστάσεις η κοινωνία είναι ανυπεράσπιστα. Απέναντί της έχει μια αδιαφορούσα αντιπολίτευση, μια συστηματική και πονηρή κυβέρνηση, η οποία δεν προχωρά με άλλον οδηγό εκτός εκείνου που θα ζυγίσει το «πολιτικό κόστος» με την «πολιτική πρωτοβουλία», με ένα πολιτικό σύστημα που έχει αναγάγει την προπαγάνδα στην «επιστήμη της Επικοινωνίας».

ΠΟΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ δεν θα αισθανθεί τυφλή να βαδίζει και να καλείται να λύσει θεμελιώδη προβλήματα, όπως αυτό της περίθαλψης και των γηρατειών, τα οποία δεν κατοικούν σε ρετιρέ ή υπόγεια, αλλά είναι εκτεθειμένα στον δικό τους πόνο και με αγωνία περιμένουν την εξασφάλιση της στοιχειώδους φροντίδας.

ΠΟΤΕ ΘΑ
ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ
ΝΑ ΚΑΠΝΙΖΟΥΝ
ΤΑ ΤΖΑΚΙΑ ΝΑ
ΚΑΘΑΡΙΣΕΙ Η
ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ...

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Κ. Καραμανλής

Όταν ο ΣΥΝ ανεβαίνει και το ΠΑΣΟΚ κατεβαίνει, τι μέλλει γενέσθαι;

ΔΥΣΚΟΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ, με απεργίες, συλλαλητήρια, μπλακ άουτ και, φυσικά με σκουπίδια –κατά προτίμηση έξω από αυλές σχολείων! Τι τέχεται η επιούσα; Άχρι στιγμής, το πετρέλαιο έφθασε αισίως τα 110 δολάρια το βαρέλι, ενώ ο πληθωρισμός το 4,4% (τον Φεβρουάριο), από 3,9% τον Ιανουάριο. Η αποδόμηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων –διακηρύσσει η ηγεσία της ΓΣΕΕ– είναι δεδομένη. Εξού και η συνεχιζόμενη αναταραχή: Κατ' ακολουθία: Προκειμένου να «ηρεμήσει ο τόπος», η κυβέρνηση εντέλλεται ν' αποσύρει το νομοσχέδιο της (για το Ασφαλιστικό) και... έχει ο Θεός! (Το ατύχημα είναι ότι η ηγεσία του συνδικαλιστικού μας κινήματος προτιμά, πάντοτε, το «πλην» και ποτέ το «συν», όπου «συν» θα ήταν –μεταξύ άλλων– και η κατάθεση των δικών της προτάσεων).

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, οι απεργίες εξακολουθούν να πολιορκούν την κυβέρνηση... Προχθές Τετάρτη είχαμε την τρίωρη στάση εργασίας που είχαν κηρύξει η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ, (συν την 24ωρη απεργία που πραγματοποίησαν οι εργαζόμενοι στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ΟΤΑ και στη ΔΕΗ), ενώ χθες Πέμπτη, και σήμερα Παρασκευή, οι απεργίες αποκτούν πρόσθετο δυναμισμό, με τη συμμετοχή γιατρών, φαρμακοποιών, μηχανικών, τραπεζοϋπαλλήλων –και βάλε!

ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΕΣ, ΕΚΤΙΝΑΞΕΙΣ ΚΑΙ «ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑ ΤΟΝ ΤΟ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟ ΠΟΥ ΧΑΝΕΙΣ»...

...ΚΑΙ ΕΝΩ οι απεργίες συνεχίζονται και ο Γ.Α. Παπανδρέου άνοιξε χθες, τις

εργασίες του συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ («πρώτο βήμα στην πορεία ανασυγκρότησης του κινήματος»), βάσκανος οφθαλμός –λέγε με νέα δημοσκόπηση της εταιρείας Public Issue, για λογαριασμό του «Σκάι» και της Καθημερινής– εμφανίζει το ΠΑΣΟΚ σε ραγδαία πτώση, με τον Συνασπισμό, αντίθετα, σε νέα εκτίναξη! Έτσι: Η διαφορά μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ διευρύνεται τώρα στο 6,5%, με τη ΝΔ να συγκεντρώνει 37,5% ή 140 έδρες και το ΠΑΣΟΚ 31% ή 83 έδρες. Όσο για τα άλλα κόμματα της πενταμερούς μας Βουλής έχουμε και λέμε: ΣΥΡΙΖΑ 17% ή 46 έδρες, ΚΚΕ 7,5% ή 20 έδρες, ΛΑΟΣ 4% ή 11 έδρες, λοιπά κόμματα 3%.

ΕΝΤΑΞΕΙ, οι αριθμοί ενίοτε «ευημερούν», χωρίς να έχουν σταθερό υπόβαθρο. Ισχύει, άραγε, αυτό, στην περίπτωση του ΣΥΡΙΖΑ; Φθάσαμε –όπως υποστηρίζουν μερικοί– στο τέλος του δικομματισμού; Σήμανε –αφεύκτως– η ώρα των «συμμαχικών κυβερνήσεων», την οποία (ώρα) αποκήρυσσαν, ως χθες, λογής απολογητές του «μη κυβερνητισμού»; Τα ερωτήματα είναι πολλά, οι απαντήσεις ποικίλλουν, το μόνο βέβαιο (με βάση τις, ως τώρα, δημοσκοπήσεις) είναι ότι οι σημερινοί ψηφοφόροι του ΣΥΡΙΖΑ προέρχονται: Το 14% από τη ΝΔ, το 26% από το ΠΑΣΟΚ, το 7% από το ΚΚΕ, το 35% από τον ΣΥΡΙΖΑ, το 1% από τον ΛΑΟΣ, από τα λοιπά 1% και αδιευκρίνιστη ψήφος 17%.

ΤΟ «ΑΤΥΧΗΜΑ» για τους απολογητές του «μη κυβερνητισμού» είναι ότι η ιδέα των συμμαχικών κυβερνήσεων κερδίζει συνεχώς έδαφος: Ένας κομμουνι-

στής –σου λένε– δεν πρέπει να διεκδικεί (στα πλαίσια του αστικού καθεστώτος) παρά μόνο θέση βουλευτού και, φυσικά, ποτέ θέση προέδρου της Δημοκρατίας (όπως λένε –καλή του ώρα– ο Δημήτρης Χριστόφιας ή, παλαιότερα, ο Λεωνίδας Κύρκος) ή θέση προέδρου του Αρείου Πάγου ή αρχηγού των Ενόπλων δυνάμεων ή (ενίοτε συμβαίνουν και αυτά) θέση μητροπολίτη ή αρχιεπισκόπου! Πάντως, και για να παραθέσουμε τους σχετικούς αριθμούς: Έξι στους δέκα ψηφοφόρους τάσσονται υπέρ κυβερνήσεων συνεργασίας: Το 25% υπέρ μιας συνεργασίας ΝΔ – ΠΑΣΟΚ, το 21% υπέρ μιας συνεργασίας ΠΑΣΟΚ – ΣΥΡΙΖΑ, ενώ το 20% υπέρ της διενέργειας νέων εκλογών, σε περίπτωση μη αυτοδυναμίας. Και ο νοών νοεΐτω!

ΠΑΣΟΚ: ΟΤΑΝ ΣΕ 15 ΧΡΟΝΙΑ ΕΧΕΙΣ ΧΑΣΕΙ ΤΟ ΕΝΑ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΣΟΥ

ΑΣΦΑΛΩΣ ΤΟ ΤΙ υποστηρίζουν λογής «θεωρητικοί απολογητές», ολίγον ενδιαφέρει τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ και το κλειστό («ως όστρακο») επιτελείο του. Το ΠΑΣΟΚ –σου λένε– παραμένει κόμμα εξουσίας... Συνεπώς ήμεθα η διάδοχος κατάσταση, ευθύς μόλις καταρρεύσει –«υπό το βάρος των ανομιμάτων της»– η σημερινή κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Άρα, όπερ έδει δείξει. Υπάρχει, όμως, μια τέτοια δυνατότητα, όταν το ΠΑΣΟΚ υπολείπεται της Νέας Δημοκρατίας περισσότερο από έξι μονάδες; Ο Γ. Α. Παπανδρέου αισιοδοχεί: Όλα μπορούν να γίνουν –λέει– εφόσον συνδεθούμε με τα νέα κοινωνικά κινήματα και αποκαταστή-

σουμε, στην πράξη την ενότητα του κόμματος.

ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ, όμως, στελεχών και απλών μελών, η βαβούρα-αχός παίρνει και δίνει: «Φθάσαμε στο αμήν» –εξαγγέλει ο Κώστας Σκανδαλίδης (και βέβαια το «αμήν» διαφέρει από το «αιέν»), ενώ ο Παντελής Οικονόμου δεν έχει πρόβλημα να παραδεχθεί: «Στα τελευταία 15 χρόνια, χάσαμε το ένα τέταρτο της δύναμής μας». Άρα...

ΑΠΟ ΤΟΜ Μ. ΤΑΛΑΤ, ΣΤΗΝ ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΝΟΥΛΑΝΤ, ΣΥΝ Μ. ΝΙΜΙΤΣ, ΣΥΝ...

ΩΡΑΙΑ τα κομματικά συνέδρια –έξω από αυτά τι γίνεται; Η κυβέρνηση, με διαδικασία-εξπρές, προσπαθεί να φέρει το νομοσχέδιο για το Ασφαλιστικό στην ολομέλεια της Βουλής, χωρίς... «πολλές και ανούσιες ομιλίες» στην επιτροπή κοινωνικών υποθέσεων. Όσο για το «αν έξω πάμε (ή δεν πάμε) καλά», το μόνο βέβαιο είναι ότι:

α) ΣΧΕΔΙΑΖΕΤΑΙ (προετοιμάζεται) η πρώτη συνάντηση του νέου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Κατά πάσα πιθανότητα η συνάντηση θα πραγματοποιηθεί στις 21 Μαρτίου και, αν όλα πάνε καλά, δεν θα υπάρξει εμπλοκή, εφόσον ο Μ. Ταλάτ δεχθεί, ως βάση για οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις, τη συμφωνία της 8ης Ιουλίου, την οποία έχει προσυπογράψει μαζί με τον πρώην πρόεδρο Τ. Παπαδόπουλο. (Η συμφωνία προβλέπει –μεταξύ άλλων– δέσμευση για την επανένωση του νησιού, στη βάση μιας διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, αναγνώριση ότι το σημερινό στάτους κβο είναι απαράδεκτο, συμφωνία για άμεση έναρξη διαδικα-

σίας για συζήτηση θεμάτων, «που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού και, ταυτόχρονα, εκείνων που αφορούν ουσιαστικά θέματα» και, τέλος, υιοθέτηση μέτρων οικοδόμηση εμπιστοσύνης, προς βελτίωση της ζωής Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων.

β) ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΕΤΑΙ το κουβεντολόι μας με το Νίμιτς, με την προσθήκη και μερικών άλλων επικουρικών διαμεσολαβητών, όπως είναι επί παραδείγματι η κ. Βικτόρια Νούλαντ (πρέσβειρα των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ). Ποιος, τελικά, θα διαμορφώσει το οριστικό όνομα της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας; Όσο για την αναγνώριση του Κοσσυφοπεδίου, δεν χρειάζεται προβληματισμός ή περίσκεψη, διότι υπάρχουν και τα απρόοπτα: Το «Δημοκρατικό Κόμμα Αλβανών» (DPA), λόγου χάρη, που στηρίζει την κυβέρνηση Γκρουέφσκι, υπέβαλε έξι αιτήματα που συνδέονται με την αλβανική μειονότητα στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Και πιο συγκεκριμένα: α) Νόμος για την αναγνώριση της αλβανικής γλώσσας, β) αύξηση του αριθμού των Αλβανών στη δημόσια υπηρεσία, γ) κλείσιμο της υπόθεσης τεσσάρων ανταρτών του UCK, που

του Γεωργίου Παπαδόπουλου

δίδονται σήμερα από το Δικαστήριο της Χάγης. Άλλως το DPA θ' αποχωρήσει από την κυβέρνηση της ΠΓΔ της Μακεδονίας και «ο ευρώς αμοιφθήσεται».

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ, επιτέλους; Ποιος θα θασσεύσει τους Αλβανούς της ΠΓΔ της Μακεδονίας, οι οποίοι –εκόντες, άκοντες– αρχίζουν να πιέζουν τα Σκόπια, όχι, βέβαια, για λογαριασμό μας, αλλά για λογαριασμό τους;

ANTHΝΩΡ

Η ΕΠΟΧΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ, ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Κυκλοφορεί κάθε Κυριακή στα περίπτερα

3341

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Η Χ. Τρικούπη ιδρύει Μ.Κ.Ο –παλιά της τέχνη κόσκινο– με εθελοντές ψυχιάτρους.
- Στόχος η ανάκαμψη του ηθικού των στελεχών της εξαιτίας της κατρακύλας των ποσοστών της.
- Η Ντόρα αρνείται να τη χρηματοδοτήσει, αλλά με παρέμβαση του Αλογοσκούφη το θέμα επιλύεται.
- Ο κάππεν της οικονομίας έκανε και κάτι άλλο.
- Στηρίζει με νύχια και με δόντια τον Γιάννο Παπαντωνίου για να αναλάβει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης.
- Άβυσσος η ψυχή των γαλάζιων.
- Από την απογραφή και τον διεθνή διασυρμό στην προεδρία Ευρωπαϊκής Τράπεζας!
- Η τριπλέτα των απογευματινών tabloids που στηρίζουν την PASOK Ltd. αναζητούν επιχειρήματα για να πείσουν τους αναγνώστες τους ότι μόνη διεξοδος είναι η εταιρεία (συγγνώμη, το κόμμα) τους.
- Το ίδιο και οι τηλεκανίβαλοι των οχτώ.
- Μάταιος κόπος.
- Από το τρένο της Αλλαγής οι επιβάτες κατεβαίνουν στον πλησιέστερο σταθμό (λέγε με ΣΥΝ).
- Κι όσοι βλέπουν συνωτισμό (μεγάλη Ρεπούση) βρίσκουν απάγκιο στο ΚΚΕ.
- Ποιος θα επιβιβάζεται σ' ένα τρένο που οδηγεί στον γκρεμό;

Α, ΡΕ ΠΕΡΤΑΝΑΙ...
ΟΣ ΠΟΤΕ ΘΑ ΜΟΥ ΚΑ-
ΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΡΕΜΑΤΟΣ!

HYSTERIA MAKEDONIKA

του Δημήτρη Πετσετιδη

Η Μακεδονική Φάλαγγα κατέβηκε συντεταγμένη, έστω και με διαρροές, στη Θεσσαλονίκη. Οι βαθμολογητές του εθνικού φρονήματος μέτρησαν τις απουσίες επωνύμων και ανωνύμων. Έβγαλαν αιχμηρά συμπεράσματα και οι ομιλίες, γεμάτες από σπαραξικάρδιες απειλές, δεν χαρίστηκαν σε φίλους και εχθρούς. Ο Άνθιμος Θεσσαλονίκης, όντας γενναιόδωρος, πρόσφερε από μικρόφωνου το διαχρονικό αντίδωρο αγάπης προς τους Σκοπιανούς. Αυτό στη θέση του ονόματος φυσικά. Οι σημαίες σείονταν, το πλήθος διεκδικούσε το δικαίωμα στο παραλήρημα. Στα αγκάθια και τις αθέατες πτυχές της διπλωματίας το πλήθος προτάσσει το διαταραγμένο δίκαιο ενός λαού μονίμως στριμωγμένου στη γωνία. Το δρόμο στρώνει με τα ανάλογα συνθήματα η προτροπή για καταδίκη «του ψευδο-

κράτους και της χωματερής των Αθηνών». Πόσο μεθυστικά ζαλίζει η θέαση του κόσμου εκεί ψηλά από την εξέδρα των ομιλητών! Το θαύμα δεν αργεί. Για να νιώσεις ένας νέος Ναπολέων, που απενίζει τις στρατιές από το ύψος των Πυραμίδων! Για πού το βάλατε χαμένοι στρατοκόποι, με τις πυξίδες θαμμένες στην άμμο της τηλεοπτικής ερήμου; Κανένας δεν τρομάζει κανέναν ρίχνοντας λίγες πέτρες παραπάνω σε γραφεία διπλωματικών αποστολών ή αφρίζοντας σπαραξικάρδια ενώ εγκალεί θεούς και δαίμονες. Το Τριώδιο ναι μεν έκλεισε, αλλά η εικόνα του Ψωμιάδη θα κινείται μοναχικά ανάμεσα σε ερείπια και ξεθωριασμένα σκηνικά, σαν το φάντασμα της Όπερας, που δεν βγάζει την μάσκα έως να λάβουν τα συμπλεγματικά υπολείμματα την ύστατη εκδίκηση. **ΣΩ.ΛΕ**

του Δημήτρη Πετσετιδη

Ο TEMPORA, Ο MORES

Κάποτε τα συνέδρια του ΣΥΝ γίνονταν άνω κάτω μόλις εμφανιζόταν σε αυτά ο προσκεκλημένος εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ και πέταγε επί τη ευκαιρία μια εθιμοτυπική πρόταση συνεργασίας των δύο χώρων. Και να οι ανανεωτές, που έλεγαν ότι πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, και να οι αριστεροί, που την απέκρουαν, πέρναγε η ώρα.

Μαθαίνω λοιπόν ότι στο ΠΑΣΟΚ μπροστά σε ένα συνέδριο με το οποίο δεν ασχολείται σχεδόν κανένας, αναμένεται με εξαιρετική περιέργεια από τους συνέδρους η ομιλία του προσκεκλημένου προέδρου του ΣΥΝ Αλέξη Τσίπρα. Λέτε να κάνει καμία πρόταση συνεργασίας και να τους βάλει να τσακώνονται; Ποιος ξέρει Τα γυρίσματα του καιρού άλλωστε είναι πολύ περίεργα.

Γιαν. Ανδρ.

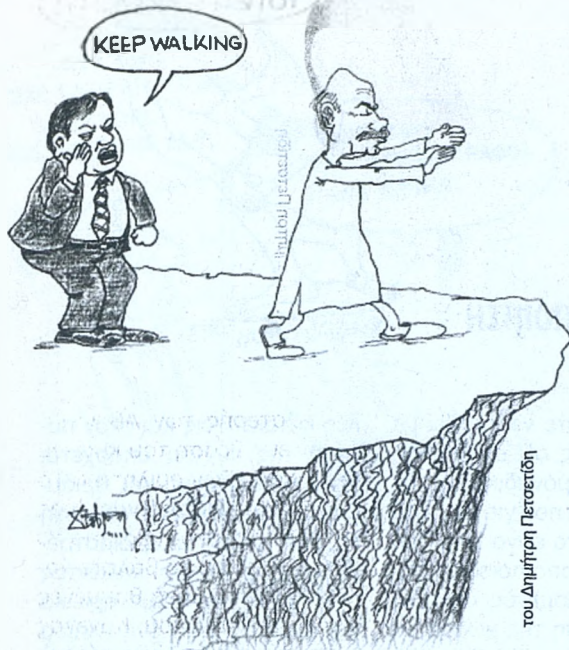
ΑΡΑΙΑ ΑΡΑΙΑ, ΚΑΜΙΑ 45ΑΡΕΑ

Ηταν δεν ήταν 10 χιλιάδες συνολικά οι συγκεντρωμένοι για την ονομασία της Μακεδονίας στα δύο συλλαλητήρια που διοργανώθηκαν στη Θεσσαλονίκη από τον ΛΑΟΣ, τους παπάδες και τις «μακεδονικές οργανώσεις». Κι όμως, όλα τα κανάλια τούς αφιέρωσαν ολόκληρες μακροσκελείς αναλύσεις στα δελτία ειδήσεων, ωσάν να έγινε κανένας λαϊκός σεισμός και να τον χάσαμε.

Όταν αντίστοιχες και μεγαλύτερες διαδηλώσεις γίνονται οπουδήποτε στην Ελλάδα, για κοινωνικά, εργασιακά, οικολογικά ή εκπαιδευτικά θέματα φυσικά, εκεί στα κανάλια ενεργοποιείται ο νόμος της σιωπής των αμνών. Πολύ πρόσφατο το παράδειγμα της διαμαρτυρίας για το λιθάνθρακα, που σε μια μικρή πόλη όπως η Καβάλα συγκέντρωσε περισσότερο κόσμο από όσο και τα δύο εθνικιστικά συλλαλητήρια μαζί, αλλά δεν αξίωσε να του αφιερωθούν 20 λεπτά αφιερώματα στα δελτία ειδήσεων.

Έτσι, για να μην έχουμε καμία αμφιβολία σχετικά με το ποιοι και πώς διαμορφώνουν την περίφημη «ατζέντα της επικαιρότητας».

Γιαν. Ανδρ.

ΠΑΣΟΚ GOES ON

Η στιγμή έφθασε για να ανοίξει η αυλαία του συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ. Ουδείς όμως εγγυάται ότι θα φυσήξει ούριος άνεμος με αριστερή κατεύθυνση. Το κόμμα ασθενεί, αλλά η διάγνωση δεν προχωρεί στην εξακρίβωση του ιού. Από την άλλη, οι φωνές προειδοποίησης για αλλαγή πορείας πληθαίνουν. «Έναν αστερισμό από Τσίπρες χρειάζεται το ΠΑΣΟΚ», επισημαίνει ο Μίμης Ανδρουλάκης, και ο Χρυσόχοϊδης δεν κρίνει την απαισιοδοξία του: «Ό,τι δεν αλλάζει πεθαίνει, και το ΠΑΣΟΚ δεν άλλαξε». Από όλες όμως τις κομματικές νουθεσίες προτιμώ τις μοντερνιστικού ύφους ατάκες, όπως αυτή της Άννας Διαμαντοπούλου: «keep walking ή keep running. Ανασκουμπώστε τα μανίκια»(sic). Λίγο Johnny Walker ακόμα μη θα κεράσετε; **Σ.Λ.Ε**

ΤΟΧΙ ΚΑΙ ΚΛΙΚΛΗΣ!

Στα Νέα δήλωσε ο κ. Σκανδαλίδης ότι το ΠΑΣΟΚ μεταβάλλεται σε Ένωση Κέντρου Αξιωματούχων, σε κόμμα αρχηγικό, και ότι ο πρόεδρος εξελίσσεται σε Σοφοκλή Βενιζέλο της Δημοκρατικής Παράταξης.

Δεν μας τα λέει καλά ο κύριος Σκανδαλίδης. Ο Σοφοκλής Βενιζέλος ήταν γιος –και όχι εγγονός– του Ελευθερίου Βενιζέλου. Εγγονός ήταν ο κ. Νικήτας Βενιζέλος (αλλά και ο Λευτεράκης Βενιζέλος), ο οποίος διετέλεσε, και αυτός, αρχηγός κόμματος. Παλιός συνεργάτης έγραφε στο Αντί το 1988 (τχ. 377):

«Εδώ, στον καθυστερημένο Νότο, οι παραδόσεις είναι ακόμα κυρίαρχες. Κάθε πατέρας

πρέπει να φροντίζει το μέλλον του γιου του και, αν ο τελευταίος δεν τα πάει καλά με τα άλλα επαγγέλματα, πρέπει να του μάθει τουλάχιστον το πατρογονικό επάγγελμα. Είναι και πολύ αποδοτικό. Πάντως η πείρα του Νότου έχει δώσει παραδείγματα για εγγονούς πρωθυπουργών. Ένας από αυτούς είναι και ο κ. Νικήτας Βενιζέλος».

Τώρα οι νεότεροι θα αναρωτηθείτε «Ποιος ήταν αυτός ο Νικήτας Βενιζέλος;» Μετά από είκοσι χρόνια λέτε να αναρωτιούνται πάλι οι νεότεροι «Ποιος ήταν αυτός ο Γιωργάκης Παπανδρέου;»

Β.Γ.

Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

Φαίνεται ότι, εκτός από το Άγιο Όρος, στην Ελλάδα το αυτοδιοίκητο ισχύει και για την αστυνομία. Αλλιώς δεν μπορώ να εξηγήσω αυτό που μου συνέβη τις προάλλες σε κάτι που θεωρητικά αποτελούσε συναλλαγή μου με το ελληνικό κράτος.

Εμφανίσθηκα στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής μου προκειμένου να καταθέσω τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την έκδοση διαβατηρίου στην ολίγων μηνών κόρη μου, για την οποία δεν έχω δηλώσει ακόμα μικρό όνομα. Το πιστοποιητικό γέννησης της κόρης μου την αναφέρει επομένως ως Α. Κ. Ο. (Άνευ Κύριου Ονόματος). Το χαρτί που εξέ-

δωσε η αστυνομία, αντίθετα, την ανέφερε ως «αβάπτιστη». Στην αρχική μου ένσταση ότι το αν έχει ενταχθεί σε κάποιο θρήσκευμα η κόρη μου είναι άσχετο με το αν έχει όνομα, εισέπραξα ως απάντηση το απορημένο βλέμμα του οργάνου. Προφανώς δεν καταλάβαινε τι του έλεγα. Επανάληθα λοιπόν, ζητώντας να αναγραφεται στο διαβατήριό ο πολιτικός χαρακτηρισμός του πιστοποιητικού («άνευ κύριου ονόματος») και όχι ο θρησκευτικός, για να προσγειωθώ απότομα: «Υποχωρούμε και δεχόμαστε να μας έρχονται έτσι τα χαρτιά από το δημαρχείο», με πληροφόρησε ο ένστολος δημόσιος υπάλλη-

λος, «αλλά εμείς το γράφουμε «αβάπτιστο». Σε αυτό δεν κάνουμε πίσω. Μόλις το βαφτίσετε, ελάτε να το αλλάξουμε».

Έφυγα από το αστυνομικό τμήμα αναζητώντας ένα μαγαζί για να αγοράσω μπουρκα στη σύντροφό μου και αναλογιζόμενος ότι το πρόβλημα αυτό θα το αντιμετωπίζει η κόρη μου σε όλη της τη ζωή, αφού σκέπτομαι να ασκήσω το δικαίωμα να μην την εγγράψω σε καμία θρησκεία, μέχρι να αποφασίσει η ίδια. Έτσι, στο εξής θα ονομάζεται Ρούσα για όλο το υπόλοιπο δημόσιο και Αβάπτιστο για την ελληνική αστυνομία **Γιαν. Ανδρ.**

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Οι μηχανοδηγοί Georges and Baggelis βρίσκονται σε κατάσταση αυτοκαταστροφικού ιδεασμού.
- Με κάθε νέα τους δήλωση χάνουν δεκάδες χιλιάδες ψηφοφόρους.
- Ο τ. καταλληλότερος πίνει τσάι στον Κεραμικό με τον ιππότη-ποιητή κ.λπ. Γ. Βέλτσο και τον κοινωνιολόγο Κ. Τσουκαλά της πάλαι τότε Ανανεωτικής Αριστεράς και διασκεδάζει με την ψυχή του για όσα συμβαίνουν στο μαγαζάκι τους.
- Ο Λαλιώτης γράφει βιβλία και κάνει βόλτες στο χωριό του.
- Ο Πάγκαλος συνεχίζει το χαβά του.
- Κάνει δηλώσεις εκτός τόπου και χρόνου και ρίχνει λάδι στη φωτιά.
- Η Άννα Σεγκολέν εξαντλεί τις περιοδείες της μεταξύ κομμωτηρίων και Café της πλατείας Κολωνακίου.
- Η κυρία Φώφη αναζητά ρόλο.
- Όσο για τους πράσινους αετονύχιδες της περιφέρειας, έχουν περιπέσει σε βαθιά κατάθλιψη, μια και απώλεσαν την κουτάλα και το μέλι (ευρωπαϊκά προγράμματα, εργολαβίες και τα σχετικά).
- Ο κόσμος τούς φτύνει κι αυτοί βρίζουν τους δημοσκόπους!
- Εκτός από την εκλογή πράσινου αρχιεπισκόπου και την κινητοποίηση των κλαδικάριων της ΓΕΝΟΠ, ουδέν άλλο κινείται.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Προσπαθούν σποραδικά να βγάλουν κάποια αντιπολιτευτική κορόνα, αλλά οι μνήμες είναι νωπές, και κανείς δεν τους παίρνει στα σοβαρά.

• Εκτός από τον Λαζόπουλο, που του δίνουν υλικό κι έχει τρελάνει τα μηχανάκια.

• Η Δαμανάκη δηλώνει αριστερή!!!

• Τότε κι ο Γιακουμάτος νομιμοποιείται να ισχυρίζεται ότι είναι αναρχικός...

• Από την άλλη η γαλάζια οπερέτα φαλτσάρει μόνιμα και σε όλα τα επίπεδα.

• Οι αθλητίτες της διαδέχονται η μία την άλλη.

• Με το Ασφαλιστικό φέρνει τα πάνω κάτω.

• Τους έστρωσε το χαλί ο (Κ)ρέππας κι αυτοί προχωρούν ακάθεκτοι.

• Η Ολυμπιακή μάλλον μας τελειώνει.

• Η ληξιαρχική πράξη θανάτου απομένει να ανακοινωθεί.

• Οι ελεύθεροι χώροι τιμιεντοποιούνται.

• Ιππόδρομος και Ελληνικό έχει προικοδοτηθεί στους διαχρονικούς και διακομματικούς εργολάβους.

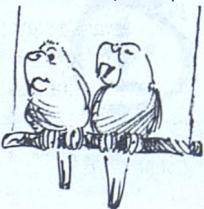
• Τα λιμάνια ιδιωτικοποιούνται.

• Το ίδιο η παιδεία και η υγεία.

• Ποιος είπε ότι η ΝΔ δεν είχε πρόγραμμα;

• Αλλά όταν παίζεις στο γήπεδο χωρίς αντίπαλο...

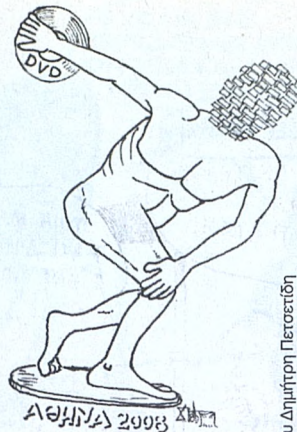
• Κάτι σαν την Τσέλσι με τον Ολυμπιακό του κυρίου Κρίκο!

ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Στη φθηνή συσκευασία του εθνικιστικού παροξυσμού ορισμένοι βρίσκουν ευκαιρία να συμπεριλάβουν λίγες από τις φιλοδοξίες τους. Η καρδιά παλεύει, αλλά δεν απορρίπτει ό,τι θεωρεί καθήκον της. Η τέχνη έχει την προσωπική της προστακτική, τα κελεύσματά της τα ακούει όποιος αρμονικά έχει εξυφάνει το χαρακτήρα με το ταλέντο που σαν φλέβα εκτινάσσεται προς το άπειρο. Ο Μίκης Θεοδωράκης σαλπίζει προς τους τόπους που η ψυχή ονει-

ρεύεται κάποτε να ενωθεί με αυτό που της αξίζει. Μάρτυρες σε αυτό μοναδικοί, οι νότες και οι ήχοι που για πάντοτε θεμελίωσαν το έργο του. Τώρα δα όμως από ποιες σειρήνες συγκλονισμένος σπεύδει στη συνείδηση της χώρας να χαράξει νέα πορεία ρίχνοντας νερό στις μυλόπετρες ενός ασθμαίνοντος εθνικισμού; Αυτός ο ανεμοστρόβιλος της δήθεν αφύπνισης των πολιτών ντύνεται με αλλοπρόσαλλα ρούχα της έντεχνης διαφήμισης, σφετερίζεται δημοκρατι-

του Δημήτρη Πετσέτση

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΝΗΦΑΛΙΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Το 1992, μεσούντος του πρώτου εθνικού παροξυσμού για τη Μακεδονία, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είχε μοιράσει στα λύκεια της χώρας ένα βιβλίο που υποτίθεται ότι παρείχε στοιχεία για το γεγονός ότι «η Μακεδονία είναι μία και ελληνική». Αρκετοί ιστορικοί είχαν τότε διαμαρτυρηθεί ότι το βιβλίο ήταν γεμάτο από ιστορικές ανακρίβειες ή εμπεριείχε συμπεράσματα αυθαίρετα σε σχέση με τα στοιχεία. Στο κλίμα της περιόδου, ωστόσο, τις φωνές αυτές τις έπνιξε η σιγή. Σημασία είχε να προωθηθεί ο τότε «εθνικός στόχος».

Σήμερα που η ελληνική διπλωματία ψάχνει δίοδο για έναν ευπρεπή συμβιβασμό, με εύλο-

γο αίτημα να υπάρχει ένας γεωγραφικός και όχι πολιτειακός προσδιορισμός στο όνομα της FYROM, μήπως είναι καιρός να υπάρξει και μια στοιχειώδης νηφάλια ενημέρωση του κοινού για την πραγματικότητα; Να μάθει δηλαδή ο κόσμος ότι η Μακεδονία είναι μια γεωγραφική περιοχή που εκτείνεται στην Ελλάδα, τη FYROM και τη Βουλγαρία και, ως εκ τούτου, δεν είναι «μία» και «ελληνική», όπως πιστεύει το 80% των Ελλήνων πολιτών;

Άραγε ένα τέτοιο έντυπο θα το άντεχε η ελληνική εκπαιδευτική και κοινωνία ή οι συγγραφείς του θα τράβαγαν της Ρεπούση και της Γιαννάκου τον τάραχο;

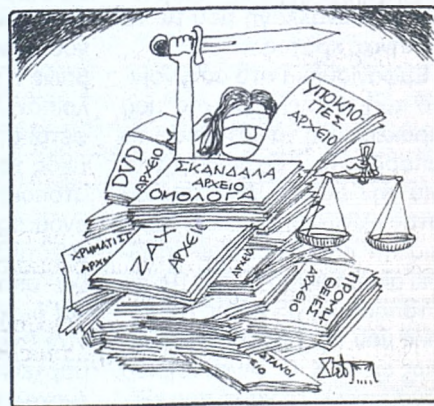
Γιαν. Ανδρ.

ΑΠΟ ΝΩΡΙΣ ΣΤΑ ΒΑΣΑΝΑ

Νωρίς νωρίς, για τις 21 Μάρτη, ορίσθηκε η πρώτη συνάντηση του Δημήτρη Χριστόφια με τον Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Θετικό γεγονός δίχως αμφιβολία ότι δεν χάθηκε χρόνος, αλλά θέλει προσοχή. Την τελευταία φορά που συναντήθηκαν οι Έλληνες με τους Τούρκους παραμονές της εθνικής επετείου της 25ης Μαρτίου ήταν σε ποδοσφαιρικό γήπεδο, όπου φάγαμε 4 και είπαμε και ευχαριστώ.

Ευτυχώς που τόσο ο Χριστόφιας όσο και ο Ταλάτ αισθάνονται –κατά δήλωσή τους– πρωτίστως συμπατριώτες Κύπριοι και πολύ λιγότερο Έλληνες ή Τούρκοι

Γ. Κουρ.

του Δημήτρη Πετσέτση

του Χρ. Πατανίκου

ΜΩΡΙΑ

Η αφ' υψηλού λογοκρισία οσμίζεται τα τέκνα της τέχνης σαν το αιώνιο ανυπεράσπιστο θήραμα. Εντολοδόχος της ακοίμητης συνειδήσεως της κοινωνίας, ο κάθε αξιωματούχος δείχνει λίγο παραπάνω ζήλο για να επιβραβεωθεί από ανώτερους και κατώτερους. Συμβουλεύθηκε εαυτόν ο διευθυντής της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ανατολική Θεσσαλονίκη και, εκδηλωτικά αποφασιστικός, απαγόρευσε σοκαρισμένους την επίσκεψη των μαθητών στην έκθεση με χαρακτηριστικά του Πικάσο μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα του ιδρύματος. Οι δαίμονες γαρ της διαφθοράς παραμονεύουν στις λιτές ασπρόμαυρες γραμμές των σωμάτων. Επόμενο βήμα να ηγηθεί εκστρατείας για να σκεπαστούν με χιτώνες τα γυμνά αγάλματα της Αφροδίτης και τα εκτεθειμένα μέλη σωμάτων που σκορπισμένα εδώ και εκεί ρυπαίνουν την παγκόσμια κοινότητα.

ΣΩ.ΛΕ

του Δημήτρη Πετσετίδη

ΠΡΟΤΑΣΗ ΛΥΣΗΣ

Ο Οτσαλάν σαπίζει στη φυλακή,
Ο Θάτσι στην πρωθυπουργική κορυφή.
Τρομοκράτης το ΠΕΚΑΚΑ, απελευθερωτής το ΟΥΤΣΕΚΑ.
Οι Κοσσοβάρτοι ελεύθεροι κι ευτυχισμένοι,
Οι Κούρδοι βομβαρδιζόμενοι, πολιορκημένοι.

Οι πάσχοντες από παράνοια αναλυτές,
Βλέπουν πίσω από αυτά τις United States.
Το νέο Δόγμα που το ένδοξο αυτό κράτος διακινεί
Λέει: «Το παράδοξο πρέπει να ορίζει τη λογική».
«Νυν υπέρ πάντων ο αγών», διαμηνύει Αλέξανδρος ο Σλαβομακεδών.

Για να σταματήσουν οι διαμάχες μεταξύ των χωρών της Βαλκανικής,
Μια λύση μόνο υπάρχει: να μετονομαστούν σε
United States της Νέας Αμερικής.
Κι ας όψεται για όλα αυτά η του Ορθού Λόγου Ευρώπη,
Που δεν είναι σε θέση το Δόγμα τους να χέσει!

του Πάνου

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Η Αριστερά στα πολύ πάνω της.
- Όπως πριν από πενήντα χρόνια.
- Στο χέρι της είναι να αποτελέσει την έκπληξη.
- Αρκεί οι ηγεσίες των δυο πόλων (ΚΚΕ και ΣΥΝ) να απαλλαγούν από τις χρόνιες αγκυλώσεις και τις ιδεοληψίες τους.
- Πού μυαλό όμως...
- Κι ας τρίβουν τα χέρια τους εγχώρια και ξένα κέντρα!
- Ας είναι.
- Έστω κι έτσι, αθροιστικά θα ξεπεράσει το 20%.
- Και δεν πρόκειται για την επανάκαμψη των γερόντων.
- Αυτοί έχουν ρίξει άγκυρα στο PASOK και τη ΝΔ.
- Είναι οι νέες γενιές των 20-40.
- Αυτοί που οι μισθοί τους δεν ξεπερνούν τα 700 ευρώ.
- Οι άνεργοι, οι υποαπασχολούμενοι και οι νέες γυναίκες.
- Κι αυτό είναι ένα παράθυρο ελπίδας.
- Ο δικομματισμός καταρρέει.
- Η Αριστερά θα φανεί αντάξια του ρεύματος που την ενισχύει ή θα αναλωθεί σε βυζαντινολογίες και παρεμβάσεις «επί της διαδικασίας»;
- Ίδωμεν.

Ν. Μολ.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Σκέφτηκα να κάνω μια συμβιβαστική πρόταση που θα έλυσε μια και καλή το αδιέξοδο: «Γειτονική Δημοκρατία της Μακεδονίας». Και σύνθετη ονομασία είναι και «αλυτρωτικές» διαθέσεις δεν εμπεριέχει και κανέναν δεν ενοχλεί.

Γ.Κ.

Τζίνα Πολίτη

ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Βεβαίως και θα έχει νέο έργο προσεχώς στις οθόνες μας! Τον τίτλο τον έχουν ήδη εξαγγείλει: «Το ύψος της μίζας για την εγκατάσταση εργοστασίων λιθάνθρακα». Διότι δεν πιστεύω ότι είναι κανείς τόσο αφελής ώστε να πιστεύει ότι η εγκατάσταση πέντε, λένε, τέτοιων εργοστασίων, αρχαιοτάτης συλλήψεως, εν έτει 2008, με το όζον κατατρυπημένο κι εμάς να πληρώνουμε πρόστιμα για υπερρύπανση, επιδιώκεται χωρίς να ελπίζει κάποιος/ κάποιοι σε αδρότατη δωροληψία... Τι SIEMENS (αλλά και τι η προσφάτως «επιχειρούσα» και εδώ Microsoft, τιμωρημένη όμως με κάτι τεράστια πρόστιμα από την ΕΕ), με το λιθάνθρακα να δείτε μίζες που θα μας προκύψουν.

Ν.Α.Π.

BIZIM DORA

Τι ξελάσπωμα ήταν κι αυτό της Ντόρας στην Άγκυρα! Ούτε ο Γιωργάκης δεν τα είχε καταφέρει τόσο καλά. Σύντομα θα ξεχαστεί η φράση: «Bizim Yorgos» (ο δικός μας ο Γιώργος) και θα αρχίσουν να λένε οι γείτονες «Bizim Dora».

Φ.Τ.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

Ο πόλεμος που γίνεται στη ΔΕΗ δεν σημαίνει ότι η διοίκησή της και η σημερινή ηγεσία του Υπουργείου Ανάπτυξης έχουν ορθή πολιτική. Πόσο μάλλον όταν οργιάζουν οι εκτιμήσεις ότι στους στόχους της κυβέρνησης είναι η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας επιχείρησης. Ούτε, επίσης, οι επιθέσεις των ιδιωτών στη ΔΕΗ πρέπει να αποτελέσουν δικαιολογία για να καλυφθούν οι παρασκηνιακές διεργασίες κυβερνητικών παραγόντων με κύ-

κλους διαπλεκόμενων συμφερόντων. Τέλος, επουδενί για τους ίδιους λόγους, μπορεί να μένουν στο απυρόβλητο οι διοικήσεις της ΔΕΗ, οι οποίες συστηματικά, με το «επιχείρημα» ότι για τα χάλια της ΔΕΗ φτάνει τα χαμηλά τιμολόγια και η άνοδος της τιμής του πετρελαίου, μεθοδεύουν και υλοποιούν αυξήσεις στα τιμολόγια του ηλεκτρικού ρεύματος, σε βάρος της τσέπης των εργαζομένων.

Π.Π.

ΤΟ ΨΑΛΙΔΙΣΜΑ

Βαρδινογιάννης, Λάτσης, Μπόμπολας, Μυτιληναίος, Κοπελούζος, το δίδυμο Περιστέρη - Κάμπα, οι διάφοροι μεγαλοεφοπλιστές και σειρά άλλων μεγαλοεπιχειρηματιών, άπαντες κονταροχτυπιούνται ή κλείνουν λυκοσυμμαχίες, προκειμένου να πλασαριστούν στη διεκδίκηση του μεριδίου του λέοντος της χρυσοφόρου πίτας της ενέργειας. Κατασκευή αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου, μεταφορές με πετρελαιοφόρα ενεργειακών πόρων, κυρίως από τις περιοχές της πρώην ΕΣΣΔ, κατασκευή νέων λιγνιτικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και εκσυγχρονισμός παλαιών, εκμετάλλευση ορυχείων λιγνίτη σε Ελλάδα και σε γειτονικές περιοχές, καινούργιοι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με

φυσικό αέριο, εγκατάσταση μονάδων εναλλακτικών πηγών ενέργειας (π.χ. αιολική), παραγωγή βιοκαυσίμων. Ουσιαστικά δεν υπάρχει τομέας που να μην εμπλέκονται και να μη συγκρούονται μεγάλοι επιχειρηματίες. Και βέβαια ποιος άλλος θα μπορούσε να είναι ο πρώτος στόχος τους, αν όχι η ΔΕΗ, κατά της οποίας, ιδιαιτέρως με αφορμή τις απεργιακές κινητοποιήσεις και τις διακοπές του ρεύματος, βρήκαν την ευκαιρία να εξαπολύσουν ολομέτωπη επίθεση, κατηγορώντας τη για μονοπωλιακή θέση. Είναι προφανές ότι πίσω από αυτό το όψιμο ενδιαφέρον των ιδιωτών βρίσκεται το «ψαλίδισμα» της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού. Μια επιχείρηση όμως που η κυβέρνηση δεν φαίνεται και τόσο διατεθειμένη να υπερασπιστεί.

Π.Π.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Είναι ηλίου φαεινότερο ότι εδώ και χρόνια διεξάγεται ένας «βρόμικος» πόλεμος στο χώρο της ενέργειας. Είναι φυσικό. Το διακύβευμα είναι μεγάλο. Όπως άλλωστε και οι επενδύσεις που σχεδιάζονται. Εάν λοιπόν, αυτές οι επενδύσεις δεν αποδώσουν στη συνέχεια κέρδη, δεν υπάρχει κανένας λόγος να γίνουν. Πώς διασφαλίζονται τα κέρδη; Στριμώχνοντας τη ΔΕΗ. Εξάλλου κοινό μυστικό μεταξύ των επενδυτών είναι οι φόβοι τους ότι δεν θα μπορούν να αντέξουν στον ανταγωνισμό των μονάδων στις οποίες έχει συμφέροντα η ΔΕΗ. Πολύ περισσότερο, εάν αθροιστούν οι προτάσεις που έχουν υποβληθεί το

τελευταίο διάστημα για κατασκευή όλων των ειδών των ενεργειακών εγκαταστάσεων στην Ελλάδα, τότε προκύπτει ότι είναι τόσες πολλές, που, εφόσον υλοποιηθεί έστω ένα σημαντικό τους κομμάτι, στην προοπτική της επόμενης δεκαετίας θα υπάρχει υπερπροσφορά ρεύματος. Εύλογα γεννάται το ερώτημα: Από τη στιγμή που η αγορά στην Ελλάδα είναι σχετικά μικρή και δεν θα μπορούν να πουλήσουν ρεύμα στις γειτονικές χώρες, δεδομένου ότι και εκεί «τρέχουν» μεγάλα ενεργειακά προγράμματα, πώς θα εξασφαλίσουν οι ιδιώτες επενδυτές τη βιώσιμη λειτουργία πολλών μονάδων;

Π.Π.

ΕΝΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

Εχουμε ξαναμιλήσει για τις περιβαλλοντικές ευαισθησίες των Ελλήνων μεγαλοεπιχειρηματιών. Παραδείγματος χάριν, πρωτοστατούντος του *Ελεύθερου Τύπου*, ξεκίνησε πριν από την απεργία στη ΔΕΗ μια εκστρατεία κατά της συμφωνίας που ήθελε να κλείσει η ΔΕΗ με τη μεγάλη γερμανική εταιρεία RWE και τον Κώστα Αγγελόπουλο της Χαλυβουργικής για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος με λιγνίτη. Ο λόγος των διαμαρτυριών; Η τεχνολογία αυτή ρυπαίνει. Πολύ αμφιβάλλουμε όμως εάν θα εκδηλώνονταν οι ίδιες διαμαρτυρίες εάν δεν υπήρχε στη μέση ο κ. Κ. Αγγελόπουλος, ο οποίος, ως γνωστόν, βρίσκεται σε μακρά δικαστική διαμάχη με την οικογένεια Θόδωρου και Γιάννας Αγγελοπούλου. Την ίδια στιγμή όμως οι «οικολόγοι» δεν επεδείκνυν την ίδια περιβαλλοντική ευαισθησία απέναντι στους ομίλους της ΤΕΡΝΑ και της Endesa Ελλάς (Μυτιληναίος) όταν ελάμβαναν άδειες για να εγκαταστήσουν στο Μαντούδι και στον Άγιο Νικόλαο της Βοιωτίας (Άσπρα Σπίτια) μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από λιθάνθρακα. Να σημειωθεί, επίσης, πως η ιταλική Edison έχει κάνει γνωστή την πρόθεσή της για παρόμοια μονάδα στον Αστακό της Αιτωλοακαρνανίας.

Π.Π.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ

Ησυνεργασία με τη RWE πολλοί θεωρούν ότι είναι προσωπική επιλογή του επικεφαλής της ΔΕΗ κ. Τάκη Αθανασόπουλου. Πάντως, ούτε η ίδια η ΔΕΗ δεν πιστεύει ότι θα υλοποιηθεί το σχέδιο στην Ελευσίνα, επειδή δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτή η κατασκευή μιας τέτοιας μονάδας σε μια ήδη δραματικά επιβαρυνόμενη περιβαλλοντικά περιοχή. Ανεξαρτήτως αυτού όμως, ξαφνικά, με αφορμή τους σχεδιασμούς της ΔΕΗ, φωτιστήκαμε, αφού μάθαμε ότι τα λιγνιτικά σχέδια της ΔΕΗ είναι «βρόμικα», ενώ αυτά των ιδιωτών είναι «καθαρά». Με την ευκαιρία της απεργίας στη ΔΕΗ όμως, μάθαμε και κάτι σημαντικό. Την ενεργειακή γύμνια της χώρας μας, τη δραματική μείωση των μεγάλων λιγνιτικών κοιτασμάτων εξαιτίας της υπερεκμετάλλευσης που γινόταν τις προηγούμενες δεκαετίες, στο όνομα δήθεν του φτηνού ρεύματος, καθώς και ότι τα υδροηλεκτρικά είναι φέτος στα μαύρα τους χάλια.

Π.Π.

ΤΟ ΑΝΤΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ

Πέρυσι υποχρεωθήκαμε βάσει δικαστικής απόφασης –που ελήφθη ερήμην μας– να πληρώσουμε στον «φιλότεχνο» Βλάση Φρυσίρα 81.000 ευρώ. Οι αναγνώστες ανταποκρίθηκαν τότε στις εκκλήσεις μας και βοήθησαν να συγκεντρωθεί το μεγαλύτερο μέρος του ποσού, το οποίο και ενθουλάκωσε ο περί ου ο λόγος «φιλότεχνος» δικηγόρος.

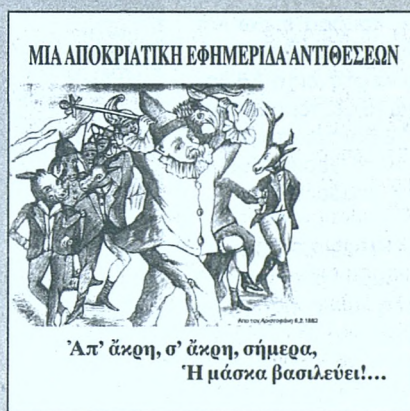
Η προσπάθεια όμως αυτή στέρησε το περιοδικό από κάθε απόθεμα και έκτοτε συνεχίζει με προσπάθειες που είναι πάνω από τα μέτρα μας.

Σήμερα επανερχόμαστε και κάνουμε έκκληση σε όλους τους συνδρομητές να ανανεώσουν τις συνδρομές τους. Κάνουμε έκκληση και σε όλους τους άλλους αναγνώστες να αναζητήσουν φίλους, παλιούς και νέους αναγνώστες του Αντί, και να τους εγγράψουν συνδρομητές.

ΑΝΑΝΕΩΣΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟ ΑΝΤΙ

Μια ετήσια συνδρομή στο Αντί κοστίζει 78 ευρώ για 26 τεύχη. Για οργανισμούς, τράπεζες κ.λπ. το ποσό είναι 200 ευρώ. Για τις ευρωπαϊκές και μεσογειακές χώρες 148 ευρώ και για τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ασία, την Αυστραλία 250 αμερικανικά δολάρια. Γραφτείτε συνδρομητές και ενημερώστε γνωστούς και οικείους σας που θα επιθυμούσαν να συνεχίσει το Αντί τη φωνή διαμαρτυρίας. Για την Ελλάδα ο λογαριασμός είναι **172/400506-60** στην Εθνική Τράπεζα, στο όνομα Χρήστος Παπουτσάκης και για τους φίλους στο εξωτερικό ο λογαριασμός IBAN είναι **GR98 0110 1720 0000 1724 0050 660** και η ένδειξη για την τράπεζα (BIC) είναι: **ETHNGRAA**.

Το σώμα του εγκλήματος

Το εξώφυλλο του τχ. 810. Μια αποκριάτικη εφημερίδα αντιθέσεων: *Απ' άκρη, σ' άκρη, σήμερα, Η μάσκα βασιλεύει!...* Αυτή ήταν η πρώτη σελίδα με την ύλη, όπου δημοσιευόταν και το κείμενο από τα «Βομβίδια καρναβαλικής πολιτιστικής αφασίας». Εκλογές ή καρνάβαλος;

Το κείμενο που προκάλεσε τον κ. Φρυσίρα!

- Άσχετος: Ο Βενιζέλος, που κάθε Σαββατοκύριακο πηγαίνει στο Φρυσιρομάγαζο της Πλάκας και εγκαινιάζει εκδηλώσεις.
- Αν μη τι άλλο, ο άνθρωπος αυτός έχει συνέπεια και ήθος.
- Σχετικός: Ο Φρυσίρας, που χρηματοδοτείται από το ΠΑΣΟΚ χρηματοδοτώντας τους υποψηφίους του (π.χ. τον Σκανδαλίδη), ενώ παράλληλα περιμένει τη ΝΔ για να υποβάλει καινούργια αιτήματα.
- Πώς λεγόταν η παλιά καλή ταινία; Άνθρωποι για όλες τις εποχές [αφιερωμένη στον Θωμά Μώρο (Thomas Moore)].
- Ή, καλύτερα, το σουξέ του Βέγγου Άνθρωπος για όλες τις δουλειές;

ΠΕΜΠΤΗ 28.2.2008 – ΤΕΤΑΡΤΗ 12.3.2008

ΠΕΜΠΤΗ 28.2.2008

•Και μετά λένε γιατί τα πανεπιστήμια δεν πάνε μπροστά. Οι πρυτάνεις ζητούν να μην εφαρμοστεί η διάταξη του νέου νόμου-πλαίσιο για καθολική συμμετοχή των φοιτητών στις πρυτανικές εκλογές, αίτημα στο οποίο συμφωνούν και όλες οι φοιτητικές παρατάξεις. Εμ βέβαια, πώς θα γίνεται το αλισβερίσι μεταξύ τους; Σαν δεν ντρέπονται όλοι!

•Η τρελή κούρσα ευρώ και πετρελαίου συνεχίζεται, με το πρώτο να φτάνει το 1,5 δολάριο, ενώ το δεύτερο ξεπερνάει τα 102 δολάρια το βαρέλι. Τρίβουν τα χέρια τους οι απανταχού κερδοσκόποι.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 29.2.2008

•Θέμα κομματικής πειθαρχίας θέτει η κυβέρνηση προς τους βουλευτές της για τη συμμετοχή στα συλλαλητήρια στη Θεσσαλονίκη για το Μακεδονικό. Δηλαδή, αν πάνε δύο, θα τους διαγράψει; Δύσκολο, πολύ δύσκολο.

•Αρχίζει νέος γύρος διαπραγματεύσεων στη Νέα Υόρκη για το όνομα της ΠΓΔΜ. Εντονες οι πιέσεις των Αμερικανών προς την Αθήνα.

•Ορκίζεται η νέα ενωτική κυβέρνηση Χριστόφια στην Κύπρο.

ΣΑΒΒΑΤΟ 1.3.2008

•Σε κλοιό ύφεσης οι οικονομίες, ενώ τα νοικοκυριά βρί-

σκονται σε απόγνωση, καθώς το μέσο οικογενειακό εισόδημα βρίσκεται στα 1.500 ευρώ, ενώ το όριο της φτώχειας είναι 1.200 ευρώ. Να μία από τις κύριες αιτίες που ανεβαίνει ο ΣΥΡΙΖΑ!

ΚΥΡΙΑΚΗ 2.3.2008

•Η έρευνα του ΣΔΟΕ για την περιφέρεια λίστα του Λιχτεν-

Του παρακάτω ερωτήματος μάλλον πρέπει να επιληφθεί ψυχίατρος: Γιατί η κυβέρνηση άφησε να γεμίσει η Ελλάδα σκουπίδια και μετά να δώσει τα βαρέα και ανθυγιεινά στους υπαλλήλους καθαριότητας των δήμων;

στάιν αποκαλύπτει ότι οι Έλληνες έχουν καταθέσει 80 δις ευρώ σε φορολογικούς παραδείσους. Και μετά συζητάμε για το έλλειμμα του Ασφαλιστικού!

•Δημοσκοπήσεις δίνουν τη διαφορά μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ στις 6 μονάδες, με τα δύο κόμματα να βρίσκονται κάτω από το 30%, ενώ ανεβαίνουν το ΣΥΡΙΖΑ στο 18,5%. «Αέρα στα πανιά μας και όχι στα μυαλά μας», προειδοποι-

εί ο ευρωβουλευτής Δ. Παπαδημούλης. Δεν κάνει κακό να ακούς πού και πού τους εμπειρότερους.

ΔΕΥΤΕΡΑ 3.3.2008

•Πανικός έχει πιάσει τους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ, του δημοσίου και των τραπεζών ενόψει του νέου ασφαλιστικού νομοσχεδίου, και καταθέτουν κατά εκατοντάδες αιτήσεις συνταξιοδότησης. Ψυχραιμία!

•Εκατόμβη νεκρών στη Γάζα. Οι Ισραηλινοί βομβαρδίζουν χωρίς όρια τους Παλαιστίνιους, που απαντούν και αυτοί με όποιον τρόπο διαθέτουν.

•Κλεισμένος στο σπίτι του, ο Γιωργάκης προσπαθεί να συνειδητοποιήσει τα ποσοστά των δημοσκοπήσεων. Μητέρα και αδελφός κάνουν σχέ-

ΤΡΙΤΗ 4.3.2008

•Χτυπάει κόκκινο η βενζίνη, που ξεπερνάει τα 1,20 ευρώ το λίτρο. Τα λαχανικά παίρνουν την ανηφόρα, ενώ έρχεται νέο κύμα ανατιμήσεων έως και 15% στα βασικά καταναλωτικά προϊόντα.

•Ο Δ. Παζινός εκλέγεται για τρίτη φορά πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

•Οι φοιτητές εγκαταλείπουν τα περιφερειακά ΑΕΙ και μεταγράφονται στα κεντρικά, με ποσοστά που πολλές φορές φτάνουν και το 80%. Να χαρώ την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του ΠΑΣΟΚ!

•Δεν έβγαλαν το Οχάιο και το Τέξας τον νέο υποψήφιο των Δημοκρατικών, καθώς η Χίλαρι δεν κέρδισε με τη διαφορά που χρειαζόταν. Ο Ομπάμα εξακολουθεί να προηγείται της κούρσας, με 100 περίπου αντιπροσώπους διαφορά.

ΤΕΤΑΡΤΗ 5.3.2008

•Στα ύψη το Φεβρουάριο ο πληθωρισμός, που ξεπερνάει το 4,4% και μας κατατάσσει επικεφαλής στη λίστα της Ευρωζώνης, με τεράστια διαφορά από τον δεύτερο. Η κυβέρνηση; Προτείνει να κόψουμε τα λαχανικά. Μα έτσι που το πάμε, κύριε Καραμανλή, θα τα κόψουμε όλα. Αλλά εσείς εκεί στην... ακριτική Ραφήνα πού να το καταλάβετε!

•Με συνοπτικές διαδικασίες θα προσπαθήσει να περάσει η κυβέρνηση το ασφαλιστικό νομοσχέδιο. Σε θέση μάχης τα συνδικάτα.

•Στην Αθήνα ο νέος πρόεδρος της Κύπρου για συζητήσεις σχετικά με τη λύση του Κυπριακού.

•Τα χιόνια δεν γέμισαν τους ταμειευτήρες, και το καλοκαίρι κινδυνεύουμε για ακόμα μία χρονιά με λειψυδρία.

ΠΕΜΠΤΗ 6.3.2008

•Σε Σκόπια και Θεσσαλονίκη

ο Νίμιτς, σε μια ακόμα προσπάθεια λύσης του προβλήματος της ονομασίας της ΠΓΔΜ. Φως όμως δεν φαίνεται από πουθενά, αν και η Αθήνα δέχεται τη σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό, λύση που απέρριπτε μετά βδελυγμίας πριν από 15 χρόνια. Στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα, λέει ο λαός, αλλά οι ελληνικές πολιτικές ηγεσίες, πού...

• Πέντε χρόνια επιπλέον δουλειά σε όλους προβλέπει το ασφαλιστικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης, ένα πρόχειρο κείμενο που το μόνο που επιθυμεί είναι να γεμίσει τα ταμεία του κράτους καταληστεύοντας τα Ταμεία.

• Μέσα στην απόγνωση του για τα ποσοστά των δημοσκοπήσεων, το ΚΚΕ επιτίθεται στο ΣΥΝ με βασικό άρθρο του *Ριζοσπάστη*. Ψυχραιμία, σύντροφοι!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7.3.2008

• Μέσα στο μπάχαλο του Ασφαλιστικού και του Μακεδονικού εμφανίστηκε και η πασοκική υπερνομαρχία Αθηνών με νέα σχέδια για το Πεδίο του Άρεως, στο οποίο κανείς σώφρων άνθρωπος δεν τολμάει να περπατήσει μετά τη δύση του ηλίου, καθώς βρίσκεται εμπόρων ναρκωτικών και ματάκηδων.

• Έκρηξη αδιαλλαξίας των Σκοπίων αναγκάζει την Ελλάδα να πηγαίνει ολοταχώς για βέτο στο ΝΑΤΟ.

• Την πασοκική πεπατημένη παίρνει και ο Καραμανλής μιλώντας για ρετιρέ στο Ασφαλιστικό. Εμπρός στο δρόμο που άνοιξε ο Ανδρέας!

• Σε συνέντευξη Τύπου ο Γιωργάκης υποστηρίζει ότι θα μείνει στο ΠΑΣΟΚ για να το κάνει και πάλι μεγάλο, όσο χρόνο και αν χρειαστεί. Το βλέπω όχι τρίτο, αλλά τέταρτο κόμμα σε λίγους μήνες! Αχ Μαργαρίτα, μάγια έχεις κάνει στον γιο σου;

ΣΑΒΒΑΤΟ 8.3.2008

• Συνεχείς διακοπές ρεύματος λόγω της απεργίας στη ΔΕΗ. Η ΓΕΝΟΠ καταγγέλει τη διοίκηση ότι έχει διαθέσιμο ρεύμα, αλλά σαμποτάρει τον αγώνα της. Επεμβαίνει εισαγγελέας για να διευθετήσει την κατάσταση.

ΚΥΡΙΑΚΗ 9.3.2008

• Νίκη με αυξημένο ποσοστό αλλά χωρίς αυτοδυναμία πετυχαίνει ο σοσιαλιστής Θαπάτερο στις ισπανικές βουλευτικές εκλογές.

ΔΕΥΤΕΡΑ 10.3.2008

• Καθαρή Δευτέρα και ο λαός γιορτάζει, προσπαθώντας να ξεχάσει για λίγο τι τον περιμένει με την ακρίβεια και το Ασφαλιστικό στη χειρότερη οικονομία της Ευρωζώνης, με ανύπαρκτη κυβέρνηση και εξαφανισμένη αξιωματική αντιπολίτευση!

ΤΡΙΤΗ 11.3.2008

• Αρχίζει ένα εικοσαήμερο απεργιακών κινητοποιήσεων για το Ασφαλιστικό. Για ακόμα μία φορά οι βουλευτές της ΝΔ αποδεικνύονται κότρες, γιατί δεν θέλουν να χάσουν τη βολή τους, και, αν και διαφωνούν, θα ψηφίσουν το ασφαλιστικό νομοσχέδιο. Γιατί, περίμενε κανείς κάτι διαφορετικό;

ΤΕΤΑΡΤΗ 12.3.2008

• Νέκρωσε η Ελλάδα μετά τις 12 το μεσημέρι με τη στάση εργασίας που κήρυξε η ΓΣΕΕ για να δηλώσει την αντίθεσή της στο ασφαλιστικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης.

• Το απόλυτο ανέκδοτο. Όλοι οι πασόκοι περιμένουν την αυριανή ομιλία του Αλέξη Τσίπρα στο συνέδριο του κόμματός τους. Ούτε αρχηγός τους να ήταν!

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ ο Δ'
ο ΑΠΕΡΓΟΣ

Η Ελλάδα διασκεδάζει στα ρεμπετάδικα

Όταν πριν λίγους μήνες ένας φίλος υποστήριξε ότι ένας λαός που δεν παράγει ποιητές δεν έχει μέλλον, δεν τον είχα πάρει και πολύ στα σοβαρά. Σκέφτηκα ότι μέσα στο στρες των καιρών δεν θα έχω προλάβει να τους ανακαλύψω.

Ο ίδιος μας έβγαλε την προηγούμενη εβδομάδα για να μας κεράσει για την εορτή του. Και έκλεισε τραπέζι σε ένα ρεμπετάδικο στο Παγκράτι. Το τι θα έβλεπα και θα άκουγα τις επόμενες τέσσερις ώρες δεν το είχα φανταστεί ποτέ. Το πρόγραμμα αποτελείτο από λαϊκά τραγούδια, της περιόδου της δικτατορίας ως επί το πλείστον, και ρεμπέτικα της ομάδας εκείνης που έχουν χαρακτηριστεί ως χασικλίδικα. Και τίποτε άλλο.

Η έκπληξή μου ήταν ότι η πλειοψηφία των θαμώνων, ανεξαρτήτου ηλικίας, τα τραγουδούσαν όλα, και μάλιστα με τρόπο που έδειχνε ότι τους ήταν απόλυτα οικεία.

Όταν εξέφρασα την απορία μου, μου είπαν ότι αυτό συμβαίνει, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, παντού και η χώρα, αν δεν διασκεδάζει στα σκυλάδικα, ξενυχτάει στα ρεμπετάδικα.

Το μεγάλο πρόβλημα σήμερα στην ελληνική κοινωνία είναι ότι δεν έχει σύγχρονα τραγούδια να τραγουδήσει. Πλην ελαχίστων, οι μεγάλοι συνθέτες έχουν σιγήσει και δεν γράφουν πια. Η νεολαία έχει στραφεί προς την ξένη μουσική και τα ελληνικά των δεκαετιών του '70 και του '80. Γεμίζει τα γήπεδα και τα θέατρα ακούγοντας τραγούδια και μουσική που την είχαμε ακούσει εμείς για πρώτη φορά όταν ήμασταν στην ηλικία των 20 χρόνων. Θα πείτε, είναι κακό αυτό; Ναι, είναι. Γιατί ο καθένας πρέπει να ακούει τα τραγούδια της γενιάς του.

Και, επίσης, το χειρότερο απ' όλα είναι να διασκεδάζουμε με τραγούδια μίζερα, που δεν δίνουν καμία προοπτική για το μέλλον, στρέφονται στο παρελθόν, και μόνο σε αυτό.

Δεν είναι δυνατόν η ελληνική κοινωνία και η νέα γενιά να εμπνέεται σήμερα από τραγούδια που έχουν σαν μοναδικό θέμα τους τα ναρκωτικά. Δεν είναι τυχαίο που στη δεκαετία του '60 η Αριστερά δεν είχε σε υπόληψη αυτό το είδος των τραγουδιών. Και δεν είναι, επίσης, καθόλου τυχαίο που ήταν η εποχή που άνησε το νέο ελληνικό τραγούδι, με πρωτεργάτες τους Θεοδωράκη και Χατζιδάκι, και τους ακολουθούσαν τόσο πολλοί αξιόλογοι συνθέτες.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα, μέσα στην αντίδραση στη σήψη και στη μίζερια του σύγχρονου ελληνικού κράτους, αρχίζουν και πάλι νέα συγκροτήματα να μελοποιούν ποιητές, όπως, π.χ., Καβάφη, με σύγχρονα ακούσματα.

Φαίνεται ότι η περίοδος που διανύουμε μας επιφυλάσσει πολλές εκπλήξεις, που ελπίζουμε να είναι στην πλειοψηφία τους ευχάριστες.

Γιατί η διασκέδαση του είδους που περιγράψαμε στην αρχή του κειμένου δεν προϋποθέτει τίποτα καλό. Σε όλα τα επίπεδα της πνευματικής και κοινωνικής ζωής της χώρας.

T.M.

Καταργείται το κοινωνικό κράτος με ισοπέδωση προς τα κάτω

του Τάσου Μπότουλια

Στα άκρα οδηγεί την αντιπαράθεση για το Ασφαλιστικό η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Προσπαθώντας να εξοικονομήσει κεφάλαια για τον κρατικό προϋπολογισμό, με το νέο νομοσχέδιο, το οποίο προτίθεται να το περάσει με τη μέθοδο του κατεπείγοντος από τη Βουλή, απομυζά τα υγιή Ταμεία «κλέβοντάς» τους το 10% των αποθεματικών για το δώσει στα μη υγιή, εξισώνοντας τους Έλληνες ασφαλισμένους στο κατώτατο δυνατό επίπεδο.

Το Ασφαλιστικό δεν είναι ένα καινούργιο πρόβλημα για το ελληνικό κράτος. Τα πρώτα σημάδια του προβλήματος είχαν φανεί πριν τη δικτατορία ακόμα, αλλά τότε ελάχιστοι είχαν δώσει σημασία σε αυτά. Και όσοι τα επισήμαιναν αντιμετωπιζόνταν περίπου ως εξωγήινοι από τις κυβερνήσεις και τις συνδικαλιστικές ηγεσίες, που, ας σημειωθεί, τότε δεν ήταν άκρως κομματικοποιημένες, όπως είναι σήμερα.

Τα μεταπολιτευτικά χρόνια πέρασαν και καμία κυβέρνηση δεν τόλμησε να «πειράξει» τα κακώς κείμενα του συστήματος, το οποίο κουτσά στραβά δούλευε, έστω και με πολλαπλές ενέσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό. Όσοι αποπειράθηκαν να αλλάξουν κάτι γρήγορα βρέθηκαν εκτός κυβερνητικών θώκων.

Ακόμα και στα Ταμεία των ΔΕΚΟ παρουσιάστηκαν σημαντικά προβλήματα παρά την καθήλωση των παροχών και των συντάξεων προς τους ασφαλισμένους τους. Πολύ λίγα Ταμεία κατόρθωσαν να επιζήσουν από τις αρπακτικές βλέψεις των εκάστοτε υπουργών Οικονομικών, που έβλεπαν τεράστια ποσά από τα αποθεματικά να μένουν αδρανή. Αν και με νόμο τα αποθεματικά των Ταμείων έπρεπε να είναι κατατεθειμένα στην Τράπεζα της Ελλάδος, με επιτόκια που τις περισσότερες φορές έφταναν να είναι υποπολλαπλάσια του

επίσημου πληθωρισμού.

Στο μεταξύ η ελληνική οικονομία, αντί να πηγαίνει προς το καλύτερο, όλο και διολίσθαινε στις χαμηλότερες θέσεις της λίστας των χωρών της Ευρωζώνης, με τους μισθούς και τις συντάξεις να είναι σήμερα στο 60% του μέσου κοινοτικού όρου.

Με την ανταγωνιστικότητα να πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο, οι κυβερνήσεις, για να «βοηθήσουν» τους επιχειρηματίες, άφησαν ανεξέλεγκτη τη μαύρη εργασία και την εισφοροδιαφυγή. Έτσι, μαζεύτηκαν τεράστια ποσά τα οποία χρωστούν οι ιδιώτες, κυρίως, στο ΙΚΑ, ενώ υπάρχουν πολλές εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι, κυρίως νέοι, οι οποίοι δουλεύουν ανασφάλιστοι, με μισθούς πολλές φορές κατώτερους ακόμα και των 500 ευρώ.

Το αστείο στην όλη υπόθεση, για το οποίο κανένας από το κυβερνητικό επιτελείο δεν μιλάει, είναι ότι το μεγαλύτερο χρέος προς το ΙΚΑ το έχει το κράτος. Και βέβαια δεν το πληρώνει. Το χρέος αυτό είναι επιπλέον αυτού για το οποίο επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ είχε γίνει διακανονισμός πάνω στο κεφάλαιο, ενώ είχαν διαγραφεί τελείως τα πρόστιμα, που βεβαίως πληρώνουν όλοι οι ιδιώτες.

Όλα τα παραπάνω έχουν επιβαρύνει σε πολύ μεγάλο βαθμό το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Οι κυβερνήσεις αξιοποιούν τα προβλήματα αυτά

όχι για να τα αντιμετωπίσουν, αλλά για να πιέσουν τους εργαζομένους να δεχτούν πρόσθετες επιβαρύνσεις στα ασφαλιστικά δικαιώματά τους. Η κυβέρνηση δεν επιθυμεί να λύσει το ασφαλιστικό πρόβλημα. Επιθυμεί να λύσει το τεράστιο δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας και να περιορίσει το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, να περιορίσει τη δημόσια και εργοδοτική δαπάνη για την ασφάλιση, ρίχνοντας τα βάρη στους εργαζομένους. Θέλει να καταστρέψει ένα σύστημα κοινωνικής αλληλεγγύης που είχε χτιστεί με αγώνες μετά τον πόλεμο και να δημιουργήσει ένα σύστημα σύμφωνα με τις νεοφιλελεύθερες λογικές. Τις λογικές αυτές δεν φαίνεται να τις ασπάζονται όχι μόνο οι κομματικές ηγεσίες των συνδικαλιστικών παρατάξεων αλλά ούτε οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από πολιτική τοποθέτηση, που βλέπουν ότι θα βγουν στη σύνταξη με όρους πολύ δυσμενέστερους από αυτούς των προηγούμενων γενεών.

ΟΙ ΝΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Οι αλλαγές που επιφέρει το νομοσχέδιο της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας είναι επώδυνες για πάνω από δύο εκατομμύρια ασφαλισμένους, με αυξήσεις ορίων ηλικίας από δύο ως πέντε χρόνια σε πολλές κατηγορίες ασφαλισμένων, και ιδιαίτερα στις μητέρες, ενώ ταυτοχρόνως προκαλούν μειώσεις κυρίως στις επικουρικές συντάξεις, στις οποίες τίθεται ως πλαφόν το 20% της κύριας σύνταξης. Οι ρυθμίσεις αυτές θα ισχύσουν σταδιακά: από το 2009 τα ένσημα για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, από το 2010 για τις μητέρες και από το 2013 τα γενικά όρια ηλικίας.

Το νομοσχέδιο-μαμούθ, που προκαλεί οξύτατες αντιδράσεις σχεδόν στο

σύνολο των ασφαλισμένων, παρουσίασε η υπουργός Απασχόλησης κυρία Φάνη Πάλλη-Πετραλιά και υπεραμύνθηκε των κυβερνητικών θέσεων, υποστηρίζοντας ότι δεν θίγονται τα «γενικά όρια ηλικίας συνταξιοδότησης» και παραμένει ο τρόπος υπολογισμού των συντάξιμων αποδοχών.

Δεν προσδιόρισε όμως τη βασική παράμετρο για την οποία γίνεται η «ασφαλιστική» μεταρρύθμιση. Τη χρονική δηλαδή ωφέλεια του ασφαλιστικού συστήματος από τα νέα μέτρα. Περιόριστηκε να δηλώσει ότι «θα δώσουν πολλές δεκαετίες στο σύστημα».

Το νομοσχέδιο προβλέπει σαρωτικές ενοποιήσεις Ταμείων, καθώς από τα 133 υπάρχοντα θα μείνουν 13, από τα οποία πέντε είναι κύριας ασφάλισης, έξι επικουρικής ασφάλισης και δύο πρόνοιας. Οι ενοποιήσεις θα αρχίσουν μέσα στο 2008. Ο κάθε φορέας που θα προκύπτει θα έχει διοικητικό συμβούλιο, ενιαίες διευθύνσεις και ενιαίους ελεγκτικούς μηχανισμούς, αλλά ειδικό διακριτό λογαριασμό για κάθε εντασσόμενο Ταμείο.

ΟΡΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ

Αυξάνεται η ηλικία συνταξιοδότησης τουλάχιστον δύο χρόνια όσον αφορά ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται βάσει ειδικών διατάξεων. Το νομοσχέδιο ανατρέπει τις διατάξεις για «έξοδο» με 35ετία και 37ετία, θίγοντας τόσο τους παλαιούς, δηλαδή αυτούς που έχουν εισέλθει στην αγορά εργασίας μεταξύ των ετών 1983-1992 όσο και τους νέους, μετά δηλαδή το 1993. Εκτιμάται ότι χαμένοι θα βγουν τα επόμενα 15 χρόνια περίπου 225.000 ασφαλισμένοι. Η συνταξιοδότηση με 35ετία θα γίνεται στα 60 έτη.

ΒΑΡΕΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Προβλέπεται αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης κατά δύο χρόνια για «έξοδο» με 35ετία. Η αύξηση θα είναι ένα εξάμηνο το χρόνο και η έναρξη εφαρμογής της θα γίνει από 1ης Ιανουαρίου 2013.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

Για πέντε τουλάχιστον επιπλέον χρόνια θα αναγκαστούν να εργασθούν οι μητέρες ανηλίκων. Οι αλλαγές θα επη-

Βρήκε τον τρόπο να σταματήσει τις διαδηλώσεις των συνταξιούχων η Πετραλιά. Στο εξής, στην ηλικία αυτή οι άνθρωποι θα είναι ακόμα ενεργοί εργαζόμενοι...

ρεάσουν πάνω από 250.000 γυναίκες τα επόμενα 20 χρόνια, οι οποίες σήμερα βγαίνουν στη σύνταξη πριν από τα 55 χρόνια τους.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

Καθιερώνεται εξάμηνη άδεια μητρότητας, πέραν της άδειας λοχείας, την οποία θα λαμβάνουν οι μητέρες και κατά τη διάρκεια της οποίας θα δικαιούνται τον κατώτατο μισθό και αναλογία δώρων από τον ΟΑΕΔ.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΑ

Όσοι παραμένουν στην εργασία τους μετά την 35ετία και το 60ό έτος της ηλικίας λαμβάνουν επιπλέον προσαύξηση της σύνταξης κατά 3,3% για κάθε χρόνο παραμονής, με όριο τα τρία συνολικά έτη. Το ίδιο ισχύει και για τους ασφαλισμένους μετά το 1993, με τη διαφορά ότι το έτος ηλικίας είναι το 65ο αντί του 60ού. Αντιθέτως όσοι αποχωρούν με πρόωρη συνταξιοδότηση θα λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη κατά 6% για κάθε έτος πριν από την κανονική συνταξιοδότηση, αντί του 4,5% που ισχύει σήμερα.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Ένα από τα πιο επώδυνα μέρη του νομοσχεδίου αναφέρεται στη μείωση των επικουρικών συντάξεων από 20% ως 50% τα επόμενα χρόνια, που θα επηρεάσουν περίπου ένα εκατομμύριο ασφαλισμένους, οι οποίοι θα λάβουν

μικρότερη σύνταξη. Τίθεται πλαφόν 20% των συντάξιμων αποδοχών, και τα Ταμεία που υπερβαίνουν το ποσοστό αυτό θα πρέπει να προχωρήσουν σε μειώσεις, οι οποίες θα αρχίσουν να σημειώνονται το 2013, διαδοχικά, σε οκτώ ισόποσες ετήσιες δόσεις.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΥΓΕΙΑΣ

Χωρίς ουσιαστικό λόγο και σημείο όπου φαίνονται οι αντεργατικές συνισταμένες του νομοσχεδίου, είναι οι διατάξεις για τη θεώρηση του βιβλιαρίου υγείας, όπου πλέον θα απαιτούνται 100 αντί των 50 ενσήμων το προηγούμενο έτος.

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Οι διατάξεις για το λογαριασμό αλληλεγγύης είναι αυτές που προκαλούν τις μεγαλύτερες αντιδράσεις από τα υγιή Ταμεία και εξισώνουν προς τα κάτω τους εργαζομένους. Σύμφωνα με αυτές, δημιουργείται Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί μετά το 2019 για τη στήριξη του συστήματος. Από 1-1-2009 ο λογαριασμός θα χρηματοδοτείται από το 10% των ετήσιων συνολικών εσόδων από αποκρατικοποίηση Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών. Από το 4% επί των ετήσιων συνολικών εσόδων του ΦΠΑ. Το 10% επί του συνόλου των επησιώς εισπραττόμενων ποσών από κοινωνικούς πόρους εκ των συγκεκριμένων ασφαλιστικών φορέων.

Η κυβέρνηση προσπαθεί να αγοράσει χρόνο διαλύοντας το σύμπαν

του Οδυσσέα Αρβανίτη

Τη δεύτερη περίοδο της διακυβέρνησης Σημίτη θυμίζει η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η κυβέρνηση της ΝΔ μόλις ένα εξάμηνο μετά τις εκλογές. Απόδειξη της αμηχανίας του κυβερνώντος κόμματος είναι ότι το κυβερνητικό επιτελείο και οι σύμβουλοι του πρωθυπουργού (π.χ. ο κ. Γιάννης Λούλης) καταστρώνουν ήδη σενάρια πρόωρων και διαδοχικών εκλογικών αναμετρήσεων μέσα στο 2009.

Το σενάριο που κυκλοφορεί προβλέπει διαδοχική προσφυγή στις κάλπες. Στις πρώτες εκλογές που θα γίνουν με τον παλιό εκλογικό νόμο Σκανδαλίδη οι γαλάζιοι αναλυτές εκτιμούν ότι η ΝΔ θα είναι το πρώτο κόμμα, αλλά δεν θα έχει την απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή. Φυσικά δεν θα κάνει κυβέρνηση με το ΛΑΟΣ και θα προσφύγει ξανά στις κάλπες, τη δεύτερη φορά με τον δικό της εκλογικό νόμο, που προμοτοει με περισσότερες έδρες το πρώτο κόμμα. Το δίλημμα που θα προβάλλουν οι κομματικοί υπεύθυνοι, και που δεν θέλει μεγάλη φαντασία, είναι σταθερή διακυβέρνηση ή περιπέτειες σε κεντροαριστερή κατεύθυνση, που μπορεί να οδηγήσουν σε ακυβερνησία. Εξακολουθούν βέβαια να θεωρούν ως ισχυρό χαρτί το πρόσωπο του πρωθυπουργού και εκεί θα επικεντρωθεί η επικοινωνιακή προσπάθεια το επόμενο διάστημα.

Το ερώτημα στο οποίο δεν απαντούν οι κυβερνητικοί παράγοντες είναι τι θα αλλάξει μετά από πιθανές εκλογές. Τα προβλήματα δεν θα λυθούν ούτε η κυβέρνηση θα γίνει πιο αποτελεσματική. Το πιο πιθανό είναι ότι την επομένη των εκλογών θα βρεθεί ξανά μπροστά στα ίδια προβλήματα και χωρίς να έχει δυνατότητα διεξόδου. Ακόμη και τα κομματικά στελέχη αναγνωρίζουν πλέον

ότι η κυβέρνηση Καραμανλή έχασε τις διαδοχικές ευκαιρίες που της δόθηκαν μέχρι τώρα για να δρομολογήσει το πρόγραμμα και να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη παραμονή στην εξουσία. Συμπληρωματικά προκύπτει το ερώτημα: για ποιο λόγο το κυβερνητικό επιτελείο βγάζει σε αυτή τη συγκυρία σενάρια εκλογών στην πολιτική πιάτσα. Η κυβέρνηση διαχειρίζεται την απειλή των εκλογών πριν το ΠΑΣΟΚ συνέλθει – πράγμα που θέλει χρόνο –, ώστε να ασκήσει συγκροτημένη αντιπολίτευση και να τη φέρει σε δύσκολη θέση. Τα σενάρια αυτά παρακολουθούν με προβληματισμό στο εσωτερικό της ΝΔ οι Ντόρα Μπακογιάννη και Δημήτρης Αβραμόπουλος, που βλέπουν τα χρόνια να περνούν και φοβούνται ότι μετά την εμφάνιση του Τσίπρα η σκυτάλη θα περάσει στην επόμενη γενιά. Αμφό-

τεροι θα επιθυμούσαν να διεκδικήσουν την ηγεσία μετά από εκλογές στις οποίες η ΝΔ δεν θα έχει την πλειοψηφία. Τα σενάρια που δείχνουν σχέδια του κ. Καραμανλή για παραμονή του στην ηγεσία της ΝΔ φυσικά και δεν τους αρέσουν.

Στο πλαίσιο αυτό η κυβέρνηση παίζει τα ρέστα της σε διπλό ταμπλό, στο «Σκοπιανό» και στο Ασφαλιστικό, προκειμένου να ανακτήσει τη χαμένη τιμή της από την υπόθεση Ζαχόπουλου και να διατηρήσει την πολιτική ηγεμονία και τον έλεγχο των εξελίξεων. Θεωρεί ότι τα δύο αυτά θέματα μπορούν να τη βοηθήσουν να σταματήσει την πτωτική της πορεία. Στο Ασφαλιστικό η σκληρή γραμμή θα τηρηθεί μέχρι το τέλος, παρά το πολιτικό κόστος που επιφέρει, καθώς εκτιμάται ότι ενδεχόμενη υποχώρηση θα προκαλέσει απόλυτη απα-

ξίωση. Για το λόγο αυτό βγάζει από την φαρέτρα όλα τα όπλα καταστολής της παραδοσιακής Δεξιάς. Επισείει την απειλή της πολιτικής επιστράτευσης για τους εργαζόμενους στην καθαριότητα, ενώ τρομοκρατεί τους απεργούς της ΔΕΗ με δικαστικές αγωγές και επιστρατεύει τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου για να γίνει πιο πειστική. Με την προπαγάνδα της υποδαυλίζει τον κοινωνικό αυτοματισμό και επιχειρεί να στρέψει το κοινωνικό σύνολο εναντίον των «προνομιούχων συντεχνιών που προκαλούν προβλήματα». Στην προσπάθειά της αυτή η κυβέρνηση έχει βοήθεια από τα ΜΜΕ της διαπλοκής, που έχουν αναλάβει να επιτίθενται εκείνα στους απεργούς, κάτι που δεν τολμούν να κάνουν τα δικά της στελέχη, που φοβούνται τη δυσарέσκεια του κόσμου. Με την επιχειρηματολογία της η κυβέρνηση στην πράξη καταργεί και το δικαίωμα στην απεργία.

Στο «Σκοπιανό» ο πρωθυπουργός χάραξε την κόκκινη γραμμή, που είναι σύνθετη ονομασία με τον προσδιορισμό «Νέα» ή «Βόρεια Μακεδονία», διαφορετικά, βέτο στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ τον Απρίλιο. Φυσικά το παιχνίδι είναι ακόμη ανοικτό και εν πολλοίς η ελληνική διπλωματία θα κριθεί από το αν πετύχει να αφαιρεθούν από το Σύνταγμα των Σκοπίων οι αλυτρωτικές διατάξεις.

Αν το Ασφαλιστικό περάσει, φυσικά και θα προκαλέσει δυσарέσκεια, κυ-

ρίως στα στρώματα που βρίσκονται στη βάση της κοινωνικής πυραμίδας, ωστόσο η κυβέρνηση θα μπορεί να επικαλείται ότι συνεχίζει το πρόγραμμά της παρά τις αντιδράσεις. Οι επικοινωνιολόγοι της Ρηγύλλης εκτιμούν ότι με τον τρόπο αυτό θα ανακτήσει εν μέρει το κύρος της. Στο «Σκοπιανό», πάλι, η σκληρή γραμμή είναι απλώς αναπόφευκτη και παράλληλα ικανοποιεί την πλειοψηφία των ψηφοφόρων αλλά και γενικότερα της κοινής γνώμης. Εάν η συγκυρία ευνοήσει και βρεθεί συμβιβασμός, τόσο το καλύτερο για την κυβέρνηση, που θα μπορεί να επικαλείται ότι έλυσε ένα χρόνιο πρόβλημα.

Με το συνδυασμό των δύο αυτών θεμάτων η κυβέρνηση επιχειρεί να πείσει ότι «ακόμη μπορεί να κυβερνά», όπως έλεγε στέλεχός της, και να ξεπεράσει την απαξία από την υπόθεση Ζαχόπουλου. Στην πραγματικότητα θέλει να αγοράσει χρόνο ως τις επόμενες εκλογές, που κανείς στο εσωτερικό της ΝΔ δεν πιστεύει ότι θα είναι μακριά. Για να μπορεί να σταθεί η κυβέρνηση, χρειάζεται ένα μίνιμουμ κοινωνικής συναίνεσης, που δεν το έχει εξασφαλίσει. Οι προοπτικές δεν είναι ευοίωνες, καθώς τα σύννεφα συσσωρεύονται στην οικονομία. Ο πληθωρισμός έχει ξεφύγει και η ακρίβεια κατατρώγει τα λαϊκά εισοδήματα. Οι υπουργοί του κ. Καραμανλή παίρνουν όλο και μεγαλύτερες αποστάσεις από το Μέγαρο Μαξίμου ενώ συνεχίζουν να επιδίδονται στο σπορ των συ-

ντροφικών μαχαιρωμάτων. Υπάρχουν υπουργοί οι οποίοι δεν συνομιλούν καν μεταξύ τους, ενώ ο κ. Καραμανλής δεν μπορεί να εξασφαλίσει στοιχειώδη σύμπνοια στην κυβέρνησή του.

Η κακή κατάσταση για τη ΝΔ αποτυπώνεται σε όλες τις δημοσκοπήσεις αλλά και στις ποιοτικές μετρήσεις που έχει στη διάθεσή του το Μέγαρο Μαξίμου. Παράλληλα –αν και τα κυβερνητικά στελέχη το αρνούνται– φοβούνται ότι η αναξιοπιστία των δύο μεγάλων κομμάτων αποκτά μόνιμα χαρακτηριστικά, και για πρώτη φορά μετά τη Μεταπολίτευση διαμορφώνονται όροι ανατροπής του δικομματικού σκηνικού. Ο κίνδυνος για τη ΝΔ, που και αυτή πάσχει πλέον από κυβερνητισμό, δεν είναι η άνοδος του ΠΑΣΟΚ, που δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα. Ο κίνδυνος προέρχεται από τη συνεχή άνοδο του Συνασπισμού, που διαμορφώνει δυναμική για την ανασυγκρότηση της ευρύτερης Κεντροαριστεράς. Με τα σενάρια πρόωγων εκλογών βάζει πολιτική ατζέντα στην Κεντροαριστερά, που θα πρέπει αφενός να αναπτύξει εναλλακτικές προτάσεις διακυβέρνησης και αφετέρου να βρει τον κοινό παρονομαστή. Κάτι που μόνο εύκολο δεν είναι. Οι επιτελείς της ΝΔ εκτιμούν ότι μόνο όφελος θα έχουν αν μεταφέρουν εκεί τη συζήτηση και φανεί ότι η προοπτική της Κεντροαριστεράς, μετά τον πρώτο ενθουσιασμό που προκαλεί η άνοδος του Συνασπισμού, είναι αδιέξοδη.

Εμμανουήλ Κριαράς

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ
(1925-2001)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εμμανουήλ Κριαράς
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ Β'

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ (1925-2001)

Το βιβλίο με την αλληλογραφία του καθηγητή Εμμ. Κριαρά με 458 γράμματα που του έστειλαν λόγιοι και επιστήμονες κατά το διάστημα 1925 έως 2001. Μια συναγωγή αλληλογραφίας που αναδεικνύει μian εποχή και πολλούς πνευματικούς ανθρώπους.

Τα γράμματα δημοσιεύονται ευρετηριασμένα και σχολιασμένα. Σειρά από πίνακες διευκολύνουν στην αναζήτηση των πολλών πληροφοριών.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Με ποια δικαιολογία θα κλείσει και η «Ζαχοπουλιάδα»

του Θ. Γεωργαντέα

Ζαχοπουλιάδα, υποκλοπές, ομόλογα, Siemens και σειρά άλλων σκανδάλων. Όλα ανοικτά και παράλληλα όλα κλειστά. Το μείζον σκάνδαλο των υποκλοπών, ίσως το σημαντικότερο σκάνδαλο της τελευταίας δεκαπενταετίας, μπήκε στο αρχείο και συγκαλύφθηκε, όπως «καλύφθησαν» και οι εγκέφαλοί του. Η υπόθεση Ζαχόπουλου επιχειρείται να περιοριστεί στο ροζ σκέλος της, παρά τους ασκούς του Αϊόλου που άνοιξε και τα σοβαρότατα θέματα που έγιναν γνωστά αφότου ξέσπασε. Το κλίμα που δημιουργήθηκε μετά τις καταγγελίες κατά του Θέμου Αναστασιάδη τόσο για το DVD όσο και για τα 5,5 εκατομμύρια ευρώ φαίνεται ότι τελικώς στο μόνο που συνέβαλε ήταν να πουληθεί το *Πρώτο Θέμα* στον μεγαλοεπιχειρηματία Μπόμπολα. Στο άλλο μέτωπο του ετέρου μεγάλου σκανδάλου των ομολόγων, η κυβέρνηση καταβάλλει συστηματικές προσπάθειες για να υποβαθμίσει τα πορίσματα Ζορμπά, ενώ υψηλόβαθμοι δικαστικοί λειτουργοί τού τα στέλνουν πίσω –άκουσον, άκουσον– ως «μη σύννομα». Στο θέμα του σκανδάλου χρηματισμού πολιτικών και κρατικών παραγόντων από την Siemens, παρά την πολύμηνη καθυστέρηση της Δικαιοσύνης στη διερεύνηση της υπόθεσης, τώρα επιδεικνύεται μια ασυνήθιστη κινητικότητα, αν και ο φόβος ότι για μια ακόμη φορά θα επιχειρηθεί η συγκαλύψη είναι κάτι παραπάνω από εμφανής.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ

Αναμφισβήτητα, κάποιες από αυτές τις υποθέσεις ήταν επιλογή της ίδιας της κυβέρνησης να δουν το φως της δημοσιότητας, άσχετα αν στην πορεία

Μάκης και Θέμος. Το απόλυτο δίδυμο της συμφοράς. Μετά από τη κόντρα τους σε κυβερνητικό φόντο, πωλούν την εφημερίδα τους στον Μπόμπολα.

δεν κατάφερε να καρπωθεί κέρδη, όπως, για παράδειγμα, από το μείζον σκάνδαλο των υποκλοπών. Κάποιες άλλες υποθέσεις, όπως χαρακτηριστικά η Ζαχοπουλιάδα, ήθελε να τις αποφύγει, όπως ο διάολος το λιβάνι. Ορισμένες, όπως η Siemens, βολεύουν τόσο το περιβάλλον Καραμανλή, προκειμένου να «στριμώξει» ορισμένες ισχυρές «φαμίλιες» εντός της Νέας Δημοκρατίας και της κυβέρνησης, όσο και τον Γιώργο Παπανδρέου, αφού «στοχοποιούνται» πολλά στελέχη των κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, τα οποία σήμερα αποτελούν τμήματα της εσωκομματικής αμφισβήτησης στο πρόσωπο του αρχηγού του κόμματος. Σίγουρα, ουδείς αμφισβητεί τις προθέσεις του πρωθυπουργού για κάθαρση και ότι πράγματι θέλει να στέλνει στον εισαγγελέα όσους αμαυρώνουν την εικόνα της κυβέρνησης. Ούτε επίσης μπορεί να αμφισβητηθούν παρόμοιες προθέσεις και από τη μεριά του επικεφαλής

της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Όμως η αντίληψη του να γίνονται μπαλάκι όλες οι μεγάλες υποθέσεις μείζονος πολιτικού ενδιαφέροντος και ουσίας στη Δικαιοσύνη δεν μπορεί να εκληφθεί παρά μόνον ως φάρσα. Πόσο μάλλον όταν ούτε φως ρίχνεται στις υποθέσεις, ούτε και κανένας παίρνει το δρόμο προς τον Κορυδαλλό. Μοναδική εξαίρεση; Η –με συνοπτικές διαδικασίες– προφυλάκιση της Τσέκου.

ΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ανεξαρτήτως αυτού όμως, η παραπομπή τέτοιου είδους υποθέσεων στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Δικαιοσύνης δείχνει τις σοβαρές αδυναμίες της Πολιτικής να διαχειριστεί την κατάσταση. Εκτός κι αν στο μέγαρο Μαξίμου πιστεύουν ότι μπορεί να στηθεί στην Ελλάδα μια επιχείρηση τύπου «καθαρά χέρια». Είδαμε και στην Ιταλία πού οδήγησε ο παραγκωνισμός κι η απαξίωσή της Πολιτικής, με την πα-

ράλληλη αποθέωση του ρόλου του εισαγγελέα: Απλώς άνοιξε ο δρόμος για τον «μπερλουσκονισμό». Σε τέτοιου είδους καταστάσεις, που τις εξελίξεις θα καθορίζει το «βαθύ κράτος της διαπλοκής» και των κάθε λογής μεγάλων συμφερόντων, θέλουν Καραμανλής και Παπανδρέου να οδηγηθεί η χώρα; Μπορεί να μην αισθάνεται ο πρωθυπουργός ότι η «εξουσία» του απειλείται από κάποιον πολιτικό χώρο, είναι όμως κοινό μυστικό ότι ήδη έχουν ενεργοποιηθεί οι διαδικασίες για τη μετάβαση σε νέα πολιτική φάση. Το κλίμα αυτό θα γίνεται ολοένα εντονότερο, όσο αποδεικνύεται ότι υπάρχει δυσχέρεια στη διαχείριση των κρίσεων και ότι η παραπολιτική υπερισχύει της πολιτικής. Αρα, η παραπομπή σημαντικών πολιτικών υποθέσεων στη Δικαιοσύνη μόνον ως «ξεπέτα» μπορεί να εκληφθεί. Ιδιαίτερως μάλιστα όταν οι εισαγγελικές έρευνες οδηγούνται σε... αδιέξοδο. Γιατί άραγε; Ουδείς εκ των πρωθυπουργικών συμβούλων αντιλαμβάνεται ότι στα μάτια της κοινής γνώμης τέτοιου είδους μεθοδεύσεις θεωρούνται επιχειρήσεις συγκάλυψης των σκανδάλων προς όφελος «φίλων» ή για να μην πληγούν κύκλοι του κυβερνώντος κόμματος;

ΤΟ ΚΡΥΦΤΟΥΛΙ ΜΕ ΤΟ DVD

Επί τρεις μήνες τα δελτία ειδήσεων των καναλιών δεν σταματούσαν να έχουν πρώτο τους θέμα την υπόθεση Ζαχόπουλου. Τρεις μήνες κρυφτούλι για το ποιος έδωσε το DVD στο μέγαρο Μαξίμου και ποιος «έσπρωξε» τον πρώην γενικό γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού να πηδήξει από τον τέταρτο όροφο της πολυκατοικίας του. Σχεδόν ενενήντα ημέρες ομηρικών μαχών και καρφωμάτων ανάμεσα σε «μικρούς» και «μεγάλους» δημοσιογράφους. Μια υπόθεση που άρχισε να αποκαλύπτεται χάρη σε ένα «τυχαίο» γεγονός, αυτό της απόπειρας αυτοκτονίας, άνοιξε το κουτί της Πανδώρας, μέσα από το οποίο ξεπετάγονταν το ένα μετά το άλλο σειρά θεμάτων. Τελικά, ποιο το αποτέλεσμα; Απλώς άπαντες είναι σε αναμονή της κατάθεσης του Ζαχόπουλου, ώστε να κλείσει η υπόθεση ως ένα απλό... ροζ σκάνδαλο. Ο υπεύθυνος του πρωθυπουργικού

γραφείου κ. Αγγέλου και ο επικεφαλής του γραφείου Τύπου του Μαξίμου κ. Ανδριανός λένουν ότι ο Ζαχόπουλος δεν εκβιαζόταν, αλλά απλώς «δεχόταν πιέσεις», η Τσέκου οχυρώνεται πίσω από αυτές τις δύο καταθέσεις και παρουσιάζει εαυτόν ως εάν ήταν αυτή η εκβιαζόμενη με μία θέση εργασίας, και τελικά ο μόνος που υπέστη πλήγματα ως «κομιστής» του DVD, αλλά όλα δείχνουν να τα ξεπερνάει, είναι ο Θέμος Αναστασιάδης, τον οποίο η Τσέκου δείχνει ευθέως ως ηθικό αυτουργό της απόπειρας αυτοκτονίας.

Η ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ

Ούτε λίγο ούτε πολύ, επιχειρείται με αστείο τρόπο να υποτιμηθεί η νοημοσύνη της κοινής γνώμης και να πεισθεί ότι όλα άρχισαν και τελείωσαν σε μια ροζ ιστορία. Ακόμα κι έτσι να είναι τα πράγματα, αδυνατούν να εφεύρουν ένα λογικό επιχείρημα ώστε να πείσουν ότι δεν ήταν οι ολέθριοι χειρισμοί του μεγάρου Μαξίμου που έσπρωξαν τον Ζαχόπουλο να πέσει στο κενό. Διότι είναι τουλάχιστον ανόητο να θεωρεί κανείς ότι η Τσέκου, την οποία με τόση ευκολία το σύστημα «μπουζούριασε» στη φυλακή, κατάφερε να οδηγήσει τον πρώην γενικό σε αυτή την ενέργεια. Όσον αφορά τον Αναστασιάδη: Χωρίς να αποκλείει κανείς ότι η λύση της αγοράς μεγάλου ποσοστού του *Πρώτου Θέματος* από τον κ. Μπόμπολα ήταν κάτι που δεν επιθυμούσε, είναι βέβαιον ότι η Ζαχοπουλιάδα βοήθησε καθοριστικά σε αυτή την εξέλιξη. Όπως βοήθησε και ο Μάκης Τριανταφυλλόπουλος (αυτός πούλησε το ποσοστό του), ο οποίος, επιδεικνύοντας μια πρωτοφανή παιδαριώδη αφέλεια σε όλο αυτό το διάστημα, μεταξύ των άλλων, έσπρωξε το *Πρώτο Θέμα* στα χέρια ενός μεγαλοεπιχειρηματία του κατεστημένου.

Κατ' αυτό τον τρόπο και ο Θέμος Αναστασιάδης θα αποκτήσει μια σαφώς ισχυρότερη ασπίδα προστασίας από τις επιθέσεις που δέχεται το τελευταίο διάστημα και από τις έρευνες που διεξάγει γι' αυτόν το πρώην ΣΔΟΕ (ΥΠΕΕ), και σίγουρα οι φόβοι μερίδας διαπλεκόμενων –και μη– επιχειρηματιών ότι θα τους έβγαζε τα άπλυτά τους στη φόρα, εάν συνέχιζαν να τον πιέζουν, θα

Ο Κ. Κουκοδήμος κατέληξε ο αποδιοπομπαίος τράγος του κυβερνητικού σχηματισμού.

αμβλυνθούν. Ως γνωστόν, όταν, με αφορμή τα 5,5 εκατ. ευρώ του κ. Αναστασιάδη, ξέσπασε η κόντρα του με τον Μάκη Τριανταφυλλόπουλο και ξεκίνησαν οι έρευνες του ΣΔΟΕ, κυριάρχησε πανικός σε γνωστούς μεγαλοεπιχειρηματίες, πολλοί εκ των οποίων φοβούνταν ότι οι έρευνες των αρχών μπορούν να αποκαλύψουν ενδεχόμενες σχέσεις με «δημοσιογραφικούς» κύκλους. Ας μην ξεχνούμε όμως ότι η διερεύνηση της υπόθεσης βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και είναι πάρα πολύ πιθανόν να υπάρξουν αρκετές εκπλήξεις.

Και θα κλείσουμε, προς το παρόν, με ένα ερώτημα που θα παραμείνει, όπως φαίνεται, για καιρό αναπάντητο. Τι έγινε στ' αλήθεια σε εκείνη τη συνάντηση στο Χίλτον του Γιάννη Ανδριανού με τον Θέμο Αναστασιάδη; Παρά τα όσα έχουν συμβεί, εμείς δεν έχουμε καθόλου πεισθεί ότι ο Θέμος ήταν ο κομιστής. Επειδή απλώς για ένα τόσο σοβαρό θέμα δεν θα βρισκόντουσαν στο... Χίλτον. Εκτός αν ήθελαν να γίνει, εκ των υστέρων, γνωστή η συνάντηση. Ούτε ένα στέλεχος του πρωθυπουργικού γραφείου δε θα έβγαине και θα «κάρφωνε» έτσι ανοικτά τον φερόμενο ως «κομιστή», εκτός αν υπήρχε πολύ πολύ σημαντικός λόγος. Διότι μεταξύ των άλλων διακινδυνεύεται έτσι να μην εμπιστεύονται οι δημοσιογράφοι το γραφείο του πρωθυπουργού. Κι αυτό είναι πολύ πιο σημαντικό από οποιοδήποτε DVD.

Τα ύστερα του κόσμου ή η Αριστερά καβάλα στο κύμα

του Άγγελου Τσέκερη

Μόλις λίγες εβδομάδες μετά την εκλογή του Αλέξη Τσίπρα στην ηγεσία του Συνασπισμού, τα ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ στις δημοσκοπήσεις άρχισαν να μεγαλώνουν εξωπραγματικά. Οι πρώτες πληροφορίες για διψήφια ποσοστά που έφτασαν στην Κουμουνδούρου αποδόθηκαν σε στατιστικό λάθος, γεγονός που δείχνει πόσο απρόβλεπτη ήταν αυτή η τάση του εκλογικού σώματος. Ακολούθησε περίσκεψη και προβληματισμός. Όπως ο Χόρν στο *Μια ζωή την έχουμε*, που διαπιστώνει περίσσειμα ένα εκατομμύριο εκατόν μία χιλιάδες εκατόν μία και δέκα, έτσι και τα στελέχη του ΣΥΝ άρχισαν να ξενουχτάνε, αναζητώντας το κατάλληλο πολιτικό σχέδιο με το οποίο θα κεφαλαιοποιήσουν τις εισροές ψηφοφόρων. Πραγματικά δύσκολη άσκηση για έναν αριστερό πολιτικό χώρο ο οποίος έχει απόλυτη συνείδηση των εσωτερικών του αδυναμιών και αντιφάσεων, ενώ παράλληλα είναι πολύ συγκρατημένος ως προς τα περιθώρια ενός εναλλακτικού πολιτικού σχεδίου, με τον σημερινό συσχετισμό δυνάμεων.

ΤΙ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΕΡΜΑ ΚΑΙ ΨΟΦΑΝΕ;

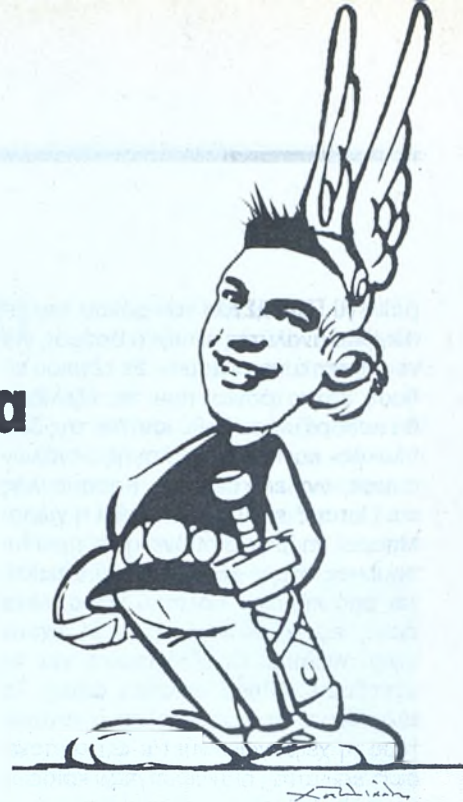
Πολλοί αναλυτές υποστήριξαν ότι η ανατροπή του πολιτικού σκηνικού που διαφαίνεται στις δημοσκοπήσεις ξεκινά από την κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ. Η κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ αποδίδεται στην αδυναμία του Γιώργου Παπανδρέου να ασκήσει αντιπολίτευση. Αυτό είναι μια επιφανειακή απάντηση.

Στην πραγματικότητα, ο Γιώργος Παπανδρέου ασκεί μια χαρά αντιπολίτευση. Σε ελάχιστες περιπτώσεις υπήρξε συναινετικός απέναντι στην κυβέρνηση Καραμανλή και, όπου το έκανε, επι-

κροτήθηκε για την υπευθυνότητά του από τους ίδιους αυτούς αναλυτές. Αν αυτή η αντιπολίτευση δεν εκτιμάται από τον κόσμο, σημαίνει ότι δεν λειτουργεί το δικομματικό σύστημα, δηλαδή η δυνατότητα του ενός κόμματος εξουσίας να απορροφά τη δυσανεκσία από το άλλο.

Η κυβερνητική εναλλαγή του 2004 υπήρξε μια καθοριστική καμπή. Ο Καραμανλής κέρδισε τις εκλογές με μια ατζέντα κοινωνικής ευαισθησίας απέναντι στην ανάληψη πολιτική των αριθμών που ασκούσε η κυβέρνηση Σημίτη. Μέσα σε ελάχιστο χρόνο, υπαναχώρησε από τις προεκλογικές του δεσμεύσεις, με το χονδροειδές πρόγραμμα της απογραφής, και ευθυγραμμίστηκε απολύτως με την πολιτική του προκατόχου του. Το εκλογικό σώμα έμαθε ότι οι κυρίαρχες αντιθέσεις στο δικομματικό σύστημα δεν είναι ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και στη ΝΔ, αλλά ανάμεσα στην εκάστοτε κυβέρνηση και στην εκάστοτε αντιπολίτευση. Η πρώτη ακολουθεί μια πολιτική που είναι ούτως ή άλλως δεδομένη και εκθειάζει τα ευεργετικά της αποτελέσματα στους δείκτες οικονομικής μεγέθυνσης, ενώ η δεύτερη αναδεικνύει τις σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις της πολιτικής αυτής, τις οποίες παραβλέπει μόλις έρθει στα πράγματα. Έτσι, έγινε ορατό αυτό που ένα δικομματικό σύστημα οφείλει να αποκρύπτει, η συναίνεση. Η Αριστερά αγωνιζόταν χρόνια να αποκαλύψει στον κόσμο αυτή τη συναίνεση, αλλά το έκανε με λάθος τρόπο: η συναίνεση δεν διαμορφώνεται ανάμεσα στη σημερινή κυβέρνηση και τη σημερινή αντιπολίτευση, αλλά ανάμεσα στη σημερινή κυβέρνηση, την προηγούμενη και την επόμενη.

Η αλήθεια είναι ότι ο Γιώργος Παπαν-

δρέου έκανε ό,τι μπορούσε για να εμποδωθεί αυτό το κλίμα. Εισήλθε στο προσκήνιο ως αρχηγός του κόμματος που βρισκόταν στην κυβέρνηση, έχοντας να υπερασπιστεί τις πολιτικές επιλογές των προηγούμενων χρόνων, το σκάνδαλο του χρηματιστηρίου, την αποτυχημένη επίθεση στο Ασφαλιστικό, την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, τα αίσχη με τα ευρωπαϊκά κονδύλια, τη συγκυβέρνηση με τους μεγαλοεργολάβους. Απέναντι λοιπόν σε μια ΝΔ που φώναζε για το εισόδημα του αγρότη και τη φτώχεια του χαμηλοσυνταξιούχου, ο Παπανδρέου έδωσε τη μάχη στη γραμμή «δεν υπάρχει εναλλακτική λύση». Μια μάχη ιδιαίτερα εντυπωσιακή, αφού επιστρατεύτηκαν σκανδαλωδώς όλα τα ΜΜΕ, προβάλλοντας ως μόνη διόρθωση της πολιτικής Σημίτη τη χαρισματική προσωπικότητα και την οικογενειακή καταγωγή του νέου ηγέτη.

Το αποτέλεσμα αυτού του πρωτοφανούς επικοινωνιακού βομβαρδισμού φάνηκε όταν το ΠΑΣΟΚ βρέθηκε στην αντιπολίτευση και επιχείρησε να σηκώσει την κοινωνική ατζέντα: ο κόσμος πήρε τη στροφή ελάχιστα σοβαρά, αφού όλοι είχαν συνδυάσει πλέον το κόμμα με έναν Παπανδρέου που μοιράζει κουραμπιέδες, κάνει ποδήλατο και επιχειρηματολογεί υπέρ του ΟΟΣΑ. Και αυτοί οι οποίοι στις προηγούμενες δημοσκοπήσεις έλεγαν με κρύα καρδιά ότι θα ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ σήμερα έχουν να πουν κάτι που τους ευχαριστεί περισσότερο.

ΕΙΝΑΙ Ο ΤΣΙΠΡΑΣ ΛΑΪΦ ΣΤΑΪΛ;

Οι ίδιοι αναλυτές αποδίδουν τα υψηλά ποσοστά της Αριστεράς στην προσοχή και το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει το πρόσωπο του Αλέξη Τσίπρα. Και αυτή η εκτίμηση, που μιλάει ευθέως για επικοινωνιακή εικόνα και λάιφ στάιλ, είναι απλουστευτική. Για την ακρίβεια, παραβλέπει το γεγονός ότι οι πολίτες έχουν φάει στη μάπα τόνους επικοινωνιακών εικόνων και λάιφ στάιλ και –όπως φάνηκε στην περίπτωση του Γ. Παπανδρέου ή παλιότερα του Δ. Αβραμόπουλου– δεν ενδίδουν τόσο εύκολα σε αυτού του είδους τη χειραγώγηση. Πολύ περισσότεροι μάλιστα από την Αριστερά, η οποία στον δημόσιο χώρο κρίνεται πάντοτε με πολύ πιο αυστηρά κριτήρια εν σχέσει με τα κόμματα εξουσίας.

Είναι γεγονός ότι ο νέος πρόεδρος του Συνασπισμού έχει ελκυστική δημόσια εικόνα, αλλά αυτό είναι μόνο ένα κομμάτι της πραγματικής κατάστασης. Στη διαμόρφωση μιας τόσο ισχυρής τάσης πρέπει να συνυπολογιστεί και η συμβολή του Αλέκου Αλαβάνου, ο οποίος στήριξε με εξαιρετικά αποτελεσματικό τρόπο την αριστερή στροφή του ΣΥΝ, μια αριστερή στροφή που δεν περιορίστηκε μόνο στα οικονομικοπολιτικά ζητήματα και στην οριοθέτηση από την Κεντροαριστερά, αλλά αποτυπώθηκε στη φυσιογνωμία του κόμματος. Υπό την έννοια αυτή, ο αναπροσανατολισμός του εκλογικού σώματος προς τα αριστερά, όσο και αν είναι επιδοκιμασία θετικών εντυπώσεων, έχει σαφέστατο πολιτικό στίγμα. Δεν μπορεί να ερμηνευτεί χωρίς την κρίση του δικομματος συστήματος, τη δυσαρέσκεια για τις διευρυνόμενες κοινωνικές ανισότητες, την απομυθοποίηση της «ελεύθερης αγοράς».

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΣΜΟΣ VS ΣΤΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΤΙΣΜΟΣ

Στη νέα κατάσταση που διαμορφώνεται, ο Συνασπισμός αρχίζει και γίνεται πλέον αντικείμενο εμβριθούς πολιτικής ανάλυσης. Η πιο σοβαρή κριτική που δέχεται λέει ότι παραμένει δύναμη πολιτικής αμφισβήτησης και δεν έχει

συγκεκριμένες ρεαλιστικές προτάσεις. Το ίδιο ακριβώς είπε ο Κ. Μητσotάκης, το ίδιο και ο Γ. Παπανδρέου, το ίδιο και οι opinion leaders της υψηλής δημοσιογραφίας.

Εδώ συμβαίνει το εξής: όταν κάποιος υποστηρίζει ότι τα λιμάνια της χώρας πρέπει να παραμείνουν υπό δημόσιο έλεγχο, θεωρείται ότι συνθηματολογεί. Θετικές προτάσεις έχει μόνο αν υποστηρίζει ότι τα λιμάνια πρέπει να πουληθούν σε ιδιώτες. Διότι, σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, θετικές είναι μόνο οι προτάσεις που εκλαμβάνουν ως δεδομένη την ιδεολογική ηγεμονία του νεοφιλελευθερισμού. Μπορείς να παρουσιάσεις προτάσεις μόνο αν υποστηρίξεις την άρση της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων, την κατάρ-

γηση της δασικής προστασίας, τη μετατροπή των δημοσίων πανεπιστημίων σε κερδοφόρες επιχειρήσεις, την παραχώρηση των ακτών σε ιδιωτική εκμετάλλευση, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, πρόγραμμα έχουν, π.χ., οι φιλελεύθεροι. Η Αριστερά, που θέλει κοινωνικό κράτος, νομοθετική κατοχύρωση των εργασιακών σχέσεων και περιβαλλοντική προστασία, δεν έχει πρόγραμμα. Συνθηματολογεί. Πολύ περισσότερο όταν δεν δείχνει διατεθειμένη να εγκαταλείψει τις αρχές της και να ακυρώσει τον εαυτό της, προσχωρώντας σε μια λογική κεντροαριστερού κυβερνητισμού, από την οποία μάλιστα θα έχει και σοβαρά υλικά οφέλη. Πρό-

κειται πραγματικά για ανήκουστη έλλειψη ρεαλισμού, αφού, ήδη από την εποχή Σημίτη, μοναδικός ρεαλισμός εκ μέρους της Αριστεράς θα ήταν η εθελούσια ενσωμάτωσή της στο σύστημα εξουσίας, όποιο και αν είναι αυτό.

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ;

Είναι προφανές ότι αυτή τη στιγμή ο Συνασπισμός δεν μπορεί να παίξει ούτε το παιχνίδι της ενσωμάτωσης αλλά ούτε και το παιχνίδι της περιχαράκωσης. Η μόνη του επιλογή είναι να παίξει το παιχνίδι της ηγεμονίας. Και αυτό είναι ένα παιχνίδι που παίζεται σε πολλά επίπεδα. Καταρχάς, στο επίπεδο της κοινωνίας, όπου μόνο ένα ισχυρό ρεύμα κοινωνικής αντίστασης θα μπορούσε να προωθήσει και να στηρίξει απο-

τελεσματικά ένα εναλλακτικό πολιτικό σχέδιο. Δεύτερον, στο επίπεδο των συσχετισμών ανάμεσα στα κόμματα της αντιπολίτευσης, ισχυροποιώντας τη θέση της και καθιστώντας αδύναμο κρίκο του πολιτικού συστήματος το ΠΑΣΟΚ. Τρίτον, στο επίπεδο της ιδεολογίας, όπου έχει την υποχρέωση να πείσει ότι μια άλλη πολιτική διακυβέρνηση είναι εφικτή και δεν θα τελειώσει άδοξα, όπως στην Ιταλία και στη Γαλλία. Και τέταρτον, μέσα στο ίδιο το κόμμα, όπου οι τάσεις και τα ατομικά συμφέροντα έχουν επιβάλει παραλυτικές ισορροπίες και τείνουν να εμποδίσουν κάθε βήμα ποιοτικής στροφής από την ανάδειξη νέων στελεχών

σε θέσεις ευθύνης, μέχρι την αναβάθμιση της εφημερίδας και του ραδιοφωνικού σταθμού του κόμματος στο ύψος των απαιτήσεων.

Οι εξελίξεις το επόμενο διάστημα θα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες. Προφανώς θα υπάρξουν ζυμώσεις, συγκρούσεις και οπισθοχωρήσεις μέχρι τα αυξημένα ποσοστά των δημοσκοπήσεων να γίνουν στέρεο έδαφος όπου μπορεί κανείς να πατήσει. Αλλά για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια υπάρχει αισιοδοξία και κινητικότητα στον κόσμο της Αριστεράς, και αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα. Γιατί, όταν είσαι αισιόδοξος, δεν βλέπεις μπροστά σου προβλήματα και δυσκολίες. Βλέπεις μόνο προκλήσεις.

Ποιος θέλει να αναποδογυρίσει το τραπέζι;

του Γιάννη Κουρταλιώτη

Το αν η εκλογή του Αλέξη Τσίπρα στην ηγεσία του ΣΥΝ θα αποδειχθεί ένα γεγονός-κλειδί για τις πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα είναι κάτι που στην πραγματικότητα μένει να αποδειχθεί. Δίχως αμφιβολία όμως, έχει ήδη αποδειχθεί το δημοσκοπικό γεγονός της δεκαετίας. Το ρεύμα ανόδου που παρουσίαζε ο ΣΥΡΙΖΑ σε όλες τις δημοσκοπήσεις που ακολούθησαν τις εκλογές της 16ης Σεπτέμβρη (και τον εμφάνιζε έως και τις παρυφές του 8%) μετατράπηκε σε χείμαρρο, από τη διεξαγωγή του 5ου Συνεδρίου και την εκλογή νέας ηγεσίας και μετά, με τις μετρήσεις να τον φέρνουν σταθερά σε ποσοστά της τάξης του 15-18% και τρίτο σε μικρή απόσταση από το ΠΑΣΟΚ. Είναι όμως εξαιρετικά αμφίβολο αν το σχεδόν 1,5 εκατομμύριο ψηφοφόρων που εμφανίζεται έτοιμο να ψηφίσει το ΣΥΡΙΖΑ για χάρη του Τσίπρα γνωρίζει -στην πλειονότητά του- ότι το πολιτικό πρόσωπο των ημερών αυτών δεν ηγείται του κόμματος στο οποίο προσανατολίζεται να δώσει την ψήφο του.

Έτσι κι αλλιώς για το ευρύ κοινό, ο διαχωρισμός μεταξύ ΣΥΝ και ΣΥΡΙΖΑ είναι ακόμα ασαφής ή απλώς αγνοείται. Ασφαλώς, δεν φταίει μόνο ο ΣΥΡΙΖΑ για αυτό. Βασικά ζητήματα που αφορούν τη ζωή των ανθρώπων σε κεντρικό επίπεδο, όπως το Ασφαλιστικό, δημιουργείται η αίσθηση ότι περνάνε ξυστά από το ουσιαστικό ενδιαφέρον της κοινωνίας. Λογικό είναι λοιπόν ένας μέσος, όχι ιδιαίτερα πολιτικοποιημένος, πολίτης να δυσκολεύεται να κατανοήσει τη διαφορά ανάμεσα στον «Συνασπισμό της Αριστεράς των Κινήσεων και της Οικολογίας» από τη μία πλευρά και τον «Συνασπισμό της Ριζοσπαστικής Αριστεράς» από την άλλη. Πόσο μάλλον που αυτή η διαφορά έγκειται σε αρκτικόλεξα ή

Ο Αλέκος Αλαβάνος παραμένει «πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ». Η εκλογή συντεταγμένων οργάνων του ΣΥΡΙΖΑ όμως, θα πρέπει να περιμένει την περίοδο μετά τη Συνδιάσκεψη.

τίτλους παντελώς άγνωστους στον πολύ κόσμο, όπως ΚΟΕ, ΑΚΟΑ, ΚΕΔΑ, ΔΕΑ, Κόκκινο κ.ά. Ένα κομμάτι ωστόσο αυτής της ασάφειας προέρχεται από την έλλειψη συγκεκριμένων δομών στο ΣΥΡΙΖΑ.

Η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

Η 1η Συνδιάσκεψη του ΣΥΡΙΖΑ, που πραγματοποιείται αυτό το Σαββατοκύριακο (14-15/3) στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, είναι μια διαδικασία ασαφής και αργοπορημένη. Τόσο πολύ ώστε, υπό άλλες συνθήκες, θα ήταν εξαιρετικά επίφοβο να προκαλέσει περισσότερα προβλήματα από όσα θα λύσει. Πέντε χρόνια μετά την ίδρυσή του, ο ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθεί να μην έχει καμία οργανωτική δομή, πέρα από τη γραμματεία του, που σχηματίζεται από εκπροσώπους των οργανώσεων που συμμετέχουν στο εσωτερικό του, ούτε

σε τοπικό ούτε σε εθνικό ούτε σε συνδικαλιστικό επίπεδο. Η Συνδιάσκεψη αυτή δεν προτίθεται να λύσει αυτό το ζήτημα: όχι μόνο η οργανωτική μετεξέλιξη (οποιαδήποτε κι εάν είναι αυτή) του μορφώματος παραπέμπεται στις διαδικασίες σε τοπικό επίπεδο που προηγήθηκαν είχαν απλώς ακαδημαϊκό χαρακτήρα, εφόσον σώμα της Συνδιάσκεψης δεν υπάρχει και αποφάσεις από αυτή δεν θα παρθούν.

Στην προκειμένη περίπτωση όμως, το γενικό καλό κλίμα ενδέχεται να επηρεάσει θετικά και τη διαδικασία. Οι τοπικές διασκέψεις του ΣΥΡΙΖΑ αποτέλεσαν μια ευκαιρία να συναντηθούν οι οργανωμένες δυνάμεις του με ανεξάρτητο κόσμο, αλλά ενδεχομένως και να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους (άλλωστε η οργανωτική δύναμη των -πλην ΣΥΝ και ίσως ΚΟΕ- δυνάμεων

του ΣΥΡΙΖΑ στην ύπαιθρο είναι εξαιρετικά περιορισμένη). Σε μια περίοδο εξάλλου που οι οίονοι δείχνουν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ δίνει μάχη για να προσπεράσει το ΠΑΣΟΚ – με το οποίο η αναλογία του ήταν 1 προς 14 στις εκλογές του 2004 – και να εμφανιστεί ως δεύτερο κόμμα στις μετρήσεις, είναι δύσκολο για οποιονδήποτε να σηκωθεί στο βήμα μιας συνδιάσκεψης για να γκρινιάξει. Το πιθανότερο είναι να αντιπαρεταθούν «θετικές προτάσεις» για την πορεία του ΣΥΡΙΖΑ.

ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Ακόμα κι έτσι, διόλου απίθανο δεν είναι να εμφανιστούν διαφωνίες. Η εμπλοκή του ΣΥΡΙΖΑ σε κυβερνητικά σενάρια μάλλον αλλεργία προκαλεί σε κάποιες από τις συνιστώσες του και, όσο αυτό το ζήτημα παραμένει ανοιχτό από στελέχη του ΣΥΝ, τόσο οι μουρμούρες γίνονται εντονότερες. Η αντικειμενική πραγματικότητα βέβαια είναι ότι η σταδιακή μετατροπή του ΣΥΡΙΖΑ σε αντικαπιταλιστική συμμαχία γίνεται πιο δύσκολη με τα ποσοστά του να εκτοξεύονται, πολύ περισσότερο που η βάση η οποία εμφανίζεται να τον στηρίζει ελέγχεται για το πόσο συμφωνεί με το σύνολο των θέσεων που κατά καιρούς έχουν εκφραστεί από το ΣΥΡΙΖΑ, ιδιαίτερα με τις πιο «αιρετικές». Ένας μεγάλος αριθμός ερωτούμενων στις δημοσκοπήσεις – σύμφωνα με τους ίδιους τους ερευνητές που τις κάνουν – εμφανίζεται να αποδέχεται πολλά από τα αντιδραστικά ή συντηρητικά στερεότυπα στα λεγόμενα «ποιοτικά» ερωτήματα που αφορούν τρέχοντα πολιτικά θέματα (Ασφαλιστικό, Μακεδονικό, μετανάστες), πριν δηλώσουν ότι σκέπτονται να ψηφίσουν «Τσίπρα». Είναι λοιπόν εύλογο ότι η προσπάθεια της νέας ηγεσίας του ΣΥΝ να προσεταιριστεί τον κόσμο αυτό και σε επίπεδο θέσεων είναι κάπως σύνθετη.

Η διαφωνία αυτή ωστόσο εμφανίζει έναν στρατηγικό χαρακτήρα. Από τη μία πλευρά τίθεται σε προτεραιότητα η λογική της «μεγάλης Αριστεράς», που εκ των πραγμάτων προϋποθέτει στρογγυλοποιήσεις και αμβλύνσεις στη σκληρότητα των γραμμών, και από την άλλη εκείνη του «αντικαπιταλιστικού κόμματος» (εμπνευσμένη κυρίως

από την τακτική της γαλλικής πάλας ποτέ τροτσικιστικής LCR), που ζητά πιο συγκεκριμένες θέσεις, αλλά ενδεχομένως δεν μπορεί – άμεσα τουλάχιστον – να προσδοκά εντυπωσιακά αποτελέσματα. Η διαφωνία αυτή ωστόσο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια σύνθεση (τηρουμένων βέβαια των αναλογιών και των συσχετισμών στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ και της ελληνικής κοινωνίας), εάν τυχόν η συζήτηση αυτή γινόταν συγκροτημένα.

Η απόφαση να μη στοχεύσει αυτή η Συνδιάσκεψη ούτε σε εκλογή οργάνων του ΣΥΡΙΖΑ ούτε σε συγκροτημένη επεξεργασία θέσεων είναι μια βολική αλλά λάθος απόφαση. Οι μικρότερες συνιστώσες φοβούνται ίσως ότι κάτι τέτοιο θα τις μετέτρεπε αμέσως σε εσωτερική μειοψηφία. Ενδεχομένως. Αυτό όμως ανταποκρίνεται και στην κοινωνική πραγματικότητα. Ένα ομοσπονδιακό μοντέλο οργάνωσης επομένως, με εκλεγμένο συντονιστή και εκλεγμένα όργανα, στα οποία προφανώς και θα συμμετείχαν όλες οι συνιστώσες με μίνιμουμ ποσοτώσει, θα απελευθέρωνε τη συζήτηση και θα επέτρεπε στο ΣΥΡΙΖΑ να εξέλθει με ένα σαφέστερο αριστερό ριζοσπαστικό πρόγραμμα προς την κοινωνία.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

Αλλωστε, ο φόβος που νιώθουν οι μικρότερες συνιστώσες απέναντι στο ΣΥΝ (κατανοητός ως έναν βαθμό) παραβλέπει το γεγονός ότι ο μηχανισμός της Κουμουνδούρου δεν είναι περισσότερο ενιαίος από τον ίδιο τον ΣΥΡΙΖΑ. Οι πρώτες συνεδριάσεις της νέας Πολιτικής Γραμματείας έδειξαν ότι στο εσωτερικό του ΣΥΝ έχει επέλθει μια ιδιότυπη «τριχοτόμηση», αφού στους παραδοσιακούς εταίρους, Αριστερό Ρεύμα και Ανανεωτική Πρωτοβουλία, έχει προστεθεί και μια αρκετά ισχυρή ομάδα γύρω από τον ίδιο τον Αλέξη Τσίπρα, με ξεχωριστές θέσεις και απόψεις.

Είναι αναμφίβολο ότι η ομάδα αυτή θα επιθυμούσε να έχει τις οργανώσεις του ΣΥΡΙΖΑ στο πλευρό της. Οι ίδιες οι οργανώσεις ωστόσο φοβούνται την ενσωμάτωση. Είναι χαρακτηριστικό ως προς αυτό ότι, ενώ οι εταίροι του ΣΥΝ ήταν ενθουσιασμένοι με τη συγκρότη-

ση και τη λειτουργία της Ανοιχτής Πόλης σε δημοτικό επίπεδο το 2006, αντιμέτωπισαν παγωμένα την αποχώρηση Αλαβάνου και το θεωρούμενο «δαχτυλίδι» του προς τον Αλέξη Τσίπρα, γιατί διαισθάνθηκαν ότι ανατρέπεται ένα status quo από το οποίο ήταν ικανοποιημένοι. Η πιο αυστηρή κριτική ωστόσο που ασκείται προς τους εταίρους είναι ότι ήταν ικανοποιημένοι με μια κίνηση του ΣΥΡΙΖΑ μεταξύ 5 και 7%, που τους επέτρεπε να διαχειρίζονται πιο εύκολα τη δυναμική αυτή, μέσω της δραστηριοποίησής τους σε χώρους όπως το Κοινωνικό Φόρουμ.

Το φιλοσοφικό ερώτημα που θα τεθεί άμεσα στον ΣΥΡΙΖΑ είναι αν η επιρροή του σε παραδοσιακούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ θα συνοδευτεί από πολιτικά και οργανωτικά ανοίγματα. Η προς αριστερά διεύρυνση έχει μάλλον ολοκληρωθεί και ελάχιστες οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς που θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στο ΣΥΡΙΖΑ μένουν ακόμα έξω (ΟΚΔΕ, Ξεκίνημα). Το ΚΚΕ εμφανίζεται στις δημοσκοπήσεις να έχει ανεπαίσθητες απώλειες προς τον ΣΥΡΙΖΑ και η αύξησή τους περνά περισσότερο από την προοπτική ενός ΣΥΡΙΖΑ με δυναμική εξουσίας παρά από την προσθήκη άλλων δύο ακροαριστερών ομάδων στη σύνθεσή του.

Το εάν ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορέσει να αντέξει το βάρος των ποσοστών που του δίνουν οι δημοσκοπήσεις, να αποφύγει τα δεξιά μπαλαντζαρίσματα, αλλά και να μην εκπέσει σε έναν άνευ αντικειμένου φιλολογικό αριστερισμό, καταφέροντας έτσι να παρασύρει την κοινωνία σε ένα συνεκτικό σχέδιο αριστερά της σοσιαλδημοκρατίας είναι ένα στοίχημα που θα κριθεί στο επόμενο διάστημα. Για την επιτυχία του, προϋπόθεση αποτελεί οι θέσεις του να ξεφύγουν από ορισμένες παραδοσιακές εμμονές του χώρου και, κυρίως, οι διαδικασίες του να μην παραμείνουν μια υπόθεση μηχανισμών που η ίδια η πραγματικότητα έχει υπερβεί.

Υπάρχει η δυνατότητα να τεθεί στο τραπέζι του ΣΥΡΙΖΑ αυτή η προοπτική; Η αυστηρή ανάγνωση των μέχρι στιγμής κινήσεων λέει όχι. Η δυναμική που έχει αναπτυχθεί ωστόσο δείχνει ικανή να αναποδογυρίσει το τραπέζι.

Το ΠΑΣΟΚ έχει κλείσει τον κύκλο του;

του Τάκη Διαμαντή

Η αλματώδης άνοδος που εμφανίζει τον τελευταίο καιρό η Αριστερά, και ιδιαίτερα ο ΣΥΡΙΖΑ, ήταν φυσικό να ταραξεί τα νερά στο συνεχώς φθίνον πολιτικό μας σύστημα. Ωστόσο, πέρα από το αίσθημα αισιοδοξίας και ταυτόχρονα τον εύλογο προβληματισμό και τα ερωτηματικά που δημιουργεί στην ίδια την Αριστερά, η άνοδος αυτή είναι φανερό ότι πλήττει σοβαρά τόσο το κυβερνών κόμμα της Νέας Δημοκρατίας όσο –και κυρίως– το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το ΠΑΣΟΚ.

Η άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ είναι βέβαιο ότι δεν αποτελεί ένα περιστασιακό πολιτικό φαινόμενο, αποτέλεσμα της συγκυρίας που έχει διαμορφωθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια στη χώρα, όσο και αν κάποιοι βολεύονται να το παρουσιάζουν με κάθε τρόπο ως τέτοιο. Άλλωστε, η άνοδος μιας πολιτικής οντότητας προϋποθέτει την πτώση κάποιας άλλης, και στην προκειμένη περίπτωση και τα δυο κόμματα που σφράγισαν ολόκληρη την περίοδο της Μεταπολίτευσης βρίσκονται όχι απλώς σε κάμψη αλλά σε ελεύθερη πτώση. Οπότε, η στροφή των πολιτών προς μια άλλη πολιτική δύναμη η οποία θα μπορούσε να τους προσφέρει την αίσθηση της ελπίδας και της προοπτικής για μια βελτίωση των όρων της ζωής τους ήταν περισσότερο από βέβαιη.

Αιτία της στροφής ήταν φυσικά η πλήρης απογοήτευση, η αγανάκτηση και η οργή από το σύστημα της εναλλαγής στην εξουσία, κατά τα τελευταία 34 χρόνια, δύο κομμάτων, της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, τα οποία, πέρα από τις ρητορικές διαφορές τους, αλληλοσυμπληρώνονταν, ακολουθώντας στην ουσία τις ίδιες πολιτικές, με κεντρικό στόχο την πλήρη πρόσδεση της χώρας στη νεοφιλελεύθερη οικονομία που επιτάσσει ο διεθνής καπιταλισμός.

Πολιτικές οι οποίες, μέσα από «συμβόλαια» ή «συμφωνίες» με το λαό και με πρόσχημα την «αλλαγή», την «ανάπτυξη», τον «εκσυγχρονισμό», την «επανάδρωση του κράτους» και τελικά τη δημιουργία της «ισχυρής Ελλάδας», λειτουργούν πάντα υπέρ του κεφαλαίου και εναντίον των συμφερόντων των εργαζομένων.

Πολιτικές στις οποίες εντέλει επιδόθηκαν με την ίδια συνέπεια τόσο η ΝΔ, ως εκπρόσωπος της Κεντροδεξιάς, όσο και το ΠΑΣΟΚ της «Κεντροαριστεράς». Και να μεν η ΝΔ, ως συντηρητικό κόμμα, έτσι σκέφτεται και έτσι πράττει, διότι αυτή είναι η ιδεολογία της. Το ΠΑΣΟΚ όμως; Αυτό, στα 20 χρόνια που βρέθηκε στην εξουσία, απεμπολώντας σταδιακά τα αρχικά οράματα, τους σχεδιασμούς και τους στόχους που είχε προτάξει ο ιδρυτής του, ευαγγελιζόμενος τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό του κράτους και της κοινωνίας, κατάφερε να ταυτιστεί με την εξουσία και να μεταλλαχθεί σε ένα καθαρά συντηρητικό κόμμα, με κυρίαρχα στοιχεία της λειτουργίας του τον κυβερνητισμό και τον κρατισμό. Μακριά και έξω από κάθε κοινωνική διάσταση της πολιτικής, με αποτέλεσμα όλο και περισσότερο να αποξενώνεται από την εκλογική του πελατεία.

Για το λόγο αυτό, και με δεδομένη την αδυναμία της ΝΔ να χαράξει και να

ασκήσει μια επί της ουσίας κοινωνική πολιτική, πράγμα που φαίνεται στις μαζικές δυναμικές εργατικές κινητοποιήσεις των τελευταίων εβδομάδων και το οποίο αντικατοπτρίζεται επίσης σε όλες τις σφυγμομετρήσεις, η πτώση του ΠΑΣΟΚ αποκτά μεγαλύτερο ειδικό βάρος στη συνείδηση των πολιτών αναφορικά με τη συζητούμενη κρίση του δικομματισμού.

ΤΟ 5^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Στο πλαίσιο αυτό, από χτες Πέμπτη και μέχρι την Κυριακή διεξάγεται το 5ο Τακτικό Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, το οποίο πάντως δεν προοιωνίζεται καμιά

θετική εξέλιξη για το κόμμα, καθώς διεξάγεται μέσα ένα μουντό κλίμα, που το βαραίνουν ιδιαίτερα τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο εσωτερικό του από την ημέρα των εκλογών του περασμένου Σεπτεμβρίου και τα οποία συνεχίζονται μέχρι σήμερα, τραυματίζοντάς το όλο και περισσότερο και χωρίζοντας στελέχη, μέλη και οπαδούς σε ομάδες που κονταροχτυπιούνται.

Εδώ και αρκετό καιρό, και συγκεκριμένα πριν ακόμα από την επανεκλογή του Γιώργου Παπανδρέου στη θέση του προέδρου του κόμματος, τον περασμένο Νοέμβριο, αλλά κυρίως μετά από αυτήν, ανάμεσα στα στελέχη του ΠΑΣΟΚ που υποστήριξαν είτε τον νέο πρόεδρο είτε τον αντίπαλό του Ευάγγελο Βενιζέλο κοινή είναι πλέον η πεποίθηση ότι ο Γιωργάκης δεν «τραβάει». Αλλά και ότι, με τις ρηξικέλευθες αλλαγές που επιχειρεί στα διάφορα όργανα, τα οποία δημιουργούν την εικόνα ενός προσωποπαγούς κόμματος, απειλεί να αλλοιώσει το ΠΑΣΟΚ, να το συρρικνώσει και να το μετατρέψει σε ένα κακέκτυπο της παλιάς Ένωσης Κέντρου.

Δεν είναι τυχαίο, μάλιστα, ότι ηγετικά στελέχη του κόμματος αλλά και δημοσιογράφοι φιλικόι προς αυτό, αναφερόμενοι στο «φαινόμενο Τσίπρα» και στην αλματώδη άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ, θυμίζουν το θρίαμβο της Αριστεράς το 1958, όταν, με επικεφαλής την ΕΔΑ και ηγέτη τον αείμνηστο Ηλία Ηλιού, κατατρόπωσε την Ένωση Κέντρου και αναδείχτηκε σε κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αυτό εξηγεί και την τόση προσπάθεια που καταβάλλεται από όλες τις πλευρές με στόχο να βραχυκυκλωθούν ο Συνασπισμός και ο νέος του πρόεδρος και να οδηγηθούν σε μια δέσμευση για μελλοντική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ, ώστε και να αποτραπεί κατά τις επόμενες εκλογές ο κίνδυνος επανάληψης του 1958 (πράγμα όχι απίθανο, με τη φορά που έχουν πάρει οι εξελίξεις), αλλά και να εξασφαλισθεί μια συμμαχία που θα επαναφέρει το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία.

Το ερώτημα είναι, ωστόσο, αν το ΠΑΣΟΚ, με τη σημερινή του εικόνα, θα μπορέσει να φτάσει μέχρι τις επόμενες εκλογές –όποτε και αν γίνουν– και να διεκδικήσει τη νίκη. Οι περισσότεροι

μέσα στο κόμμα αμφισβητούν ότι θα μπορέσει, υπό την ηγεσία του Γ. Παπανδρέου. Ήδη τα σημάδια είναι εντελώς αποθαρρυντικά, καθώς το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν καταφέρνει να επωφεληθεί από την πτώση της ΝΔ, αλλά αντίθετα σημειώνει όλο και μεγαλύτερη κάμψη, η οποία δεν αποκλείεται να το φέρει τελικά στην τρίτη θέση της κατάταξης των κομμάτων στη Βουλή. Γι' αυτό και, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, μια μερίδα στελεχών έχει αρχίσει να σκέφτεται και να προετοιμάζεται για τη μετά τον Γιωργάκη περίοδο, αν και αυτή τη στιγμή κανείς δεν είναι σίγουρος για το πώς και με ποιο πρόσωπο θα επιτευχθεί μια νέα αλλαγή στην ηγεσία του κόμματος. Μια αλλαγή που θα συμβάλει σε μια νικηφόρα πορεία του κόμματος προς τις επόμενες, ή έστω τις μεθεπόμενες, εκλογές.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι τυχαίο το ξέσπασμα του Κ. Σκανδαλίδη, ο οποίος εκφράζοντας την αγωνία του, σε συνέντευξή του στην εφημερίδα *Τα Νέα*, την περασμένη Δευτέρα, κατηγορήσε ευθέως τον Γ. Παπανδρέου ότι κατασκευάζει «ένα αρχηγικό κόμμα, που μεταλλάσσεται σε μια Ένωση Κέντρου Αξιωματούχων», επισημαίνοντας όμως παράλληλα και ότι η συμπεριφορά ορισμένων ηγετικών στελεχών «δείχνει ότι το ΠΑΣΟΚ έχει ολοκληρώσει τον κύκλο του».

Η ΑΛΛΑΓΗ ΔΕΝ ΣΩΖΕΙ

Βεβαίως, μια ανανέωση σε πρόσωπα, ακόμα και στο πρόσωπο του ηγέτη, όταν γίνεται οργανωμένα, με αίσθηση ευθύνης, με κοινή συναίνεση και με δη-

μοκρατικές διαδικασίες, έχει πάντα κάποια ευεργετικά αποτελέσματα. Στην προκειμένη περίπτωση, ωστόσο, μια αλλαγή ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ, υπό τις παρούσες συνθήκες, κάθε άλλο παρά ευεργετικά αποτελέσματα θα έχει, καθώς οι δελφίνοι για τη θέση του προέδρου θα αποδειχθεί ότι είναι περισσότεροι από εκείνους που εμφανίστηκαν τον περασμένο Νοέμβριο.

Πέρα από αυτό όμως, το πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ δεν είναι μόνο το πρόσωπο του ηγέτη ή κάποιων προσώπων που βρίσκονται σε διάφορες ηγετικές θέσεις στο κόμμα. Σύμφωνα με την άποψη που διατυπώνουν πολλοί αναλυτές, στο ΠΑΣΟΚ υπάρχουν πολλά και σημαντικότερα προβλήματα, όπως το έλλειμμα δημοκρατίας στην εσωτερική λειτουργία του και κυρίως η έλλειψη της συγκεκριμένης σύγχρονης ιδεολογικής ταυτότητας, με ανανεωμένο περιεχόμενο, η οποία θα το καταστήσει πόλο έλξης για τους πολίτες. Ακόμα, η έλλειψη μιας νέας στρατηγικής που θα το καταστήσει αξιόπιστο στην κοινωνία.

Μόνο που, για να τα πετύχει αυτά, θα πρέπει προηγουμένως να απαλλαγεί από το μύθο της παλιάς κυριαρχίας του στην πολιτική ζωή του τόπου, η οποία είχε οικοδομηθεί από τον ιδρυτή του κόμματος, αλλά τελείωσε μαζί με εκείνον, και επίσης από τα συνακόλουθα σύνδρομα του ηγεμονισμού, του κρατισμού και του κυβερνητισμού τα οποία το κατατράχουν. Ειδώλως, όπως σημείωνε ο πολιτικός επιστήμονας Λεωτ. Κουσουλής στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, «το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να αυτοδιαλυθεί».

Το μονοπώλιο της ΓΣΕΕ υπό αμφισβήτηση

του Γιάννη Κουρταλιώτη

Η δήλωση της Αλέκας Παπαρήγα για τους συνδικαλιστές της ΔΕΗ και το πανό «Σας χαρίζουμε το ΙΚΑ σας» προβλήθηκε ιδιαίτερα στα δελτία ειδήσεων. Δεν είναι άλλωστε συχνό φαινόμενο η γενική γραμματέας του ΚΚΕ να ασκεί κριτική σε απεργούς εν μέσω κινητοποιήσεων. Οι εξηγήσεις που δόθηκαν από τον Περισσό, ότι όλη η συζήτηση έγινε γύρω από ένα απόσπασμα των δηλώσεων της Παπαρήγα, αποκομμένο από όλη την υπόλοιπη τοποθέτησή της δεν ήταν αναληθής, ωστόσο ακόμα και έτσι παραμένει ένα θέμα. Γιατί η αποστροφή αυτή, σχετίζεται άμεσα με μια γενική κριτική που ασκεί το ΚΚΕ και κατ' επέκταση το ΠΑΜΕ στην συνδικαλιστική ηγεσία της ΓΣΕΕ, της ΑΔΕΔΥ και των περισσότερων Ομοσπονδιών και η οποία το έχει φέρει στη θέση να συμμετέχει μόνο τυπικά σε αυτές.

Το ΠΑΜΕ άλλωστε εξαρχής δεν δίστασε να συγκρουσθεί με το βασικό πλαίσιο των ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ σε αυτές τις κινητοποιήσεις, καταγγέλλοντάς το ότι στην ουσία νομιμοποιεί τις μεταρρυθμίσεις Σιούφα και Ρέππα στο Ασφαλιστικό, αποκλείοντας έτσι κάθε συζήτηση για τη βελτίωση των ασφαλιστικών θέσεων των εργαζομένων. Πέραν τούτου, από αρκετές φωνές αριστερότερα της ΠΑΣΚΕ, ακούγεται το επιχείρημα ότι με το να μην προβάλλει σχεδόν καθόλου τα επιθετικά αιτήματα των εργαζομένων (καταπολέμηση της μαύρης και ανασφάλιστης εργασίας με σκληρά μέτρα ενάντια στην εισφοροδιαφυγή, πληρωμή των χρεών που έχουν στα ταμεία το Κράτος και οι εργοδότες, διεύρυνση των βαρέων και ανθυγιεινών κ.ά.) η ΓΣΕΕ επιτρέπει να διαιωνίζεται μια συζήτηση σχετικά με το πόσα θα χάσουν οι εργαζόμενοι και καθόλου για το αν είναι πράγματι απαραίτητο ή λογικό να χάσουν κάτι.

Άγνωστο για πόσο ακόμα θα ζουν κάτω από την ίδια συνδικαλιστική στέγη οι ηγεσίες της ΓΣΕΕ και της ΑΔΕΔΥ.

Την ίδια ώρα εξαιρετικά αμφιλεγόμενη είναι και η τακτική που έχει ακολουθήσει η ΓΣΕΕ σε σχέση με τις ημερομηνίες των απεργιών. Αρκετοί αριστεροί συνδικαλιστές που δεν έχουν έρθει σε ρήξη με την Συνομοσπονδία (τόσο από την Αυτόνομη Παρέμβαση του ΣΥΝ, όσο και από παρατάξεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς) επέμειναν ότι η ΓΣΕΕ έπρεπε να προκηρύξει την 3η γενική της απεργίας στις 13 και όχι στις 19 Μάρτη, προκειμένου να προλάβει την κοινοβουλευτική επικύρωση του νομοσχεδίου, αλλά και να μην εξαναγκάσει τους επαγγελματικούς κλάδους που απεργούν ήδη (ΔΕΗ, ΟΤΕ κ.ά.), να εξαντληθούν σε κινητοποιήσεις δύο εβδομάδων πριν συναντηθούν με τους υπόλοιπους απεργούς.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ

Επί της ουσίας ωστόσο, πίσω από αυτή τη συζήτηση κρύβεται ο φόβος αρ-

κετών συνδικαλιστών –όχι αναγκαστικά προσκείμενων στο ΚΚΕ– ότι η ΓΣΕΕ κινδυνεύει για πρώτη φορά να χάσει κατά κράτος μια μετωπική αντιπαράθεση με την κυβέρνηση. Μέχρι τώρα, η κατηγορία που απευθυνόταν στη ΓΣΕΕ ήταν ότι εξαντλούσε την προσπάθειά της στην απόκρουση των προκλητικών πακέτων για το Ασφαλιστικό (τύπου Νόμου Γιαννίτση π.χ.) και στη συνέχεια δεχόταν αναντίρρητα τη μετριοπαθή εκδοχή τους που παρουσιαζόταν αμέσως μετά. Υπήρχε ωστόσο η αίσθηση ότι καμία κυβέρνηση δεν μπορούσε να παρουσιάσει ένα πολύ επιθετικό πακέτο μέτρων για την ασφάλιση, χωρίς να χάσει και την εξουσία μέσα σε 2 – 3 το πολύ χρόνια. Η αίσθηση αυτή δεν επιβεβαιώνεται σήμερα, παρότι οι προτάσεις της Πετραλιά είναι καταφανώς ανισομερείς και κοινωνικά άδικοες.

Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, η αδυναμία αυτή της ΓΣΕΕ να αποκρούσει

με ένα χτύπημα τον απορρυθμιστικό ασφαλιστικό σχεδιασμό της κυβέρνησης, αλλά και να συντονισθεί αρκετά ικανοποιητικά στη συνέχεια, σχετίζεται με τις πολιτικές εξελίξεις και ιδιαίτερα την κρίση στο ΠΑΣΟΚ. Κι αυτό γιατί στην Ελλάδα έχουμε το θλιβερό προνόμιο να έχουμε τον πιο κομματικό –και σε συχνές περιπτώσεις κρατικό– συνδικαλισμό της Ευρώπης, προνόμιο που γίνεται ακόμα πιο θλιβερό, εξαιτίας του γεγονότος ότι είμαστε οι μόνοι που έχουμε καθιερώσει –και μάλιστα είμαστε περήφανοι γι' αυτό– το συνδικαλιστικό μονοπώλιο. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει σε όλον τον κόσμο, στην Ελλάδα έχουμε μόνο μία συνδικαλιστική συνομοσπονδία στον ιδιωτικό τομέα (τη ΓΣΕΕ) και άλλη μία στον δημόσιο (ΑΔΕΔΥ).

Το αποτέλεσμα αυτής της παρά φύση «ενότητας» είναι ότι μέσα στα συνδικάτα λειτουργούν κανονικά και με το νόμο κομματικές παρατάξεις, που καταλήγουν να ελέγχουν τα σωματεία, τις ενώσεις και τελικά τις ομοσπονδίες. Με τον τρόπο αυτό, η ΓΣΕΕ εδώ και αρκετά χρόνια έχει μετατραπεί σε κάτι σαν «ΠΑΣΚΕ και λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις» και η συνδικαλιστική δράση σε μία από τις ενασχολήσεις του συνδικαλιστικού τμήματος του ΠΑΣΟΚ. Ζωή στα συνδικάτα δεν υπάρχει και οι εργαζόμενοι που κατορθώνουν να αναπτύξουν συνδικαλιστική δράση χωρίς να έχουν παραχθεί μέσα από τα κομματικά θερμοκήπια είναι κάποιες ελάχιστες δεκάδες και ο λόγος τους ποτέ δεν κατορθώνει να βγει έξω από τα όρια ενός σωματείου ή ενός ομοιοεπαγγελματικού κλάδου.

ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ

Η «δύναμη» του συνδικαλιστικού κινήματος (αν θεωρήσουμε ότι είναι τέτοιο) στην Ελλάδα δεν προέρχεται επομένως από τη συμμετοχή των εργαζομένων στις διαδικασίες του, αλλά από την επιρροή που ασκούν οι συνδικαλιστές στους κομματικούς τους μηχανισμούς. Τα παραδείγματα των πάλαι ποτέ επικεφαλής της ΓΣΕΕ που στη συνέχεια έγιναν βουλευτές και υπουργοί των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ είναι γνωστά και παραπέ-

μπουν στη συνδικαλιστική οργάνωση που συναντούσαμε στα φασιστικά καθεστώτα της δεκαετίας του '30. Είναι όμως χαρακτηριστικά και τα παραδείγματα από άλλους χώρους. Ο Γιάννης Μανώλης εξακολουθεί να ελέγχει το συνδικαλιστικό τμήμα της ΝΔ και τη ΔΑΚΕ από το κοινοβούλιο, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τον Γιώργο Μαυρίκο και το ΠΑΜΕ παρότι αυτός εξελέγη βουλευτής με το ΚΚΕ. Έτσι, ακόμα και το κομμάτι με τις πιο ταξικές θέσεις στο συνδικαλιστικό κίνημα, συναινεί στην επιστροφή του συνδικαλισμού στον 19ο αιώνα, όταν τα εργατικά σωματεία είχαν για πρόεδρο κάποιον τοπικό βουλευτή ή δικηγόρο.

Η αδυναμία του ΠΑΣΟΚ να παίξει τον οποιονδήποτε ρόλο στο σημερινό πολιτικό σκηνικό, αποδυναμώνει έτσι και το συνδικαλιστικό του τμήμα. Η διαπραγματευτική δύναμη των «συνδικαλιστών» σε πολιτικό επίπεδο είναι εξαιρετικά συρρικνωμένη, ενώ η δυνατότητά τους να ελέγχουν τον μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ (στο οποίο κανείς δεν εξελέγη ποτέ πρόεδρος χωρίς την υποστήριξη του συνδικαλιστικού τμήματος) είναι επί της ουσίας αδιάφορη. Απομένει η κινητοποίηση των ίδιων των εργαζομένων, που ήταν βέβαια αρκετά μεγάλη τόσο στις 12/12 όσο και στις 13/2, αλλά και εντελώς ανοργάνωτη και χωρίς συνέχεια, αφού στα περισσότερα συνδικάτα οι γενικές συνελεύσεις των εργαζομένων αποτελούν ουτοπικό όνειρο.

Υπό αυτές τις συνθήκες φαίνεται να ωριμάζει σε διάφορες πτέρυγες του συνδικαλιστικού κινήματος η ιδέα της οργανωτικής διάσπασης της ΓΣΕΕ ως σανίδα σωτηρίας των συνδικάτων, δηλαδή η δημιουργία περισσότερων της μίας συνδικαλιστικών συνομοσπονδιών. Παρότι αυτό το ενδεχόμενο ακούγεται παράξενο στην Ελλάδα, αποτελεί τη συνδικαλιστική πραγματικότητα της Ευρώπης εδώ και πολλά χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Γαλλία λειτουργούν 7 διαφορετικές συνδικαλιστικές συνομοσπονδίες (CGT, CFDT, FO, UNSA, CFTC, Solidaires, CNT), στην Ιταλία 5 (CGIL, CISL, UIL, Combas, USI), στην Ισπανία 5 (CCOO, UGT, CGT, ELA, USO) και

πάει λέγοντας. Και φυσικά είναι κωμικό να υποστηρίξει κανείς ότι το συνδικαλιστικό κίνημα αυτών των χωρών είναι πιο αδύναμο από το ελληνικό επειδή τάχα είναι διασπασμένο.

ΤΟ ΠΑΜΕ ΕΤΟΙΜΟ

Στην Ελλάδα αυτή η συζήτηση άνοιξε πριν από 4 περίπου χρόνια, όταν η ΔΑΚΕ σχεδίαζε τη δημιουργία ξεχωριστής από τη ΓΣΕΕ συνομοσπονδίας. Οργανωτικά πιο έτοιμο να αντέξει μια τέτοια διάσπαση είναι το ΠΑΜΕ. Το συνδικαλιστικό μέτωπο του ΚΚΕ διεκδικεί για τον εαυτό του 415.000 μέλη. Αν και ο αριθμός αυτός είναι καταφανώς υπερβολικός (περιλαμβάνει διπλά μετρημένους εργαζόμενους σε σωματεία και εργατικά κέντρα, αλλά και όλη την αντιπολίτευση στα σωματεία όπου πλειοψηφεί το ΚΚΕ), φαίνεται ότι μια κρίσιμη μάζα 100.000 εργαζομένων μπορεί να στηρίξει ένα πιθανό τέτοιο εγχείρημα. Και η Αλέκα Παπαρήγα το έχει σίγουρα αυτό στο νου της, όταν εξαπολύει προσεκτικά επιθέσεις στη ΓΣΕΕ που δεν αποσκοπούν μονάχα στο να την περιγράψουν ως «ενσωματωμένη», αλλά και ως ευθέως αντιθετική με τα συμφέροντα πολλών επαγγελματικών κλάδων.

Ασφαλώς, μια κομματικά ελεγχόμενη συνδικαλιστική συνομοσπονδία δεν αποτελεί τη λύση στο πρόβλημα του ημιθανούς ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Μπορεί όμως να αποτελέσει το έναυσμα για την επαναθεμελίωσή του σε διαφορετική βάση. Ήδη οι διαδικασίες των πρόσφατων κινητοποιήσεων ανέδειξαν πρωτοβουλίες που διαχωρίζονταν από τη ΓΣΕΕ, όπως αυτή που πήραν 28 πρωτοβάθμια σωματεία. Εάν λοιπόν η ΓΣΕΕ χάσει τη μάχη του Ασφαλιστικού, οι ασκοί του Αιόλου είναι πολύ πιθανόν να ανοίξουν. Και σε αυτήν την περίπτωση θα ισχύσει κατά γράμμα και κατ' ουσίαν η ρήση «ουδέν κακό αμιγές καλού». Ίσως, στην επόμενη ασφαλιστική απορύθμιση η όποια κυβέρνηση να βρεθεί αντιμέτωπη με ένα συνδικαλιστικό κίνημα που συγκροτείται στους χώρους δουλειάς και όχι στα κομματικά γραφεία.

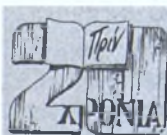

Από το τχ. 95,
Σάββατο
25 Μάρτη
1978:

• Στην Πάτρα είχε ξεκινήσει στις 10.12.1977 αποχή τριών τμημάτων της Φυσικομαθηματικής Σχολής. Ήταν η αρχή μεγάλων φοιτητικών κινητοποιήσεων που είχαν συγκλονίσει όχι μόνον την πόλη της Πάτρας. Το Μάρτιο του 1978 είχαν κορυφωθεί οι διαμαρτυρίες με τη λειτουργία ραδιοφωνικού σταθμού στο Φυσικομαθηματικό, καταλήψεις με οργάνωση συσσιτίων κ.λπ. Στο τχ. 95 ρεπορτάζ του Θ. Λιοντάρη αναφέρει:

«Το πρόβλημα των πολλών μαθημάτων, της κατοχύρωσης έτους και της μεταφοράς μεταφερομένων μαθημάτων μόνο για τους φοιτητές της Πάτρας, προβλήθηκε ιδιαίτερα μ' αφορμή την πρόσφατη κατάληψη. Η αδιαφορία των καθηγητών και της κυβέρνησης, οι αναποτελεσματικές ή αποπροσανατολιστικές λύσεις, που κορυφώνονταν σε ημίμετρα όταν το πρόβλημα οξυνόταν "επικίνδυνα", οδήγησε τους φοιτητές μετά από 4 χρόνια εκκλήσεων, διαπραγματεύσεων και κινητοποιήσεων, στην τελευταία φάση -απ' το Δεκέμβρη και πέρα- σε μια σειρά δυναμικών κινητοποιήσεων με τελική κατάληξη την κατάληψη του Παραρτήματος του Πανεπιστημίου Πάτρας που βρίσκεται μέσα στην πόλη».

Τεύχος 368,
Παρασκευή
11 Μαρτίου
1988:

• Για τις εξελίξεις μετά το

Νταβός των Παπανδρέου - Οζάλ, ο Τ. Χατζηδημητρίου γράφει: «Στην Κύπρο σήμερα είναι αισθητό ότι βρισκόμαστε σε ώρα εξέλιξεων. Υπάρχει μια κινητικότητα που δεν έχει εκδηλωθεί με συγκεκριμένη μορφή.

Είναι όμως μια από εκείνες τις ώρες που θεωρούμε αναγκαίο να επαναληφθούν κάποιες θέσεις και κάποιες προϋποθέσεις για τη λύση του Κυπριακού. Η λύση θα πρέπει να στηριχθεί στην απομάκρυνση του τουρκικού κατοχικού στρατού. Η λύση θα πρέπει να προνοεί απαγόρευση του δικαιώματος της μονομερούς επέμβασης και φυσικά κάθε εξωτερικής επέμβασης.

ΡΕ 2Υ...
ΒΡΑΙΑ ΕΙ Η ΑΔΕΛΦΟΥΛΑ ΤΟΥ...

Η λύση θα πρέπει να προστατεύει τον κυπριακό ελληνισμό. Η λύση θα πρέπει να οδηγήσει στην επιστροφή των προσφύγων, στη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας εγκατάστασης, διακίνησης και νομής των περιουσιών. Η λύση θα πρέπει να συνδυαστεί με ένα βιώσιμο κράτος και με λειτουργήσιμες συνταγματικές ρυθμίσεις. Η ευθύνη της κυπριακής και της ελληνικής ηγεσίας είναι μέγιστη. Από τις θέσεις και τις αποφάσεις του άμεσου μέλλοντος θα εξαρτηθούν πολλά. Από αυτές τις αποφάσεις θα εξαρτηθεί και η μοίρα του κυπριακού ελληνισμού.

Τεύχος 656,
Παρασκευή
13 Μαρτίου
1998:

• Έχει ξεσπάσει η κρίση στο Κοσσυφοπέδιο. Ο καθηγητής Ευ. Κωφός γράφει για τη σημασία του στη συνείδηση των Σέρβων: «Για τους Σέρβους, το Κοσσυφοπέδιο είναι ένα από τα πιο προσφιλή κέντρα της μεσαιωνικής τους αυτοκρατορίας. Είναι ακόμη γεμάτο από σερβικά μνημεία και τόπους θρησκευτικής λατρείας (εκκλησίες και μοναστήρια), που δίνουν μια εικόνα του "ένδοξου σερβικού παρελθόντος", υπενθυμίζοντας διαρκώς τη σερβική πολιτισμική και ιστορική κληρονομιά της περιοχής. Στα μάτια των Σέρβων, το Κοσσυφοπέδιο (Kosovo polje) είναι το ένδοξο πεδίο μάχης, όπου το μεσαιωνικό σερβικό βασίλειο γνώρισε τη συντριβή πέφτοντας στα χέρια των Οθωμανών κατακτητών, το 1389. Για έξι αιώνες, το γεγονός αυτό αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για την επιβίωση, αναγέννηση και το μελλοντικό μεγαλείο ενός ολόκληρου λαού. Ως προς αυτό, οι Σέρβοι δεν αποτελούν μοναδική περίπτωση. Μια εθνική καταστροφή μπορεί να γεννήσει παρόμοια συναισθήματα στη συλλογική ψυχή διαφόρων λαών. Μύθοι και δοξασίες για την πτώση της Κωνσταντινούπολης το 1453 έπαιξαν τον ίδιο καταπραυντικό όσο και ζωγόνο ρόλο για τους υπόδουλους Έλληνες επί μισή, σχεδόν, χιλιετία».

• Ρεπορτάζ στο ίδιο τχ. αναφέρει:

«Το πρόβλημα, όμως, μας αφορά όχι πια γιατί "η Ελλάδα αποτελεί παράγοντα των βαλκανικών εξελίξεων", αλλά γιατί διακυβεύονται πολλά που αφορούν άμεσα και την τύχη της ίδιας της χώρας μας.

Και για το τελευταίο, φοβούμαστε ότι οι μέχρι σήμερα χειρισμοί -αλλά και οι σημερινές "πρωτοβουλίες"- είναι τουλάχιστον ανεπαρκείς και, ως συνήθως, γίνονται "εκ των ενόντων" και την ύστατη στιγμή.

Ο υπουργός Εξωτερικών κ. Θ. Πάγκαλος, που πραγματοποίησε την από καιρό προγραμματισμένη επίσκεψή του στο Βελιγράδι και το Μαυροβούνιο την περασμένη Παρασκευή, δήλωσε αυτάρεσκα ότι βλέπει φως στο βάθος του τούνελ. Κι αυτά μία μόλις ημέρα μετά την επίσκεψη στο Βελιγράδι του Άγγλου υπουργού Εξωτερικών κ. Ρόμπιν Κουκ, ο οποίος, αποχωρώντας, εδήλωνε ότι φεύγει με χειρότερες εικόνες και εντυπώσεις από εκείνες που ανέμενε όταν έφτανε. Ίσως ο κ. Πάγκαλος δεν μπορούσε, για λόγους καθαρά πολιτικούς, να δηλώσει διαφορετικά, αλλά η ελληνική αξιοπιστία είχε για άλλη μια φορά τρωθεί.

Στο Κοσσυφοπέδιο υπάρχουν δύο παράλληλες και μη εφαιπόμενες κοινωνίες: η προνομιά του 10% των Σέρβων και εκείνη του 90% των περιθωριοποιημένων Αλβανών. Κανείς δεν προνόησε για το γεφύρωμα αυτού του χάσματος. Ο Μιλόσεβιτς μετά το Ντέυτον και τις διαβεβαιώσεις των Αμερικανών ότι δεν τίθεται θέμα απόσχισής του Κοσσυφοπεδίου, συνέχισε να "αγνοεί" το πρόβλημα. Δεν έκανε τίποτε για τη διασφάλιση ανεκτών συνθηκών ζωής και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Αλβανών του Κοσσυφοπεδίου. Ούτε προχώρησε με ουσιαστικά βήματα σε όσα είχαν συμφωνηθεί μεταξύ εκπροσώπων του Ρουγκόβα και της σερβικής πλευράς, το Σεπτέμβριο του 1996 για το εκπαιδευτικό ζήτημα».

Η μεγάλη ανατροπή στο πολιτικό σκηνικό

του Τάκη Χατζηδημητρίου*

Οι εκλογές της 17ης και 24ης Φεβρουαρίου 2008 θα καταγραφούν στην πολιτική ιστορία της Κύπρου ως οι πιο καθοριστικές στη διαμόρφωση νέων δεδομένων τόσο στο πολιτικό μας σύστημα όσο και στην πορεία του πολιτικού μας προβλήματος.

Την πρώτη Κυριακή οι ψηφοφόροι τοποθετήθηκαν πολιτικά και ιδεολογικά με σαφείς προεκτάσεις στο Κυπριακό και τη διαχείρισή του, ενώ τη δεύτερη Κυριακή, με την ετυμηγορία τους, καθόρισαν έναν νέο πολιτικό χάρτη για το μέλλον.

Τα αποτελέσματα και τα μηνύματα των εκλογών προκάλεσαν, στα κόμματα και τους πολιτικούς σχολιαστές, έκπληξη και απορία. Η ανάδειξη του γ.γ. του ΑΚΕΛ Δημήτρη Χριστόφια στην προεδρία της Δημοκρατίας και η εκλογική αποτυχία του Τάσσου Παπαδόπουλου, και μάλιστα με τον τρόπο που έγινε, να πάρει δηλαδή την τρίτη θέση και σε κάποια απόσταση από τους δύο πρώτους, έφερε πρωτοφανή ανατροπή στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου. Γι' αυτό και η ανάλυσή τους σ' αυτό το πρώιμο στάδιο, αμέσως μετά τις εκλογές, είναι παρακινδυνευμένη, όμως χρήσιμη κι επιβεβλημένη, γιατί οι συνέπειες θα είναι άμεσες τόσο στο Κυπριακό πρόβλημα όσο και στη διαφαινόμενη διαμόρφωση νέου πολιτικού συστήματος.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ

Η πτώση του Τ.Π. υπήρξε η πιο σημαντική πολιτική ανατροπή στην ιστορία της Κ.Δ. με τον τερματισμό της κυ-

ριαρχίας των επιγόνων του αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Παράλληλα εγκαταλείπεται και η νοοτροπία που κύρια χαρακτήριζε τον Τ.Π., αυτή των συνεχών εντάσεων και συγκρούσεων και στο εσωτερικό πεδίο και στον διεθνή χώρο.

Η αίσθηση της μεταβολής γίνεται ακόμη περισσότερο αισθητή με τη διεκδίκηση των εκλογών και την τελική επικράτηση του ΑΚΕΛ, του κομμουνιστικού κόμματος της Κύπρου με τα κομμουνιστικά του σύμβολα και τη μετριοπαθή του πολιτική. Η εκλογή του γ.γ. του ΑΚΕΛ Δημήτρη Χριστόφια στη θέση του προέδρου της Δημοκρατίας έφερε τη μεγάλη αλλαγή των μέχρι στιγμής δεδομένων. Τερματίζει την κυριαρχία της εθνικόφρονος Δεξιάς, που ασκούσε μονοπωλιακά την εξουσία για εξήντα χρόνια. Συνιστά παραμερισμό και υπέρβαση της αντίληψης που για χρόνια επικρατούσε και που ήθελε τη Δεξιά πατριωτική και την Αριστερά προδοτική, στο περιθώριο της πολιτικής ζωής. Σημαίνει ακόμη μια αναθεωρητική προσέγγιση εδραιωμένων από μακρόν αντιλήψεων σχετικά με τα συμβάντα που σφράγισαν την ίδρυση και τη μεταγενέστερη ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις διακοινοτικές σχέσεις.

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ

Η διεκδίκηση πρωταγωνιστικού ρόλου από το ΑΚΕΛ γίνεται για πρώτη φορά από τα τέλη της δεκαετίας του 1940. Με μόνη εξαίρεση τις πρώτες προεδρικές εκλογές, στις οποίες υποστήριξε τον ανθυποψήφιο του αρχιεπισκόπου Μακαρίου Ιωάννη Κληρίδη, το Δεκέμβριο του 1959, σ' όλες τις άλλες

αναμετρήσεις υποστήριξε αρχικά το Μακάριο και στη συνέχεια (με εξαίρεση τον Γιώργο Βασιλείου, που προερχόταν από τον επιχειρηματικό κόσμο) υποψηφίους, κύρια από τον κεντρικό μακαριακό χώρο, όπως τον Σπύρο Κυπριανού και τελευταία τον Τάσσο Παπαδόπουλο.

Ο αυτοπεριορισμός του ΑΚΕΛ σε δευτερεύοντα ρόλο και η υποστήριξη ηγετών άλλων κομμάτων συνέβαλε στη διαστρέβλωση των κομματικών συσχετίσεων και στη δημιουργία πλαστών καταστάσεων με δοτή διόγκωση του πολιτικού τους ρόλου. Τελευταία πράξη αυτής της τακτικής ήταν η ανάδειξη του προέδρου του ΔΗΚΟ (Δημοκρατικού Κόμματος) Τάσσου Παπαδόπουλου στην προεδρία. Παρ' όλες τις αμφιταλαντεύσεις του, το ΑΚΕΛ συμπαρατάχτηκε μαζί του στο Δημοψήφισμα, πράγμα που προκάλεσε έντονους ενδοκομματικούς κραδασμούς.

Αντί ο Τ.Π. να κατανοήσει ότι ο μεγάλος εταίρος του στη διακυβέρνηση της χώρας ήταν το ΑΚΕΛ, το εξέλαβε ως ένα απλό συμπλήρωμα που θα του επέτρεπε να εφαρμόζει ανεμπόδια τη δική του πολιτική. Η συμπεριφορά του Τ.Π. έναντι του ΑΚΕΛ υπήρξε υπεροπτική και, σε κάποιο βαθμό, εκβιαστική. Οι διαφωνίες συγκαλύπτονταν για αρκετό καιρό. Παρέμεινε όμως το ΑΚΕΛ, για λόγους κύριως κομματικής τακτικής και σκοπιμότητας, στην κυβέρνηση του Τ.Π. για τεσσαράμισι χρόνια. Αποσύρθηκε μόνο όταν συνειδητοποίησε ότι συνέχιση της στήριξης θα το καθιστούσε συνυπεύθυνο αναπότρεπτων πια δυσμενών εξελίξεων.

Όταν το ΑΚΕΛ αποφάσιζε να προβάλει την υποψηφιότητα του γενικού του

* Ο Τάκης Χατζηδημητρίου είναι πρόεδρος του ΙΚΜΕ (Ίδρυμα Κοινωνικοπολιτικών Μελετών).

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση του νέου προέδρου της Κύπρου Δ. Χριστόφια και του υπουργού Εξωτερικών Μ. Κυπριανού με τον πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή και την υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας Ντ. Μπακογιάννη στην Αθήνα.

γραμματέα για τη θέση του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, τη στιγμή μάλιστα που ο Τ.Π. φαινόταν πανίσχυρος, δεν ήταν ούτε εύκολη ούτε χωρίς κινδύνους απόφαση. Η εκλογική του αποτυχία θα δημιουργούσε στο κόμμα σοβαρότατα προβλήματα και θα το έφερνε αντιμέτωπο με αδυσώπητα διλήμματα, με την προοπτική επανόδου της Δεξιάς στην εξουσία με δική του υπαιτιότητα ή επιστροφής στον Τ.Π., με τον οποίο διαφωνούσε βαθύτατα. Γι' αυτό και η υποψηφιότητα του Δ.Χρ. είχε ως μόνη διέξοδο την εκλογική επιτυχία, που τότε δεν φαινόταν και τόσο πιθανή.

Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

Όμως οι λόγοι που την επέβαλαν ήταν πια καθοριστικοί τόσο για το μέλλον της Κύπρου όσο και για την επιβίωση του ίδιου του ΑΚΕΛ. Αν συνέχιζε τη συνεργασία του με τον Τάσσο Παπαδόπουλο, αντιμετώπιζε τον κίνδυνο της πολιτικής και ιδεολογικής απονεύρωσης και της συνακόλουθης συρρίκνωσης. Θα του καταλογιζόταν ακόμη συνυπευθυνότητα για τον διαφαινόμενο, όλο και πιο έντονα, κίνδυνο της διχοτόμησης.

Γι' αυτό το ΑΚΕΛ ως λόγο αποχώρησής του από τη συνεργασία με τον Τάσ-

σο Παπαδόπουλο πρόβαλε την αποτροπή της διχοτόμησης, που προχωρούσε ακάθεκτη, και την αναγκαιότητα ανάδειξης νέου προέδρου που να θέλει και να μπορεί να εργαστεί για τη λύση του προβλήματος. Ο Δημήτρης Χριστόφιας υποστήριζε ότι θα μπορούσε ν' αναλάβει τέτοιες πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με τον διεθνή παράγοντα και τους Τουρκοκυπρίους, που να τερματίσει το παρατεταμένο αδιέξοδο. Η πρόταση αυτή του Δημήτρη Χριστόφια πρόσφερε προοπτική και ελπίδα για το μέλλον. Αυτό ήταν κι ένα καθοριστικό σημείο, που πρόσφερε τη δυνατότητα συγκέντρωσης ευρύτερων δυνάμεων γύρω από την υποψηφιότητα του Δ.Χρ. και ταυτόχρονα ξεπεράσματος του διχασμού του Δημοψηφίσματος.

Αντίθετα ο Τ.Π. σε όλη την προεκλογική περίοδο επιζήτησε τη διατήρηση του Κυπριακού στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης, με συνεχείς αναφορές στο Σχέδιο Ανάν και στο 2004 και με στόχο την κεφαλαιοποίηση του 76% του Δημοψηφίσματος στην κάλη του 2008. Όμως οι ψηφοφόροι, ακόμη κι αυτοί που δεν άλλαξαν γνώμη για τη θέση τους στο Δημοψήφισμα, γνώριζαν ότι βρισκόμαστε σήμερα σε χειρότερη θέση από τότε, και γι' αυτό ψήφισαν με κριτήριο το μέλλον και όχι το παρελθόν. Αυτός ήταν

ο κυριότερος λόγος της εκλογικής αποτυχίας του Τάσσο Παπαδόπουλου. Η πτώση του στην τρίτη θέση και ο αποκλεισμός του από τον δεύτερο γύρο των εκλογών ήταν έκφραση της λαϊκής δυσaréσκειας για τον τρόπο που διαχειρίστηκε το Κυπριακό.

Η αποτυχία του Τ.Π. ήταν ακόμη αποδοκιμασία ενός απολυταρχικού τρόπου διακυβέρνησης με την καταδίωξη όσων διαφωνούσαν μαζί του, την κατασυκοφάντηση των υποστηρικτών του σχεδίου Ανάν και το χαρακτηρισμό του 24% του λαού ως «νενέκων».

Οι δυσμενείς εξελίξεις που ακολούθησαν το Δημοψήφισμα, η σύγκρουση με τον διεθνή παράγοντα, η απομόνωση της Κυπριακής Δημοκρατίας και η αναβάθμιση του παράνομου καθεστώτος του Βορρά έκαναν ορατό τον κίνδυνο της διχοτόμησης. Γι' αυτό και η πρόταση του Τ.Π. για Διζωνική και Δικοινοτική Ομοσπονδία με «το σωστό περιεχόμενο» συνιστούσε φρασεολογία που παρέπεμπε στη λογική της «απόλυτης λύσης», άρα και στην ανατροπή της συμβιβαστικής λύσης. Οι θέσεις του αυτές τον τοποθετούσαν μαζί με τις πιο ακραίες εξτρεμιστικές δυνάμεις. Ο Τ.Π. χαρακτήριζε την πολιτική του διεκδικητική, ανεξάρτητα από το χρόνο που θα απαιτούσε η υλοποίησή της. Η τακτική του παρέπεμπε σε λύση σε βάθος χρόνου, όταν οι καταστάσεις είναι άμεσα πιεστικές. Το πιο προκλητικό ήταν ότι περιέγραφε τους ανθυποψηφίους του ως ανεπαρκείς και ενδοτικούς. Η θεωρία του ότι υπήρχαν τρεις υποψήφιοι αλλά δύο πολιτικές θεωρήθηκε από τους ψηφοφόρους ως πρόθεση συνέχισης της ίδιας αδιέξοδης πορείας.

Ο Τ.Π. έλεγε ότι παραδίδει ένα κράτος ισχυρότερο από εκείνο που παρέλαβε και οι δύο άλλοι υποψήφιοι έλεγαν ακριβώς το αντίθετο, ότι δηλαδή έφερε την Κύπρο στα πρόθυρα της διχοτόμησης. Τα δεδομένα όμως επιβεβαίωναν πιο πολύ τις απόψεις των αντιπάλων του, όταν, προπαντός, οι εκλογές γίνονταν κάτω από τη σκιά των εξελίξεων στο Κόσσοβο.

Η ήττα του Τ.Π. ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι αριθμητικά παρουσιάστηκε, εξασφαλίζοντας το 31%. Το ποσοστό αυτό ήταν κατώτερο κι από τη δύναμη των

κομμάτων που τον υποστήριζαν. Στο ποσοστό του 31% θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι ψήφοι που η προνομιακή του θέση ως προέδρου της Δημοκρατίας τού εξασφάλιζε. Το τελευταίο μάλιστα χρονικό διάστημα, μέχρι ακόμη και την προηγούμενη μέρα των εκλογών, έκανε πρωτοφανείς παροχές και προαγωγές καθαρά προεκλογικής σκοπιμότητας. Η ήττα του στον πρώτο γύρο ήταν μια σαφής έκφραση λαϊκής αποδοκιμασίας της πολιτικής του στο Κυπριακό, αλλά και αποτέλεσμα της στρεβλωτικής αντίληψης και νοοτροπίας που τον διακατείχε σχετικά με την άσκηση των προεδρικών του καθηκόντων.

Στον δεύτερο γύρο βρέθηκαν, για πρώτη φορά στην ιστορία της Κ.Δ., σε αναμέτρηση οι δυνάμεις της Δεξιάς και της Αριστεράς. Οι διαφορές μεταξύ των υποψηφίων του δεύτερου γύρου ήταν κατά κύριο λόγο ιδεολογικές. Ανασύρθηκαν, ιδιαίτερα από τον υποψήφιο της Δεξιάς, παρωχημένα συνθήματα, που τελικά δεν άσκησαν καμιά επίδραση στο εκλογικό σώμα.

Οι διαφορές μεταξύ των δύο υποψηφίων του δεύτερου γύρου αφορούσαν την αντιμετώπιση των εσωτερικών ζητημάτων και δευτερευόντως αναφέρονταν και σε πολιτικές σχετικά με το Κυπριακό και τη διαχείρισή του. Μπορούμε μάλιστα να πούμε ότι στο Κυπριακό οι εκτιμήσεις τους συνέπιπταν σε σημαντικό βαθμό, κι εκεί που υπήρχαν διαφορές, αυτές εντοπιζόνταν σε θέματα τακτικής, που και πάλι είχαν πιο πολύ το χαρακτήρα της αλληλοσυμπλήρωσης παρά της αντιπαράθεσης. Παρόλο που στον δεύτερο γύρο των εκλογών συντάχτηκαν με το ΑΚΕΛ τα κόμματα που υποστήριξαν αρχικά τον Τ.Π., τούτο δεν έφερε ουσιαστική αλλαγή στις θέσεις του Δημήτρη Χριστόφια. Κάποιες εύπεπτες διατυπώσεις και η συμμετοχή στην εξουσία των κομμάτων που προσχώρησαν στην υποστήριξή του δεν άλλαζαν ούτε το νόημα της υποψηφιότητας ούτε το χαρακτήρα της αναμέτρησης. Μπορεί τα συνεργαζόμενα κόμματα να λειτουργήσουν, ιδιαίτερα στα αρχικά στάδια, ως βαρίδι, αλλά δεν θα μπορέσουν να μεταβάλουν τις βασικές πολιτικές του νέου προέδρου.

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ ΣΤΑΘΜΟΣ

Η πολιτική αναμέτρηση του Φεβρουαρίου του 2008 αποτελεί σταθμό για την ίδια την πολιτική ζωή της Κύπρου. Έχει φέρει εξυγίανση στο πολιτικό σύστημα, όπου πια θα βρίσκονται σε αντιπαράθεση οι κύριες πολιτικές δυνάμεις του τόπου. Οι βαθιές ρίζες τους μέσα στο λαό, η καλή τους οργάνωση, η μακρά τους ιστορία και οι εμπειρίες τους θα βοηθήσουν να αναπροσαρμόσουν την πορεία τους σύμφωνα με τις νέες συνθήκες. Τούτο είναι δυνατό να δημιουργήσει κάποιες εντάσεις, λόγω της πόλωσης που θα προκύψει. Ταυτόχρονα όμως θα επιτρέψει και τη συνεννόηση πάνω σε κρίσιμα θέματα στα οποία θα συμφωνούν, γιατί στο μεταξύ θα εκλείψουν οι μεσάζοντες, που λειτουργούσαν στρεβλωτικά στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος. Το δικομματικό σύστημα που θα κυριαρχήσει μελλοντικά θα οδηγήσει και στη μεταξύ τους εναλλαγή της εξουσίας. Και οι δύο πολιτικοί σχηματισμοί φαίνονται διατεθειμένοι να διευρύνουν τους πολιτικούς τους ορίζοντες τόσο στον εσωτερικό όσο και στον διεθνή χώρο. Η Δεξιά αναθεωρεί παλαιότερές της απόψεις και η Αριστερά κάνει ανοίγματα στον ευρύτερο δημοκρατικό και σοσιαλδημοκρατικό χώρο. Χαρακτηριστικό ήταν το μήνυμα υποστήριξης προς τον Δ.Χρ. του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος. Εκείνοι που θα αντιμετωπίσουν προβλήματα είναι όσοι στηρίζονταν σε ξένα δεκανίκια ή ανέμεναν να καρπωθούν ωφέλη από τον πολιτικό αναχωρητισμό του ΑΚΕΛ. Τα κόμματα του ενδιαμέσου χώρου θα πρέπει να επανεκτιμήσουν το ρόλο και την πολιτική τους.

Τη δημιουργία νέου κλίματος επιβεβαιώνει η θετική ανταπόκριση μεγάλης μερίδας των Τουρκοκυπρίων και η εκδήλωση διεθνούς ενδιαφέροντος για την επανέναξη διαδικασιών επίλυσης του προβλήματος. Ο νέος πρόεδρος έχει κιάλας απευθυνθεί προς τα Ηνωμένα Έθνη και την ΕΕ, που δείχνουν ανανεωμένο ενδιαφέρον εμπλοκής στο Κυπριακό. Εκείνο που είναι ακόμη αφανές είναι η στάση της Τουρκίας, που παραμένει συγκρατημένη κι επιφυλακτική.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα. Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Ποιον δεν πληγώνει η Ελλάδα;

του Φαρούκ Τουντζάι

Κοντεύω να κλείσω τρεις δεκαετίες εν Ελλάδι βίου και ο χειρισμός των θεμάτων της εξωτερικής πολιτικής από την αγαπημένη μου αυτή χώρα εξακολουθεί να μου θυμίζει ένα ανέκδοτο του Χότζα. Σύμφωνα λοιπόν με το ανέκδοτο, μια αυγουσιاتیκη μέρα ο Χότζας ξεκινά για το δάσος, για να κόψει ξύλα. Η γυναίκα του κόβει τρία καρπούζια από το μποστάνι τους και του τα βάζει στο ταγάρι για να τα φάει και να δροσιστεί. Φτάνει ο Χότζας στο δάσος, δουλεύει μερικές ώρες, κουράζεται, διψάει και αποφασίζει να ξεκουραστεί λίγο και να φάει κανένα καρπουζάκι.

Ανοίγει το ταγάρι, βγάζει ένα καρπούζι, το κόβει με χαρά και λαχτάρα για δροσιά αλλά του βγαίνει μάπα το καρπούζι. Το πετάει κι αρπάζει το δεύτερο. Το κόβει, άσπρο και το δεύτερο. Το πετάει κι αυτό ελπίζοντας ότι θα δροσιστεί με το τρίτο. Αλλά κι η τελευταία του ελπίδα πάει άδοξα. Κολοκύθι και το τρίτο καρπούζι. Θυμώνει ο Χότζας, βρίζει τη γυναίκα του που διάλεξε τα καρπούζια. Ψάχνει το παγούρι του και συνειδητοποιεί ότι από τη χαρά του για τα καρπούζια είχε ξεχάσει να πάρει μαζί του το παγούρι. Γίνεται Τούρκος, σηκώνεται, κατουράει πάνω στα πεταμένα άγουρα καρπούζια και πέφτει να κοιμηθεί λίγο.

Ξυπνάει μετά από καμιά ώρα, ο ήλιος έχει σκαρφαλώσει στην κορυφή του ουρανού, η ζέστη είναι αφόρητη και η δίψα τυφλώνει. Κοιτάει αριστερά, κοιτάει δεξιά, πηγαίνει προς τα πεταμένα καρπούζια, παίρνει ένα κομμάτι στο χέρι, «σ' αυτό το κομμάτι σίγουρα δεν έχει πέσει κάτουρο» λέει και το τρώει. Τι να σου κάνει όμως ένα κομμάτι καρπούζι με τέτοια δίψα; Παίρνει το δεύτερο κομμάτι, με την ίδια σκέψη, το τρώει κι εκείνο. Κατεβάζει και τα υπόλοιπα κομμάτια και, ξεδιψασμένος πια, πιάνει και πάλι το τσεκούρι.

Ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, εδώ με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν.

Δυστυχώς όμως η διεθνής πολιτική σκηνή είναι ανελέητη. Όταν ξυπνάμε, ποτέ δεν βρίσκουμε τις κατουρημένες (πολλές φορές και χεσμένες από εμάς) προηγούμενες προσφορές. Στα ανέκδοτα των διεθνών σχέσεων πάντα υπάρχει και ο γάιδαρος του Χότζα που τρώει τα πεταμένα καρπούζια όταν εκείνος κοιμάται.

Βλέποντας τις ειδήσεις για τα Σκοπιανά, θυμήθηκα πάλι τον Χότζα και τα κατουρημένα καρπούζια. Υπάρχει βέβαια και το ελληνικό που λέει «Στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα».

ΕΣΕΚ ΣΙΚΣΙΝ ΣΤΑ ΚΥΠΡΙΑΚΑ

Ήταν το 1977. Στο Πολυτεχνείο της Άγκυρας μια ομάδα καραμαρξιστών φοιτητών κουβεντιάζαμε πάλι στο καφέ της σχολής διάφορα ιδεολογικά θέματα. Μάλλον ήταν η αναζήτηση κάποιας εναλλακτικής μορφής σοσιαλισμού που δεν δανειζόταν όλη την υποδομή της κοινωνίας από τον καπιταλισμό.

Γνωστά πράγματα. Κάποια στιγμή κάποιος ισχυρίστηκε ότι ένας καπιταλιστής δεν μπορεί να είναι και κομμουνιστής. Ο Ρωμιός Άκης (Ακίς τον λέγαμε, τονίζοντας το ι, που σημαίνει «ηχώ» στα τουρκικά), βαριεστημένος από τις βαρύγδουπες αναλύσεις, το γύρισε στ' αστείο. «Να ρε, ρωτήστε εκείνους εκεί να σας πουν για τον μεγαλύτερό τους αδελφό και θα καταλάβετε πώς μπορεί να είναι ένα καπιταλιστικό κομμουνιστικό κόμμα...». Μας έδειχνε μια παρέα Τουρκοκυπρίων που ήταν καθισμένοι δυο τραπέζια παραπέρα. Τον κοιτάξαμε με απορία, καθώς τότε δεν υπήρχε ούτε το παράδειγμα του κομμουνιστικού καπιταλισμού της Κίνας ούτε αυτό του Βιετνάμ. Γι' αυτές τις χώρες υπήρχαν ακόμη έννοιες όπως αντι-ιμπεριαλισμός και τα τέτοια. Τους φωνάζει ο Άκης στα ελληνικά, σηκώνονται, πλησιάζουν, τους κάνουμε χώρο, κάθονται και συστήνονται. Τον ένα θυμάμαι. Ταλάτ λεγόταν.

Ο Άκης συνέχισε να τους μιλά ελληνικά. Αυτή τη φορά τον καταλάβαμε όμως. «Τι κάνετε ρε τοιμπούκ ογλάνια των ρεβιζιονιστών;». Revizyonistlerin çubuk oğlani: μια λέξη διεθνής, δυο τουρκικές, Βριστήκανε λίγα λεπτά στα ελληνικά. Έπειτα μάθαμε ότι αυτός είναι ένας πολύ φιλικός τρόπος χαιρετισμού στα ρωμαίικα. Διψασμένοι για γνώση νε-αροί τότε, τους ρωτήσαμε τι σημαίνουν όλα αυτά και, μαθαίνοντας την προστακτική της παθητικής διάθεσης του ρήματος «γαμώ» στο β' ενικό πρόσωπο, και πώς προσφωνούν τον αυνανιστή, εισαχθήκαμε στην ελληνική γλώσσα.

Πέρα από την ελληνική γραμματική, αυτό που θυμάμαι ήταν ο φοβερός σεβασμός των Τουρκοκυπρίων κομμουνιστών προς το ΑΚΕΛ. Ακόμα και γι' αυτούς που οι Σοβιετικοί ήταν ρεβιζιονιστές, το ΑΚΕΛ ήταν κάτι άλλο. Τον Ταλάτ τον είδα μετά από χρόνια στις εφημερίδες. Ποιος ξέρει; Μπορεί και να ήταν κάποιος άλλος κυπριακοκομμουνιστής Ταλάτ που με έναν περίεργο συνειρμό ταυτίστηκε με τον δικό μου τον Ταλάτ. Όπως και να 'ναι, οι Τουρκοκύπριοι κομμουνιστές, που είχαν μόνον μερικές μονάδες τοις εκατό δύναμη μέσα στους δικούς τους, έβλεπαν το ΑΚΕΛ όντως σαν μεγαλύτερό τους αδελφό. Η υπακοή τους ήταν εντυπωσιακή. Στην πολιτική που ακολουθούσαν στην τουρκοκυπριακή πλευρά πάντα είχαν τη σύμφωνη γνώμη και πολλές φορές την καθοδήγηση του ΑΚΕΛ. Η μεγάλη εκλογική νίκη των Τουρκοκυπρίων αριστερών, που για πρώτη φορά πέτυχαν διψήφιο αριθμό στο ποσοστό τους, είχε σύνθημα την επανένωση με τους Ελληνοκυπρίους και με την Ευρώπη, κάτι που κανείς εκτός από αυτούς τότε δεν ξεστόμιζε. Όταν ετοιμαζόταν το Σχέδιο Ανάν, ο μικρός αδελφός CTP (Δημοκρατικό Τουρκικό Κόμμα) πίστευε ότι, τώρα που ο μικρός έχει μεγαλώσει και είναι στην κυβέρνηση στον τουρκοκομαχαλά, θα τολμήσει και ο μεγαλύτερος επιτέλους στα ρωμαίικα να κάνει αυτά που λέει επί χρόνια.

Δεν τα έκανε όμως. Όταν το ΑΚΕΛ δεν τάχτηκε υπέρ του «ναι», έφτασε και η ώρα της ενηλικίωσης του μικρού αδελφού. Με έναν πολύ άγαρμπο τρόπο κόπηκαν οι σχέσεις του ΑΚΕΛ με το CTP. Πιθανόν να ήταν κι αυτό μια από

Συγκέντρωση στη Λευκωσία μετά τη νίκη του Δημήτρη Χριστόφια στις τελευταίες προεδρικές εκλογές στην Κύπρο.

τις αιτίες που το ΑΚΕΛ επιτέλους αποφάσισε να κατέβει στον πολιτικό στίβο χωρίς να κρύβεται πίσω από τον Παπαδόπουλο ή κάθε Παπαδόπουλο.

Το ποτήρι όμως είναι ραγισμένο. Δεν υπάρχουν πια τα μικρά μας αδέρφια τα Τουρκάκια. Αν αυτό είναι το μέτρο, ο Τάλατ πήρε περισσότερες ψήφους από τους δικούς του στον πρώτο γύρο απ' όσες πήρε ο Χριστόφιας στις τελευταίες εκλογές από τους Ελληνοκυπρίους στον δεύτερο. Φοβάμαι πως και στην Κύπρο τα πράγματα θα μας θυμίσουν το ανέκδοτο του Χότζα. Αν ο Χριστόφιας πάει στους Τουρκοκυπρίους με προσφορές λιγότερες από εκείνες του σχεδίου Ανάν, να είστε σίγουροι ότι θα του δείξουν την πόρτα. Οι Τουρκοκύπριοι δεν είναι πια εκεί που ήταν πριν από το ελληνοκυπριακό «όχι». Σίγουρα θα προσφέρουν λιγότερα και θα απαιτήσουν περισσότερα από το «σχέδιο βρικολάκα» για μια «δίκαιη, βιώσιμη κ.λπ.» λύση. Τώρα που υπάρχει και η αναμπουμπούλα του Κοσόβου και οι κατηγορίες του Πούτιν προς τους Ευρωπαίους ότι «είναι υποκρισία να αναγνωρίζεις το Κόσοβο και να μην αναγνωρίζεις το τουρκοκυπριακό κράτος...», ποιος τον κρατάει τον Ταλάτ;

Αν η «αδιαλλαξία του Ταλάτ» ικανοποιήσει ως παρηγοριά, καλώς. Αλλά αν αποτελέσει άξονα της «κομμουνιστικής πολιτικής» στην Κύπρο, μάταιος ο κόπος. Αυτές τις μέρες που προετοιμάζει την πορεία του, ο νέος πρόεδρος της Κύπρου εκτός από το ανέκδοτο του Χότζα πρέπει να πάρει υπόψη και το πανό που είχαν αναρτήσει οι Τουρκοκύπριοι αριστεροί διαδηλωτές μετά το παπαδοπουλικό «όχι» και που έγραφε: «ΑΚΕΛ,

seni hiç affetmeyeceğiz». Ελληνιστί: «ΑΚΕΛ, ποτέ δε θα σε συγχωρέσουμε».

Ο σύντροφος Χριστόφιας πρέπει να υπολογίσει ότι οι τουρκοκύπριοι αριστεροί τον θεωρούσαν δικό τους. Και είναι πολύ θυμωμένοι μαζί του. Αν ο πρόεδρος δεν είναι αποφασισμένος να βάλει λίγο νερό στο κρασί του, τζάμπα πάει για πρόποση.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Σύντροφε πρόεδρε, έχω και μια παραγγελία να σου μεταφέρω από μια γριά πόρνη που λέγεται ιστορία και που την είδα χτες το βράδυ στον ύπνο μου. Τον περασμένο αιώνα, λέει, σε κεντρικό δρόμο της Λευκωσίας είχαν σκοτωθεί από σφαίρες αγνώστων μέσα στο ίδιο αυτοκίνητό δυο συνδικαλιστές. Ήταν οι τελευταίοι «Κύπριοι» που έφαγαν σφαίρα για το πνιγμένο βρέφος που λεγόταν ενωμένη Κύπρος. Μετά δεν πέθανε κανείς ως Κύπριος. «Τουρκοκύπριοι» και «Ελληνοκύπριοι» αλληλοσκοτώθηκαν. Για τον Τούρκο Καβάζογλου και τον Ρωμίο Μισαλίδη μού είπε. Εκτός αν, λέει, δεν θες ν' ανοίξεις άλλα μέτωπα και πάλι, ή –ποιος ξέρει;– να μη βρεις κανένα εκλογικό σου σύμμαχο μπροστά σου.

Όταν η ιερόδουλη μου έλεγε όλα τούτα, μόλις είχε ξεπετάξει κάποιον μάντη από τους Δελφούς και το ξέπλενε. Ο πελάτης της σου λέει μετά: «Αν θες να νικήσεις τον κατακτητή, πρέπει να μοιραστείς το σπαθί και το θρόνο με τον μικρό σου τον αδελφό που ξέρει να δαμάσει...». Τώρα τι εννοούσε ο ποιητής;... Μάλλον φταίνε οι σεφταλιές, το ψητό χαλούμι και το χαρουποπετιμέζι που είχα φάει πριν κοιμηθώ.

ΓΑΛΛΙΑ ΣΥΓΚΡΑΤΗΜΕΝΗ ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η φημολογούμενη συντριπτική ήττα της Δεξιάς και του Νικολά Σαρκοζί μπορεί να μην επαληθεύτηκε στις γαλλικές δημοτικές εκλογές της περασμένης Κυριακής, ωστόσο η Αριστερά υπήρξε η αδιαμφισβήτητη νικήτρια τόσο σε επίπεδο ψήφων όσο και σε επίπεδο εντυπώσεων. Σε πανεθνικό επίπεδο η Αριστερά εμφανίζεται να προηγείται κατά 2,5 μονάδες της Δεξιάς, λιγότερο από ένα χρόνο μετά τη θριαμβευτική εκλογή του Σαρκοζί στην προεδρία, ενώ σαρωτική εμφανίζεται η κυριαρχία των σοσιαλιστών στις πιο μεγάλες πόλεις. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα κέρδισε από τον πρώτο γύρο τη Λυών, την οποία είχε κερδίσει οριακά στον δεύτερο γύρο την προηγούμενη φορά, νιώθει σιγουριά για το Παρίσι, όπου ο νυν δήμαρχος Ντελανοέ συγκέντρωσε 42% έναντι 28% της υποψήφιας της Δεξιάς, και έχει καλές πιθανότητες να κερδίσει μεγάλους δήμους που την προηγούμενη φορά είχε κερδίσει η Δεξιά (Μασσαλία, Τουλούζη, Στρασβούργο, Ορλεάνη, Μες), κρατώντας παράλληλα τους δικούς του (Λιλ, Ναντ).

Ταυτόχρονα, επιστρέφουν στην Αριστερά όλα τα παλιά «κόκκινα κάστρα», βορείως του Παρισιού.

Το αποτέλεσμα είναι εντυπωσιακό, αν συνοπολογίσει κανείς τις εσωτερικές έριδες που μαστίζουν το Σοσιαλιστικό Κόμμα από το Μάη του 2007 και τη συντριβή της Σεγκολέν Ροαγιάλ, αλλά δεν συνιστά ανατροπή του πολιτικού σκηνικού. Η δεξιά UMP έδειξε να διατηρεί ισχυρές δυνάμεις στη χώρα και απέδειξε ότι η καθίζηση της δημοτικότητας Σαρκοζί δεν έχει συνεπάρεται και την ίδια. Αυτό αποτελεί πρόβλημα για τον Γάλλο πρόεδρο, που θα δυσκολευτεί να εξηγήσει γιατί χρειάζεται ανασχηματισμός στην κυβέρνηση, τη στιγμή που αυτή εξακολουθεί να είναι αρκετά δημοφιλής σε αντίθεση με τον ίδιο.

Οι σοσιαλιστές, από την άλλη πλευρά, παίρνουν βαθιά ανάσα, που θα τους χρειαστεί για να λύσουν κατ' αρχάς τα εσωτερικά τους προβλήματα και να αναδείξουν νέα ηγεσία που θα οδηγήσει το κόμμα στις προεδρικές του 2012.

ΙΣΠΑΝΙΑ ΕΠΑΝΕΚΛΟΓΗ ΘΑΠΑΤΕΡΟ ΜΕ ΑΥΞΗΜΕΝΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Με αυξημένα ποσοστά έναντι του 2004 (43,6%) αλλά με απώλεια της αυτοδυναμίας εξαιτίας της μεγάλης ανόδου της Δεξιάς, εξήλθε από τις βουλευτικές εκλογές της Ισπανίας ο πρωθυπουργός της χώρας και αρχηγός των σοσιαλιστών Χοσέ Λουίς Θαπατέρο. Οι σοσιαλιστές είναι υποχρεωμένοι τώρα να συγκυβερνήσουν με τα εθνικιστικά κόμματα της Καταλωνίας, το μετριοπαθές κεντροδεξιό CiU και το σκληρό «αριστερό» ERC.

Οι σοσιαλιστές θα βρεθούν αντιμέτωποι με δύο μεγάλα προβλήματα: τα εθνικιστικά κινήματα στην Καταλωνία, τη Γαλικία και –κυρίως– τη Βασκονία (όπου η βία συνεχίζεται, παρά τα θαρραλέα ανοίγματα του Θαπατέρο) αλλά και την επαπειλούμενη ύφεση της ισπανικής οικονομίας. Ο Θαπατέρο επιθυμεί τη συναίνεση του δεξιού PP για το δεύτερο αυτό ζήτημα, αλλά θα πρέπει να αναμένει την πιθανολογούμενη αλλαγή ηγεσίας του και ίσως να σκληρύνει τη στάση του απέναντι στην ETA, όπως επίμονα ζητά η Δεξιά.

ΣΕΡΒΙΑ ΕΚΛΟΓΕΣ

Στο κλίμα της πολιτικής κρίσης που υπέβασκε στη Σερβία εδώ και πολύ καιρό, καθώς ο πρόεδρος Μπόρις Τάνιτς και ο πρωθυπουργός Βόισλαβ Κοστούνιτσα εξέφραζαν εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις σε πάρα πολλά ζητήματα, θα διεξαχθούν στις 11 Μαΐου οι πρόωρες εκλογές. Κύριο θέμα αντιπαράθεσης στις εκλογές αυτές πάντως θα είναι η πρόσφατη μονομερής απόφαση των Αλβανών του Κοσσυφοπεδίου να κηρύξουν την ανεξαρτησία τους και βεβαίως η τύχη των Σέρβων που ζουν στην περιοχή αυτή.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ίδιος ο Κοστούνιτσα, για τον οποίο λέγεται ότι σκοπεύει μετεκλογικά να συνεργασθεί με το εθνικιστικό Ριζοσπαστικό Κόμμα του Τόμισλαβ Νίκολιτς για το σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού, είναι αντίθετος με τις φιλοευρωπαϊκές θέσεις του προέδρου Τάνιτς και δηλώνει ότι «η Σερβία θα μπορούσε να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόνο στο πλαίσιο των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της».

Η δήλωση Κοστούνιτσα είναι και μια άμεση απάντηση στις προτροπές των Βρυξελλών προς τη Σερβία «να αποφύγει την πορεία του απομονωτισμού και να μείνει αντίθετα σε πορεία ένταξης στην ΕΕ», μια προτροπή που σαφώς εννοεί ότι το Βελιγράδι θα πρέπει να αποδεχτεί χωρίς διαμαρτυρίες την ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου.

Μια εναλλακτική άποψη που συζητείται από διάφορους σερβικούς κύκλους για το Κοσσυφοπέδιο πάντως αφορά τη διχοτόμηση της περιοχής, ώστε το βόρειο τμήμα της, που κατοικείται από τους Σέρβους, να αποσχισθεί και να παρα-

μείνει στη σερβική επικράτεια. Η άποψη αυτή είχε διατυπωθεί από τους ίδιους κύκλους και στα τέλη του 1998, όταν έγινε φανερό ότι η Δύση είχε αποφασίσει για την τύχη της περιοχής, αλλά ποτέ δεν συζητήθηκε δημόσια, καθώς είχαν αρχίσει να φαίνονται οι διαθέσεις της Δύσης για μια ανοιχτή σύγκρουση με τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς.

Το ίδιο, ωστόσο, απορρίπτεται και σήμερα τόσο από τους Αλβανούς του Κοσσυφοπεδίου όσο και από τις ΗΠΑ, αλλά και από ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες που είχαν συμμετάσχει ενεργά στους νατοϊκούς βομβαρδισμούς σε βάρος της Σερβίας το 1999.

ΙΣΡΑΗΛ ΜΑΚΕΛΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΣΤΑΜΑΤΗΜΟ

Μια άτυπη εκχευρία που εφαρμόστηκε μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων από την περασμένη Παρασκευή, με πρωτοβουλία της οργάνωσης Χαμάς, κάθε άλλο παρά σημαίνει ότι εξασφαλίστηκε η συνέχιση της ειρηνευτικής διαδικασίας, την οποία εξασφάλισε η Αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών Κοντολίζα Ράις κατά την επίσκεψή της στο Ισραήλ.

Αντίθετα, παρά τη δέσμευση του προέδρου της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς και του Ισραηλινού πρωθυπουργού Εχούντ Όλμερτ για συνέχιση των μεταξύ τους συνομιλιών, στην ουσία συνεχίζεται το γαϊτανάκι των άμεσων και έμμεσων προσπαθειών που καταβάλλει η κάθε πλευρά για να εκθέσει και έτσι να αποδυναμώσει τις υπόλοιπες.

Έτσι, ο Εχούντ Όλμερτ προσπαθεί να αναβαθμίσει τη θέση της Χαμάς, την οποία ωστόσο εξακολουθεί να χρησιμοποιεί ως άλλοθι για τις δολοφονικές επιθέσεις εναντίον των αμάχων Παλαιστινίων τόσο στη Γάζα όσο και –τον τελευταίο καιρό– στη Δυτική Όχθη, γεγονός που εκθέτει επίσης τον Μαχμούντ Αμπάς στον παλαιστινιακό λαό, αμαυρώνοντας τη μετριοπαθή στάση του και τις προσπάθειές του για τη με κάθε κόστος συνέχιση της ειρηνευτικής προσπάθειας κάτω από τις πιο αντίξοες συνθήκες.

Αλλά και ο Αμπάς, από την πλευρά του, δηλώνοντας ότι δεν εμπιστεύεται τις καλές προθέσεις της Χαμάς, προσπαθεί ουσιαστικά να μειώσει τη θέση της οργάνωσης και να προλάβει, έτσι, μια ενδεχόμενη ανάμειξή της στις διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ. Και αυτά ενώ στο μεταξύ στο παιχνίδι του τρόμου εμπλέκονται και άλλες μαχητικές παλαιστινιακές οργανώσεις, οι οποίες συνεχίζουν την εκτόξευση αυτοσχέδιων πυραύλων εναντίον ισραηλινών στόχων κοντά στα σύνορα της Γάζας.

Τι σημαίνει το φαινόμενο Ομπάμα;

του Σήφη Φιτσανάκη

Το Μάρτη του 2007 είχα συναντηθεί με τον Ίαν Μπάλμερ, βετεράνο πολιτικό αναλυτή και στενό συνεργάτη του νομπελίστα Αμερικανού πολιτικού Αλ Γκορ. Λίγες ημέρες νωρίτερα, ο Μπαράκ Ομπάμα είχε ανακοινώσει την υποψηφιότητά του για το χρίσμα του προεδρικού υποψήφιου του Δημοκρατικού κόμματος. Δείχνοντάς μου το πρωτοσέλιδο άρθρο των *New York Times* για την υποψηφιότητα του Ομπάμα, ο Μπάλμερ με ρώτησε ποιον από τους Δημοκρατικούς υποψήφιους θεωρούσα φαβορί για το χρίσμα.

Απάντησα μονολεκτικά, «Κλίντον». Όχι μόνο διότι η σύζυγος του πρώην προέδρου των ΗΠΑ, του Μπιλ Κλίντον, ανήκει σε μια από τις πολιτικά ισχυρότερες οικογένειες της χώρας. Αλλά κυρίως επειδή πίστευα πως η Χίλاري Κλίντον θα κατάφερνε να συγκεντρώσει και να διαθέσει στην προεκλογική της εκστρατεία πολύ περισσότερους οικονομικούς πόρους από τους υπόλοιπους εσωκομματικούς της αντιπάλους. «Αλλωστε», συνέχισα, «ας μην ξεχνάμε πως ο Ομπάμα έχει ένα σημαντικό μειονέκτημα: το πλήρες όνομά του είναι Μπαράκ Χουσεΐν Ομπάμα».

ΑΚΑΜΠΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Ας μη γελιόμαστε. Είναι πράγματι δύσκολο για κάποιον που ονομάζεται Χουσεΐν να διεκδικήσει με ελπίδες την προεδρία των ΗΠΑ, λίγα μόλις χρόνια μετά την 11η Σεπτεμβρίου του 2001. Η αμερικανική πολιτική κουλτούρα, παραδοσιακά συντηρητική και άκαμπτη, δεν είναι μαθημένη σε τέτοιου είδους καινοτομίες. Κατά κανόνα, η παραμικρή απόκλιση ενός υποψήφιου από τις καθιερωμένες παραμέτρους της κοι-

νωνικής ζωής θεωρείται εκλογικά ολέθρια. Στα 219 χρόνια της ιστορίας της, η αμερικανική δημοκρατία έχει να επιδείξει 44 διαφορετικούς προέδρους. Δεν είναι τυχαίο πως όλοι τους υπήρξαν άνδρες, λευκοί και προτεστάντες στο θρήσκευμα –με μία και μοναδική εξαίρεση: τον Τζον Κένεντι, ο οποίος ήταν καθολικός. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, ο Κένεντι είχε αναγκαστεί επανειλημμένα να διαψεύσει τους υστερικούς φόβους πολιτικών αναλυτών πως σε περίπτωση που εκλεγόταν πρόεδρος «ο Λευκός Οίκος θα λάμβανε οδηγίες από το Βατικανό»¹. Η θρησκεία του χαρισματικού Κένεντι ήταν από τους κύριους λόγους που παραλίγο να χάσει τις εκλογές της 8ης Νοεμβρίου του 1960, στις οποίες έλαβε τελικά το 49,7% των ψήφων, έναντι του 49,5% που έλαβε ο Ρεπουμπλικάνος Ρίτσαρντ Νίξον. Ο μοναδικός προεδρικός υποψήφιος των δυο μεγάλων κομμάτων που τόλμησε ποτέ να δηλώσει «μη θρησκευόμενος» ήταν ο Ελληνοαμερικανός Μάικ Δουκάκης, ο οποίος άλλωστε «κατακρημνίστηκε» στις εθνικές εκλογές του 1988, κερδίζοντας μόνο 111 εκλογικές έδρες, έναντι 426 του πατρός Τζορτζ Μπούς.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δομικά συστατικά του αμερικανικού πολιτικού σκηνικού, κατανοεί κανείς το μέγεθος των πολιτικών αναπηριών που επισκιάζουν την προεκλογική εκστρατεία του Μπαράκ Ομπάμα. Με νωπές ακόμα τις μνήμες της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001, ο πολιτικός αυτός δεν διατάζει να δηλώσει πως μαθήτευσε σε μουσουλμανικό σχολείο στην Ινδονησία. Στο Ίντερνετ κυκλοφορούν φωτογραφίες από πρόσφατο ταξίδι του στην Κένυα που τον δείχνουν να φορά μουσουλμανικό τουρμπάνι. Παράλληλα, ο Ομπάμα, μαύρος με πατέρα από την Κένυα, διεκδικεί την προεδρία

ενός φυλετικά διαχωρισμένου έθνους με ισχυρές ρατσιστικές καταβολές.

ΑΛΛΑΖΕΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ;

Πρόσφατα ο Μπάλμερ μου έστειλε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα θυμίζοντάς μου την πρόβλεψη που είχα κάνει πριν από ένα χρόνο. «Έπεσες έξω», μου έγραψε μεταξύ άλλων, «η Αμερική αλλάζει μπροστά στα μάτια μας!». Όπως είναι φυσικό, το φαινόμενο Ομπάμα έχει ανατρέψει τις προεκλογικές τοποθετήσεις των περισσότερων αναλυτών, αναγκάζοντάς τους να ανατρέξουν στα λεξικά τους προς αναζήτηση κοσμητικών επιθέτων για να περιγράψουν την απίθανη αυτή πολιτική συγκυρία. Δεν είναι λίγο για την Αμερική, τη χώρα που πριν από λίγες μόνο δεκαετίες εξόντωνε τους μαύρους ηγέτες της (Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, Μάλκολμ Χ, Μέντγκαρ Έβερς, κ.ά.) κατά συρροή, σήμερα να επενδύει πολιτικά στη μορφή του Μπαράκ Ομπάμα.

Αλλάζει όμως «μπροστά στα μάτια μας» η Αμερική, όπως μου έγραψε ο Μπάλμερ; Το ερώτημα είναι πολύπλοκο. Καταρχάς, ως γνωστόν, «τα πάντα ρει». Η ιστορία δείχνει πως τα έθνη που σταματούν να αλλάζουν παράλληλα με τις συνθήκες είναι καταδικασμένα σε αφανισμό. Δεν είναι τυχαίο πως τα δυο κεντρικά σλόγκαν της εκστρατείας του Ομπάμα είναι «yes, we can» και «change we can believe in», δηλαδή «ναι, μπορούμε» και «αλλαγή στην οποία μπορούμε να πιστέψουμε». Η «αλλαγή» αποτελεί την κεντρική θεματολογία της καμπάνιας του. Το ερώτημα, όμως, δεν είναι αλλαγή ή όχι, αλλά αλλαγή προς τα πού; Προς ποια πολιτική κατεύθυνση τείνει δηλαδή ο ιδεολογικός προσανατολισμός του Ομπάμα;

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΜΠΑΜΑ

Η κοινωνική πολιτική του γερούσιαστή Ομπάμα κινείται σε επίπεδα παρό-

Ο Σήφης Φιτσανάκης (www.monogramma.blogspot.com) είναι δίδκτωρ πολιτικών επιστημών. Ζει στις ΗΠΑ.

μοια με εκείνα των περισσότερων δυτικοευρωπαϊών πολιτικών. Ο ίδιος πιστεύει στο κράτος πρόνοιας, στην επιβολή σχετικά υψηλής φορολογίας στα ανώτερα οικονομικά στρώματα, στη διατήρηση του διαχωρισμού εκκλησίας και κράτους, στην υπεράσπιση των πολιτικών ελευθεριών, στον περιορισμό της χρήσης ή και στην κατάργηση της θανατικής ποινής, στα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων, κτλ. Δεν υπάρχει δηλαδή αμφιβολία πως, εάν εκλεγεί πρόεδρος, ο Ομπάμα θα ηγηθεί μιας συστηματικής απόπειρας «εξευρωπαϊσμού» των αμερικανικών κοινωνικών δομών.

Η ταυτότητα της οικονομικής του πολιτικής είναι πολύ πιο κεντρώα. Έχει μεν δηλώσει θαυμαστής του προέδρου Φράνκλιν Ρούζβελτ, ο οποίος από το 1932 έως το 1940 εμφύτευσε στην αμερικανική οικονομία αρκετά σοσιαλιστικά στοιχεία οικονομικής διαχείρισης². Ταυτόχρονα όμως είναι θιασώτης της ελεύθερης αγοράς. Στο δεύτερο βιβλίο του με τίτλο *Το Θράσος της Ελπίδας: Σκέψεις για την Ανάκτηση του Αμερικανικού Ονείρου*, που κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ το 2006, γράφει μεταξύ άλλων: «Θα πρέπει να αναρτηθούμε ποιος είναι ο [κατάλληλος] συνδυασμός που θα οδηγήσει σε μια δυναμική ελεύθερη αγορά και εκτεταμένη οικονομική ασφάλεια, επιχειρηματική καινοτομία και [οικονομική] άνοδο [...]. Πρέπει να καθοδηγούμεστε από λειτουργικές λύσεις» (σελ. 159)³. Ομολογουμένως ο επιφανόμενος οικονομικός ρεαλισμός του Μπαράκ Ομπάμα δεν αφήνει πολλά περιθώρια για ριζοσπαστικές προτάσεις απέναντι στα πολλαπλά αδιέξοδα της ελεύθερης αγοράς.

Στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, ο γερουσιαστής Ομπάμα παρουσιάζει έντονες αντιφατικές τάσεις. Από τη μια πλευρά στηρίζει την επάνταξη της Αμερικής στην κοινωνία των εθνών, παροτρύνοντας τη συμμόρφωση της Ουάσιγκτον με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και αμφισβητώντας την αποτελεσματικότητα της διακρατικής χρήσης βίας. Όμως την ίδια στιγμή δηλώνει πως δεν θα διστάσει να χρησιμοποιήσει στρατιωτική βία για να εξουδετερώσει «τρομοκράτες

Ο Μπαράκ Χουσεΐν Ομπάμα, μαύρος με πατέρα από την Κένυα, διεκδικεί την προεδρία ενός φυλετικά διαχωρισμένου έθνους με ισχυρές ρατσιστικές καταβολές.

σε εδάφη ξένων χωρών⁴. Παράλληλα, ενώ υποστηρίζει τη σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Ιράκ, προαναγγέλλει πως «ως πρόεδρος θα παρατάξω τουλάχιστο δυο επιπλέον ταξιαρχίες [του αμερικανικού στρατού] στο Αφγανιστάν για να ενισχύσω τις αντιτρομοκρατικές μας επιχειρήσεις»⁵.

Τον Ιανουάριο του 2006, ο Ομπάμα επαίνεσε τον Ισραηλινό στρατηγό Αριέλ Σαρόν, τον αποκαλούμενο σφαγέα των παλαιστινιακών προσφυγικών καταυλισμών Σάμπρα και Σατίλα, ως ηγέτη του οποίου «η παρουσία στην όλη πορεία [της αντιπαράθεσης με τους Παλαιστίνιους] υπήρξε απόλυτα σημαντική και εποικοδομητική»⁶. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, ο Ομπάμα υποστήριξε την εισβολή του Ισραήλ στον Λίβανο, λέγοντας πως «υποστηρίζω την αντίδραση του Ισραήλ που αποσκοπεί στην αυτοπροστασία [του]»⁷. Τον Μάρτιο του 2007, ερωτώμενος για την συμμαχία των ΗΠΑ με το Ισραήλ, δήλωσε κατά λέξη πως «πρέπει να διατηρήσουμε την πλήρη δέσμευσή μας στην απaráμλλη αμυντική μας σχέση με το Ισραήλ, μέσω της πλήρους χρηματοδότησης της στρατιωτικής βοήθειας και συνεχίζοντας τη δουλειά στα [στρατιωτικά] προγράμματα»⁸. Από τα

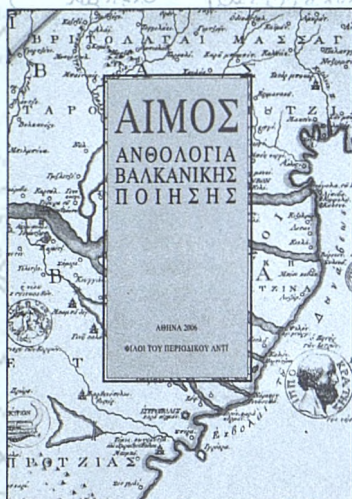
λεγόμενά του είναι προφανές πως, εάν ο γερουσιαστής Ομπάμα εκλεγεί πρόεδρος, η εξωτερική του πολιτική δεν πρόκειται να παρεκκλίνει σημαντικά από την παραδοσιακή άνευ όρων υποστήριξη της Ουάσιγκτον προς το Ισραήλ (για την οποία βλ. εκτεταμένα στο Αντί, τχ. 879, σ. 36–40).

ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΤΑΞΗ

Θα έλεγα πως το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της προεκλογικής εκστρατείας του Μπαράκ Ομπάμα είναι η συστηματική αποφυγή από τον ίδιο και τους συνεργάτες του να αποκαλύψουν τις λεπτομέρειες της πολιτικής που θα ακολουθήσουν, εάν βρεθούν στην εξουσία. Αντί για αναλυτικές προτάσεις, η καμπάνια του Ομπάμα στηρίζεται στην χαρισματική του προσωπικότητα, στην απaráμλλη ρητορική του δεινότητα, καθώς και στην απελπισία του εκλογικού σώματος, που έχει κυριολεκτικά απαυδήσει μετά από 7,5 χρόνια αυτοκαταστροφικής διακυβέρνησης της χώρας από τον Τζορτζ Μπους και την παρέα του.

Φυσικά η μιντιοκρατία που διαφεντεύει την αμερικανική πολιτική ζωή είναι κυριολεκτικά ξετρελαμένη με την ελκυστική, νεανική και αξιόπιστη εικόνα που προβάλλει ο Ομπάμα. Πριν από μερικές

ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΔΩΡΟ

ΑΙΜΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Σελίδες 552

τιμή πώλησης 40 ευρώ

**ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ:**
Οι συνδρομητές του *Αντί* με
έκπτωση 10%
(συμπεριλαμβανομένων των
εξόδων αποστολής για την
Ελλάδα) μπορούν να
αποκτήσουν την *Ανθολογία
ΑΙΜΟΣ*.

Παραγγελίες: *ΑΝΤΙ*,
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,
τηλ: 210-7232713,
φαξ: 210-7226107,
e-mail: chrapou@otenet.gr

**ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΑΝΤΙ"
ΑΘΗΝΑ 2007**

ημέρες παρακολούθησα δώρη εκπομπή στην αμερικανική δημόσια τηλεόραση (πολιτικά κεντροαριστερίζουσα και η πλέον σοβαρή τηλεοπτική πηγή στις ΗΠΑ) για την υποψηφιότητα του Ομπάμα. Αμέτρητοι αναλυτές εκθείασαν τη ρητορική αρτιότητα του γερούσιαστή από το Ιλινόις, τη χαρισματική του προσωπικότητα, την ικανότητά του να συνδέεται συναισθηματικά με απλούς ανθρώπους, την εντυπωσιακή επαγγελματική του πορεία, τη δεμένη του οικογένεια. Άλλοι μίλησαν για τον ζηλευτό τρόπο που καταφέρνει να ξεπερνάει τις αντιξοότητες της υποψηφιότητάς του (το όνομά του και την φυλετική του καταβολή), καθώς και για το πόσο ριζοσπαστικό θα ήταν για την Αμερική να αποκτήσει επιτέλους έναν μαύρο πρόεδρο. Ήταν μια αξιομνημόνευτη εκπομπή, την οποία παρακολούθησαν εκατομμύρια τηλεθεατών. Το μόνο που έλλειπε από αυτό το δώρο αφιέρωμα ήταν οποιαδήποτε αναφορά στην ιδεολογική ταυτότητα και τα πολιτικά σχέδια του Μπαράκ Ομπάμα. Αναπόφευκτα, όταν η έμφαση δίδεται στην εξωτερική εικόνα και το προσωπικό χάρισμα, η πολιτική περνάει σε δεύτερη μοίρα.

Αναφέρω το παράδειγμα της τηλεοπτικής εκπομπής για να τονίσω πως, υπό μια σημαντική έννοια, η «αλλαγή της Αμερικής» που αντιπροσωπεύει η προέλαση του Μπαράκ Ομπάμα ενδεχομένως να είναι εικονική – με την κυριολεκτική και τη βαθύτερη έννοια. Κυριολεκτικά εικονική διότι εστιάζεται στην εικόνα και στο περιβλήμα (μαύρου αντρί λευκού, Χουσεΐν αντί Τζορτζ) και με τη βαθύτερη έννοια διότι, καθώς συντελείται διά της απουσίας πολιτικού προβληματισμού, δεν αντιπροσωπεύει απαραίτητα μια αναδιάρθρωση του συστήματος, αλλά αντίθετα έναν διακοσμητικό καλλωπισμό πάνω στις ίδιες προβληματικές πολιτικές βάσεις.

Σε τελική ανάλυση, ίσως τον Ιανουάριο του 2009 ο πλανητάρχης να είναι ένας μαύρος ή μια γυναίκα. Και λοιπόν; Το θέμα είναι τι θα αλλάξει στην ουσία. Όπως μου υπενθύμισε πρόσφατα ένας Βρετανός φίλος: «Κι εμείς στην Αγγλία είχαμε φαγωθεί τόσα χρόνια να εκλέξουμε μια γυναίκα πρωθυπουργό. Στο τέλος βγάλαμε τη Μάργκαρετ Θάτσερ και ησυχάσαμε!» Ίσως να έχει δίκιο ο

Αμερικανός κωμικός Κρις Ροκ, που πρόσφατα διατύπωσε το εξής σκωπτικό σχόλιο: «είναι υπέροχο που επιτέλους μια γυναίκα και ένας Αφροαμερικανός κατεβαίνουν ως δυνατοί υποψήφιοι για τον Λευκό Οίκο. Αλλά γιατί έπρεπε σώνει και καλά να είναι αυτή η συγκεκριμένη γυναίκα και αυτός ο συγκεκριμένος Αφροαμερικανός;».

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. **Hunt, A.R.** (2007), "The Race for President: Is it a Matter of Faith?", *International Herald Tribune*, 22 Ιουλίου. <http://www.iht.com/bin/print.php?id=6768639>
2. Δείτε τη διεξοδική σπουδή πάνω στην πολιτική του Φράνκλιν Ρούζβελτ από τον **William E. Leuchtenburg** (1963), *Franklin D. Roosevelt and the New Deal: 1932-1940*, Harper & Row Publishers, Νέα Υόρκη, ιδιαίτερα σελ. 163-5.
3. **Obama, B.** (2006), *The Audacity of Hope: Thoughts on Reclaiming the American Dream*, Crown Publishers, Νέα Υόρκη.
4. **Richter, P.** (2007), «Obama Promises Aggressive Approach to Terrorists», *The Los Angeles Times*, 1 Αυγούστου. <http://www.latimes.com/news/nationworld/nation/la-na-obama2aug02,1,1165056.story?coll=la-headlines-nation&track=crosspromo>
5. **Holland, S.** (2007), «Touch Talk on Pakistan from Obama», *The Boston Globe*, 1 Αυγούστου. http://www.boston.com/news/nation/articles/2007/08/01/obama_says_pakistan_must_act_against_taliban/
6. **Ανών.** (2006), «Obama meets Shalom, Offers Support for Israel», Associated Press, 11 Ιανουαρίου. <http://web.israelinsider.com/Articles/Briefs/7521.htm>
7. **Ανών.** (2007), «Up-Close Obama Urges Compassion in Mideast», *The Des Moines Register*, 12 Μαρτίου. <http://www.desmoinesregister.com/apps/pbcs.dll/article?AID=2007703120330>
8. **Obama, B.** (2007), «Transcript of Remarks at AIPAC Policy Forum», American Israel Public Affairs Committee, Σικάγο, 2 Μαρτίου. http://www.aipac.org/Publications/SpeechesByPolicymakers/Barack_Obama_-_AIPAC_Policy_Forum_2007.pdf

Από όσα διαβάζει στον επαρχιακό Τύπο η Τασία Λεβόν.

Rent a car

Από την εφημερίδα
Εμπρός της Λέσβου:

Η αγανάκτηση των πολιτών ξεχειλίζει με το θέμα της κατάληψης από τα γνωστά rent a car εκκετοντάδων θέσεων στάθμευσης στα πιο πολυσύχναστα σημεία της πόλης, το αεροδρόμιο, αλλά και την προκυμαία της Μυτιλήνης! Δεκάδες άνθρωποι, που καθημερινά βιώνουν μια οδύσσεια με το αυτοκίνητό τους προκειμένου να βρουν μια θέση να παρκάρουν, ζητούν από την Τροχαία και το Λιμενικό την απομάκρυνση όλων των ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων από τις θέσεις πάρκινγκ, όπως ο νόμος ορίζει.

Ο κυρατζής

Από την εφημερίδα
Ηπειρώτικα Νέα:

«...Πήραμαν τον κατσικόδρομο κι ανεβήκαμε και πήραμε κι άλλο ανήφορο κι άλλο κι σουμό δεν είχε. Γλίστραγαν και τα άλογα με τόσο φόρτωμα δέρματα. Ανασάναμαν όλοι όταν τέλειωσε τούτο το βάσανο, άτμος δρόμος. Του βραδφτάκαμε λίγο όξω απ' τα Γρε-

βενά. Βρήκαμε γάμο και μας κράτησαν εκεί. Κάτσαμε κι οι επτά κυρατζήδες μαζί και χορτάσαμε ψητό κρέας, κρασί κι τραγούδια. Αγαλλιάσαμε, κι είχαμε δρόμο πολύ μετά».

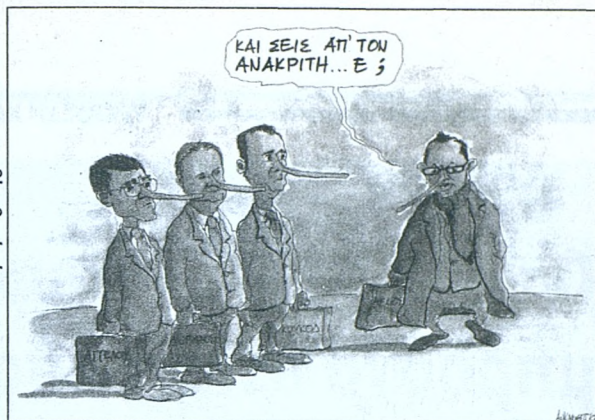
Λίγες γραμμές στα κιτρινωπά παλιωμένα απ' το χρόνο φυλόχορτα, ένα μικρό κομμάτι μιας διαδρομής κυρατζήδων, μιας διαδρομής ανθρώπων που βιοπορούσαν και στο χώρο της Ηπείρου κάνοντας τούτο το επάγγελμα που χάθηκε, το επάγγελμα του κυρατζή.

Ο κυρατζής ήταν ο αγωγιάτης των μεγάλων αποστάσεων, αυτός δηλαδή που αναλάμβανε και μετέφερε ξένα πράγματα απ' τον ένα τόπο στον άλλο. Και τα μετέφερε με τα ζώα του, άλογα και μουλάρια. Για το έργο του αυτό της μεταφοράς ο κυρατζής αμειβόταν με πληρωμή που λεγόταν αγώι ή κυράς. Αυτό κανονιζόταν από πριν με συμφωνία και ήταν άλλες φορές κατά μονάδα βάρους του πράγματος που μεταφερόταν κι άλλες φορές κατά διαδρομή. Και φρόντιζαν να ικανοποιείται ο μεταφορέας, γιατί και «τ' αγώι ξυπνά τον αγωγιάτη».

Κυρατζής, σκίτσο από τα Ηπειρώτικα Νέα.

Σκίτσο από το Εμπρός της Λέσβου.

Βροντερές απουσίες

Από την εφημερίδα
Ηπειρώτικα Νέα:

Γλίσχρα η γυναικεία παρουσία στον δημόσιο βίο της χώρας και δη η εκπροσώπηση της στο εθνικό κοινοβούλιο και σε κυβερνητικές θέσεις. Από τις πιο αδικημένες γυναίκες οι Ηπειρώτισσες, αυτά τα ξαφνίσματα της φύσης, που τόσο υμνήθηκαν και δοξάστηκαν. Κι όμως ούτε μία εκπρόσωπός τους δεν υπάρχει σήμερα όχι μόνο στη Βουλή, αλλά και στη νομαρχιακή και τοπική αυτοδιοίκηση, αν ενθυμούμαι καλώς. Μοναδική εξαίρεση η Ευγενία Τσουμάνη, γενική γραμματέας Ισότητας. Ίσως να μου ξεφεύγει και κάποια άλλη πατριώτισσα που κατέχει υψηλή δημόσια θέση. Αλλά και αν ακόμη υπάρχουν και άλλες, δυο - τρεις και πάλι η εκπροσώπησή τους είναι πάρα πολύ μικρή. Γιατί άραγε;

Εμείς είμαστε τα γαϊδούρια...

Από την εφημερίδα
Εμπρός της Λέσβου:

Σε όλη την Ελλάδα, ο γαϊδαρος έχει γίνει προστατευόμενο είδος, αλλά εδώ στη Λέσβο αποτελεί είδος κακομεταχείρισης.

Καινούριο περιστατικό στο Ίππειο, με θύμα ένα γαϊδουράκι, που δεν είναι και το μόνο που δοκιμάζεται στα ανθρώπινα λεσβιακά χέρια. Κάποιος λοιπόν έδεσε με σύρμα τα γεννητικά όργανα του ζώου για να πεθάνει... Τι να σχολιάσουμε!

Και φυσικά, αυτό δεν είναι το μοναδικό συμβάν με πρωταγωνιστές τα γαϊδούρια. Πριν λίγες μέρες, βρέθηκε μωρό γαϊδουράκι να τριγυρνά στον Παπάδο, μόνο του, τρομαγμένο και

δαγκωμένο στα πλευρά. Φίλη μας ειδοποίησε και μετά από την κατάλληλη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη η μικρή Μπέλλα βρήκε οικογένεια για να την υιοθετήσει.

Από το Εμπρός της Λέσβου.

Μια βόλτα να κάνετε στα χωριά της Γέρας και θα βρείτε κοπάδια από αδέσποτα γαϊδούρια να τριγυρνάνε.

Εννοείται, βέβαια, ότι αν αρχίζανε να επιδοτούν αυτό το ζώο, ξαφνικά όλοι οι Μυτιληνιοί θα είχαν πάνω από 10 γαϊδούρια στην ιδιοκτησία τους!

ΠΛΥΣΙΜΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

Πλένουμε το αυτοκίνητό σας μέσα-έξω με δικά μας εργαλεία, ρεύμα και νερό. Ερχόμαστε οπουδήποτε βρίσκεστε. Καλέστε στο 693...

Από το Εμπρός της Λέσβου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

το βιβλίο
του Μιχάλη ΣΤΡΑΤΟΥΔΑΚΗ,
"ΤΑ ΦΡΑΓΚΟΣΥΚΑ"

Επιστημονική και πρακτική
θεώρηση φυτού και καρπών.
Πληροφορίες στα τηλέφωνα:
2610 521732, Κιν.: 6944710937

Από την εφημερίδα Αμοργιανοί.

Ο φόβος των δολοφόνων μπροστά στη γλώσσα

της Χάρης Σταθάτου

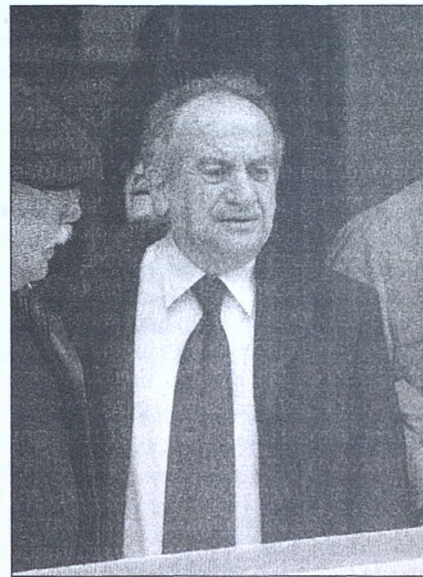
Ο α προσθέσω μερικά στην ιστορία του Νάντη Χατζηγιάννη τώρα, που πέρασε το αυστηρά επίκαιρο της δίκης του και γράφτηκαν τα απαραίτητα ειδησεογραφικά, κυρίως την αίσθηση παγωνιάς και ζέσσης στο δικαστήριο της Θεσσαλονίκης και τις διάφορες εκπλήξεις: Όπως, ας πούμε, απ' τη μια μεριά: οι δικηγόροι του κατηγορούμενου, ο ένας έμπειρος ώριμος γνωστός (παράνομος κι ο ίδιος κάποτε) κι η άλλη μια γυναίκα νεότατη που μίλησε στην αρχή με πάθος για τις παιδικές της αναμνήσεις απ' τη Χούντα: ήταν τότε 12 χρονών όταν οι άλλοι κρύβονταν και βάζαν βόμβες και σκοτώνονταν. Πολύ ωραίο να τη βλέπεις να παίρνει την «υπόθεσή τους» τώρα στα δικά της χέρια.

Όμως μαζί μ' αυτή την έκπληξη ότι είναι όλα ζωντανά κάποιες ακραίες στιγμές (και κείνη εκεί τη ζεστασιά απ' τη συντροφικότητα που ήταν διάχυτη μέσα στην αίθουσα), υπήρχε κι η άλλη έκπληξη από την άλλη πλευρά, η επίμονη έκπληξη του κατηγορητήριου: Πώς γίνεται ακριβώς να είναι ζωντανά όλα ακόμα; Αυτή η ερώτηση ερχόταν μονίμως από την πλευρά του μηνυτή, σαν να 'ταν ακριβώς αυτό το κρίμα του κατηγορούμενου: Για ποιο λόγο θυμάται ο Χατζηγιάννης μια υπόθεση τόσο παλιά; Και γιατί έγραψε κι ένα βιβλίο για αυτή 40 χρόνια ύστερα από τη μέρα εκείνου του κυνηγητού μέσα στη Χούντα; Η ερώτηση εμπεριείχε κάτι το περιφρονητικό στην επιφάνεια, βαθιά προσβλητικό στο βάθος, έτσι το ένιωθε κανείς –και ταυτοχρόνως σαν να ήταν ένοχη κυρίως η μνήμη. Και πάντα πήγαινε μαζί με μια άλλη ερώτηση που

πάλι μόνιμα συνόδευε το κατηγορητήριο: Πώς γίνεται ο Χατζηγιάννης να ονομάζει τον βασανιστή του δολοφόνο, όταν δεν δολοφόνησε τον ίδιο (βέβαια) αλλά τον φίλο του; Αυτή η έκπληξη του δικηγόρου (ήταν και νέος άνθρωπος), η ανικανότητά του δηλαδή να καταλάβει μια στάση αλληλεγγύης, ήτανε κάτι που θα μπορούσε να χαρακτηρίσει όμως καλύτερα και έναν δολοφόνο ακριβώς ως δολοφόνο: εκείνον που φοβάται όχι αυτόν που σκότωσε αλλά αυτόν που παραμένει αλληλέγγυος με τον νεκρό: Έπειτα, όλοι αυτοί (μιλάνε κιόλας απ' την τηλεόραση συνέχεια τον τελευταίο καιρό και το επιχείρημα του δικηγόρου αυτού, ότι τα 40 χρόνια της δημοκρατίας είναι κι αυτά μια χούντα –παραβλέπω τις εγγενείς αντιφάσεις που περικλείει το επιχείρημα, ως επιχείρημα υπέρ τους δηλαδή– το 'χουμε ακούσει κι από άλλους ακριβώς του χώρου αυτού), αυτοί λοιπόν σε εκπλήσσουν με την αφέλεια πρωταρχικά που έχουν οι αντιφάσεις τους: Είναι οι ίδιοι κολλημένοι με τον Μεγαλέξαντρο και το τι έλεγε και τι συνήθειες τάχα είχε –εκεί που τους βολεύει γίνονται οι χιλιετίες δηλαδή στιγμές κι όπου δεν τους βολεύει, τα 40 χρόνια είναι απλησίαστα και άπειρα.

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΕΣ ΤΟΥ ΜΗΝΥΤΗ

Αλλά ο μηνυτής ήτανε υποχρεωμένος βέβαια να δικαιολογήσει ελαφρώς καλύτερα τη μήνυσή του –και το ποσό που ζητούσε ως αποζημίωση. Δεν ήτανε μονάχα ο χαρακτηρισμός του ως δολοφόνου, μέσα σ' ένα λεωφορείο, αργά τη νύχτα, που τον πείραξε: Κι όπως κατέθεσαν και μάρτυρες που είχανε βασανιστεί κι αυτοί από τον μηνυτή, τον είχανε αποκαλέσει δολοφόνο οι ίδιοι, δημόσια, από παλιά, όταν κατέβηκε

Ο Νάντης Χατζηγιάννης κατά τη διάρκεια της δίκης του.

ως υποψήφιος στις δημοτικές εκλογές: τότε λοιπόν, όπως κατέθεσαν, τον κράξανε επισήμως, και αυτός: σιωπή. Όπως σιωπή και μέσα στο λεωφορείο, στη συνάντηση η οποία προκάλεσε τώρα τη μήνυση. Ο Χατζηγιάννης περιέγραψε αυτή τη σκηνή στο δικαστήριο, κι ο μηνυτής τον κοίταζε άναυδος και πάλι: «Έτρεμε σαν το ψάρι όταν του είπα: "Βρε δολοφόνε, ζεις ακόμα;"» είπε ο Νάντης. (Είναι το όνομα περίεργο, και η πολιτική αγωγή φρόντιζε να το τονίζει πάντα λάθος: ώσπου σε κάποια στιγμή η αίθουσα αντέδρασε, του φώναξαν ποιο είναι το σωστό: Τότε ο νέος δικηγόρος έπαψε ως εκ θαύματος να λέει «ο κύριος Ναντής» κι άρχισε –δουλικότατα;– τα «ο κύριος Χατζηγιάννης». Όχι, δεν ήταν δουλικότατα, ήτανε κουτοπόνηρα απλώς: η δίκη ήταν περί γλώσσας τελικά).

* Η Χάρη Σταθάτου είναι πεζογράφος.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΡΙΩΝ

Στη δίκη δεν μπορούσε να γίνει αναψηλάφηση εκείνης της υπόθεσης, που είχε άλλωστε κριθεί, με τις συνήθειες ευρεσιτεχνίες και ακροβασίες της Χούντας. Το δικαστήριο θα έκρινε απλώς αν είχε δόλο ο Χατζηγιάννης όταν ξέσπασε μπροστά στον μηνυτή ή αν πραγματικά πίστευε τα όσα έλεγε. Εάν η γλώσσα του ήταν αθώα δηλαδή. Αν ήξερε, επίσης, τι έλεγε και αν θυμόταν καλά. Και, επιπλέον, εάν επιτρεπόταν κι αν μπορούσε, ύστερα από τόσα χρόνια, να θυμάται. Μοιάζουν βγαλμένες από μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας οι απορίες αυτές: Έχουμε μεταλλαχτεί τόσο πολύ που να μπορούμε να ρωτάμε κάτι τέτοια;

Ήτανε αποσβολωτικές οι καταθέσεις των μαρτύρων, καθηγητών πανεπιστημίου γιατρών και συγγραφέων όταν μίλησαν για τη μνήμη και τους εφιάλτες της. Αλλά χρειάζονται ειδικότητες για να τα εξηγήσουμε αυτά; Μήπως, τελικά, ο μόνος τρόπος για να καταλάβουμε τον εαυτό μας και να μην τον χάνουμε δεν είναι η τέχνη να θυμόμαστε; Σκεφτείτε λίγο: Έχουμε να κάνουμε με εικοσιπεντάρηδες σχεδόν, σχεδόν παιδιά: παράνομοι μες στη δικτατορία, ριγμένοι στην παρανομία με τα μούτρα, με πολύ φόβο και με πολύ πάθος ασφαλώς: Δεν γίνονται χωρίς αυτά τα δύο αυτά τα πράγματα, κι ας λένε άλλα οι νερόβραστες μυθοποιήσεις: Βάζουν μια βόμβα για να κόψουν τα φώτα από την Έκθεση, την πρώτη Έκθεση Θεσσαλονίκης μες στη Χούντα: Είναι πρωτόπειροι κι ερασιτέχνες, και η βόμβα στην κολώνα της ΔΕΗ θα προκαλέσει μονάχα μια ολιγόλεπτη συσκότιση. Αμέσως μετά κρύβονται.

ΤΟ ΜΕΝΟΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΤΩΝ

Ξέρουν το μένος που θα έχουν οι ασφαλίτες εναντίον τους. Κι όντως, τους κάνουν ένα μπλόκο στο κρησφύγετο πριν το ξημέρωμα, καλύπτουν την γκαρσονιέρα από παντού και τους σκοπεύουν από ταρατσες, πεζοδρόμια κι αυλές: Τ' αγόρια αποφασίζουν να το σκάσουν όπως όπως: Αν μέναμε μες στο δωμάτιο, λεν σήμερα οι δύο επιζώντες, Χατζηγιάννης και Παντής, θα μας σκοτώναν σίγουρα αμέσως: Ήδη πυροβόλησαν και τραυμάτισαν απ' το παρά-

Συγγενείς του Χαλκίδη συμπαραστέκονται στον Νάντη Χατζηγιάννη έξω από το δικαστήριο στη Θεσσαλονίκη.

θυρο τον Γιάννη. Βγαίνουν από πίσω και αρχίζουν να πηδάν τις μάντρες αλεπάλληλων ακάλυπτων. Ο Χαλκίδης αιμορραγεί ήδη στο χέρι προς τον ώμο.

Αυτοί πυροβολούν συνέχεια από παντού, ανοίγουνε παράθυρα οι περιόικοι, οι ασφαλίτες τούς φωνάζουν να τα κλείσουν, και ο στίχος του Σαχτούρη ζωντανεύει απόλυτα: Από τα σκοτεινά παράθυρα όλοι πυροβολούσαν. Ο Χατζηγιάννης ακολουθεί τον Χαλκίδη, που τραυματισμένος τρέχει και σκαρφαλώνει τις μάντρες. Ο τρίτος χάνεται τρέχοντας σ' έναν άλλο δρόμο, τον χτυπάνε, αυτόν στο πόδι, και τον πιάνουνε. Αιμορραγώντας ο Χαλκίδης αδυνατεί να πηδήξει τον τελευταίο φράχτη, ο Χατζηγιάννης προσπαθεί να τον βοηθήσει, ξεφυτρώνει ο νυν μηνυτής του και ρίχνει στον Χαλκίδη απανωτές, ώσπου εκείνος πέφτει, και τον αποτελείώνει από κοντά –εξ επαφής είναι αυτές οι σφαίρες– συνολικά, λέει η πρώτη ιατροδικαστική, επτά. Πεσμένο το παιδί ψυχορραγεί, ο μηνυτής το σέρνει κι ύστερα το πατάει να ξεψυχήσει μια ώρα αρχύτερα. Ο Χατζηγιάννης είναι δίπλα του, τον έχουν δέσει και τον δέρνουνε. Τον ρίχνουν κάτω, τον πατάνε κι αυτόν. Κάποια στιγμή πεσμένος ακούει, λέει, απ' το στόμα του Χαλκίδη να βγαίνει, καθώς τον πατάει ο μηνυτής στην πλάτη κι ύστερα στο στήθος, ένα μακρύ κι αργόσυρτο φύσημα: κι ύστερα τίποτα. «Τότε κατάλαβα ότι εκείνη τη στιγμή ο Γιάννης πέθανε».

Συνεχίζεται το ξύλο εκεί μπροστά στο δρόμο. Φτάνει για τα καλά πια το ξημέρωμα. Κάποια στιγμή από μακριά έρχεται ένας γέρος πάνω σε ποδήλατο. Οι ασφαλίτες του κάνουν σήμα να αλλάξει την πορεία του. Αυτός δεν έχει καταλάβει και συνεχίζει, και περνάει σχεδόν μπροστά απ' όσα γίνονται. Οι ασφαλίτες εξαλλοι τον βρίζουν και τον διώχνουν κι εκείνος έντρομος, καταλαβαίνει επιτέλους και εξαφανίζεται.

Τα βασανιστήρια για τους δυο φίλους που επιζούνε τώρα μόλις άρχισαν, το ξέρουν ότι θα κρατήσουνε πολύ. Αλλά τώρα υπάρχει και ένας νεκρός, και εξ αυτού θα γίνει μία δίκη μες στη Χούντα. Θα καθαρίσουνε τον μηνυτή εφευρίσκοντας ένα έγγραφο που λέει ότι τη μέρα αυτή εκείνος ήτανε αλλού. Κάποιοι άλλοι θα θεωρηθούνε υπαίτιοι από τους παρόντες τότε. Οι σφαίρες εν τω μεταξύ έχουν μειωθεί στην μία –και αυτή έπεσε βεβαίως κατά τύχη. Μόνο που ένας από κείνους τους ασφαλίτες αργότερα, για λόγους άγνωστους και ακαθόριστους, αυτοκτονεί.

ΟΙ ΜΗΝΕΣ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

Ύστερα από μήνες ο Χατζηγιάννης θα βρεθεί στη φυλακή και εκεί μέσα ένα πράγμα πρώτα πρώτα κάνει: πληροφορεί τους πάντες για τον δολοφόνο του Χαλκίδη. Κι ύστερα κάνει κάτι άλλο: τους κρατάει όλους ξάγρυπνους: Οι εφιάλτες του δεν τον αφήνουνε ήσυχο και με τα ουρλιαχτά του κάθε νύχτα δεν

αφήνει τους υπόλοιπους να κοιμηθούν. Αυτοί δεν του λένε τίποτα. Μόνο ύστερα από χρόνια έμαθε για τις αϋπνίες στις οποίες τους υπόβαλλε με όσα μες στον ύπνο του θυμόταν.

Αυτά λοιπόν πρέπει να τα ξεχάσει. Πιστεύω πως προσπάθησε εν μέρει να τα περιορίσει. Τον είχε ξανασυναντήσει τον μηνυτή κι έκανε πέρα τότε, έφυγε. Ετούτη τη φορά όμως τα πράγματα του ήρθαν απότομα: Δυο μέρες πριν είχαν

δει μ' έναν φίλο του σε μια εφημερίδα το αγγελτήριο για την κηδεία του μηνυτή. Και ξάφνου, με τον ίδιο φίλο, στο λεωφορείο, τα μεσάνυχτα, εκείνος ξεφυτρώνει καθιστός μπροστά τους. Δεν ξέρουμε, ίσως και να τον προσπερνούσε με αηδία πάλι απλώς, μα είχε την ατυχία, λέει, να συναντηθούν τα μάτια τους: Εκείνος, λέει ο Χατζηγιάννης, είχε ένα ειρωνικό βλέμμα πάνω στο μούτρο του «και κούνησε μάλιστα λίγο και το κεφάλι σαν να μου 'λεγε: τι να σου κάνω, που εσύ μου γλίτωσες. "Βρε δολοφόνε, ζεις ακόμα;" του 'πα τότε. "Ζεις δολοφόνε του Χαλκίδη;"». Η φωνή του φυσικά σιγά σιγά ίσως δυνάμωνε: «Ζεις βασανιστή;». Ο άλλος είχε σηκωθεί τώρα όρθιος, έτρεμε και κοιτούσε άφωνος. Ένας γεράκος κατεβαίνοντας στη στάση φώναξε: «Τι του μιλάς, μην του μιλάς και χτύπα τον». Κι ο Χατζηγιάννης τότε είπε: «Αυτός δεν είναι ούτε για να τον φτύσεις». Εκεί ο μηνυτής το έσκασε, βγήκε στη στάση τρέχοντας και χάθηκε.

Αυτό πιστεύω εγώ ότι τον πείραξε: η γλώσσα, όχι μόνο του θύματός του, αλλά των άλλων (ή του άλλου) η συμμετοχή. Η σιωπή μοιάζει καμιά φορά με αμνησία, ακόμα κι αν δεν είναι. Βέβαια η πιο αποτελεσματική σιωπή είναι εκείνη του νεκρού, γι' αυτό και η αλληλεγγύη κι η φιλία είναι τόσο δυνατές και απεχθείς σαν όπλο: Είναι σαν να μιλάει απ' τον Άδη ο σκοτωμένος, γι' αυτό και οι διαρκείς, ενοχλημένες κι εκπληχτες τάχα, ερωτήσεις από τον δικηγόρο του μηνυτή: Καλά, γιατί θυμάται τόσο επίμονα το φόνο του Χαλκίδη, και όχι τα δικά του; Και έχει μάρτυρα στο κάτω κάτω για το φόνο; Ματαίως φώναζε ο Χατζηγιάννης πως «εγώ είμαι ο μάρτυρας». Λέω «ματαίως», διότι για τον μηνυτή ο Χατζηγιάννης ήταν τώρα σαν να μην υπήρχε και σαν να μην έπρεπε να υπάρχει ακριβώς (το ότι ήτανε μία συμβολική δολοφονία βέβαια κι αυτή ας το αφήσουμε τώρα στην άκρη). Υπάρχει μια παράδοση σ' αυτού του είδους τη ρητορική, που έχει πρακτικότερο όμως συμφέρον:

Η νεαρή δικηγόρος του Χατζηγιάννη στη δική της σύντομη αγόρευση αυτό φρόντισε ακριβώς να υπενθυμίσει: το ότι αυτό είχε κατ' επανάληψη ξανα-συμβεί: στους τελευταίους επιζώντες απ' τα κρεματόρια, όταν κατέθεταν ως

μάρτυρες στις δίκες που γινόντουσαν στη Γερμανία, οι υπερασπιστές των ναζιστών έκαναν πάντα δηλαδή την ίδια ερώτηση: Μάρτυρα (για όσα είπες ότι είδες) έχεις;

«ΔΙ' ΥΠΟΘΕΣΙΝ ΜΑΣ»

Το μόνο που σε σώζει λοιπόν είναι να 'ναι ολόκληρη η πραγματικότητα δική σου υπόθεση. Και η «υπόθεσή σου» αλίμονο αν περιορίζεται στο αυστηρά δικό σου σώμα. Η δίκη κράτησε δυο μέρες. Σε ένα διάλειμμα μία παλιά ρηγήτισσα, παράνομη, με όλα τα βασανιστήρια στην πλάτη και τις φυλακές κι εκείνη τότε –περήφανη και για την αρβανίτικη καταγωγή της– έκανε μια εκπληκτική γλωσσολογική παρατήρηση: Προσέξτε, είπε, το χαρτί της ασφάλειας που μας καλούσε «δι' υπόθεσιν μας» κυριολεκτούσε τότε ακριβώς: ήταν υπόθεσή μας ό,τι κάναμε, και το 'ξεραν.

Τελειώνοντας, ας πω δυο λόγια για τη σύνθεση του δικαστηρίου: Δεν θέλω να 'μαι φεμινίστρια σώνει και καλά –όχι ότι δεν είμαι– αλλά μου άρεσε πολύ η εικόνα πάνω στην έδρα: Τρεις νέες γυναίκες, πρόεδρος, πάρεδρος και εισαγγελέας, με εξαιρετική αισθητική και άψογο ήθος, παρακολούθησαν με σεβασμό, ανέκριναν με ηπιότητα και τόνισαν την κατανόησή τους για την ειδική περίπτωση της οποίας γίνονταν μάρτυρες και κριτές και η οποία ανακαλούσε πικρές σίγουρα, πολύ πικρές μάλιστα, αναμνήσεις. Ως προς την εισαγγελέα, εκείνη στην αγόρευση της εξέθεσε ένα σκεπτικό «στενά νομικό», όπως έπρεπε: Διότι δεν επιτρεπόταν να ξαναγίνει η δίκη για ό,τι αφορούσε τον μηνυτή: Το θέμα ήταν αν είχε δόλο ο Χατζηγιάννης όταν τον είπε όπως τον είπε ή αν πίστευε πως ήταν αλήθεια αυτό που έλεγε: Και βέβαια, ήταν κι ο νέος άντρας παραδίπλα που σαν πάρεδρος συντέλεσε κι αυτός σε εκείνη την ομόφωνη αθώωση στο τέλος, που έφερε χειροκροτήματα στην αίθουσα –ήτανε γεμάτη και τις δύο μέρες– και εντέλει και κάποια χαρά, ακόμη και στις δύο αδελφές του σκοτωμένου: Πρώτη φορά μετά από σαράντα χρόνια αναγνωρίστηκε επισήμως ότι ο Χαλκίδης δηλαδή δολοφονήθηκε –κι ότι δεν ήταν ούτε λάθος πορεία της σφαίρας ούτε λάθος πορεία του ίδιου ο θάνατός του.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

από τις εκδόσεις «Δρόμων»
Σε δεύτερη έκδοση το βιβλίο
του Βαγγέλη Σακκάτου

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Β' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

(Επικίνδυνος γ' κατηγορίας)

Δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς τις συνθήκες και τις καταστάσεις που επικρατούσαν μέσα στο στρατό του «Βασιλείου της Ελλάδος» αμέσως μετά τον εμφύλιο πόλεμο.

Ο συγγραφέας τις αναπαριστά, τις περιγράφει και τις ζωγραφίζει με μοναδική ενάργεια, αφηγηματική δεινότητα και πολύ χιούμορ, μέσα σ' ένα απερίγραπτο κλίμα μουλωχτής και υποβόσκουσας καχυποψίας, φόβου, ανασφάλειας, καταπίεσης, ραδιουργιών και αβεβαιότητας.

Ζητήστε το από τα βιβλιοπωλεία

ΓΕΡΟΝΤΟΦΙΛΟΙ

Ο φίλος Γιώργος Μάστορας διασκεδάξει όπως γράφει με όσα συμβαίνουν στο ΣΥΝ. Ας τον παρακολουθήσουμε:

Κύριε διευθυντά,

Παρακολουθώ με ενδιαφέρον και περιέργεια όσα συμβαίνουν στο Συνασπισμό τον τελευταίο καιρό. Δεν μπορώ να πω ότι με ενοχλούν. Όχι, με διασκεδάζουν μάλλον. Γιατί δεν μπορώ παρά να γελάσω με τους γεροντόφιλους –κι εγώ μου συγχωρεθεί η έκφραση– που δε χάνουν ευκαιρία να γκρινιάξουν με όσα συμβαίνουν μετά την εκλογή του Αλέξη Τσίπρα στην ηγεσία του ΣΥΝ.

Και τι δεν λένε αυτοί οι άνθρωποι. Αντί να δοξάζουν το Θεό που τους έτυχε ο Τσίπρας και ξεπετάχθηκε το κόμμα από τη μιζέρια που το έδερνε, αυτοί οι γεροντολάγνοι και γεροντόφιλοι αναπολούν το παρελθόν. Νομίζω ότι η πρωτοβουλία του Αλαβάνου να προωθήσει τον Τσίπρα ήταν από τις σοφότερες της προεδρίας του. Και πρέπει έπαινος στον Αλαβάνο, ο οποίος ανεδείχθη ως ο μόνος μη καρεκλοκένταυρος πολιτικός. Μπορεί να στάθηκε αφορμή η υγεία του, αν και δεν το πιστεύω. Εδώ βλέπεις άλλους να σέρνονται από γιατρό σε γιατρό και από νοσοκομείο σε νοσοκομείο, και το κρύβουν μήπως, και τους πούνε να παραιτηθούν. Να λοιπόν, ο Αλέκος δεν είναι γεροντόφιλος, όπως και άλλοι της ηλικίας του. Όμως κάποιοι άλλοι ξυνησμένοι, αιώνια παρακαθήμενοι σε προέδρους και άλλες εξουσίες, αυτοί είναι που φοβούνται τη νέα γενιά. Αυτοί οι «αλάθητοι» τρέμουν, λέει, μήπως και κάνει κάποιο λάθος ο Τσίπρας. Ε λοιπόν, ας στρωθούν στη δουλειά και το διάβασμα και την έρευνα, ας αναζητήσουν μέσα στην κοινωνία τα προβλήματα και ας βοηθήσουν τους ηγέτες να τα βγάλουν πέρα. Έτσι έκαναν παλιά τα στελέχη. Δεν γυρνούσαν από κανάλι σε κανάλι να σκυλοκαβγαδίζουν. Αλλά τεμπέληδες, όπως μάθανε χρόνια τώρα, στενοχωρούνται που ήρθε «ένας νεαρός» και θα πρέπει αυτοί να τρέχουν πίσω του. Όχι, ειλικρινά σας λέω, δεν στεναχωριέμαι. Απλώς διασκεδάω με όσα συμβαίνουν στο Συνασπισμό.

Με ελπιδοφόρους χαιρετισμούς.

Γιώργος Μάστορας

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ

Από τον Άρη Νούλα η επιστολή:

Κύριε διευθυντά,

Δύο απορίες. Μία για εσένα και μία για την κ. Νίκη Κώτσιου που έγραψε την... «κριτική» (!!!) για το Αλδεβαράν του κ. Παύλου Μάτεσι στο τχ. 916.

Προς εσένα ως υπεύθυνο της ύλης του περιοδικού: Είναι επιλογή δική σου ή/και των συνεργατών σου η δημοσίευση του κειμένου ή πληρωμένη διαφήμιση; Υποψιάζομαι το δεύτερο, διότι δεν συνάδει το κείμενο με την ποιότητα της υπόλοιπης ύλης του περιοδικού. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι συμμερίζεστε τα όσα κολακευτικά γράφει η κυρία για τη συγγραφική δεινότητα του κυρίου Μάτεσι! Αδυνατώ να πιστέψω ότι αυτές είναι οι αρχές κριτικής που έχει η συντακτική επιτροπή του Αντί.

Προς την κ. Κώτσιου τώρα: Αν έπρεπε να γράψει ένα κριτικό κείμενο για τα έργα του Ομήρου, των Τραγωδών μας, του Ντοστογιέφσκι, του Παπαδιαμάντη, τι παραπάνω θα έγραφε; Αν το «έργο» του κ. Μάτεσι είναι «ένα ακόμη σπουδαίο μυθιστόρημα», τότε πώς θα χαρακτήριζε τα έργα των πραγματικά σπουδαίων συγγραφέων; «Η μυθοπλασία του αντηχεί από τη βουή της αρχαίας τραγωδίας και μυθολογίας». Τι να σχολιάσω; Την προσβολή της αρχαίας τραγωδίας και μυθολογίας με τη σύγκρισή τους με το κείμενο του Αλδεβαράν ή την αδόκιμη έκφραση ότι η αρχαία τραγωδία έχει... βουή! Χάθηκε σ' αυτό τον τόπο, τον τόπο που το δημιούργησε και το παρουσίασε, η έννοια του Μέτρου; Χάθηκε ταυτόχρονα και η αιδώς;

Εγώ ξέρω ότι ένα βιβλίο, για να είναι σπουδαίο, πρέπει να μεταδίδει κάτι στον αναγνώστη, κάποιο κέρδος. Ας ρωτήσει η κ. Κώτσιου αναγνώστες του Αλδεβαράν –ή ακόμα ας αναρωτηθεί η ίδια– τι κέρδισαν μετά την ανάγνωση αυτού του βιβλίου; Η πιο κολακευτική απάντηση που θα πάρει είναι «δυο ευχάριστες ώρες». Τόσες μου πήρε εμένα από τη ζωή μου να το τελειώσω, καθώς δεν μου δόθηκε το κίνητρο ούτε σε μία λέξη, σε μία φράση, σε μία παράγραφο, να σταθώ για να στοχαστώ το νόημά τους! Το βιβλίο του κ. Μάτεσι είναι ένα από τα πολλά –πέρα πολλά– που γράφονται κάθε μέρα σε όλο τον κόσμο –και αυτό δεν είναι υποτιμητικό– για να διαβασθούν από κουρασμένους από την καθημερινότητα ανθρώπους λίγο πριν κοιμηθούν και για να δημιουργήσουν

εισόδημα τόσο στον συγγραφέα όσο και στον εκδότη! Κουράστηκα να ακούω ηλιθιωμένες συμπαθέστατες κυρίες να δηλώνουν ερωτηματικά στον συνοικιακό βιβλιοπώλη τους: «Τι μου συστήνετε να διαβάσω; Κάτι ελαφρύ, γιατί τον τελευταίο καιρό είμαι κουρασμένη. Συνήθως δεν διαβάζω τέτοια βιβλία, αλλά τώρα δεν είμαι για τίποτα σοβαρό». Κι ο βιβλιοπώλης, υπομειδιώντας, διότι θυμάται ότι και την προηγούμενη φορά την ίδια δικαιολογία χρησιμοποίησε η κυρία για να αγοράσει κάτι «ευκολόπεπτο», της προτείνει το Αλδεβαράν του κ. Μάτεσι!

Λυπάμαι που τα γράφω όλα αυτά. Δεν είμαι συγγραφέας για να αισθάνομαι αντιπαλότητα είτε προς την κυρία είτε προς τον κύριο Μάτεσι, αλλά αγανακτώ ως πολίτης της Χώρας του Μέτρου, του Λόγου, να διαβάζω τέτοια κείμενα. Κάποιος πρέπει να πει σε όλους αυτούς τους δήθεν πνευματικούς γραφιάδες ότι υπάρχουν ακόμη σκεπτόμενοι άνθρωποι σ' αυτό τον τόπο, που τους καταλαβαίνουν και δεν τους ανέχονται.

Ταπεινά, ένας αγανακτισμένος αναγνώστης,

παππούς Ά. Νούλης.

Απάντηση από τη Σύνταξη του Αντί:

Φίλε κ. Νούλα,

Νομίζουμε ότι είστε υπερβολικός όταν έχετε αντιρρήσεις. Έχετε το δικαίωμα να διαφωνείτε με κάποιο κείμενο ή βιβλίο, αλλά δεν έχετε και το δικαίωμα να τα μηδενίζετε όλα. Μπορεί να μη σας άρεσε, και έγραψαν θετικά. Πού είναι η αμετροέπεια;

ΕΤΣΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΑΓΟΡΑ

Από τον Νίκο Γούλα πήραμε... σοκολατάκια και τα εξώφυλλα των Der Spiegel, Focus, Stern, όπου αναγράφονται οι τιμές αυτών των περιοδικών όπως πωλούνται εκτός της χώρας εκδόσεώς τους. Τι προκύπτει; Χάος, και η Ελλάδα στην κορυφή. Εδώ θα τα βρείτε να πωλούνται ακριβότερα από παντού. «Αυτή είναι η Ελλάδα», όπως ανέκραξε κάποτε και ο καταλληλότερος! Τώρα πού κολλάνε όλα αυτά; Μα προφανώς στις διαμαρτυρίες των φίλων από την Κύπρο για τις υπερχοστολογήσεις του ελληνικού Τύπου που δημοσιεύτηκαν στο τχ. 915. Θα πείτε: αυτή είναι η ελεύθερη οικονομία, η ελεύθερη αγορά κ.λπ., κ.λπ.

Σωστά! Αλλά ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν υπάρχουν; Όχι, δεν υπάρχουν.

Οι κάμερες ή «Η μανία της παρακολούθησης ως μορφή παράνοιας»

της Αντιγόνης Κατσαδήμα

Μόνο ομίχλη

Επινόησε ομίχλη, κι ας έχει ηλιοφάνεια

Τα ωμά αμύγδαλα
Θα ψήνονται στην ομίχλη
Ένεκεν διαφάνειας, ασφάλειας
Και δημοσίου συμφέροντος.

Τι είναι η σφαίρα στην καρδιά
Ενός απόμου
Μπροστά στην επιτήρησή του;
Τι είναι ενός λεπτού πυροβολισμός
Μπροστά στις κάμερες,
Μπροστά σε μια διαρκείας επέλαση
Ομίχλης;

ΜΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕ ΠΤΩΣΗ.

ΕΝΑΣ ΑΣΤΟΣ ΑΣΤΕΙΟΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙΤΑΙ

Τι είναι λοιπόν μια κάμερα; Μια αρχή καθήκον της οποίας είναι να παρακολουθεί αδιάκοπα το εγώ και στον αντίποδά του να θέτει το αντίστοιχο ιδανικό εγώ; Είναι μια σωτηρία και απεμπλοκή για φαινόμενα κοινωνικής παραβατικότητας; Η κάμερα, πέρα από τα στενά όρια ενός αντικειμένου ορατού και αναγνωρίσιμου, συνιστά και μια έννοια άυλη, μια νοητική έκφραση αυτού του αντικειμένου. Έστω ότι αληθεύει η διατύπωση πως η καθημερινή πρακτική ζωή έχει υποδείξει τη χρήση της κάμερας ως μέσου αντιμετώπισης νοσηρών καταστάσεων που επιβαρύνουν την κοινωνία, την πόλη, τη ζωή. Ποιο είναι το μήνυμα; Επισημαίνει ο Μαρκούζε: «Όταν τα αντικείμενα νοούνται, γίνονται αντικείμενα σκέψης, και, ως τέτοια, το περιεχόμενο και η σημασία τους ταυτίζονται από τη μια μεριά με τα πραγματικά αντικείμενα της άμεσης εμπειρίας και απ' την άλλη διαφέρουν απ' αυτά»¹. Εντοπίζει, συνεπώς, τη διαφορά στο βαθμό που η έννοια είναι το αποτέλεσμα στοχασμού². Και σε αυτό το διευρυμένο πλαίσιο αναστοχαστικότητας, η

σκέψη υπερτερεί του αντικειμένου.

Δεν είναι η άμεση εμπειρία μόνο αλλά και η γνήσια θεώρηση της ζωής από το υποκείμενο, η μνήμη και η ιστορία του που του ορίζουν τι είδους αποφάσεις πρέπει να πάρει για τον εαυτό του και τους άλλους. Με αυτόν το συνδυασμό στελεχώνει το άτομο την ταυτότητά του, διαφορετικά, στην περίπτωση κάθε φαινομενικής και ορατής συνθήκης, αναλαμβάνει απλώς ένα ρόλο προσαρμογής και αντίδρασης ως προς το περιεχόμενο της εκάστοτε συνθήκης. Η ανάληψη ρόλων βέβαια διανοίγεται στη διαχείριση της ταυτότητας από το άτομο, αλλά, όταν οι ρόλοι δεν βασίζονται σε επιλογές του ίδιου του υποκειμένου, τότε η διάπλαση της ταυτότητάς του εμφανίζεται ως αιτιατό αντί για αιτία που δρομολογεί καταστάσεις καθώς και το συννοούμενο ρόλων. Μήπως πρέπει λοιπόν να θίξουμε αυτό το εύθικτο τέλος των ταυτοτήτων;

Η μανία παρατήρησης, ή αλλιώς παρακολούθησης, κατά τον Φρόυντ, προβάλλει στη συμπτωματολογία παρανοϊκών παθήσεων και μπορεί να εμφανιστεί ως ασθένεια ξεχωριστή ή διάσπαρτη μέσα σε μια μεταβιβαστική νεύρωση³. Εφόσον οι κάμερες τεθούν σε λειτουργία και το άτομο έχει επίγνωση της κατάστασης –διότι στην περίπτωση της κρυφής κάμερας δεν έχει–, σταδιακά εκτίθεται σε ένα μάτι που υπερέχει, κρίνει και ελέγχει γι' αυτό, για το πιθανό να συμβεί. Εδώ δύο τινά συμβαίνουν. Από τη μία πλευρά μια κοινωνία φόβου ξυπνά και απ' την άλλη μια κοινωνία πολιτών κοιμάται. Διότι, όταν καλλιεργείται η πεποίθηση «μην ανησυχείς, κάποιος άλλος θα σε σώσει, θα τον καταγράψει η κάμερα», στην ουσία προωθείται μια παθητική συμπεριφορά, μια φιλήσυχη εικόνα πολιτών για την πόλη, που αρχίζει να μην τους ανήκει... Και καταλήγει ο αστός

αστείος να είναι και ο ιδιώτης- idiot, να επινοεί άλλη γλώσσα σώματος, συμβατή με τις κάμερες. Και έστω ότι οι πράξεις επιτηρούνται. Οι σκέψεις; Βέβαια όχι. Μόνο που τίθεται το ζήτημα: ποιες σκέψεις; Έχει το άτομο το χρόνο αλλά και το χώρο να σκεφτεί, να στοχαστεί ως ελεύθερο; Και δεν νοείται η σκέψη να πληρωθεί η ΔΕΗ ή το στεγαστικό, αλλά η εγρήγορση, η παρατήρηση από εμένα και για μένα. Με την επιβολή της κάμερας –διότι δεν ψήφισε κανένας πολίτης αν τη χρειάζεται ή όχι– το «από» δεν υφίσταται. Όλα πλέον είναι ορατά, προκειμένου να διαλευκαίνονται. Στον προανατολισμό προς τη διαλεύκανση όμως επιτυγχάνεται το αντίθετο αποτέλεσμα: αμαυρώνεται η ιδέα του αστικού χώρου, του πολίτη, του αστού. Είναι όλοι ελεύθεροι να μεταφέρουν τα προσωπικά τους στη δημόσια ζωή, στην περίπτωση χρήσης του κινητού τηλεφώνου, ενώ μια διάλεξη ή, ακόμη χειρότερα, μια παράσταση είναι σε εξέλιξη, αλλά κανείς δεν πρέπει να δρα συλλογικά στον δημόσιο χώρο συμμετέχοντας σε πορείες και διαδηλώσεις χωρίς αυτές να καταγράφονται στην κάμερα.

Υπάρχει λοιπόν ένα νέο στοιχείο-στοιχείο: η κάμερα. Με όρους παραμυθιού, ο παλιμπαιδισμός και η ολική επαναφορά τόσο του κακού λύκου όσο και του παθητικού ήρωα είναι τα νέα δεδομένα. Οι πολλότες διακρίνονται σε καλούς και κακούς, οι καλοί φυλάγονται από τους εν δυνάμει κακοποιούς. Αυτό όμως που χαρακτηρίζει καλό ή κακό κάποιον είναι η πράξη. Αν η πράξη δε συμβεί, τότε όλοι είναι όμοιοι, καθένας με τις σκέψεις του. Και στο πλαίσιο αυτής της πλάνας εξομοίωσης η προσωπικότητα καθεαυτή είναι, όπως ο Σένετ⁴ την περιγράφει, αντικοινωνική ιδέα. Η συλλογική προσωπικότητα γίνεται ομαδική ταυτότητα σε μια κοινωνία εχθρική προς την ομαδική

δραστηριότητα, μια κοινωνία που δυσκολεύεται να προβεί σε μια τέτοια δραστηριότητα⁵. Πράγματι, γίνεται αντιληπτό το πέρασμα από την ενέργεια σε καταστάσεις της ύπαρξης, και ακριβώς γι' αυτό έρχονται στην επιφάνεια κατατροφικές ψυχολογικές δυνάμεις⁶.

Όσον αφορά την εμφάνιση καταστροφικών ψυχολογικών δυνάμεων, παραπάνω επισημάνθηκε η σχέση ανάμεσα στη μανία παρακολούθησης και τη μεταβιβαστική νεύρωση. Οι κάμερες είναι μέσο διόγκωσης και σμίκρυνσης ταυτόχρονα: διόγκωσης της λεπτομέρειας αλλά και σμίκρυνσης της πράξης. Ξαφνικά όλα προσφέρονται για καταγραφή, βλέμματα, κινήσεις, απορίες. Όλα απομαγεύονται. Τελικά, σήμερα το να καθίσταται κάτι ορατό σημαίνει και ότι είναι αυτόματα αντιληπτό. Η εξομίωση είναι και φαίνεσθαι απομαγεύει και την ίδια την ταυτότητα του υποκειμένου.

Μετά τις αλληπάλληλες αναφορές στην ταυτότητα, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως εκλαμβάνει αυτό τον όρο ο Έρικ Έρικσον. Ταυτότητα λοιπόν είναι το σημείο τομής ανάμεσα στο τι θέλει κάποιο πρόσωπο να είναι και στο τι του επιτρέπει ο κόσμος να είναι⁷. Στην εποχή της κάμερας, είναι εμφανής ο έλεγχος που επιβάλλεται στον πολίτη, η επιτήρηση και κατ' επέκταση η χειραγώγησή του. Δεν του επιτρέπεται να είναι πολίτης, να εκφράζεται σε δημόσιο χώρο, να αποκαλύπτεται. Ενώ δημόσιο είναι αυτό που ανήκει σε όλους, είναι πλέον γεγονός ότι ο δημόσιος αστικός χώρος ανήκει στις αλυσίδες καταστημάτων, έτσι ώστε ο πολίτης να έχει μετατραπεί σε καρικατούρα καταναλωτή. Βέβαια, όλα αυτά δεν έφτασαν από το πουθενά και χωρίς μια προϊστορία. Όταν οι ίδιοι οι πολίτες δέχονται να εγκλειστούν σε σπίτια, φάρμες, ξέρες στη μέση του πουθενά και να ζουν καταναλώνοντας σε καθεστώς ελέγχου, τότε είναι εκ των πραγμάτων διασφαλισμένο ότι αυτοί δεν θα αντιδράσουν μπροστά στη νέα πραγματικότητα.

Ως προς την πάταξη της εγκληματικότητας, διότι αυτό είναι το μεγάλο επιχείρημα, για μια πιο ειρηνική κοινωνία, και αυτό βρίσκει εμπόδιο το ίδιο το εγχείρημα οπτικής επιτήρησης. Αν και η ηχητική επιτήρηση με κοριούς και η αντίστοιχη ηλεκτρονική με έξυπνες κάρτες επίσης ελέγχουν τα άτομα, στην περίπτωση του

αστικού χώρου η κατάσταση είναι κρίσιμότερη, με την έννοια ότι ο χώρος ανήκει σε όλους και όχι σε μια τάξη, επομένως δεν είναι δημοκρατικό να γίνεται ο πολίτης καταναλωτισμο προϊόν του δημόσιου αστικού χώρου.

Στο υποκείμενο λοιπόν που εκτίθεται στην κάμερα και την έχει εντοπίσει παρατηρείται μια σύγχυση σε ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο, καθώς αυτά τα δύο ενώνονται με αμοιβαία διαπλοκή. Σε κοινωνικό επίπεδο, έστω ότι συμπεριφέρεται ακίνδυνα για τους άλλους, καλλιεργείται η πεποίθηση ότι «είμαι ακίνδυνος εφόσον κατά τα φαινόμενα δεν βλάπτω κανέναν», ενώ σε ψυχολογικό επίπεδο νιώθει «βλέπω-με βλέπουν, πρέπει να είμαι καθωσπρέπει». Συνεπώς, από φόβο και όχι από ελευθερία δείχνει ακίνδυνος. Διότι για ποια κοινωνία τίθεται ζήτημα χωρίς τη βία και τους ελιγμούς της; Τη σχέση που έχει η σκέψη με το λόγο έχει και η πράξη με την κάμερα. Όπως σκέφτεται κάποιος πολλά περισσότερα από εκείνα που επιλέγει να πει, κατά τον ίδιο τρόπο και θα πράττει διά της απραξίας του μπροστά στην κάμερα.

Από την άλλη πλευρά, το υποκείμενο που επιτηρείται έχει χάσει την ταυτότητά του. Στην ουσία είναι αντικείμενο στα μάτια τρίτων, τους οποίους δεν ξέρει, δεν βλέπει και δεν αντιλαμβάνεται, παρά μόνο ως παράγοντες μιας ανεξέλεγκτης εξουσίας επάνω του. Αυτή η κατάσταση, στην οποία έχει εμπλακεί παρά τη θέλησή του, επηρεάζει το άτομο σε πολιτισμικό, συμβολικό, κοινωνικό αλλά και ιστορικό επίπεδο.

Σε πολιτισμικό επίπεδο μαθαίνει να διαχειρίζεται τη συμπεριφορά του «ως εάν», σαν να ήταν κάποιος άλλος, κάποιος συμβατός με το ρεύμα της εξουσίας και άρα εν δυνάμει συσκευή αναπαραγωγής της. Σε συμβολικό επίπεδο, αυτό που μπορεί να σημαίνει η συμπεριφορά του για τα μάτια του αθέατου τρίτου, λόγω συνθηκών, δαιμονοποιείται. Δεν είναι σε θέση να γνωρίζει τις εντυπώσεις που αφήνει στην κάμερα. Σε κοινωνικό επίπεδο συμπεριφέρεται ανελεύθερα κάτω από το καθεστώς επιτήρησης και παρακολούθησης, άρα όμοια με τους άλλους, ενώ σε ιστορικό επίπεδο δεν έχει αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση στο παρελθόν, επομένως η μνήμη του και

μόνο, ως γνωστική λειτουργία, αρνείται τη νέα συνθήκη.

Στις πόλεις του 2008, που είναι πολυπολιτισμικές, δεν είναι δημοκρατική η εξομίωση των πολιτών με αφορμή και μέσω την κάμερα. Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα είναι πολιτισμός. Οποιαδήποτε άλλη αναφορά σε διαφάνεια, ασφάλεια και δημόσιο συμφέρον αποτελεί στόχο αποκατάστασης του αντικείμενου με βάση το λόγο, όμως και τότε επανερχόμαστε στον Μαρκούζε και το στοχασμό για την έννοια, που υποδηλώνει στη συγκεκριμένη περίπτωση η κάμερα. Η αναζήτηση εξιλαστήριων θυμάτων που θα παραβούν τους κώδικες κοινωνικής συμπεριφοράς δεν εξυπηρετεί. Απεναντίας, ο Μπατάιγ⁸ τονίζει ότι το κακό δεν έγκειται στην παράβαση αλλά στην καταδικασμένη παράβαση. Είναι στη φύση του ανθρώπου η βία, δεν είναι μια κάμερα η σωτηρία για την ομαλότητα στην κοινωνία. Ακόμη και ως όρος, η κοινωνία τείνει να αμφισβητείται, τη στιγμή που άλλοι κοιμούνται υπαίθρια και άλλοι ωφελούν χρηματικά αλυσίδες καταστημάτων. Για ποια κοινωνία γίνεται λόγος; Αυτή των δύο ταχυτήτων; Σε μια τέτοια κοινωνία η ταυτότητα του υποκειμένου είναι εκκρεμής, εξαρτώμενη από ρόλους, και κατ' επέκταση είναι μια δαιμονοποιημένη ταυτότητα-ερείπιο που έχει απομαγευτεί και έχει εναποθέσει στο φαίνεσθαι την ουσία της. Ο αστός αστέιος χειροτονείται ενόσω κάμερες τον επιτηρούν. Παρακολουθεί ζώντας αντί να ζει παρακολουθώντας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Χέρμπερτ Μαρκούζε, *Ο Μονοδιάστατος Άνθρωπος*, 1971, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση, σ. 122.
2. Ό.π.
3. Βλ. Σίγκμουντ Φρόυντ, *Ναρκισσισμός, Μαζοχισμός, Φετιχισμός*, 1991, Αθήνα, εκδόσεις Επίκουρος, σ. 34.
4. Βλ. Ρίτσαρντ Σένετ, *Η Τυραννία της Οικειότητας*, 1999, Αθήνα, εκδόσεις Νεφέλη, σ. 286.
5. Ό.π.
6. Ό.π., σ. 23.
7. Βλ. Ρίτσαρντ Σένετ, *Η Τυραννία της Οικειότητας*, 1999, Αθήνα, εκδόσεις Νεφέλη, σ. 143.
8. Βλ. Ζωρζ Μπατάιγ, *Ερωτισμός*, 2001, Αθήνα, εκδόσεις Ίνδικτος, σ. 194.

Επισημαίνουμε

Δημοφιλίες...

Είσαι δημοφιλής. Έχεις κατακτήσει τη θετική αναγνώριση του δήμου, αυτού του μορφώματος που λέγεται κοινή γνώμη. Και βέβαια το έπαθλο της δημοφιλίας το κερδίζεις ως άθροισμα προσόντων, γενικών και αορίστων, αλλά για μια προεξάρχουσα ιδιότητά σου. Και επειδή οι «ιδιότητες» είναι ολίγον από αναρίθμητες, να παραβλέψουμε τα «παραδείγματα χάριν». Εκείνο όμως που δεν παραβλέπεται είναι το εξής: όταν η «δημοφιλία» μετριέται σε ποσοστό σύγκρισης με άλλους... δημοφιλείς, αυτή η μέτρηση οφείλει να γίνεται μεταξύ ατόμων με τα ίδια κοινωνικά χαρακτηριστικά εξαιτίας των οποίων είναι περισσότερο ή λιγότερο δημοφιλείς.

Κατά καιρούς οι διάφορες εταιρείες δημοσκοπήσεων θέτουν, μαζί με τα γνωστά και τετριμμένα, ερωτήματα με τα οποία υποτίθεται ότι σφυγμομετρούνται οι τάσεις της κοινής γνώμης πάνω στην τρέχουσα πολιτική επικαιρότητα. Συνήθως οι ερωτήσεις είναι σαφείς: Αν, π.χ., γινότουσαν σήμερα εκλογές, ποιο από τα υπάρχοντα κόμματα θα ψηφίζατε ή ποιον κρίνετε ως καταλληλότερο για πρωθυπουργό; Κάποτε, εντούτοις, πέφτουν κάποια ερωτήματα ευθέως ασαφή και με «θολή» χρησιμότητα, αφού δεν οδηγούν σε συγκρίσιμα πρακτικά συμπεράσματα.

Το ερώτημα, λοιπόν, «Δημοφιλία» συνίσταται στην παράθεση μιας χούφτας από καμιά δεκαριά, ή και περισσότερα, ονόματα πολιτικών (αφού πολιτικοί «πλοηγοί» είναι αυτές οι δημοσκοπήσεις) από τα προβλεπόμενα, π.χ. αρχηγοί κομμάτων, και κάποια ακόμα (πολιτικά βέβαια) από το απόθεμα των τηλεοπτικών VIP. Μέχρις εδώ κατανοητά.

Και ξαφνικά βλέπεις ανάμεσα, π.χ., στον Γιακουμάτο και τον Λαφαζάνη τον καινούργιο Αρχιεπίσκοπο με τόσο στα εκατό (πολύ ψηλά!) δημοφιλία. Και αναρωτιέσαι, σε ποια, κοινή, αξιολογική κλίμακα κριτηρίων μπαίνουν ένας ιεράρχης και μια πολιτική «καραμπίνα»; Αν, ας πούμε, το ερώτημα έμπαινε μεταξύ δέκα δεσποτάδων ή πατριαρχών, κατανοητό. Αλλά Ιερώνυμος και Βαγγέλης Βενιζέλος, «τι θέλει να πει ο Κινέζος;» Κι ακόμα, τι δουλειά έχει η δημοφιλία (σαν διαπίστωση ποσοστού) του προέδρου της Δημοκρατίας δίπλα στον νεοφώτιστο Αλέξη Τσίπρα; Ο κ. Παπούλιας ούτε αρχηγός κόμματος είναι ούτε βουλευτής είναι. Συνεπώς, ποιο είναι το προσδοκώμενο συμπέρασμα της σύγκρισης του δικού του βαθμού δημοφιλίας με αυτόν του κ. Καρτζαφέρη ή της κ. Λιάνας Κανέλλη; Ουδέν. Σιγά μην είναι ουδέν... Εντάξει, δυο τρία (άντε το πολύ τέσσερα) είναι τα ονόματα που μας ενδιαφέρουν, τούτη τουλάχιστον την ώρα. Τα υπόλοιπα είναι για... «πνευματικό παιχνίδι». Κάτι από Λαβύρινθο. Το κακό είναι ότι σ' αυτές τις μετρήσεις βλέπεις τι μαύρα μεσάνυχτα έχει αυτή η αποκαλούμενη «κοινή γνώμη» ώστε να δίνει τόσο υψηλή «βαθμολογία» στον (παρ)εκτροπέα του Αχελώου και Δαλάι Λάμα της χωροτακτοποιημένης αναπτυξιακής τσιμεντοποίησης. Τόσο καλά.

Μα αν έτσι ανακατεύεται η τράπουλα της δημοφιλίας, γιατί στα ονόματα δεν βάζουν, π.χ., τον Λάκη Λαζόπουλο, τον γνωστό Μάκη, τον Σημίτη, την Πέγκυ Ζήνα, τη Βροχοπούλου; Και αν αυτό το θεωρούν πρόταση ευτελισμού της σφυγμομέτρησης, γιατί δεν βάζουν τον Μιχάλη Γκανά ή την Κική Δημουλά ή τον Γραμματικάκη και -γιατί όχι;- τον Αναστάσιο Αλβανίας; Και αφού βάλανε τον Αλέξη Τσίπρα (πολύ σωστά, έστω και αν δεν πέρασε ακόμα το «βάπτισμα πυρός»), γιατί δεν βάζουν, για να δούμε αυτή τη γενικώς και αορίστως δημοφιλία, όχι βέβαια τον πατριάρχη Μητροστάκη, τη δική του την έχουμε εμπεδώσει, αλλά, π.χ., τον Μιχάλη Χατζηγιάννη ή τον Σάκη Ρουβά; Η δημοφιλία στην Ελλάδα είναι σαν τους κάδους των σκουπιδιών: όσο αυτοί είναι τίγκα μέχρι επάνω, στα επάνω της και αυτή, μόλις τους αδειάζει ο κ. Κακλαμάνης, πέφτει κι αυτή. Όλα είναι, στην Ελλάδα, μια διαδικασία ανακύκλωσης. Ακόμα και οι δημοφιλείς.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Αναζητήστε το στα δισκοπωλεία: Μόλις κυκλοφόρησε το πρώτο cd του **Θέμου Σκανδάμη «Μακροβούτι»**, με 15 τραγούδια. Τα αγαπήσαμε ήδη από τα λάιβ του χειμώνα. Στίχοι άλλοτε χαρούμενοι, άλλοτε μελαγχολικοί, αλλά πάντως σπιρτόζικοι, με φαντασία και συχνά σουρεαλιστικοί.

Μια παρέα νέων μουσικών μάς χάρισε μια πολύ πρωτότυπη δουλειά. Τραγουδούν η Σταυρούλα Παυλίκου, η Μάρθα Φριντζήλα και ο Θέμος Σκανδάμης (κιθάρα, τραγούδι). Τη **Δευτέρα 17 Μαρτίου** στις **21:30 στον Κρατήρα** (Αγίου Όρους 5, Κεραμεικός) θα γίνει η παρουσίαση του δίσκου.

• Κάτι διαφορετικό στο μπαρ **Dasein** (Σολωμού 12, Πλατεία Εξαρχείων, τηλ.: 210-3841857). Από τις 11/3 και μέχρι το Πάσχα πραγματοποιείται η **έκθεση 9x9**, όπου 9 σύγχρονοι **ποιητές** σε συνεργασία με 9 γνωστούς **κομίστες** παρουσιάζουν εικονογραφημένα 9 ποιήματα! Την Κυριακή 16 Μαρτίου 2008 στις 20:00 θα γίνει συζήτηση με θέμα: «Ποίηση και Κόμικς». Καθ' όλη τη διάρκεια του φεστιβάλ θα γίνονται προβολές σπάνιων καρτούν. Υπάρχει ανοιχτή ταινιοθήκη με συλλογές ελληνικών καρτούν, τις καλύτερες στιγμές των Beavis and Butthead καθώς και ταινίες Manga, Hendai κ.ά. Για περισσότερες πληροφορίες: www.dasein.gr.

• Την **Πέμπτη 20 Μαρτίου** στις **20:00** εγκαινιάζεται η **έκθεση ζωγραφικής του Μιχάλη Δουκουμετζάκι** στην γκαλερί Adam (Ν. Βάμβα 5, Πλ. Κολωνακίου). Θα διαρκέσει ως τις 12 Απριλίου.

• Τα **30 της τεύχη** γιορτάζει η **Γαλέρα** και μας καλεί τη **Δευτέρα 17 Μαρτίου στο Κύτταρο** (Ηπείρου 48 και Αχαρνών). Στη γιορτή συμμετέχουν οι Locomondo, Θέρος, Δεληβοριάς, Ζερβουδάκης, Ψαρογιώργης, Ψαρογιάννης, Λάμπης Ξυλούρης, Empty Frame, Ελελεύ, Ζορζ Πιλαλί. Ρόλο dj ανέλαβε ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Γρηγόρης Ψαριανός. Το τηλέφωνο πληροφοριών είναι 210-3843983 και η είσοδος κοστίζει 15 ευρώ.

Ο Καβάφης στη Ρουμανία

της Ελένα Λάζαρ

Στη Στοά του Βιβλίου, στις 8 Φεβρουαρίου 2008, οργανώθηκε από το Σύλλογο Αποφοίτων του Αρσακείου (Σ.Α.Φ.Ε.) μια τιμητική βραδιά για την κ. Έλενα Λαζάρ, νεοελληνίστρια, μεταφράστρια της ελληνικής λογοτεχνίας στα ρουμανικά και εκδότρια· διευθύνει τον εκδοτικό οίκο «Ομόνοια» στο Βουκουρέστι. Η Έλενα Λαζάρ είναι μια «πρέσβειρα» των ελληνικών γραμμάτων στη χώρα της και της οφείλουμε πάρα πολλά για τη συμβολή της στην γνωριμία των δύο λαών. Την ίδια βραδιά τιμήθηκε και ο συγγραφέας Φίλιππος Φιλίππου που έγραψε το βιβλίο *Οι τελευταίες μέρες του Κωνσταντίνου Καβάφη*, το οποίο μετέφρασε πρόσφατα στα ρουμανικά η Έλενα Λαζάρ. Για τις απόπειρες επαφής των δύο λαών η Έλενα Λαζάρ στάθηκε πολύ κατατοπιστική. Έμεινε όμως περισσότερο στην παρουσία του Κ.Π. Καβάφη, καθώς έχει μεταφράσει το σύνολο των σωζομένων κειμένων του. Στην ομιλία της αναφέρθηκε και στους ανθρώπους που τη βοήθησαν. Αλλά ας παρακολουθήσουμε την ομιλία της:

«Βρήκα ευγενική βοήθεια και ανταπόκριση από την κ. Αικατερίνη Σοφιανού, αυτή ένα βράδυ του Σεπτέμβρη 2007, όταν αποτόλμησα να της μιλήσω για τα πολλά ανολοκλήρωτα σχέδια της «Ομόνοιας». Το ίδιο βράδυ, συνάντησα, χάρη στην ευγενική πρόσκληση της κ. Αικατερίνης Σοφιανού, τις κυρίες του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Α.Φ.Ε., που βρίσκονταν σε ταξίδι στη δεύτερη πατρίδα του Απόστολου Αρσάκη. Τότε γεννήθηκε και η ιδέα της διάλεξης που πραγματοποιείται απόψε».

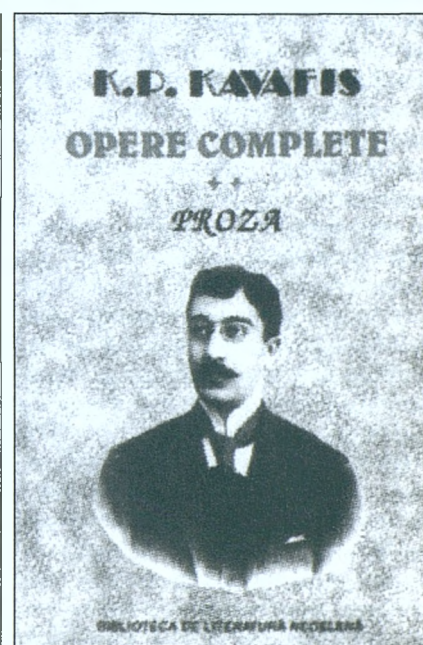
Και η κ. Έλενα Λαζάρ συνέχισε:

Ο ελληνισμός που φιλοξενήθηκε στην εστία της ρουμανικής γης και η εξέλιξή του στη συνέχεια, αποτελεί ένα από τα πιο πλούσια κεφάλαια της ελληνικής ιστορίας.

Και πρέπει να το πούμε απ' την αρχή ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των ρουμανο-ελληνικών σχέσεων, και στη δημιουργία και την εδραίωση του φαινομένου που αποκαλούμε σήμερα «ρουμανικό φιλελληνισμό», με προεξάρχοντα πάντα τον πολιτισμό. Ο σταθερός διάλογος ανάμεσα στους δύο πνευματι-

κούς χώρους γνώρισε στη ροή των αιώνων μορφές εντυπωσιακής ποικιλίας. Μια απ' αυτές, που εξασφαλίζει άμεση επικοινωνία, είναι οι μεταφράσεις πνευματικών έργων.

Το γεγονός ότι η Ρουμανία βρίσκεται σε μια από τις πρώτες θέσεις στην Ευρώπη όσον αφορά τον αριθμό μεταφράσεων ελληνικών δημιουργημάτων δεν πρέπει να ξαφνιάζει κανένα. Η εξήγηση είναι απλή και βρίσκεται στη μακραίωνη συμβίωση των δύο πολιτισμών. Ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής λογοτεχνίας δημι-

ουργήθηκε σε ρουμανική γη. Οι πρώτες μεταφράσεις νεοελληνικής λογοτεχνίας γίνονται το 17ο αιώνα (αρχικά σε χειρόγραφη μορφή, κι έπειτα, από το 1837 και πέρα, σε πολλαπλές εκδόσεις). Ο χάρτης της μεταφρασμένης στα ρουμανικά ελληνικής λογοτεχνίας κάνει εντύπωση όχι μόνο ως προς τον αριθμό των μεταφρασμένων έργων, αλλά και ως προς την ποικιλία των επιλογών. Μια βιβλιογραφία των ρουμανικών μεταφράσεων ελληνικής λογοτεχνίας που κυκλοφόρησε τα τέλη του 2005 καταγράφει 340 τίτλους, αλλά από τότε, ο αριθμός τους ήδη αυξήθηκε θεαματικά.

Ο πιο σπουδαίος Έλληνας ποιητής του 20ού αιώνα, ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης είναι και ο πιο μεταφρασμένος Έλληνας ποιητής στη Ρουμανία και αναμφίβολα

Με 7 εκδόσεις (5 την τελευταία δεκαετία), αλλά και με τις μεταφράσεις που περιλαμβάνονται στις ποιητικές ανθολογίες ή που δημοσιεύτηκαν στον ρουμανικό φιλολογικό Τύπο τα τελευταία 70 χρόνια, ο Καβάφης απέκτησε, κατά την εμπνευσμένη έκφραση ενός Ρουμάνου ακαδημαϊκού, «δικαίωμα πολίτη» στον ρουμανικό πολιτισμό.

Ο πρώτος σταθμός της πορείας του Καβάφη στη ρουμανική γη είναι το έτος 1971, όταν κυκλοφορεί στο Βουκουρέστι

[illegible][illegible][illegible]

χρωμες εικόνες από την ελληνο-ρωμαϊκή αρχαιότητα, αποτελεί ζεστή ηλιαχτίδα. Βέβαια, ο καθαφικός Κανόνας δεν μπορούσε να σωθεί αγέροιος από το πάντα

άργυρνο μάτι της λογοκρισίας. Δώδεκα από τα 154 ποιήματα θυσιάζονται. Σπουδαίος Ρουμάνος ποιητής (μια συλλογή ποιημάτων του υπάρχει και στα ελληνικά), ο μεταφραστής του Καβάφη, Aurel Rău, που κατάγεται από την ίδια πόλη με τον Bezdechi, υπογράφει μια συγκινητική εισαγωγική μελέτη με τίτλο «Ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης –ένας Αχαιός στην Αλεξάνδρεια». Πανοραμική, κατασκοπευτική ματιά στη ζωή και στο λογοτεχνικό εργαστήριο του Αλεξανδρινού, το δοκίμιο του Aurel Rău προσφέρει χρήσιμα στοιχεία για την κατανόηση της καθαφικής ποιητικής. Επίσης, σημαντικές επιλογές από τα καθαφικά ποιήματα στη μετάφραση του Aurel Rău ενσωματώνονται στον τόμο *Τρεις ποιητές Perse, Machado, Καβάφης* (Κλουζ, 1972) καθώς και στην ανθολογία *Ευρωπαϊκός συμβολισμός* (Βουκουρέστι, 1983).

Ένα χρόνο αργότερα, το 1972, εκδίδεται στο Βουκουρέστι μια μεγάλη (900 σελίδων) ανθολογία, με τίτλο *Πανόραμα της σύγχρονης παγκόσμιας ποίησης*, στη μετάφραση ενός άλλου σπουδαίου ρουμάνου ποιητή, του Anatol E. Baconsky, που κατάγεται επίσης από το Κλουζ, όπως και οι δύο που προανέφερα. Από τους τέσσερις Έλληνες ποιητές που περιλαμβάνονται στην Ανθολογία, ο Καβάφης έχει τα πιο πολλά μεταφρασμένα ποιήματα: 9 (*Ιθάκη, Κατά τες συνταγές αρχαίων Ελληνο-σύρων μάγων, Μανουήλ Κομνηνός, Μακρυνά, Ο Θεόδοτος, Ηγεμών της Δυτικής Λιβύης, Τα Παράθυρα, Απ' τες Εννιά, Ο βασιλεύς Δημήτριος*). Το εύστοχο κείμενο του Baconsky, καθώς και τα άλλα δοκίμια που αφιέρωσε στον Αλεξανδρινό κατά διαστήματα, έπαιξαν ουσιαστικό ρόλο στη διάδοση της καθαφικής ποίησης στα ρουμανικά γράμματα. «Ο Καβάφης είναι ο ποιητής των αξιών που επιβιώνουν των νεκρών πολιτισμών που τις δημιούργησαν», σημειώνει ο ρουμάνος ποιητής.

Η δεύτερη ρουμανική έκδοση αφιερωμένη αποκλειστικά στον Καβάφη κυκλοφορεί στο Βουκουρέστι το 1992, δηλαδή ύστερα από 21 χρόνια. Με τίτλο δανεισμένο από το ανέκδοτο *Στο Σπίτι της Ψυχής*, αποτελεί οδηγό για τον Ρουμάνο αναγνώστη στο περίπλοκο λογοτεχνικό κόσμο του Έλληνα ποιητή. Πρόκειται για μικτό τόμο, στα περιεχόμενα του οποίου θα βρει κανείς ποικιλία λογοτεχνικών ει-

δών με τα οποία έχει φλερτάρει ο ποιητής μας κατά καιρούς: 26 *Αποκηρυγμένα*, 49 ποιήματα από τα *Ανέκδοτα* του, επιλογές από τα πεζογραφήματά του (διήγημα, πεζά ποιήματα, δοκίμια, δημοσιεύματα, ημερολόγια). Αξίζει να σημειωθεί πως η έκδοση περιλαμβάνεται στη δημοφιλέστερη σειρά που υπάρχει στη Ρουμανία, τη «Βιβλιοθήκη για όλους» (Biblioteca pentru toți), η ζωή της οποίας ξεπερνάει τα 100 χρόνια (ιδρύθηκε το 1895), με τιράζ που κυμαίνονται από τις 10.000 μέχρι τις 200.000 χιλιάδες αντίτυπα. Μετά τον Ανδρέα Καρκαβίτσα, τα *Διηγήματα της θάλασσας* του οποίου έγιναν αληθινό best-seller στις αρχές του 20ού αιώνα (με τρεις εκδόσεις, η μια μετά την άλλη), ο Καβάφης είναι ο δεύτερος Έλληνας συγγραφέας που παρουσιάζεται στη μεγάλης ακτινοβολίας και διασημότητας αυτή σειρά. Στην πυκνή εισαγωγή του, ο πανεπιστημιακός καθηγητής Dan Grigorescu, λαμπρός μελετητής της συγκριτικής φιλολογίας, περιγράφει τα λογοτεχνικά, ελληνικά και ευρωπαϊκά, συμφραζόμενα της εποχής του Καβάφης, επιμένοντας ταυτόχρονα στην ελληνικότητα του κορυφαίου ποιητή, στη μοναξιά του αλλά και τη μοναδικότητά του.

Η τρίτη ρουμανική έκδοση, *Το ποιητικό έργο/ Opera poetică*, που κυκλοφορεί το 1993, αποτελεί το πιστοποιητικό γεννήσεως του εκδοτικού οίκου «Ομόνοια». Βρισκόμαστε ήδη σε ευτυχισμένη, γεμάτη αισιοδοξία στιγμή της ιστορίας, όταν επιτέλους γκρεμίστηκαν τα Τείχη, που κράτησαν, μέσα τους, την ρουμανική κοινωνία αιχμάλωτη επί ολόκληρα 50 χρόνια. Όλα τα παράθυρα είναι τώρα διάπλατα ανοιχτά προς τον έξω κόσμο. Η έκδοση περιλαμβάνει τα 154 *Αναγνωρισμένα*, τα 26 *Αποκηρυγμένα* και τα 72 *Ανέκδοτα*, με πλούσια σημειώματα και σχόλια για κάθε ποίημα. Στο εκτενές χρονολόγιο, με τίτλο *Ο άνθρωπος και το έργο του*, καταγράφονται τα πιο σημαντικά γεγονότα της ζωής του ποιητή, καθώς και τα βήματα προς την παγκόσμια δόξα του έργου του. Ο ουσιαστικός, επιγραμματικός («με τον τρόπο του Καβάφης», θα έλεγα) πρόλογος του Δημήτρη Δασκαλόπουλου σφραγίζει επίσημα τη στενή ελληνορουμανική συνεργασία που λειτουργούσε ήδη από χρόνια. Η βράβευση της μετάφρασης από την Ελληνική Εταιρεία Μεταφραστών Λογοτεχνίας αποτέλεσε για

μας πολύτιμη ενθάρρυνση για τη συνέχεια των προσπαθειών μας.

Το τέταρτο βήμα στο δρόμο του Αλεξανδρινού προς το Ρουμάνο αναγνώστη γίνεται το 1995, με την έκδοση των *Πεζογραφημάτων* του (*Opera în proză*) που περιλαμβάνει επιλογές από το έργο του πεζογράφου, του δοκιμογράφου, του δημοσιογράφου και του επιστολογράφου Καβάφης. Το βιβλίο προλογίζεται από τον Έλληνα επιμελητή των Επιστολών του Καβάφης προς τον Μάριο Βαϊάνο, τον λογοτεχνικό κριτικό Ε. Ν. Μόσχο.

Το έδαφος ήταν έτοιμο για τη παρουσίαση του έργου του Καβάφης στις πιο ενδύμυχες πτυχές του. Με την έκδοση των *Απάντων* (*Opere complete*) του, που κυκλοφόρησε το 2001 σε δυο τόμους (1.000 σελίδων συνολικά), στη ήδη καθιερωμένη σειρά της «Ομόνοιας», τη «Βιβλιοθήκη Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», ο Καβάφης γίνεται ο πρώτος –και ο μόνος προς το παρόν– Έλληνας συγγραφέας, τα *Απαντα* του οποίου εκδόθηκαν στα ρουμανικά. Καρπός δουλειάς 12 χρόνων, η ρουμανική έκδοση περιλαμβάνει όλα τα *Ποιήματα* της προηγούμενης έκδοσης (του 1993), αλλά και τα *Ατελή*, μαζί με όλα τα πεζογραφικά κείμενα όλων των ειδών που αποδείχτηκε ότι ανήκουν στον Καβάφη. Από τις πρώτες προσπάθειες τέτοιου είδους σε διεθνές επίπεδο, η έκδοση έχει ακόμα ένα πλεονέκτημα: στις σελίδες της ακούγονται φωνές ειδικών από τρεις γωνιές του κόσμου. Τα ονόματά τους δεν χρειάζονται καμία σύσταση: ο χιλιανός καθαφιστής Miguel Castillo Didier, οι Έλληνες Δημήτρης Δασκαλόπουλος και Νάσος Βαγενάς και ο ρουμάνος ακαδημαϊκός Dan Grigorescu. Όλοι αυτοί διευκολύνουν την μύηση του ρουμάνου αναγνώστη στον κόσμο της αινιγματικής προσωπικότητας του Αλεξανδρινού.

Ο Κανόνας (*Ποιήματα/ Poeme*) κυκλοφόρησε το 2003 σε δίγλωσση έκδοση, καρπός συνεργασίας της «Ομόνοιας» με το Διεθνές Κέντρο Λογοτεχνιών και Μεταφραστών Ρόδου, με πρόλογο του Δημήτρη Δασκαλόπουλου. Οι Έλληνες της Ρουμανίας, οι φοιτητές που σπουδάζουν τα νεοελληνικά, αλλά και οι πολλοί Ρουμάνοι γνώστες της ελληνικής γλώσσας έχουν τώρα στην βιβλιοθήκη τους το ελληνικό κείμενο με τη ρουμανική μετάφραση.

Η πιο πρόσφατη καθαφική έκδοση κυ-

κλοφόρησε το 2006 σε μια άλλη πόλη της Τρανσυλβανίας, την Bistrița. Ύστερα από 35 χρόνια έχουμε τώρα τον πλήρη Κανόνα με την αριστουργηματική μεταφραστική ερμηνεία του Aurel Rău. Η έκδοση αυτή, όπως και οι προηγούμενες, εξαντλήθηκε σε διάστημα ρεκόρ.

Δυο διαφορετικές μεταφράσεις του Κανόνα, που κυκλοφορεί και σε δίγλωσση έκδοση, η έκδοση των *Απάντων* του, 7 αυτοτελείς εκδόσεις συνολικά, οι πολλές επιλογές στις Ανθολογίες ελληνικής ή παγκόσμιας ποίησης (αναφέρουμε εδώ την πιο πρόσφατη *Αίμος, Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης* που κυκλοφόρησε στα ρουμανικά, τα τέλη του 2007) αποτελούν δυνατά επιχειρήματα στη προσπάθειά μας να αποδείξουμε ότι ο Καβάφης είναι ο πιο γνωστός και αγαπημένος Έλληνας ποιητής στη Ρουμανία. Και όμως, το ρουμανικό πορτρέτο του Καβάφης κινδυνεύει να μείνει αποσπασματικό, αν δεν περιγράψουμε, έστω στα βιαστικά, τη ρουμανική βιβλιογραφία του Καβάφης στον φιλολογικό Τύπο. Και σ' αυτόν τον τομέα ο Καβάφης κατέχει πρωτεία. Η παρουσία του Καβάφης είναι σταθερή από τη δεκαετία του '60 μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει λογοτεχνικό, πρωτεύουσiano ή επαρχιακό, περιοδικό, τα τελευταία 60 χρόνια που να μην έχει στις σελίδες του καβαφικό ποίημα, σημείωμα, άρθρο ή μελέτη πάνω στον Καβάφη. Τα πιο γνωστά ποιήματά του (*Περιμένοντας τους βαρβάρους, Ιθάκη, Τα κεριά κτλ.*) μεταφράστηκαν περισσότερες φορές από σημαντικούς Ρουμάνους μεταφραστές. Ο πιο σεμνός φόρος ευγνωμοσύνης θα ήταν να αναφέρουμε απόψε τα ονόματά τους Antița Augustopol-Jucan, Ion Brad, Nicolae Carandino, Valeriu Mardare, Athanasie Nasta, Andreas Rados, Petre Stoica – και ο κατάλογος δεν είναι πλήρης. Σημαντικό ρόλο στη προβολή του Ποιητή στον τύπο έπαιξε ο Ελληνορουμάνος φιλόλογος και μεταφραστής Βίκτωρ Ιβάνοβιτς, ο οποίος, ιδιαίτερα τη δεκαετία του '70, έχει υπογράψει πολλές εξαιρετικές μεταφράσεις του Καβάφης. Ανεκτίμητη μένει και η συμβολή του στην κατανόηση του Αλεξανδρινού. Οι μελέτες του, που κυκλοφόρησαν εν μέρει και στα ελληνικά, πρώτα στο *Νεοελληνικό Τρίπτυχο* (Εκδόσεις Εξάντα, 1979), προσφέρουν χρήσιμα κλειδιά για τη σωστή αποκρυπτογράφηση της καβαφικής ποιητικής.

Παράλληλα, το έργο του Καβάφης έγινε θέμα διατριβών (αναφέρουμε εδώ το όνομα της ρουμάνας νεοελληνίστριας Cristina Băcanu που έγινε διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με θέμα το έργο του Καβάφης από την άποψη της υπαρξιακής φιλοσοφίας). Έγινε θέμα έρευνας των νέων μελετητών ή προσφιλές θέμα πολλών λογοτεχνικών κριτικών. Ένας τόμος με τα πιο σημαντικά σχόλια στον Καβάφη από λαμπρούς ρουμάνους ειδικούς μεταφρασμένα στα ελληνικά μπορεί να προσφέρει στους Έλληνες καβαφιστές, και όχι μόνον, πολλές από τις πιο ευχάριστες εκπλήξεις.

Στη μελέτη του με τίτλο *Καβάφης – διακαίωμα πολίτη στον ρουμανικό πολιτισμό* ο καθηγητής Dan Grigorescu μας βεβαιώνει ότι η γνωριμία της ρουμανικής διανοήσης με τον Αλεξανδρινό έγινε αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι πρώτες μεταφράσεις στα γαλλικά ή στα αγγλικά κυκλοφορούσαν κρυφά, από χέρι σε χέρι, στους λογοτεχνικούς κύκλους της ρουμανικής πρωτεύουσας. Έτσι εξηγείται ευκολότερα το καβαφικό κλίμα που μπορεί να το ανιχνεύσει κανείς στο έργο αρκετών Ρουμάνων ποιητών. Ο Βίκτωρ Ιβάνοβιτς σ' ένα άρθρο του που δημοσιεύεται το 2006 στο αφιέρωμα του περιοδικού *Το Δένδρο* (Ο διεθνής Καβάφης) εξετάζει τις καβαφικές απηχήσεις στη ποιητική δημιουργία μιάς ομάδας ρουμάνων ονειριστών με κύριους εκπροσώπους τους Virgil Mazilescu και Petru Romoșan. Ένας Έλληνας καθηγητής από το Παρίσι, που διδάσκει τώρα στο Πανεπιστήμιο της Τύνιδας, ο Κωνσταντίνος Μακρής, διευρύνει τη σφαίρα έρευνας, εντοπίζοντας καβαφικές απηχήσεις στο έργο μερικών άλλων σπουδαίων ρουμάνων ποιητών (Geo Dumitrescu, Alexandru Philippide, Ion Vinea κ.ά.). Στην εισήγησή του στο Τρίτο Παγκόσμιο Συνέδριο Νεοελληνικών Σπουδών που έγινε πριν από δυο χρόνια στο Βουκουρέστι, με τίτλο «Οι επιδράσεις του Κωνσταντίνου Καβάφης στη σύγχρονη Ρουμανική ποίηση», ο Έλληνας μελετητής, ύστερα από σύντομη αναδρομή στις βαλκανικές λογοτεχνίες, διαπιστώνει μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα που σφραγίζουν το διάλογο των Ρουμάνων δημιουργών με τον Καβάφη («Στο θάνατο ενός πολιτισμού τριών χιλιετιών/ Η ποίησή του είναι/ η πένθιμη μεσίστια σημαία»,

μας λείπει ένας από τους πιο διάσημους ποιητές των τελευταίων δεκαετιών, Marin Sorescu, στο ποίημά του με τον τίτλο *Καβάφης*). Βέβαια, οι δυο μελέτες του Β. Ιβάνοβιτς και του Κ. Μακρής αποτελούν αφετηρία για μια ευρύτερη έρευνα, μέχρι τους σημερινούς ποιητές που συνομιλούν συχνά, πολλές φορές με δημιουργικό τρόπο, με τον διάσημο ομότεχνό τους από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου.

Αξίζει να σημειώσουμε εδώ τη συχνή παρουσία του έργου του Καβάφης στο πλαίσιο πολλών εκδηλώσεων, από τα Πανεπιστήμια, τα θέατρα, μέχρι τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης όλων των ειδών. Διαλέξεις, απαγγελίες ποιημάτων (πέρυσι, στις 9 Μαΐου, όταν έγινε ο Ευρωπαϊκός Λογοτεχνικός Μαραθώνιος, φοιτητές, Έλληνες και Ρουμάνοι φιλέλληνες, απήγγειλαν επί ώρες καβαφικά ποιήματα). Επίσης, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές φέρουν συχνά «εις το φως της ημέρας» το όνομα του ποιητή. Στον ημερίσιο Τύπο θα συναντήσει κανείς, στα πιο αναπάντεχα άρθρα, αναφορές των στίχων του που ανήκουν ήδη στη διεθνή παροιμιολογία. Ανατρέχοντας στο ρουμανικό διαδίκτυο (google.ro), θα βρούμε με την πρώτη ματιά 1.170 αναφορές του ονόματός του. Ποιήματά του σχολιάζονται στα blog των νέων, ενώ στίχοι του έγιναν μότο και των πολιτικών κομμάτων!

Το φθινόπωρο του 2007 έγινε πάλι λόγος για τον Καβάφη. «Πώς πεθαίνει ένας Ποιητής;» αναρωτιέται ένας δημοσιογράφος ανακοινώνοντας τη ρουμανική έκδοση του μυθιστορημάτος του Φίλιππου Φιλίππου *Οι τελευταίες μέρες του Κωνσταντίνου Καβάφης*. Μόλις διάβασα το βιβλίο, το 2003, όταν κυκλοφόρησε στις Εκδόσεις Πατάκη, το παρουσίασα σε λογοτεχνικό περιοδικό και αμέσως μου τέθηκε η ερώτηση από τους πολλούς φίλους του Καβάφης που γνωρίζω στο Βουκουρέστι πότε θα μεταφραστεί το βιβλίο. Η μετάφραση έγινε σύντομα, αλλά έπρεπε να περάσουν χρόνια μέχρι να βρω χορηγό. Ο σημερινός απολογισμός μας ενθαρρύνει να συμπεράνουμε πως η απήχηση που γνωρίζει ο Καβάφης στη Ρουμανία δεν είναι τυχαίο γεγονός, ούτε καπρίτσιο μόδας μιας εποχής, αλλά πρόκειται για στέρεη οικοδομή, στην κατασκευή της οποίας έφεραν τον λίθον τους («ό εις λόγους, βουλάς, ή άλλος πράξεις», κατά μια νεανική έκφραση του ποι-

ητή) πολλές γενεές αφοσιωμένων μεταφραστών και μελετητών. Η αποδοχή του Καβάφη εγγράφεται παράλληλα στην πατροπαράδοτη ευαισθησία του ρουμανικού κοινού απέναντι στα Ελληνικά Γράμματα. Ευαισθησία και δεκτικότητα που οφείλονται στην ξεχωριστή θέση που κατέχει η νεοελληνική λογοτεχνία στη Ρουμανία.

Ίσως η απήχηση που ο Αλεξανδρινός γνωρίζει στο ρουμανικό κοινό από περίπου 70 χρόνια τώρα οφείλεται και στο γε-

γονός ότι πολλοί από τους προγόνους του προέρχονται από τα ρουμανικά μέρη ή πέρασαν από κει. Ο ίδιος ο ποιητής μάς λέει ότι ένας προπάππος του, ο Γιάννης Καβάφης (1701–1762), «εκυβέρνησε την πόλη του Ιασίου, εν Μολδαβία, επί 5 έτη». Η γιαγιά του Πουητή, Φεβρώνια, ήταν κόρη του Mihai Scarlat Pantzou, που πέρασε σχεδόν όλη τη ζωή του στο Ιάσιο, όπου διετέλεσε «υποκυβερνήτης» της πόλης. Ο θείος του Γεώργιος παντρεύτηκε το 1834 τη Μαριόρα, κόρη του Νικολάου

Θωμά από το Ιάσιο. Η Μαριόρα έγινε και η νονά του Κωνσταντίνου. Άλλες δυο θείες του (Μαρία Καβάφη και Ευφροσύνη Φωτιάδη) είναι παντρεμένες με πολίτες του Ιασίου. Το 1868 ο οίκος του πατέρα του έκανε εμπόριο σιταριού στο Δούναβη, στη Βλαχία. Όλα αυτά τα στοιχεία ανοίγουν νέους δρόμους για καινούργιες υπομονετικές έρευνες στα ρουμανικά αρχεία. Αποτελούν εγγύηση ότι το ταξίδι του Καβάφη στα ρουμανικά νερά πρέπει να συνεχιστεί.

Βιβλιογραφία ρουμάνικων μεταφράσεων του Κ.Π. Καβάφη

1. KAVAFIS Constantin P. / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος Π., *Poezii / Ποιήματα*, București, Editura Univers, 1971.

Traducere, prefață („Constantin P. Kavafis – un aheu în Alexandria”, p. 5–37) și note explicative (p. 229–243) de [Μετάφραση, εισαγωγή (Κ.Π. Καβάφης – ένας Αχαιός στην Αλεξάνδρεια), σελ. 5–37 από τον] Aurel Rău.

2. KAVAFIS/ KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *În casa Sufletului. Poeme. Proză. Jurnal / Στο Σπίτι της Ψυχής. Ποιήματα. Πεζά. Ημερολόγιο*, București, Editura Minerva, colecția „Biblioteca pentru toi”, 1992.

Traducere, tabel cronologic (p. XXVII–LXVI), prezentări și note de [Μετάφραση, χρονολόγιο, συνθετικές παρουσιάσεις και σημειώματα από την] Elena Lazăr Prefață (p. V–XXVI) de [Εισαγωγή από τον] Dan Grigorescu.

3. KAVAFIS / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Opera poetică / Το ποιητικό έργο*, București, Editura Omonia, 1993.

Traducere, tabel cronologic („Konstantinos P. Kavafis. Omul și opera. Scurtă cronologie”, p. 10–22), prezentări, note și comentarii (p. 351–388) [Μετάφραση, χρονολόγιο, συνθετικές παρουσιάσεις, σημειώματα και σχόλια από την] de Elena Lazăr, Cuvânt înainte (p. 5–9) de [Πρόλογος από τον] Dimitris Daskalopoulos, Bibliografie selectivă [Επιλογή Βιβλιογραφίας] (p. 389–392).

PREMIUL SOCIETĂȚII ELENE A TRADUCĂTORILOR DE LITERATURĂ pentru cea mai izbită traducere a unei opere grecești într-o limbă străină (Athena, 1994)/ **Βραβείο της Ελληνικής Εταιρείας Μεταφραστών Λογοτεχνίας (Αθήνα, 1994).**

4. KAVAFIS / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Opera în proză / Τα Πεζά*, București, Editura Omonia, 1995.

Traducere, note și comentarii (p. 207–218) de [Μετάφραση, σημειώματα και σχόλια από την] Elena Lazăr, Cuvânt înainte (p. 5–6) de [Πρόλογος] Evangelos N. Moshos, Bibliografie (p. 219) [Βιβλιογραφία].

5α. KAVAFIS KONSTANTINOS / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Opere complete. Poezia/ Άπαντα. Τα Ποιήματα*, București, Editura Omonia, colecția „Biblioteca de Literatură Neoeolenă”, 2001.

Îngrijirea ediției, notă asupra ediției (p. 19–20), traducere și tabel cronologic (p.21–62) de [Επιμέλεια της έκδοσης, σημείωμα του επιμελητή, μετάφραση και χρονολόγιο από την] Elena Lazăr, Cuvânt înainte (p. 5–10) de [Πρόλογος από τον] Dimitris Daskalopoulos, Studiu introductiv („Misterul lui Kavafis”, p. 11–18) de Miguel Castillo Didier.

5β. KAVAFIS KONSTANTINOS / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Opere complete. Proza / Άπαντα. Τα πεζά*, București, Editura Omonia, colecția „Biblioteca de Literatură Neoeolenă”, 2001.

Îngrijirea ediției, traducere, note și comentarii la opera poetică și la cea în proză (p. 301–384) și bibliografie selectivă (p. 399–405) de [Επιμέλεια της έκδοσης, μετάφραση, σημειώσεις και σχόλιο στο ποιητικό και πεζογραφικό έργο, επιλογή βιβλιογραφίας από την] Elena Lazăr. A colaborat [Συνεργάστηκε]: Mihai Tîpău, Epilog (p. 385–392) de [Επίλογος από τον] Nasos Vayenas, Postfață („Kavafis – drept de cetate în cultura română”, p. 393–398) de [Επίλογος «Καβάφης – δικαίωμα πολίτη στον ρουμανικό πολιτισμό» από τον] Dan Grigorescu.

6. KAVAFIS / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Poeme / Ποιήματα*, Ediție bilingvă / Δίγλωσση έκδοση, București și Rhodos, Editura Omonia și Centrul Internațional al Scriitorilor și Traducătorilor din Rhodos, colecția „Biblioteca de Literatură Neoeolenă”, 2003.

Traducere de [Μετάφραση] Elena Lazăr, Cuvânt înainte (p. 5–11) de [Πρόλογος] Dimitris Daskalopoulos.

PREMIUL PENTRU TRADUCERE 2003 ACORDAT DE ASOCIAȚIA UNESCO „IULIA HASDEU” (București, 2004) (**Βραβείο μετάφρασης 2003, από την εταιρεία γυναικών συγγραφέων Ιουλία Χασδέου, Βουκουρέστι, 2004).**

7. KAVAFIS Constantin P. / KABAΦΗΣ Κωνσταντίνος, *Poezii / Ποιήματα*, București, Editura Pergamon, colecția „Cartea de poezie”, 2006.

Traducere și studiu introductiv revăzut („Constantin P. Kavafis – un aheu în Alexandria”, p. 5–35), câteva precizări (pp.37–38) și note explicative (p. 221–233) [Μετάφραση, εισαγωγή (Κ.Π. Καβάφης – ένας Αχαιός στην Αλεξάνδρεια), μερικές εξακριβώσεις και εξηγητικές σημειώσεις από τον] de Aurel Rău.

αρχι ΤΕΚΤΟ νίκη

K&K

Η έκθεση του γραφείου ντιζάιν K&K στο Μουσείο Μπενάκη, ως τα τέλη Μαρτίου, κλείνει μια θριαμβευτική πορεία «ανακάλυψης». Έτσι τουλάχιστον τη χαρακτηρίσαν όσοι έμεναν έκπληκτοι όταν διαπίστωναν ότι οι τρεις αυτοί σήμερα εβδομηντάρηδες, ο Φρέντυ, ο Μιχάλης και η Αγνή, είχαν ουσιαστικά δημιουργήσει το ελληνικό ντιζάιν το '60. Και αν δεν είχε ενδιαφερθεί πρόσωπικά ο (νεότερός τους) Δημήτρης Αρβανίτης πρώτα να τους πείσει ότι άξιζε να γίνει μια έκθεση με τη δουλειά τους και ύστερα να αναλάβει τον κόπο της σχετικής διοργάνωσης, πάλι θα τους αγνοούσε το ανυποψίαστο κοινό.

Ο Φρέντυ Κάραμποτ, ο Μιχάλης Κατζουράκης, η Αγνή Κατζουράκη –τρεις νέοι με σχετικές σπουδές στο εξωτερικό κι άφθονο ταλέντο– αποφασίζουν να συνεργαστούν παράγοντας ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς, από αφίσες του ΕΟΤ ως διαφημίσεις για προϊόντα, από εικονογράφηση βιβλίων ως ελληνικές εκθέσεις στο εξωτερικό. Η παρουσία τους δεν είχε τότε αγνοηθεί από δημόσιο και ιδιώτες στην Ελλάδα, ιδίως όταν μεσολάβησε η βράβευσή τους σε διεθνείς εκθέσεις. Ήταν «η άλλη ματιά», το καινούριο και το ρηξικέλευθο, εκείνο που αγνοούσε σκόπιμα τα (χρόνια) ελληνικά κολλήματα και πρόβαλλε μια «εικόνα» που μπορούσε να ανήκει σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, τόσο φρέσκια ήταν και τόσο νεανική!

Στη μικρή τελετή που προηγήθηκε των εγκαινίων της έκθεσης οι τρεις τους ήταν καθισμένοι στην πρώτη σειρά του αμφιθεάτρου. Όταν τέλειωσαν οι ομιλίες, τους ζητήθηκε, αν ήθελαν, να προσθέσουν κάτι. Σηκώθηκαν κάπως αμήχανα, χαμογελώντας, υποκλί-

Μ. Κατζουράκης, αφίσα για τον ΕΟΤ, 1962.

θηκαν χαιρετώντας το ακροατήριο –τέλος. Ήταν μια χειρονομία τόσο καθαρή όπως και ο τρόπος δουλειάς τους. Αυτή η τόσο διακριτική στάση δεν ξένισε όσους τους γνώριζαν καλά και συνεργάζονταν μαζί τους ή ήταν απλώς φίλοι τους. Γιατί το μόνο που μπορεί ποτέ να εισέπραξαν, αν έτυχε, από αυτή την ασυνήθιστη καριέρα ήταν μερικές αμίμητες ιστορίες, ειπωμένες με άφθονο χιούμορ, για κοινές περιπέτειες από την Ιαπωνία ως την Καλιφόρνια ή για αναπάντεχα συμβά-ντα μέσα στην Ελλάδα –λες κι όλα εκείνα τα τολμηρά και ανεπανάληπτα γίνονταν συμπτωματικά, έτσι καθώς έτρεχε η ζωή.

Και όταν κατόπιν σκορπίσαμε μέσα στην αίθουσα της έκθεσης, όπου τα πάντα ήταν μελετημένα με τόση προ-

σοχή και ακρίβεια ώστε τίποτα να μην «εξέχει», το μόνο που μπορούσες να σκεφτείς ήταν θαυμασμός γι' αυτή την τόσο σεμνή ομάδα, που τα έκανε όλα να φαίνονται σαν παιχνίδι, σαν διασκέδαση, ώστε κάθε έργο να βγαίνει αβίαστα, φυσικά, λες από μόνο του, και την ίδια στιγμή να εμπεριέχει όλο το απόσταγμα του τι πρέπει να είναι το ντιζάιν.

Αλλά και τι πρέπει να είναι μια έκθεση. Ήταν τεράστιος ο κόπος που καταβλήθηκε για να βρεθεί όλο αυτό το παλιό σκόρπιο υλικό, να αποκατασταθεί, κι ένα σημαντικό μέρος του να αναπαραχθεί με βάση αντίγραφα ή φωτογραφίες που έτυχε να σωθούν. Και μετά να βρεθεί με εξίσου μεγάλο κόπο ο πιο κατάλληλος τρόπος έκθεσής του, έτσι ώστε να ισομοιραστεί σε τοίχους, πάνω, κι άλλα να κρεμαστούν από την οροφή μεγεθυμένα. Κι όλο μαζί, παρόλο το ετερόκλητο υλικό που το απάρτιζε, να αποπνέει τη ζητούμενη ατμόσφαιρα. Έτσι ώστε, όπως πολλοί ομολόγησαν φεύγοντας, η έκθεση να σου αφήσει μια παράξενη αίσθηση αισιοδοξίας. Ότι όλα είναι δυνατά, φτάνει να υπάρχει θέληση και κέφι για κάτι καλύτερο.

Τίποτε από τα παραπάνω δεν μπορεί να εξισωθεί με τις σαχνές επικλήσεις στο «πνεύμα των sixties», όπως μάθαμε να ονομάζουμε μια ακόμα νοσταλγική ματιά προς τα πίσω. Η ποιότητα του υλικού απαγόρευε μια τέτοια στάση: σίγουρα δεν επρόκειτο για κάποιο παλιό μοντέλο (η χαριτωμένη, αδέξια συσκευή, η παλιά Chevrolet, τα ρούχα vintage, κ.λπ), όλα αυτά με τα οποία ασχολείται σήμερα μια σοβαρή βιομηχανία ανάκλησης της μνήμης. Η δουλειά των K&K ήταν πάντα εκεί, χωρίς

να αλλάζει σε τίποτα, αθόρυβη.

Άθελά μου θυμήθηκα πως πέρσι το κατακαλόκαιρο είχε εκθέσει ο ΕΟΤ στο Ζάππειο επιλεγμένο υλικό από το τεράστιο αρχείο του, όπου κανείς μπορούσε να αποκτήσει μια πανοραμική εποπτεία της τουριστικής προβολής της χώρας με αφίσες διαχρονικά. Εκεί όμως έφευγες απογοητευμένος, καθώς ήταν φανερό η έλλειψη οργάνωσης κι ακόμα πιο ενοχλητική η έλλειψη κριτηρίων επιλογής. Όλα έπεφταν ανάκατα, διαμάντια και σκουπίδια, σε μια παρέλαση χωρίς νόημα (άραγε για να μη μείνει κανείς παραπονεμένος;). Ήταν αληθινά κρίμα, γιατί τόσες προσπάθειες έγιναν και τόσα ξοδεύτηκαν για προβολή της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια –για να μπουν έτσι αλόγιστα σε μια έκθεση χωρίς ειρμό.

Α ναι, εκεί υπήρχαν και δύο έργα των Κ&Κ χαμένα στο πλήθος, που τα βρήκα μόνο επειδή τα αναζήτησα επίτηδες. Εννοείται πως το γραφείο τους δεν πήρε ούτε ένα αναμνηστικό βραβείο από όσα μοίρασε η κ. υπουργός, τόσο απλόχερα, εκείνο το βράδυ! Αλλά ίσως να ήταν και καλύτερα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Η αρχιτεκτονική της φράντζας

Πολύ μ' αρέσει να παρατηρώ τους συμμαθητές της κόρης μου. Με αυτή την απίδαν φράντζα που φέρουν (ή μάλλον που, μετά κόπου, συντηρούν). Περίτεχνη, ανεξάρτητη από το υπόλοιπο κεφάλι, εκτός κλίμακος, σαν να τοποθετήθηκε εκ των υστέρων. Σκέφτομαι, τι να κρύβει άραγε; Ένα διαφορετικό πρόσωπο; Ένα κοινότυπο βλέμμα; Μία αγαθή ή κακόβουλη σκέψη; Ή μήπως λειτουργεί αντίθετα; Απομονώνει τον κάτοχό της από το εξωτερικό περιβάλλον. Ή χρησιμεύει μόνο αισθητικά; Για να σχηματίζει μια αναγνωρίσιμη εικόνα και να προσδίδει ταυτότητα;

Τα ίδια ερωτήματα έχω και για τα κτίρια που ξεφυτρώνουν συνεχώς πλέον στην αστική περιφέρεια. Είναι, αλήθεια, κουτιά, με μια περίτεχνη φράντζα. Όπως και οι μαθητές, προσπαθούν να κρύψουν την τεκτονική τους πρόσοψη με τη φράντζα ή να απομονωθούν από το περιβάλλον τους (το οποίο με τη σειρά του γίνεται όλο και πιο φτωχό, όλο και πιο αποσπασματικό). Υπάρχει βέβαια μία διαφορά. Οι φράντζες των μαθητών είναι όλες ίδιες. Σαν να πηγαίνουν όλοι στο ίδιο κομμωτήριο ή, αν έχετε οργουελικές παρακρούσεις, σαν να είναι όλα τα κομμωτήρια ίδια. Ενώ οι φράντζες των κτιρίων διαφέρουν προκειμένου να φανερώσουν σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακτίνα την ταυτότητα του ενοίκου. Φράντζες μεταλλικές, φράντζες ξύλινες, κυμματιστές, μπλε και κίτρινες, κόκκινες.

Όμορφα κουτιά, όμορφα αντικείμενα, αναγνωρίσιμα. Στέκουν εκεί, διαλαλώντας την ταυτότητά τους σε έναν κόσμο που ολοένα και ομογενοποιείται. Δεν είναι καινούργια η ιστορία. Σάμπως το ίδιο δεν γινόταν πάντα; Από τότε τουλάχιστον που άρχισε η πραγματοποίηση του μοντέρνου παγκόσμιου συστήματος (για να θυμηθούμε και τον Βαλεροτάιν μας). Λίγο πολύ η επικράτηση του νεοκλασικισμού σε όλη την Ευρώπη (και τις αποικίες της) αυτό δεν ήταν; Η επικράτηση ενός κοινού πνεύματος που έπρεπε να (επ)ενδυθεί το ίδιο ένδυμα. Μήπως τα δημαρχεία και τα θέατρα του Τσίλερ, που φυτεύονταν οπουδήποτε, από την Πάτρα έως τη Σύρο, δεν φάνταζαν το ίδιο ξένα όπως και το όποιο Outlet στον Αερολιμένα; Μήπως τα διοικητήρια των Βρετανών, από το Δουβλίνο μέχρι το Δελχί, δεν ήταν παρά όμορφα κουτιά του ίδιου brand name; Σάμπως εκείνη η

απίστευτη ερειπωμένη μπαρόκ όπερα στη ζούγκλα του Μανάος ή το τρίτης αυτοκρατορίας ξενοδοχείο στις Σπέτσες, όλα όμορφα κουτιά δεν ήταν, με περιποιημένες φράντζες; Όλα δεν προσπαθούσανε μόνο με αυτή (τη φράντζα) να καλύψουν το πρόσωπό τους για να φαίνονται πιο trendy; Με φράντζα για να υποδηλώνουν το περιεχόμενό τους, αλλά και να παγιώνουν τη θέση τους σαν φορείς ενός παγκόσμιου πλέγματος αξιών ερήμην των παραδοσιακών δομών; Αρα, μήπως βιώνουμε ξανά και ξανά το ίδιο φαινόμενο της διεθνούς φράντζας που φοριέται παντού;

Και όλα αυτά για να ομορφύνουν το απελπιστικά άδειο κουτί όπου δεν προσφέρεται πεδίο για να γεννηθεί αρχιτεκτονική. Κι όλα πρωτίστως είναι για να προσδώσουν ταυτότητα στο κτίριο. Γίνονται αναγνωρίσιμα σε όλο τον κόσμο. Είναι η εγγύηση για τις υπηρεσίες που παρέχει ο ιδιοκτήτης. Ναι, ο καφές που προσφέρει το γνώριμο Starbucks στο Ναϊρόμπι είναι εξίσου (ή μάλλον ίδια) νόστιμος με αυτόν του Starbucks στη Νέα Υόρκη. Ποιος ο λόγος να ψάχνει κανείς κάτι άλλο (πιο παραδοσιακό;).

Δεν βρίσκω, λοιπόν, κανένα λόγο να κατηγορούμε τα όμορφα κουτιά με τη φράντζα, ούτε να τα οικτίζουμε μικροπρεπώς για έλλειψη αρχιτεκτονικής. Ας τα αφήσουμε να εξαπλωθούν και ας μην αντιστεκόμαστε στη νομοτέλεια. Εκφράζουν τέλεια τον κόσμο μας, κι όσοι ψάχνουν κάτι παραπάνω... Ε! Σε κάποιο ράφι θα το βρούνε.

ΝΙΚΟΣ ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Υ.Γ. Αυτό το κείμενο γράφτηκε στο τραπέζάκι της καφετέριας του Allou Fun Park, με χορταστική θέαση φραντζών. Τόσο κτιριακών όσο και ανθρώπινων.

ΠΕΝΤΑΝΟΣΤΙΜΗ ΣΤΟ ΤΡΕΝΟ ΣΤΟ ΡΟΥΦ

Θεατρο

Με όλες τις αισθήσεις

Στο Ρουφ η μαγική αμαξοστοιχία της Τατιάνας Λύγαρη συμπλήρωσε ήδη μια δεκαετία που ταξιδεύει τους θεατές. Φέτος παίζεται για δεύτερη χρονιά η *Πεντανόστιμη* της Λένας Διβάνη, με ανανεωμένη διανομή. Μια παράσταση που σε προκαλεί να την παρακολουθήσεις με όλες σου τις αισθήσεις.

Δύο αδιάσπαστες αδελφές, η Παναρέτη και η Πανωραία, έχουν ένα εστιατόριο, το οποίο στηρίζεται στην εργασία της ετεροθαλούς αδελφής τους, της Πεντανόστιμης. Το βραβείο ενός διαγωνισμού μαγειρικής και ο πάμπλουτος και ευγενικός εκδότης του περιοδικού που τον προκήρυξε θα γίνουν το μήλο της Έριδος. Η αίσια έκβαση της ιστορίας επιτυγχάνεται με τη βοήθεια ενός απρόσμενου επισκέπτη από το διάστημα, του Άφρο, και των άνωθεν οδηγιών του μεγάλου σεφ (φωνή Νίκου Μαμαλάκη).

Σε πρώτο επίπεδο, όντως μπορούμε να βρούμε αντιστοιχίες με το παραμύθι της Σταχτοπούτας: οι δύο κακές αδελφές, η καλή ετεροθαλής αδελφή που τις υπηρετεί, ένας ευγενικός πλούσιος νέος, μια δύναμη από άλλη διάσταση (που εδώ ωστόσο παραμένει λίγο αμήχανη), ένας διαγωνισμός, η αναζήτηση της νικήτριας (μόνο που αντί να δοκιμάζουν γοβάκια δοκιμάζουν φαγητά) και φυσικά ο θρίαμβος του έρωτα και της καλοσύνης στο φινάλε. Πράγματι, μοιάζει με ένα μοντέρνο παραμύθι. Σε δεύτερο επίπεδο, εντούτοις, είναι ένα σύγχρονο έργο για τη διεκδίκηση της ευτυχίας και της επιτυχίας. Η Πεντανόστιμη δεν κερδίζει μόνο γιατί είναι καλή και όμορφη και τυχαίνει να έχει και μια νεράιδα νονά που την προστατεύει. Τα καταφέρνει γιατί έχει ταλέντο, ικανότητες, πίστη στη ζωή και στους ανθρώπους και –έστω διακριτικά και με σεμνότητα– διεκδικεί.

Η γεύση, αίσθηση απόλαυσης και μνήμης, συνδέεται με την ποιότητα της ζωής του ανθρώπου. Οι διατροφικές συνήθειες, η κουζίνα του κάθε τόπου, συνδέονται άμεσα με τον πολιτισμό του. Η ίδια η μαγειρική είναι άλλωστε η τέχνη της ζωής, αφού χωρίς τροφή ζωή δεν υπάρχει. Στο θέατρο συχνά οι δραματουργίες συνδέθηκαν με τη «μαγειρική», αλλά συχνά είναι και τα θεάματα με φαγητό επί σκηνής ή με τη συμμετοχή του κοινού εν είδει συμποσίου (πρόσφατο παράδειγμα στην Ελλάδα *Ο Εθνικός Ύμνος* του Μιχαήλ Μαρμαρινού στο θέατρο Θησείο). Τα τελευταία χρόνια είναι επίσης εντυπωσιακή η μεγάλη απήχηση που έχουν στο κοινό οι εκπομπές μαγειρικής. Στον αιώνα μας ένα μέρος του πλανήτη ζει πλουσιοπάροχα, επιζητώντας φίνες γεύσεις και ντελικάτες γαστρονομικές απολαύσεις, ενώ ο υπόλοιπος πληθυσμός αντιμετωπίζει την πείνα. Το οξύμωρο αυτό σχήμα αποτελεί τη δραματουργική αφετηρία της *Πεντανόστιμης*.

Η σκηνοθεσία της Τατιάνας Λύγαρη (η οποία παρήγγειλε το έργο) είναι ταχύρρυθμη, νευρώδης, με χιούμορ και ευχάριστη διάθεση. Απαλλαγμένη από την εμμονή της επιφανειακής περίσκεψης, κατάθλιψης και απαισιοδοξίας, που είναι στη μόδα, προτείνει ένα θέαμα φωτεινό και αισιόδοξο. Μουσικές και τραγούδια έχουν ενταχθεί ευφυώς στην παράσταση με τις πρωτότυπες ενορχηστρώσεις του Μηνά Αλεξιάδη, ενώ οι ηθοποιοί, στα ελάχιστα μέτρα που έχουν στη διάθεσή τους, χορεύουν

καθοδηγημένοι από τη δυναμική νεαρή χορογράφο Ζωή Χατζηαντωνίου.

Αυτό όμως που αποτελεί το βασικό συστατικό της συνταγής της επιτυχίας της παράστασης είναι οι ηθοποιοί. Νέοι, αλλά με πολύ δουλειά στο ενεργητικό τους, γεμάτοι ενέργεια, ρυθμό και κέφι. Η σπιρτόζα και στέρεη Φανή Γεμού στο ρόλο της κακιάς και πανούργας Παναρέτης, η εύχαρις Βιβή Κόκκα σε εκείνον της χαζοβιόλας Πανωραίας, η χαμηλών τόνων Νίκη Λειβαδάρη στις Πεντανόστιμες. Ο ταλαντούχος και μετρημένος Φοίβος Ριμένας στο ρόλο του μεγαλοεκδότη Πολύδωρου, ο εκρηκτικός Σπύρος Περγίου στο ρόλο του αδιάσπαστου βοηθού του Πολυκράτη και ο Χρήστος Γεωργαλίδης ως Άφρο, εκκεντρικός χωρίς υπερβολές και με μια απλοϊκή γοητεία.

Από τη στιγμή της εισόδου του θεατή στο χώρο του τρένου, η καθημερινότητα και το αστικό τοπίο λησμονούνται. Ο χώρος υποβάλλει την ατμόσφαιρά του, τους ρυθμούς του, τις δονήσεις του. Εντούτοις, είναι τόσο έντονος, που μπορεί να λειτουργήσει εις βάρος του σκηνικού χώρου. Στην προηγούμενη παράσταση, το *Σπάστε τη σιωπή*, η ταύτιση του πραγματικού και του σκηνικού χώρου λειτουργούσε εκπληκτικά υπέρ της μέθεξης του θεατή. Όμως και σε αυτή την περίπτωση η Ντόρα Λελούδα αντιμετώπισε το ζήτημα εξαιρετικά, επενδύοντας ολόκληρο το βαγόνι με ίνδοξ υλικό που φώτισε και άνοιξε το χώρο και του έδωσε την απόχρωση μιας σύγχρονης κουζίνας εστιατορίου. Αντιστοίχως εύφορα ήταν και τα κοστούμια της. Τους φωτισμούς υπογράφει ο Γιάννης Δρακουλαράκος.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

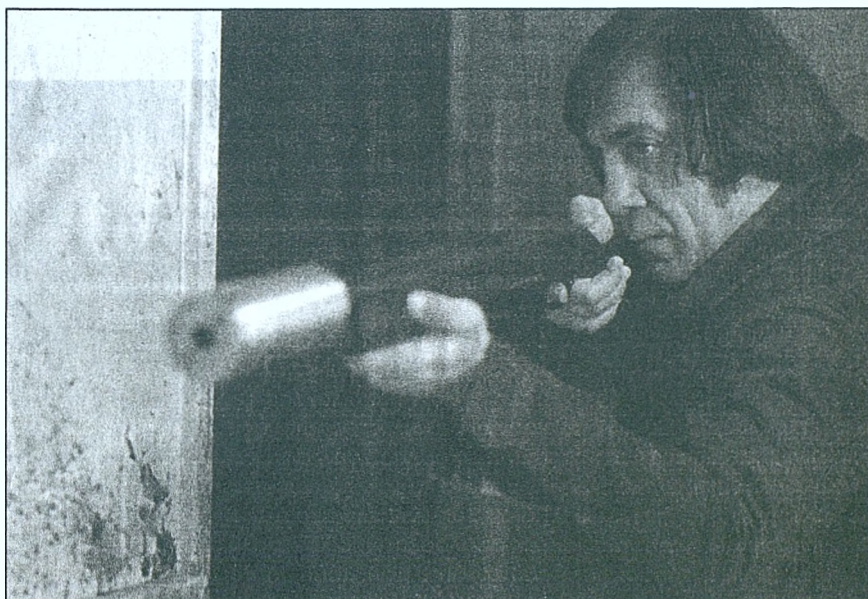
κινη ματο γράφος

ΤΖΟΕΛ ΚΑΙ ΙΩΑΝ ΚΟΕΝ: ΚΑΜΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΘΑΝΑΤΟΥΣ
ΤΖΕΪΜΣ ΜΑΝΓΚΟΛΝΤ: ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΡΕΝΟ ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΥΜΑ

Γουέστερν σπουδαία αλλά ημίαιμα

Με 4 όσκαρ (σ' αυτά και του β' αντρικού ρόλου για τον έξοχο Ισπανό Χαβιέ Μπαρδέμ) οι Αδελφοί Κοέν μάς προτείνουν την καλύτερη φετινή αμερικανική ταινία και ίσως την καλύτερη μέχρι σήμερα δική τους. Βασισμένη σε μυθιστόρημα του βραβευμένου με Πούλιτζερ πεζογράφου Κόρμακ ΜακΚάρθι, η ταινία δανείζεται όσα εξωτερικά στοιχεία του γουέστερν τής είναι χρήσιμα προκειμένου να τα εντάξει σε μια προωθημένη κινηματογραφική πολυσημία, όπου ο σημερινός, σκεπτόμενος, θεατής θ' αναγνωρίσει προβλήματα που δεν προσφέρονται για εύκολες λύσεις. Η μάχη ανάμεσα στο καλό και το κακό στη μυθολογία της Άγριας Δύσης κατέληγε πάντοτε υπέρ του καλού. Εδώ τώρα υπάρχουν οι εκπρόσωποι τόσο του καλού όσο και του κακού, αλλά η μάχη δεν ανακηρύσσει νικητή. Το καλό βαλτώνει, κουράζεται, ενώ το κακό συνεχίζει, όπως στις ιστορίες των βαμπίρ, όπου το δάγκωμα στο λαιμό διαιωνίζει τη μετάστασή του. Οι Κοέν αυτή τη φορά δεν αστειεύονται.

Η Άγρια Δύση στην προκειμένη περίπτωση βρίσκεται στα ίδια άνωδρα και αφιλόξενα μέρη, στα σύνορα Μεξικού, Τέξας και Νέου Μεξικού, χώρων που θυμίζουν τις αλησμόνητες *Τρεις ταφές του Μελκιάδους Εστράδα* (άλλωστε ο Τόμι Λη Τζόουνς είναι παρών και σε ετούτη την ταινία). Ένας τυχοδιώκτης (Τζος Μπρόλιν) γίνεται κατά τύχη μάρτυρας ενός εφιαλτικού τοπίου δολοφονημένων, μιας ιστορίας αδιεκπεραιωτης «συναλλαγής». Ποσότητα ναρκωτικών και μια τσάντα-βαλίτσα γεμά-

Ο άφυλος, ψυχωτικός δολοφόνος (Χαβιέ Μπαρδέμ) στο *Καμία πατρίδα για τους μελλοθάνατους* των αδελφών Κοέν.

τη δολάρια. Ο ψυχωτικός δολοφόνος (Χαβιέ Μπαρδέμ) έχει τον τεχνολογικό τρόπο να ακολουθεί αυτόν που έχει τα λεφτά. Ο αστυνόμος (Τόμι Λη Τζόουνς) με τον ενθουσιώδη, αλλά αναποτελεσματικό, βοηθό του μπαίνουν στο χορό της έρευνας. Ο τυχοδιώκτης-βετεράνος αξιωματικός του Βιετνάμ θέλει βέβαια τα λεφτά, αλλά φροντίζει να προφυλάξει τη νεαρή και όμορφη γυναίκα του φυγαδεύοντάς τη σε διάφορα μέρη. Τις ίδιες διαφυγές πραγματοποιεί και ο τρελός ψυχρός δολοφόνος-διώκτης του. Οι αναμετρήσεις τους είναι συνταρακτικές, ευρηματικές, έξοχα κινηματογραφικές, αλλά δεν δίνουν

το ποθητό τέλος, την εξόντωση δηλαδή του ζόμπι-δολοφόνου, που φτάνει με μοναδική ψυχρότητα –ακραία ερμηνευτική περίπτωση– να παίξει την απόφασή του να σκοτώσει ή όχι κάποιο θύμα παίζοντας κορόνα-γράμματα με ένα νόμισμα που κουβαλάει μαζί του. Την απόφαση ωστόσο του ποια είναι η κρυμμένη όψη του νομίσματος την έχει το υποψήφιο θύμα. Ο τυχοδιώκτης θα χάσει τη ζωή του και, ενώ η γυναίκα του θα βρεθεί στα χέρια του δολοφόνου και στη διαδικασία του νομίσματος, η λύση-τέλος της ταινίας είναι η εξής: δεν μαθαίνουμε τι συνέβη με τη νεαρή χήρα, δεν ξέρουμε τι γίνανε τα

λεφτά, ενώ ο ψυχωτικός δολοφόνος φεύγει, συνεχίζοντας το ολέθριο έργο του. Πού, σε ποια «πατρίδα», άγνωστο. Το κακό δεν είναι νικητής, αλλά ούτε νικιέται.

Σπουδαίο επίτευγμα σκηνοθετικής ευρηματικότητας, σφιχτής αφήγησης, παιχνίδι διαβολικό των πλάνων και του μοντάζ. Η έκπληξη του θεατή είναι ασταμάτητη. Κάπου ανάμεσα σε Σαμ Πέκινπα και Χίτσκοκ, σε τόπους κινηματογραφικούς που δεν μας τους δίνει όχι συχνά αλλά ούτε σπάνια μια ταινία. Μια ταινία-απόδειξη ότι ο κινηματογράφος είναι μια τέχνη επιτευγμάτων. Η φωτογραφία του Ρότζερ Ντίκινς λέει πολλά πάνω σ' αυτό. Δείτε πώς οι δεξιοτεχνικές σκηνές καταδίωξης και οι συνεχείς άγριοι και απάνθρωποι φόνοι δεν αγριεύουν τον σύγχρονο θεατή. Τον φοβίζουν, γιατί όλα αυτά δεν είναι παρά μια σπουδαία παραβολή του πόσο αδύναμος είναι ο σύγχρονος άνθρωπος μπρος στην ακατανίκητη, ανελέητη διεκδίκηση των συμφερόντων των απρόσωπων ισχυρών που παγκοσμιοποιούν τη δύναμή τους. Άλωστε η ταινία ποτέ δεν μας είπε σε ποιον (απρόσωπο μηχανισμό) ανήκαν τα εκατομμύρια δολάρια και για λογαριασμό τίνος ενεργούσε ο, δίκην βιονικού ρομπότ, κύλινδρος.

* * *

Από τον εφιάλτη των Κοέν μάς έφερε στα συγκαλά μας το επιτυχημένο ριμέικ της προ 50 ετών επιτυχίας του Ντέλμερ Ντέιβς με τους Βαν Χέφλιν και τον Γκλέφορντ. Εκείνη βέβαια η ταινία ανήκε σε μια εποχή που το γουέστερν εξακολουθούσε να έχει την αποκλειστικότητα της επιτυχίας (εμπορικής και καλλιτεχνικής) στον αμερικανικό κινηματογράφο. Όπως παραδόξως, το γουέστερν επανακάμπτει, οπωσδήποτε φρεσκαρισμένο –κάτι που του δίνει έναν αέρα ανανέωσης είναι η ψηφιακή τεχνολογία– και με προτάσεις επανανάγνωσης, από κοινωνικές και ιστορικές μέχρι λυρικές, του ρομαντισμού που εκείνες οι ιστορίες των ανοιχτών χώρων, των αδρών χαρακτήρων, της νοσταλγίας και της αποφόρτισης από τις αστικές, τυποποιημένες ιστορίες ενέχουν, χαρίζοντάς του μια κινηματογραφική αναπνοή. Οι υπερήρωες των αλά Ιούλιος Βερν φανταστικών με-

Στο κέντρο ο γοητευτικός ληστής Ράσσελ Κρόου στο *Τελευταίο τρένο για τη Γιούμα*.

γαλουπόλεων εξαντλήθηκαν. Έτσι, από το *Brokeback Mountain* του Ανγκ Λι περάσαμε στον *Τζέσε Τζαίμς* με έναν ελεγειακό Μπραντ Πιτ, απογειωθήκαμε από την ανεπανάληπτη εμφάνιση του Ντάνιελ Ντέι Λιους στο *Θα Χυθεί αίμα*, από κοντά οι Κοέν με το *Καμιά πατρίδα για τους μελοθάνατους* και τώρα το πιο πιστό, το πιο προσαρμοσμένο στις κλασικές φόρμες του γουέστερν, κάτι σαν το *Τρένο θα σφυριξεί τρεις φορές* του Τσίνεμαν, *Το τελευταίο τρένο για τη Γιούμα*.

Οι δύο χαρακτήρες, ακραίοι πόλοι της ταινίας, είναι ο Μπεν Γουέιντ (Ράσσελ Κρόου), αρχηγός μιας συμμορίας που «ειδικεύεται» στις ληστείες ταχυδρομικών –ακόμη και θωρακισμένων– αμαξιών και από την άλλη ο Ντάνιελ Έβανς, βετεράνος των Νοτίων στον εμφύλιο. Σακάτης τώρα από το ένα πόδι, ζει με την όμορφη γυναίκα του και τον 15χρονο γιο του σ' ένα ξερό ράντσο, όπου η έλλειψη νερού βάζει σε κίνδυνο το κοπάδι του. Θυμόσοφος, γοητευτικός αλλά και αδίστακτος, ο Γουέιντ θα συλληφθεί –βέβαιος όμως, όπως πάντα, ότι στο τέλος θα διαφύγει–, με προορισμό την πόλη της Γιούμα, για να δικαστεί. Στριμωγμένα από τα οικονομικά του προβλήματα ο Έβανς αλλά και από τη σκληρή κριτική της γυναίκας του ότι

δήθεν είναι άπραγος και «πάει με το σταυρό στο χέρι», θα δεχθεί, έναντι αμοιβής 200 δολαρίων (γερό για την εποχή ποσό, αλλά και όσο του χρειαζόταν για να εξοφλήσει τα χρέη του), να γίνει μέλος της συνοδείας που θα οδηγήσει τον Γουέιντ στο τρένο για τη Γιούμα.

Η πορεία έχει τον αυθεντικό χαρακτήρα του επικού γουέστερν αλλά και χορταστικές εναλλαγές δράσης ολόφρεσκης σημερινής κινηματογραφικής γραφής. Κρυφά στην ομάδα της συνοδείας θα προστεθεί και ο μικρός γιος του Έβανς, ο οποίος και αποδεικνύεται δεινός σκοπευτής. Το σημαντικό όμως είναι η αλληλοπροσέγγιση των Γουέιντ και Έβανς, οι οποίοι στο τέλος δείχνουν να έχουν κοινά σημεία, κοινή αίσθηση της τιμής, του καθήκοντος και του χιούμορ. Μέσα από καταγιστικές σκηνές δράσης, των οποίων η σκηνοθετική δεξιότητα και οι απολαυστικές ερμηνείες των Ράσσελ Κρόου και Κρίστιαν Μπέιλ σου υπενθυμίζουν ότι βλέπεις ταινία του 21ου αιώνα, τα πράγματα θα οδηγηθούν αναπόφευκτα σε ένα γλυκόπικρο τέλος.

Ταινία απλόχερα χορταστική. Η Άγρια Δύση εξακολουθεί να ζει, τουλάχιστον κινηματογραφικά.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Μια άποψη για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις

Thanos Veremis, *Greeks and Turks in War and Peace*, Athens News, Athens 2007, σ. 287

Πρόκειται, δίχως αμφιβολία, περί απλής σύμπτωσης το γεγονός ότι το βιβλίο του καθηγητή κ. Βερέμη δημοσιεύθηκε τη στιγμή που μαίνονταν ο δημόσιος διάλογος σχετικά με τις παραποιήσεις, τις μεροληπτικές προσεγγίσεις και τις καταφανώς ανακριβείς αναφορές του βιβλίου Ιστορίας της ΣΤ΄ δημοτικού.

Το βιβλίο είναι αφιερωμένο σε κάποιους Τούρκους φίλους του κ. Βερέμη από το Ελληνοτουρκικό Φόρουμ, ορισμένοι εκ των οποίων είχαν συμβάλει στη διαμόρφωση της κατάστασης των ελληνοτουρκικών σχέσεων σχετικά με το Κυπριακό και τις λεγόμενες «γκρίζες ζώνες». Ο εκδότης, που περιέγραψε το βιβλίο ως «τόμο», αναφέρει ότι το βιβλίο απευθύνεται στους «μη ειδικούς» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Το γεγονός ότι δημοσιεύθηκε στα αγγλικά και όχι στα ελληνικά περιορίζει τον αριθμό των σοβαρών, μη ειδικών, αναγνωστών του σε ένα μικρό κύκλο Βρετανών και Αμερικανών διπλωματών που ενδιαφέρονται για το θέμα. Το λογικό θα ήταν ένα τέτοιο βιβλίο να είχε δημοσιευθεί στα ελληνικά και τα τουρκικά.

Ο δρ. Ουίλλιαμ Μάλλινσον υπήρξε Βρετανός Διπλωμάτης, έχει ασχοληθεί με τις Δημόσιες Σχέσεις και είναι διδάκτωρ του London School of Economics. Έχει συγγράψει –μεταξύ άλλων– το *Κύπρος, Μια Ιστορική Προοπτική*, I. B. Tauris, Λονδίνο & Νέα Υόρκη 2005, και *Παπαζήσης (στην ελληνική)*, Αθήνα 2005 και το *Public Lies and Private Truths – An Anatomy of Public Relations*, Leader Books, Αθήνα 2000.

Αν και έχει συνταχθεί από έναν καθηγητή Πολιτικής Ιστορίας, το συγκεκριμένο βιβλίο είναι προφανές ότι δεν έχει ακαδημαϊκό χαρακτήρα. Απουσιάζουν, λοιπόν, οι πρωτογενείς πηγές, ιδίως τα βρετανικά, ελληνικά, αμερικανικά και τα εν πολλοίς δυσπρόσιτα οθωμανικά και τουρκικά διπλωματικά έγγραφα, τα οποία, σε πολλές περιπτώσεις, αφηγούνται μια μάλλον διαφορετική ιστορία από αυτή του βιβλίου.

Η πρώτη κιόλας πρόταση του πρώτου κεφαλαίου –το «ορεκτικό» για τον αναγνώστη– μας «κερνά» δύο επικίνδυνα απλουστευτικές απόψεις, οι οποίες μαρτυρούν είτε άγνοια είτε σκόπιμη παράλειψη: «*Η πτώση της Κωνσταντινούπολης ήταν το αποκορύφωμα μιας σταδιακής συρρίκνωσης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η οποία είχε ξεκινήσει με τη μάχη του Ματζικέρτ το 1071. Το 1453, η κυριαρχία της αυτοκρατορίας είχε μειωθεί...*». Ο συγγραφέας παραλείπει να αναφέρει ότι κάποια χρόνια μετά από τη μάχη του Ματζικέρτ, Βυζαντινοί και Σταυροφόροι είχαν νικήσει τους Σελτζούκους Τούρκους, καθώς και τις επιθέσεις των Νορμανδών εναντίον του Βυζαντίου κάποια χρόνια αργότερα. Παραλείπει επίσης να αναφέρει ότι το Βυζάντιο ουσιαστικά καταστράφηκε από τους Σταυροφόρους του 1204, οι οποίοι μοίρασαν το μεγαλύτερο μέρος της αυτοκρατορίας σε φέουδα και ότι ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος ανέκτησε το 1261 μια ακρωτηριασμένη Κωνσταντινούπολη, έπειτα από τη μάχη της Πελαγονίας το 1259. Ο κίνδυνος από την απλουστευτική και ανώδυνη προσέγγιση του συγγραφέα έγκειται στο ότι ο αμήτορας μη ειδικός, στον οποίο προφανώς απευθύνεται το βιβλίο, δεν θα μάθει ότι η Χριστιανοσύνη της Δύσης είναι εξίσου υπεύθυνη με τις τουρκικές

φυλές για την τελική πτώση της Κωνσταντινούπολης στα χέρια των Οθωμανών.

Οι παραλείψεις του βιβλίου, όχι τόσο λεπτομερειών όσο ζωτικής σημασίας γεγονότων, είναι, πράγματι, αξιοσημείωτες. Ο συγγραφέας δηλώνει: «Δεν αναφέρεται ο Ελληνικός Πόλεμος της Ανεξαρτησίας, διότι αποτελεί ένα μεγάλο ιστορικό κεφάλαιο, που πρέπει να εξετασθεί ξεχωριστά». Πρόκειται για σαφώς αναληθή και σαθρή δικαιολογία για την απαλοιφή μιας ολόκληρης περιόδου στην οποία δεν αφιερώνεται ούτε καν ένα μικρό κεφάλαιο. Ίσως κάτι τέτοιο να ενοχλούσε το κεμαλικό κοινό-στόχο του κ. Βερέμη. Έτσι αποφεύγονται οι ανατριχιαστικές λεπτομέρειες των σφαγών των Ελλήνων από τους Τούρκους στην Κύπρο, την Κρήτη, την Κωνσταντινούπολη, τη Χίο και σε άλλα μέρη, οι οποίες ακολούθησαν τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ελλάδας, καθώς και πολλές άλλες, μικρότερης έκτασης σφαγές των Τούρκων από τους Έλληνες, όπως στην Τρίπολη. Ο πόλεμος της απελευθέρωσης των Ελλήνων είναι τόσο σημαντικός για την κατανόηση των σύγχρονων ελληνοτουρκικών σχέσεων όσο και η ίδρυση του τουρκικού κράτους το 1923. Εν τούτοις, ο κ. Βερέμης μας παρουσιάζει μια λεπτομερέστατη αναφορά των απαρχών της σύγχρονης Τουρκίας, προφανώς σημαντικότερο γι' αυτόν γεγονός από τις απαρχές της σύγχρονης Ελλάδας.

Σε σχέση με τα παραπάνω, ο συγγραφέας επιδεικνύει μια περιέργη έλλειψη κατανόησης των πραγμάτων όταν αναφέρει ότι «*η Βρετανία υποστήριξε και την ελληνική υπόθεση αν και με καθυστέρηση και, ίσως, περισσότερο τυχαία παρά από πρόθεση*». Εκτός από τον Κάννινγκ –και αυτός με αρκετή δό-

ση κυνισμού- η Βρετανία ουδέποτε υποστήριξε επίσημα την ελληνική υπόθεση. Η βρετανική πολιτική, η οποία παραμένει ίδια μέχρι σήμερα, αν και με διαφορετικές αποχρώσεις, συνοψίζεται καλύτερα τη δήλωση του Λάιονς, Βρετανού πρέσβη στην Ελλάδα, το 1841: «Μια πραγματικά ανεξάρτητη Ελλάδα είναι παραλογισμός. Η Ελλάδα μπορεί να ανήκει είτε στην Αγγλία είτε στη Ρωσία και, εφόσον δεν πρέπει να ανήκει στη Ρωσία, πρέπει απαραίτητα να ανήκει στην Αγγλία». Δεν υπήρχε τίποτε το τυχαίο στη βρετανική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα. Η Βρετανία αναγκάστηκε να βοηθήσει εξαιτίας της πίεσης της Ρωσίας, όπως πολυάριθμα βιβλία μάς λένε. Όταν ο φιλέλληνας ναύαρχος Κώδριγκτον συνέτριψε τον αιγυπτιακό στόλο στο Ναυαρίνο, ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών το χαρακτήρισε ως «δυσάρεστο γεγονός».

Μια άλλη σημαντική παράλειψη είναι η Υπόθεση Πασίφικο το 1850, όταν η Βρετανία προέβη σε ναυτικό αποκλεισμό των ελληνικών λιμανιών, προσπαθώντας να επιτύχει την καταβολή αποζημίωσης στον Πασίφικο λόγω της καταστροφής της οικίας του, κάτι που εντέλει το πέτυχε. Δεν υπάρχει επίσης αναφορά στην αγγλογαλλική επίθεση εναντίον της Αθήνας το 1916, η οποία αποκρούστηκε.

Ο τρόπος με τον οποίο χειρίζεται τη «Μικρασιατική καταστροφή» είναι πραγματικά περίεργος. Δεν αναφέρεται η κακή συμπεριφορά των ελληνικών στρατευμάτων κατά την απόβαση στη Σμύρνη το 1919, για να μην αναφέρουμε τις σφαγές των Ελλήνων, ιδιαίτερα των Ποντίων, και τις πορείες θανάτου προς το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων και αργότερα, συμπεριφορά που ανάγκασε τον Βρετανό διπλωμάτη στις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη των Βερσαλλιών να γράψει:

«Για τους Τούρκους δεν έτρεφα –και δεν τρέφω– καμία απολύτως συμπάθεια. Η μακρά παραμονή μου στην Κωνσταντινούπολη με έπεισε ότι πίσω από τη μάσκα της νωθρότητάς του ο Τούρκος κρύβει κτηνώδους αγριότητας ορμήματα [...] Οι Τούρκοι δεν έχουν συνεισφέρει απολύτως τίποτε στην πρόοδο της ανθρωπότητας: είναι μια φυλή

πλιατσικολόγων της Ανατολίας: το μόνο που θα επιθυμούσα από μια συνθήκη ειρήνης είναι να τους ξαπόστελνε πίσω στην Ανατολία».

Ο καθηγητής Βερέμης αποφεύγει επιμελώς να ασκήσει κριτική στον αμφιλεγόμενο Βενιζέλο. Λησμονεί να αναφέρει την κριτική που του ασκήθηκε για το ότι δεν κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες να σταματήσει την εκτέλεση των «έξι», οι οποίοι είχαν μεταβληθεί σε αποδιοπομπαίο τράγο της καταστροφής. Παραδόξως, αποφεύγει επίσης να μας πει ότι ο Βενιζέλος είχε προτείνει, χωρίς επιτυχία, τον Ατατούρκ για το Νόμπελ Ειρήνης. Στην πραγματικότητα, ελάχιστα υπάρχουν στο βιβλίο του σχετικά με τον Ατατούρκ, τον αναχρονιστικό αυτό θεό της σύγχρονης Τουρκίας. Προφανώς, δεν μπορούσε να παραπέμψει στον John Gunter, ο οποίος γράφει: «Ο Κεμάλ Ατατούρκ [...] είναι ο τύπος του δικτάτορα στην έσχατη μορφή του [...] Ο Κεμάλ Ατατούρκ είναι ο χειρότερος όλων των δικτατόρων. Μπροστά του ο Χίτλερ μοιάζει με μαμόθρεφτο και ο Μουσολίνι με παρφουμαρισμένο δανδή».

Μπορούμε να συγχωρήσουμε τον κ. Βερέμη για το ότι δεν περιέλαβε τέτοιες ασεβείς αναφορές, όχι όμως και για το ότι παρέλειψε τις διατάξεις της Συνθήκης της Λωζάνης σχετικά με τις θρησκευτικές μειονότητες (Τμήμα III, Άρθρα 37–45), οι οποίες καθιστούν απολύτως σαφές το ότι οι θρησκευτικές (και όχι εθντικές) μειονότητες στην Ελλάδα και την Τουρκία πρέπει να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με εκείνα της πλειονότητας. Η πολιτική των ΗΠΑ και της Τουρκίας είναι εκείνη που αναφέρεται σε εθνικές μειονότητες, παραβιάζοντας τη Συνθήκη της Λωζάνης προκειμένου να προκαλέσουν προβλήματα στη Θράκη.

Μια άλλη επικίνδυνη παράλειψη αφορά τις επιπτώσεις του Εμφυλίου Πολέμου και τον εξαιρετικά αμφιλεγόμενο ρόλο της Βρετανίας, καθώς και την «αμερικανική βοήθεια», η οποία, για λίγο, «ένωσε» τις κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας στο πλαίσιο της αντικομμουνιστικής τους σταυροφορίας.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις χωριούν

από πλευράς σπουδαιότητας μπροστά στην «ενασχόληση» του βιβλίου με το κυπριακό πρόβλημα, αναμφίβολα το μεγαλύτερο πρόβλημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις μαζί με τις διεκδικήσεις ελληνικών εδαφών από τους Τούρκους. Ο αναγνώστης του βιβλίου θα πιστέψει ότι για το Κυπριακό ευθύνεται αποκλειστικά η Τουρκία, ενώ, στην πραγματικότητα, η Βρετανία διαδραμάτισε κεντρικό ρόλο. Ο συγγραφέας του βιβλίου δεν παραλείπει μόνο να αναφερθεί στην τεκμηριωμένη συμπαγινή Βρετανών και Τούρκων στο Κυπριακό, αλλά ακόμη και σε ζωτικής σημασίας αναφορές (του επικεφαλής του Foreign Office τον Ιούνιο του 1955) όπως:

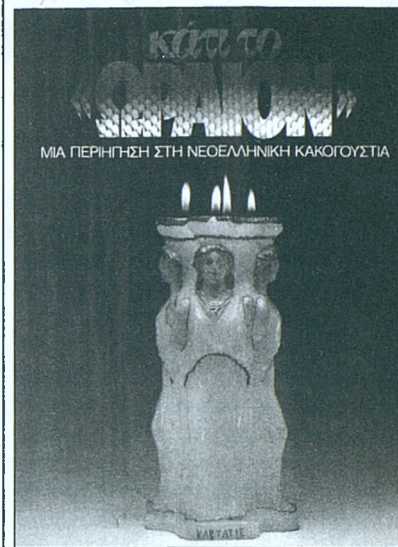
«Με προσέλκυε πάντοτε η ιδέα μιας Συνδιάσκεψης των Τριών Δυνάμεων, μόνο και μόνο διότι πιστεύω ότι θα προκαλούσε έντονη ενόχληση στην ελληνική κυβέρνηση. Και αν θα γινόταν μια τέτοια Συνδιάσκεψη, δεν θα κατέθετα κανένα σχέδιο και καμία πρόταση από πλευράς Βρετανίας, παρά μόνο όταν θα είχε διαφανεί καθαρά το αδιέξοδο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας [...]. Και επαναλαμβάνω: δεν θα καταθέσω κανένα σχέδιο από πλευράς Βρετανίας, έως ότου αποκαλυφθούν οι ελληνοτουρκικές διαφορές».

Τον επόμενο μήνα (Ιούλιος 1955) ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών δήλωσε: «Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ο σκοπός μας είναι να φέρουμε σε σύγκρουση τους Έλληνες με τους Τούρκους, οι οποίοι αρνούνται να αποδεχτούν την ένωση και, έτσι, να τους αναγκάσουμε να αποδεχτούν μια λύση, η οποία θα αφήνει την κυριαρχία της Κύπρου στα χέρια μας».

Η συνδιάσκεψη, όπως ήταν αναμενόμενο, τινάχτηκε στον αέρα, γεγονός που οδήγησε στις ανθελληνικές οχλοκρατικές ταραχές στην Τουρκία, τις οποίες τουλάχιστον αναφέρει ο κ. Βερέμης. Λίγους μήνες νωρίτερα, ένας Βρετανός αξιωματούχος του Υπουργείου Εξωτερικών είχε δηλώσει: «Λίγες ταραχές στην Άγκυρα θα ήταν ό,τι πρέπει για εμάς» (Βλ. το βιβλίο του Holland).

Το ερώτημα που πρέπει να θέσουμε είναι γιατί ο καθηγητής Βερέμης παρέλειψε να αναφέρει τον κεντρικό ρόλο

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες
και πάνω από χίλιες
τετράχρωμες φωτογραφίες,
που αποτυπώνει τη
σύγχρονη νεοελληνική
κακογουστία. Αναλύει το
κιτς, αναζητά τις ρίζες του
και σχολιάζει με χιούμορ
τις χιλιάδες περιπτώσεις του
φαινομένου.

Για την πολιτική, την
κοινωνική συμπεριφορά, τη
διακόσμηση, το σινεμά,
το θέατρο, την τηλεόραση,
το αυτοκίνητο, το σπίτι, το
γραφείο...

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60,
115 21 Αθήνα,
τηλ.: 210-72.32.819

που έπαιξε η Βρετανία τόσο στη συμμετοχή της Τουρκίας στη Συνδιάσκεψη (παραβιάζοντας το Άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάνης, το οποίο υπάρχει στο βιβλίο του!) όσο και, κατ' επέκταση, στις ταραχές του 1955.

Άλλες παραλείψεις του αφορούν (σελ. 146) το ρόλο του Foreign Office στη βοήθεια που προσέφερε στον πρόεδρο Μακάριο προκειμένου να εισηγηθεί το σχέδιο των 13 Σημείων, το οποίο οδήγησε στη διχοτόμηση της Κύπρου, την αγγλοαμερικανική συμφωνία του 1964 περί μη αντίστασης σε μια πιθανή τουρκική εισβολή, την υποταγή της Βρετανίας στον Κίσσειντζερ το 1974 και τη συμπίευσή της με την αναβλητική του τακτική, την επιθυμία της Βρετανίας να παραιτηθεί από τις βάσεις της το 1974 και το 1975 και τη μεγαλύτερη στρατηγική σημασία που είχε –όπως και σήμερα– για τη Βρετανία η Τουρκία από την Ελλάδα. Σύμφωνα με το Foreign Office: «*Η Τουρκία πρέπει να θεωρείται σημαντικότερη για τα στρατηγικά συμφέροντα της Δύσης από την Ελλάδα. Εάν πρέπει να πάρουμε κάποιο ρίσκο, αυτό πρέπει να είναι το ρίσκο της έντασης των σχέσεων της Δύσης με την Ελλάδα και όχι με την Τουρκία.*»

Ο κ. Βερέμης κατορθώνει, επίσης, να παραλείψει τις αδιάσειστες αποδείξεις σχετικά με το ρόλο του Βρετανού πρωθυπουργού κ. Κάλλαχαν, ο οποίος είχε αποκρύψει ότι γνώριζε εκ των προτέρων τα τουρκικά σχέδια για την εισβολή στην Κύπρο.

Για να ολοκληρώσουμε με τις παραλείψεις του βιβλίου, ο κ. Βερέμης επιλέγει να μην αναφέρει το ότι το Foreign Office θεωρούσε ότι η Τουρκία ουδέποτε πίστευε ότι θα κερδίσει την υπόθεση στο Διεθνές Δικαστήριο χωρίς υποστήριξη. Η παραδοχή αυτή θα εμπλούτιζε το κεφάλαιο που αφιερώνει στη διαμάχη σχετικά με την υφαλοκρηπίδα.

Προτού γράψω αυτή την κριτική, αναρωτιόμουν εάν έπρεπε να ξεκινήσω με τα θετικά στοιχεία του βιβλίου. Θεώρησα όμως ότι ήταν καλύτερο να ξεκινήσω με τα αρνητικά και να τελειώσω με τα θετικά. Πρώτον, ο καθηγητής Βερέμης είναι λίαν διαφωτιστικός όσον αφορά τη μεταχείριση των Τούρκων υπηκόων ελληνικής καταγωγής κατά τη διάρ-

κεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τα προβλήματα που τους δημιούργησε η επιβολή του φόρου περιουσίας –του Varlik Vergisi. Δεύτερον, εκθέτει με πολύ καλό τρόπο τις ελληνικές θέσεις για τα Ίμια. Τρίτον, μας ενημερώνει και μας θυμίζει το ζήτημα της Αλεξανδρέττας (η οποία έπρεπε να ανήκει στη Συρία). Τέταρτον, μας υπενθυμίζει τους χιλιάδες Έλληνες Οθωμανούς υπηκόους που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1913–14, κυρίως από τη Μακεδονία, το Αιγαίο και την ελληνική ηπειρωτική χώρα. Τέλος, κατορθώνει να αποκαλύψει, σχεδόν παρεμπιπτόντως και με μια αξιόπιστη παραπομπή, ότι η Βρετανία «*εργάστηκε για την ανατροπή της ενόχτητας της Κύπρου.*»

Εάν το βιβλίο τύχει ανατύπωσης, τότε θα ελπίζαμε να βρούμε τουλάχιστον κάποιες αναφορές στο βιβλίο του Bahceli *Greek-Turkish Relations Since 1955*. Κατά τα άλλα, το βιβλίο είναι απλώς επιφανειακό, παραλείπει ορισμένα από τα πλέον ζωτικής σημασίας γεγονότα και μοιάζει ωςάν να έχει λογοκριθεί από τη βρετανική ή/και την αμερικανική πρεσβεία.

Τα γεγονότα πρέπει να αντιμετωπίζονται και όχι να αποφεύγονται, ακόμα και όταν μας είναι δυσάρεστα. Οι Γάλλοι και οι Γερμανοί το έπραξαν, με τη βοήθεια βεβαίως του Σχεδίου Μάρσαλ και μορφών με ευρωπαϊκή συνείδηση όπως ο Adenauer, ο Monet, ο de Gasperi, ο Schuman, ο Spaak και ο de Gaulle. Το έπραξαν αναγνωρίζοντας και όχι αποφεύγοντας τα γεγονότα. Δεν μπορούμε εδώ να μη φέρουμε στο νου μας την Αφρικανική Επιτροπή Αλήθειας.

Ο καθηγητής Βερέμης θα μπορούσε, αδικαιολόγητα, να κατηγορηθεί ως «αρνητής του ελληνικού ολοκαυτώματος» (αν και η αναλογία είναι παραμορφωτική). Φυσικά δεν είναι «αρνητής του ελληνικού ολοκαυτώματος». Θα πρέπει όμως να μεταχειριστεί *ισότιμα* τον καλό, τον κακό και τον άσχημο. Διότι είμαστε βέβαιοι ότι επιθυμεί, όπως κάθε σώφρων άνθρωπος, σωστές ελληνοτουρκικές σχέσεις, όπως την περίοδο 1945–1955.

ΔΡ. WILLIAM MALLINSON

Θεραπεύοντας την πλήξη του κόσμου

Σέργιος Μαυροκέφαλος, *Ναυαγοί στην οθόνη του χρόνου*, ΑΩ, Αθήνα 2007, σ. 277

Το 1998 ο Σέργιος Μαυροκέφαλος εξέδωσε από κοινού με τον Διονύση Παπαδόπουλο ένα μυθιστόρημα με τίτλο *Ποιος παίζει με τον υπολογιστή του Σέρλοκ Χολμς*; Όταν με ρώτησε αν ήθελα να γράψω για το τελευταίο του βιβλίο *Ναυαγοί στην οθόνη του χρόνου*, αναρωτήθηκα «Πώς να παίζει άραγε στον υπολογιστή του ο Σέργιος;» Γιατί εγώ ό,τι αφορά τα γράμματα, την επισημότητα γενικότερα, θεωρητική ή πρακτική, το βλέπω πάντα σαν ένα παιχνίδι, που παίζεται άλλοτε με την καρδιά, άλλοτε με το μυαλό, άλλοτε και με τα δύο. Είναι ένα στοίχημα που βάζουμε με τον εαυτό μας, με απώτερο σκοπό να κερδίσουμε, είτε το καταλαβαίνουμε είτε όχι. Αυτό το παιχνίδι παίζει, επισήμως από το 1983, και ο Σ.Μ. Και στο πρακτορείο στοιχημάτων «Η Λογοτεχνία» καταθέτει την περιουσία του.

Έβαλα και γω ένα στοίχημα. Να παίζω λίγο: «Με μολύβια, δράκους, τοπογράφους» και την «Ειρωνεία της καινούργιας μέρας, τη Σκοτεινή γοητεία των γράφων και τη Φόρτιση του μύθου από την ιστορία, την Επιστροφή στην ευαισθησία, κι Όταν ταράζονται τα αμύλητα νερά κι Όταν φωτίζεται η νύχτα στην πολύβουλη Κυψέλη της οδού Μουσών, Πιο ψηλά κι απ' την πλατεία με τις Αντιθέσεις, περπατώντας στις Γέφυρες του φωτός, Πήγα να δω εικόνες από μία έκθεση...». Η έκθεση είναι του Σ.Μ. και το παραπάνω μικρό κείμενάκι δεν είναι δικό μου. Απλώς έπαιξα μερδεύοντας αυτούσιους τους τίτλους δοκιμίων του Σ.Μ. που «αντιστέκεται και πυροβολεί όποιον δεν καταλαβαίνει». Και η παραπάνω φράση του δική του είναι κι αυτή.

Ο Σ.Μ. δεν είναι μόνο διηγηματογράφος, μυθιστοριογράφος και δοκιμογράφος αλλά και ποιητής. Για τα ποιήματα λοιπόν που περιλαμβάνονται στο βιβλίο *Ναυαγοί στην οθόνη του χρόνου* θα γράψω. «Ποίηση ονομάζουμε το Λόγο της σιωπής» δηλώνει στην αρχή του βιβλίου του ο συγγραφέας. Για να δούμε: Στη συλλογή δοκιμίων του

περιλαμβάνονται και έντεκα ποιήματα, τα οποία υπάρχουν δημοσιευμένα σε προηγούμενες ποιητικές συλλογές, που εκδόθηκαν μαζεμένες το 2002 υπό τον τίτλο *Χέρια τα λόγια ζωγραφίζουν όνειρα* και το διευκρινιστικό *Έξι ποιητικές συλλογές και ένα εκτεταμένο ποίημα*.

Η ποιητική δε ιδιοσυγκρασία του Σ.Μ. ενισχύεται και από το γεγονός ότι επέλεξε στα δύο πρώτα δοκίμια του βιβλίου του να αποταθεί ποιητικά στον αναγνώστη, με μύθο τους πρώτους οκτώ στίχους από το συγκλονιστικό ποίημα του Baudelaire με το οποίο ο Γάλλος πρόδρομος του συμβολισμού προλογίζει την πασίγνωστη –και για την εποχή του σοκαριστική– ποιητική του συλλογή *Fleurs du mal*, τα *Άνθη του κακού*. Είναι το ποίημα «Au lecteur», «Στον αναγνώστη». Με το στόμα του Γάλλου ποιητή βρίσκω πως θέλησε ο Σ.Μ. να προκαλέσει τον δικό του αναγνώστη και να τον αποκαλέσει, όπως και ο Baudelaire, «Hypocrite lecteur/ Mon semblable, mon Frère!», ενώ αιτιάται την ανία ως καταστροφή των πάντων.

Με τους αποσπασματικούς αυτούς στίχους ο συγγραφέας αρχίζει το δοκίμιό του *Τα αριστουργήματα της πλήξης*, εκθέτοντας τον προβληματισμό του πως «ίσως να φταίει “το λεπταίσθητο αυτό θηρίο” που εξακολουθεί, ενάμιση αιώνα μετά, να καταταίνει αναγνώστες, συγγραφείς και κριτικούς».

Ίσως πάλι να φταίμε εμείς, όσοι προσπαθούμε να θεραπεύσουμε με βιβλία την πλήξη ενός κόσμου που πεθαίνει καταναλώνοντας πράγματα, ανθρώπους, έθνη ολόκληρα, τον ίδιο του τον εαυτό, αδιάφορος ή, στην καλύτερη περίπτωση, απλώς ενοχοποιημένος».

«Τις πταίει;» θα αναφωνούσε ένας Χαρίλαος Τρικούνης των ημερών μας. Αν «φταίει» κάποιος, πιστεύω ότι, στα συμβολικά συμφραζόμενα των λεγομένων μου, είναι ο Θεός, που, για να διασκεδάσει την πλήξη, την ανία του, έφτιαξε τον άνθρωπο, γιατί η μοναξιά της κορυφής και της μοναδικότητας δεν υποφέρεται. Υπήρξε όμως, από νωρίτερα, δημιουργός. Εποίησεν τον ουρανό και την γην και όλα τα υπόλοιπα.

Υπήρξε δηλαδή Ποιητής. Έτσι λοιπόν, ο ποιητής, όποιο χώρο της τέχνης κι αν υπηρετεί, φέρει μέσα του μία θεία φλόγα, ή έστω μία σπίθα, ή έστω, ας πούμε, έναν καημό.

Ένας τέτοιος καημός κατατρώχει και καίει τον Σ.Μ. Δεν θεωρώ τυχαίο το γεγονός ότι ανάμεσα στα δοκίμιά του ενέταξε τα έντεκα ποιήματα. Δεν ξέρω αν ο ίδιος το κατάλαβε, αλλά πιστεύω πως ήθελε να δηλώσει την παρουσία του ως ποιητή. Μου έφερε στον νου την εμμονή του De Chirico με το τρενάκι του Βόλου. Ή εμμονή άλλη άλλων. Τι να πρωτοπείς;

Από τα ποιήματα αυτά διάλεξα και αποφάσισα να γράψω για το –όπως ο ίδιος το χαρακτηρίζει– «εκτεταμένο ποίημα “Ρέων Ιστός”», κι αυτό γιατί εξαιτίας της διαστροφής του επαγγέλματος με ερέθισε φιλολογικά. Αυτό υπήρξε το πρώτο μου κριτήριο. Το δεύτερο είναι καθαρά συναισθηματικό. Το ποίημα αυτό, που περιλαμβάνει έναν πρόλογο και τρία μέρη, είναι αφιερωμένο στον Ματθαίο Μουντέ, αγαπητό φίλο, ως γνωστόν εκλεκτό ποιητή, που έφυγε γρήγορα.

Αυτό το ποίημα, όπως γράφει σε σημειώμά του στο τέλος του βιβλίου ο Σ.Μ., «χορεύτηκε το Δεκέμβριο του 1995» και συμπεριλαμβάνεται για πρώτη φορά στη συλλογή των *Έξι ποιητικών συλλογών* ως «ένα εκτεταμένο ποίημα».

Το ποίημα αποτελείται, όπως ήδη είπα, από έναν πρόλογο και τρία μέρη, όλα τιτλοφορημένα και όχι τυχαία. Όπως πάλι προαναφέρθηκε, το ποίημα ονομάζεται «Ρέων Ιστός» και δι' αυτού του τίτλου ο ποιητής θέλει να χαρακτηρίσει την ιστορία, χωρίς να φοβάται να αναμετρηθεί με το έτυμον της λέξης *ιστορία*, του ρήματος *οίδα*, μέλλον *είσομαι* και *είδῃσω*, εξων ιστορία, είδησις.

Όμως ποιητής είναι και το δικαιοῦται. Το δικαίωμά του αυτό το γνώριζε από το 1983, ίσως και νωρίτερα, όταν έγραψε το ποίημα «Ιστοριών αθλιότητα», που περιέλαβε στη συλλογή του *Ανθισμένη στάχτη*, η οποία εκδόθηκε ως συμμετοχή στο βιβλίο *Αβυθος* το 1983. Εκεί λοιπόν διαβάζουμε:

*Ιστορία
ιστός ρέων
ζώντων και διαφευγόντων
των διαφυγόντων και νεκρών.*

Τον «ιστό που ρέει» τον ξαναθυμάται το 1985, μόνον που αντιστρέφονται οι λέξεις και γίνονται «Ρέων Ιστός». Θα χαρακτηριζα τον «Πρώτο Λόγο» του ποιήματος ως μία προεξαγγελτική παράθεση και μία αθέλητη δήλωση των διαβασμάτων, των προτιμήσεων και των επιδράσεών του. Σπάνια περίπτωση, εν προκειμένω, ο Σ.Μ. έχει την εντιμότητα να δηλώνει τις πηγές του, όταν βέβαια ο ίδιος τις αντιλαμβάνεται. Όμως κάνει τη μισή δουλειά. Δηλώνει τον ποιητή από όπου πήρε τους αυτούσιους στίχους, δεν δηλώνει όμως το έργο.

Στον πρώτο λόγο, λοιπόν, προϊδεάζει τον αναγνώστη για τη συνέχεια, με αυτούσιες αναφορές στους Σικελιανό, Καβάφη, Εμπειρίκο, Bachelar και Joyce.

Σχολιάζοντας στην αρχή «το άλικο της απουσίας», που παίρνει όλες τις αποχρώσεις του κόκκινου, όπως το αίμα, παρεμβάλλει στίχους του Σικελιανού από το ποίημά του «Διδόνυσος επί λίκνων», που γράφτηκε τα Χριστούγεννα του 1941 – ποίημα αντιστασιακό, συγκρητιστικό –, για άλλους λόγους το έγραψε ο Σικελιανός, προφανώς για άλλους ο Σ.Μ. Ίσως να θέλει να δηλώσει πως είναι μια αντίσταση στην τραγικότητα της καθημερινότητας η τέχνη. Έγραψε ο Σικελιανός:

*Κι α, το κατέχουμε, π' αν ίσως νέε Τιτάνα,
απ' την καρδιά μας δεν πιαστείς, τη νύχτα
τούτη,
να της βυζάξεις στάλα-στάλα όλο το αίμα,
αύριο κι Εσύ με τους νεκρούς θε να
λογιέσαι.*

Το ποίημα αυτό γράφτηκε μέσα σε μια ορφικοδιονυσιακή έκσταση κι είναι μια κραυγή και ένα δίδαγμα εξωτερικής και εσωτερικής ελευθερίας.

Παρακάτω ο Καβάφης:

*Πάντοτε ωραία και μουσικά τα Ελληνικά
σου είναι [...]*

*Ραφαήλ, οι στίχοι σου έτσι να γραφούν
που να χουν, ξέρεις, από την ζωή μας
μέσα των,*

*που κι ο ρυθμός κι η κάθε φράσις να
δηλούν*

που γι' Αλεξανδρινό γράφει Αλεξανδρινός.

(Από το ιστορικοφανές ποίημα «Για τον Αμμόνη που πέθανε 29 ετών, στα 610»)

Και η δήλωση του Αλεξανδρινού: «Είχα δύο ιδιότητες: να κάνω ποιήματα και να γράφω ιστορία», αλλά και οι δηλώσεις του Bachelar και του Joyce: «Το νερό και τα όνειρα» και: «Ιστορία: ένας επιύλητος από τον οποίο δεν μπορώ να ξεφύγω» φαίνεται να συνάδουν προς την αντίληψη του Σ.Μ. και για την τέχνη και για τη ζωή. Όπως και η ντεβίζα του Εμπειρίκου από τον «Πλόκαμο της Αλταμίρας»: «Η ποίησις είναι η ανάπτυξις στίλβοντος ποδηλάτου».

Βλέπουμε λοιπόν πως εδώ κατατίθεται το άγχος του ποιητή για την ποίηση, με την επικουρία σπουδαίων ποιητών, όπως ο Σικελιανός, που είναι ο μόνος που περιλαμβάνεται δις, μαζί με τον υμνωδό, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία. Ο ρέων, ο χορεύων, ο χορευτής, όπως ποιητικά σχολιάζει το ποίημα ο Σ.Μ., δεν είναι άλλος παρά ο αγαπημένος του Σικελιανού Διδόνυσος, ο πρωτοχορευτής και αρχιβάχκος, όπως τον χαρακτηρίζει ο βοηθός και ο εμπνευστής του.

Παρακάτω ο Σ.Μ. φαίνεται να αποτίει φόρο τιμής στη γλώσσα που δίνει αυτή την ωραία ποίηση, ξαναγυρνάει στον ορισμό του Εμπειρίκου, ερμηνεύοντας την ποίηση ως ιχνηλασία, και τελειώνει τον «πρώτο λόγο», δηλώνοντας το ρόλο που διαδραματίζει η ιστορία (στην ευρύτερη πάντα έννοια του όρου) στη δημιουργία της ποίησης.

Τα επόμενα τρία ποιήματα επιγράφονται «Άγους εγκώμιον», που εμένα με παραπέμπει στο Κυλώνειον άγος, το δεύτερο «Η άλλη χώρα», που με παραπέμπει στην Έρημη χώρα του Έλιοτ, άλλωστε στο δεύτερο δοκίμιό του το μόνο είναι από αυτή, στη μετάφραση Σεφέρη, και το τρίτο επιγράφεται «Άχρι θανάτου» που με παραπέμπει στα λόγια του Ιησού «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἄχρι θανάτου».

Πώς διαβάζω τους τρεις τίτλους; Σαν έναν πόνο: ότι μέσα στο άγος στο οποίο ζούμε είναι σαν να βρισκόμαστε σε μια άλλη χώρα, συνεπώς περιλυποί είμαστε άχρι θανάτου.

Και τα τρία αυτά ποιήματα παρουσιάζουν αρετές που κάνουν να ξεχωρίζει η ποίηση από την πεζολογία. Οι παρηχήσεις, για παράδειγμα, υγρών συμφώνων, όπως του λ και του ρ, δίνουν στο ποίημα την αίσθηση της ρευστότητας. Π.χ.:

*Απόψε το φεγγάρι
πλήθη ηλιθίων λήθη
ιδρωμένης επιδεσμίδας εγκώμια
παλεύουν τα ονόματα
με τους οργασμούς*

Και εδώ οι επιδράσεις είναι εμφανείς και ομολογημένες με τον ίδιο τρόπο. Συγγραφέας, ποιητής, όχι έργο.

Θα αναφερθώ σε δύο τρεις μη ομολογημένες. Π.χ.:

*Το πένθος δεν ταιριάζει στους ανθρώπους
(ταιριάζει όμως στην Ηλέκτρα)
παλίμψηστο ερωτικό*

(που μου άρεσε ιδιαίτερα, γιατί τελικά όλα τα ερωτικά «παλίμψηστα είναι» πάνω από τα γραμμένα, όπως στις περγαμηνές και τους παπύρους, γράφουμε άλλα)

*Αυτός ο άλλος, ο άθλιος
αυτός εγώ ο ξένος ...*

που παραπέμπει στον Rimbaud: «Je est un autre».

Αλλά:

*στην υπόκωφη βουή των εξεγέρσεων
λίγο πριν ο λόγος της ιδέας
γίνει ο λόγος της εξουσίας
πριν ο ρωμαλέος έρωτας
φτιάξει την νέα Ρώμη*

αυτή η πιστοποίηση είναι συγκλονιστική. Αλήθεια, τι έγινε ο Μάης του '68 στο Παρίσι; Τι έγινε το ίνδαλμα της νιότης μας, ο Ντανιέλ Κον Μπεντί; Ο αντιεξουσιαστής έγινε εξουσιαστής και μας δήλωσε μάλιστα ότι καλά έκαναν οι Αμερικάνοι και μπήκαν στη Γιουγκοσλαβία. Τι έγινε ο σύντροφος του Μπερνάρντ Κουσνέρ; Άξιζε τον κόπο να διακινδυνεύσει τη ζωή του στα οδοφράγματα του '68 για να γίνει υπουργός Εξωτερικών; Να μην πούμε τι απόγινε το δικό μας Πολυτεχνείο... Κι ας μη σκεφτούμε κάποια Νέα Ρώμη...

Το ποίημα πιστεύω πως είναι μια κραυγή αγωνίας για τα μελλούμενα. Ο Σέργιος Μαυροκέφαλος αξιοποίησε τα διαβήματά του, τα συγχώνευσε με τα συναισθήματά του και έδωσε το δικό του γνήσιο έργο, απόλυτο, αμιγές, έργο που μαζί με τα προηγούμενα δικαιώνει τη θέση του στον μαγικό χώρο της Ποίησης.

Ρίτσα Φράγκου-Κικίλια

Η αφήγηση του στιχουργού και τραγουδιστή **Sven Regener** δεν θα μπορούσε παρά να είναι ροκ. Κυριαρχεί η ατμόσφαιρα της καθημερινότητας ενός μποέμ, που απηχεί το κλίμα της δεκαετίας του '80 στο Βερολίνο, πριν την πτώση του τείχους, αλλά και την ώρα της αποδέσμευσης από το παρελθόν της Γερμανίας. *Το μπλουζ του Βερολίνου* (μετάφραση: Ιωάννα Μεϊτάνη, εκδ. Άγρα, 2007) διαθέτει χιούμορ και κυρίως αφηγηματική ευρηματικότητα. Η μετάφραση αποδίδει με ευστοχία το ύφος του κειμένου.

Θαυμαστή προσπάθεια από μέρους των εκδόσεων Ροές η δημιουργία μιας σειράς βιβλίων όπως «Οι Ηπειρώτες», με την εξαιρετική επιμέλεια του **Θωμά Στεργιόπουλου**. Ξεκινώντας από την *Ανθολογία Βορειοηπειρωτικού Διηγήματος* (επιλογή, πρόλογος: **Ανδρέας Ζαρμπαλός**), διαθέτουμε πλέον ένα βασικό σημείο αναφοράς, που όχι μόνο καλύπτει ένα γραμματολογικό κενό, αυτό της βορειοηπειρωτικής πεζογραφίας, αλλά και συνιστά έναν οδηγό γνωριμίας με τη ζωή της μειονότητας σε διάφορες εποχές και υπό διαφορετικά καθεστώτα. Τα διηγήματα που περιλαμβάνονται στον τόμο καλύπτουν μια μεγάλη χρονική περίοδο, καθώς εκτείνονται από τα μέσα του 19ου αιώνα έως τις μέρες μας, και αντιπροσωπεύουν επάξια τη λογοτεχνική παραγωγή των Βορειοηπειρωτών.

Έρωσ Εσταυρωμένος

Ιερώνυμος Πολλάτος, Συνεχόμενοι λυγμοί (Συλλογή διηγημάτων), Το Ροδακίό, Αθήνα 2007, σελ. 211

Στη συντριπτική τους πλειονότητα τα διηγήματα της συλλογής αφορούν άτυχες γυναίκες που αναμετρήθηκαν με την ερωτική δυστυχία και πάλεψαν σ' έναν αγώνα άνισο, επιχειρώντας στο τέλος καθεμία με τον τρόπο της μια ηρωική έξοδο από την άσχημη ζωή που προδιέγραψε γι' αυτές μια μοίρα βάσκανη και μαύρη.

Αλαφροϊσκωτη η Αφροδίτα του ομώνυμου διηγήματος, στοιχειώνει με την παρουσία της το σπίτι του παπά (συμβολικού φορέα της απαγορευτικής χριστιανικής ηθικής) και βρίσκεται πνιγμένη στο πηγάδι του, ενδεχομένως για να τον εκδικηθεί που την αρνείται ή που το δόγμα του αρνείται τον έρωτα των κορμιών. Ο πνιγμός συμβαίνει μια νύχτα με πανσέληνο, Αύγουστο του 1956.

Σε άλλο αφήγημα η Ευαγγελινή, μια στιβαρή αντρογυναίκα που προκαλεί δέος, ερωτεύεται παράφορα μια όμορφη νεαρή γειτόνισσα, που όμως πεθαίνει. Απελπισμένη η Ευαγγελινή μετά το χαμό της αγαπημένης της, αποπειράται ν' αυτοκτονήσει στα τέλη Αυγούστου του 1967, νύχτα πάλι με πανσέληνο.

Όσο για τη νυμφομανή Ελβίρα, που άγεται και φέρεται από ένα ακόρεστο σεξουαλικό πάθος, σκανδαλώδες για τους συγχωριανούς της, την κλείνουν σε τρελοκομείο, όπου πεθαίνει, ακόμα νέα, Αύγουστο (και πάλι) του 1979.

Μεσούντος του καλοκαιριού, νύχτα με πανσέληνο, θα αυτοκτονήσει η Ελπινίκη, μαγαρισμένη από τον κουνιάδο της, ενώ στην αυτοκτονία θα οδηγηθούν επίσης η Ρωσίδα Αναστασία και η ευαίσθητη Φωτεινή.

Μολοντί μεσολαβεί διάστημα πολλών δεκαετιών από την αυτοκτονία της Φωτεινής (που τοποθετείται χρονικά πριν από το 1940) μέχρι το θάνατο της Ελβίρας (το 1979), παρατηρούμε πως οι γυναίκες που ξεφεύγουν από τις προδιαγραφές του επιτρεπτού έρωτα εξακολουθούν ν' αντιδρούν με τον ίδιο τρόπο στο αφιλόξενο σύμπαν των *Συνεχόμενων Λυγμών*: αυτοκτονούν, επιχειρούν ν' αυτοκτονήσουν,

τρελαίνονται. Μάλιστα, οι τραγικοί αυτοί θάνατοι σημειώνονται σχεδόν όλοι στη διάρκεια της επάρατης αυγουσιάτικης πανσέληνης νύχτας, που, απ' ό,τι φαίνεται, οδηγεί στην κορύφωση τα πάθη και την απόγνωση γυναικών έτσι κι αλλιώς ευάλωτων μπροστά στον έρωτα, τη ματαιώση, την απόρριψη, τον πόνο.

Οι πρωταγωνίστριες των διηγημάτων έχουν να αντιμετωπίσουν την ερωτική δυστυχία, τη στέρηση, τον αποκλεισμό, τη μόνωση, τη μοναξιά. Παραδόξως, όσες ξεφεύγουν από τον σκληρό αυτό κανόνα παρουσιάζονται είτε ως ανάγλυτες (η Διαμαντίνα του ομώνυμου διηγήματος) είτε ως ανήθικες, δόλιες, καπάτσες, κουτοπόνηρες (η Ζωζώ στο «Απαγορεύεται το πτύειν»).

Στα δύο από τα τρία αφηγήματα που ασχολούνται με αγόρια και άντρες (Βασίλης ή Λάκης, Αυγουστής, Αλύσανδρος) πρωταγωνιστούν άτυχοι κομμουνιστές ολοκληρωτικά συντετριμμένοι από τον οδοστρωτήρα της ιστορίας, αλλά και στο διήγημα «Έλλη» διαγράφεται ανάγλυφα ένας εξόριστος αριστερός αγωνιστής που δεν διστάζει να απαρνηθεί σχεδόν κυνικά τη γυναίκα που τον στήριξε με αφοσίωση και πίστη σε όλη τη μακρόχρονη διάρκεια της δοκιμασίας του.

Τα εκτενέστερα διηγήματα της συλλογής είναι επίσης απολαυστικά, αλλά τα σύντομα αφηγήματα κλέβουν την παρατάση, καθώς ο συγγραφέας αντισταθμίζει την ηθελημένα περιορισμένη τους έκταση με θαυμαστή συμπύκνωση εκφραστικών μέσων και πρωτότυπους αφηγηματικούς τρόπους, που εξάπτουν μοναδικά το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Η λεπτομερής δήλωση χρονολογίας στην αρχή των αφηγημάτων, που προσδίδει επίφαση αλήθειας, σαν να πρόκειται για πραγματικές ιστορίες, η σήμανση του τόπου, που δεν κατονομάζεται ευθέως αλλά υπονοείται μέσ' από τις καταλήξεις των ονομάτων, και τα υπόλοιπα πραγματολογικά στοιχεία, η εν είδει ημερολογίου καταχώρηση συμβάντων κρίσιμων για τη ζωή των πρωταγωνιστών, η παρουσία δευτερευόντων ή άλλων περιφερειακών προσώπων, που συγκροτούν με τον τρόπο τους έναν άτυπο χορό αρχαίας τραγωδίας, όλα αυτά και πολλά

ακόμη κάνουν τους *Συνεχόμενους Λυγμούς* αξιανάγνωστους και ενδιαφέροντες, παρά τις τυχόν επιμέρους ενστάσεις που ίσως έχει κανείς.

Νίκη Κώτσιου

‘Η αλήθεια του μοναχικού

Κωνσταντίνου Δ. Θανόπουλου, *Πορεία αντίθετα. Η σύγκρουση για την προστασία της παλιάς Ξάνθης. Πολιτικό χρονικό, Πολιτιστικό Αναπτυξιακό Κέντρο Ξάνθης, Ξάνθη 2005.*

Ζω σέ μιά πόλη πού ό Σκαρίμπας δέ θά τήν έλεγε πιά ώραία – «Εΐναι ώραία ή Χαλκίδα, παιδιά!», άφού άπό τήν παλιά της όμορφιά, έκείνη πού μπορεί νά τού ξανάφερνε τή Μαΐρη Δεπάνου, έλάχιστα ίχνη άπομένουν.

Διαβάζοντας, λοιπόν, τό βιβλίό –πού έφτασε κάπως άργά στά χέρια μου– τού κ. Κ.Δ. Θανόπουλου, παλαιού νομάρχη τής Ξάνθης, άναρωτιόμουν μέ ποιόν άπό τούς δημάρχους τής πόλης μας ή τούς νομάρχες τού νησιού θά μπορούσε ή Χαλκίδα νά εΐναι όντως και όχι άθροισμα κτισμάτων. Ίσως κάτι νά εΐχε περισωθεί μέ τόν Άνδρέα Σ. Ίωάννου (άνδρα πού μετέφραζε Έλιοτ και συνέθετε ποιητικές Άνθολογίες), άν νομαρχούσε στά χρόνια τής μεγάλης λεηλασίας, τά άληκτα άκόμη.

‘Η Ξάνθη όμως ευτύχησε, στους καιρούς τής λεγόμενης «ανάπτυξης», νά έχει νομάρχη τόν συγγραφέα τού βιβλίου *Πορεία αντίθετα*, πού παιδιόθεν εξέδιδε μαθητική έφημερίδα και άνηκε στή συντακτική επιτροπή νεανικού περιοδικού. Βρέθηκε στή μακρινή πόλη σέ έποχή έξαιρετικά κρίσιμη. Άνακαλύπτοντας τόν παραδοσιακό της οικισμό, τήν παλιά Ξάνθη, άποφάσισε παρευθύς νά μήν τήν έγκαταλείψει στά δόντια τού μεπτον τής αντιπαροχής.

Διάβασα τό βιβλίό όπως τά περιπετειώδη μυθιστορήματα τών παιδικών μου χρόνων. Εΐχε, νομίζω, τό δικαίωμα ό συγγραφέας του νά τό τιτλοφορήσει μέ τό, κάπως στομφώδες, contra torrentem τών παλαιότερων, ή «Κό-

ντρα στό ρέμα» τών βαρκάρηδων τής Χαλκίδας, άκόμα και «Πάνω νερά», κατά τόν Σεφέρη. Κανένας άπ’ αϋτούς τούς τίτλους δέν θά ήταν υπερβολικός, άφού ό συγγραφέας πολύ νωρίς βρέθηκε σχεδόν μόνος. Σύσσωμη ή πόλη –δημοτική άρχή, βουλευτές, σύλλογοι επιστημονικοί, πολιτιστικοί και επαγγελματικοί, όλοι μέ δυό λόγια– τού άντιπαράταχθηκαν. Άν άπό τούς στάθηκε δίπλα του ως τό τέλος, αϋτός ήταν ένας άπό τούς λιγότερο άρμόδιους, ό προϊστάμενος τής Έφορείας Κλασικών Άρχαιοτήτων Κομοτηνής.

Αϋτή ή καθολική συσσωμάτωση τών ντόπιων, πού τούς ξεσηκώνει τό βραχυπρόθεσμο συμφέρον, και ή βαθμιαία άπομόνωση τού Άθηναίου νομάρχη, πού διακυβεύει τή θέση του –και ίσως όχι μόνον αϋτή– για τό μακροπρόθεσμο καλό τής Ξάνθης, έξιστορούνται μέ συναρπαστικό τρόπο, πλην δίχως δραματικές κορυφώσεις και, προπάντων, δίχως άπέχθεια για τήν αντίπαλη παραταξη. Άπεναντίας, ό κ. Κ.Δ. Θανόπουλος δέν χάνει ποτέ τήν ευκαιρία νά έξάρει τίς όποιες άρετές και ικανότητες τών προσώπων πού άγωνίστηκαν νά ματαιώσουν τή σωτηρία τής παλιάς πόλης.

Έτσι ή άλλως, εκείνη σώθηκε, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, και εΐναι πιά τό στολίδι μίας πόλης κατά τά άλλα άπρόσωπης, όπως όλες τής χώρας μας. Και άξίζει νά σημειωθεί έδω εκείνο πού μέ έμφαση τονίζει ό συγγραφέας: τήν ώρα πού φαινόταν πώς τό παιχνίδι χάνεται –άφού και τό κράτος πάει ενάντια σέ όσα τό ίδιο νομοθετεί–, ό γεννημένος στήν Ξάνθη Μάνος Χατζιδάκις επισκέφθηκε τή γενέτειρά του, έμαθε τά καθέκαστα κι έξριξε τό βάρος τού όνόματος προς τή μεριά τού Νομάρχη, «γυρίζοντας» έτσι τό παιχνίδι.

Ίσως φανεί υπερβολικό, αλλά αϋτή εΐναι ή αλήθεια: καθώς διεξερχόμουν τίς σελίδες τής *Πορείας αντίθετα*, δηλαδή τή μάχη ενός ανθρώπου μέ τήν άλαφιασμένη κοινή γνώμη, θυμόμουν τό *Παραμύθι χωρίς όνομα*, όπου ή παράλογη αντίσταση και ή άκατάβλητη θέληση τού νεαρού Βασιλόπουλου σώζει τή χώρα.

Έχω τήν εντύπωση πώς ένας προικισμένος πεζογράφος θά έβρισκε έξαιρετο υλικό για ένα μυθιστόρημα στό βιβλίό τού κ. Κ.Δ. Θανόπουλου.

■ Διάρτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνέχεια της σειράς «Οι Ηπειρώτες» (εκδ. Ροές), με τρία βιβλία του Σουλιώτη Χρήστου Χρηστοβασιλή: Τα θαυμάσια *Γιαννιώτικα Διηγήματα* (προλεγόμενα: Βασίλης Γκουρογιάννης, επίμετρο: Δροσιά Κατσίδα), το αξιομνημόνευτο *Περί Εβραίων* (εισαγωγή: Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου) και τα *Ηρωικά Διηγήματα* (προλεγόμενα: Θωμάς Στεργιόπουλος).

Και ακολουθούν, πάντα στη σειρά «Οι Ηπειρώτες», (εκδ. Ροές) δύο βιλία του **Ανδρέα Ζαρμπαλά**: μια σειρά από εξαιρετικά διηγήματα με τον γενικό τίτλο *Η μύρα του Αλκίνοου* και μια λαογραφική περιήγηση στη Βόρεια Ήπειρο, που τιτλοφορείται *Το αίμα της αγάπης*. Ωστόσο, η σειρά επεκτείνεται με το βιβλίό του **Γ. Λυμπερόπουλου** *Παζαριού ανατομή* και το βιβλίό του **Μ. Οικονομίδη** *Άνθρωποι από τη Βόρειο Ήπειρο*. Ο **Κώστας Κρυστάλλης** δεν θα μπορούσε να λείπει. Παρουσιάζεται με το λιγότερο γνωστό πεζογραφικό του έργο, που ωστόσο αντέχει στο χρόνο: *Η δασκάλα και άλλα διηγήματα* (προλεγόμενα: Θωμάς Στεργιόπουλος).

ο χαρτοκόπτης

Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε

Jenny Cook-Gumperz, *Η κοινωνική δόμηση του γραμματισμού* (επιμέλεια, θεώρηση: Τριανταφυλλία Κωστούλη, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008).

Αντώνης Δεσούλλας, *Το βιος του Μάρκου Λαοπόδη*, εκδ. ΑΛΔΕ, Κέρκυρα 2008.

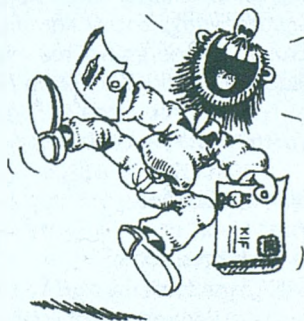
Τάκης Εμμανουήλ, *Η έβδομη φωτογραφία* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

Jerome Bruner, *Ο πολιτισμός της εκπαίδευσης* (εισαγωγή & επιστημονική επιμέλεια:

Χριστίνα Βέικου, μετάφραση: Άννα Βουγιούκα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2007).

Denis Guedj, *Το δωρεάν δεν αξίζει πλέον τίποτα. Τα μαθηματικά χρονικά της Libération* (μετάφραση: Αθανάσιος Κυριαζόπουλος, εκδ. Κέδρος, 2007).

Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, *Ντουέντε. Πρακτική και Θεωρία* (εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια: Γιώργος Γεωργούσης, εκδ. Γαβριηλίδης, 2007).

**Χάινε,
Μεταφράσεις ποιημάτων του
Ανθολογία,
επιλογή: Νάσος Βαγενάς
εκδ. Σοκόλη, 2007**

«SAG, WO IST DEIN SCHÖNES LIEBCHEN...: "Πες, η αγάπη τι έχει γίνει, / στα τραγούδια σου που υμνούσες, / της καρδιάς η φλόγα εκείνη / που σ' εθέρμαινε κι εζούσες;" // Είναι η φλόγα στάχτη κρύα, / είναι τάφος η καρδιά μου, / κι είναι οι στίχοι σαν υδρία / με την τέφρα του έρωτά μου». Μετάφραση: Κ.Γ. Καρυωτάκη.

**Δημήτρης Δασκαλόπουλος,
Υπαιγιγμός,
εκδ. Γαβριηλίδης, 2007**

«ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ: Έχει μετέλθει πολλά επαγγέλματα. / Σε δύσκολες ώρες ιδιώτευσε / ως μεσίτης πόθων και ως προξενήτης / ανεκτίληρωτων ονείρων. Επιδόθηκε / στην εκμάθηση ξένων γλωσσών: της σιωπής, / των χρωμάτων, της αφής, της μουσικής, / των ψιθύρων. Με ιδιαίτερη ευχέρεια / χειρίζεται τη διάλεκτο του μαύρου, ιδίως / όπως ομιλείται μεσουρανούντος του ήλιου. / Προσφάτως παρακολουθεί ιδίαις δαπάναις / μαθήματα αποχρώσεων και υπεκφυγών. / Στον ελεύθερο χρόνο του / προτιμά να διαβάζει ολιγοσέλιδα βιβλία / κυρίως για τα ίχνη αίματος / που αφήνουν στα δάχτυλα / καθώς τα ξεφυλλίζεις».

**Αίλη Μιχαηλίδου,
Υπαιγιγμοί,
εκδ. Μελάι, 2008**

«ΑΝΑΤΑΡΑΖΟΥΝ ΤΑ ΝΕΡΑ / το σώμα ενθυμείται // τον ποταμό των λόγων σου / τη

γλώσσα της ψυχής σου // ορέγεται την άνοιξη / το χάδι του χειμώνα // την καταγίδα των φιλιών / τις αστραπές του πόθου // ...ρίχνει ο χρόνος άγκυρα / η μνήμη να πεζέψει // να ξαποστάσει το φευγικό / στον ίσκιο των ερώτων...».

**Π.Α. Σινόπουλος,
Η Κόλαση των ζώντων,
εκδ. Ενδυμίν, 2007**

«... Και όπως το καράβι σας για Πύλο θ' αρμενίζει μες στα βάθη της νυχτός, / κι από ψηλά θα σας κοιτάζουν τα θεόπουλα, / κάτι, ίσως ηχώ, ίσως παράκληση στον Άγιο Θαυμαστήωνα τον Ποθεινό, / κι άξαφνα θα σωπάσουν πέλαγα και γη και ουρανός, / προσέχοντας μήπως ραγίσουν τα ξερόβραχα νερό, μήπως μιλήσει ο Θεός / και τότε στο Χελμό θα ακουστεί τ' Αθάνατο Νερό στάλα τη στάλα».

**Ηλίας Φούκης,
Η διαθήκη ενός κατώτερου Θεού,
πρόλογος: Κώστας Γεωργουσόπουλος
Αθήνα 2006**

«ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΙΔΕΑΛΙΣΜΟΥ: Αν μαζεύονταν / όλες οι αδειανές ώρες της ζωής μας ... / δηλαδή όλες εκείνες οι ώρες / που καθόλου δεν έχουν διαβιωθεί / με αυτές / θα μπορούσαν να δημιουργηθούν / τόσες ανθρώπινες ζωές / ώστε θα χρειαζόταν να ξεσηκωθούν / όλοι οι πεθαμένοι / για να ζήσουν από την αρχή».

**Ελευθέριος Κ. Αλεβιζάκης-Αντωνίου,
Πείραμα Αντοχής [1963-1967],
εκδ. Γαβριηλίδης, 2007**

«ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΤΑΦΟΣ: στη Μαρία // Τον έναν τρέλαναν οι κούρσες του Dufy // –Μόνον εκείνη η αυτάρεσκη αρμονία τον μέλλει– / Κι αυτός εδώ θέλει ει δυνατόν να ταφεί / Μαζί με την Αφροδίτη του Botticelli. // Άλλος τυφλός, διαβάζει Bach με την αφή / Κι εγώ χορεύω, ημίτηλκτος, "Ωρες" Ronchielli // Με τα χρόνια γίναμε δα πολύ σοφοί / Ντύσαμε το σαρκίο μας μ' ένα κουρέλι. // Είναι βραδιές που λες: καιρός πια να ξεμπλέξω / Μα πάλι ελπίζεις πάντα κάποιος νά 'ρθει απ' έξω. / Ξένος, ανίδεος και σωτήρας, στις οχτώ. // Ή στις εννιά. Μα τι σημαίνει, τι σημαίνει. / Στο σπίτι ετούτο έχουμε χρόνια πεθαμένοι / Κάτω απ' το φως με το βιβλίο μας ανοιχτό».

**Πανάγος Πέππας,
Ημερίδα,
εκδ. Μελάι, 2007**

«Η ΜΟΙΡΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ: Ωρολογιακός μηχανισμός η λέξη. / Εκρήγνυται όταν έρχεται σ' επαφή / με όλες τις σημασίες της. / Έτσι εξηγείται και το κύκνειο άσμα, / ο χωρισμός των ερωτευμένων, / οι επαναστάσεις – που αργά / ή γρήγορα πνίγονται – είτε στο αίμα / είτε στον αφρό ξυρίσματος. // Ξυπνάει τότε ο χρόνος, γομώνει πάλι / τη λέξη, την κουρδίζει και ξαναπέφτει / για ύπνο υπάρχοντας σε αποφασιστικά / δευτερόλεπτα τα υγρά και λάμποντα / εργαλεία στις δέλτους της ομιλίας / όταν το σπουργιτομάνι της φωνής / καθιερώνει λέξη στον ουρανίσκο».

**Όλγα Ντέλλα,
Άκος Ψυχής. Άκος,
εκδ. Το Ροδακίό, 2007**

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ: Οι σιωπηλές όψεις / της ευτυχίας / μεσ' από γέλια παιδικά / και πρωινούς καφέδες / σου γνέφουν απόμακρα / και σ' εξουδετερώνουν. // Το ποίημα όμως δεν τελειώνει εκεί / ούτε βέβαια τελειώνει έτσι. / Στο μεταξύ / παραμένει άγνωστο / και το ένα και το άλλο».

**Έλενα Ψαραλίδου,
Αφή σκιών,
εκδ. Νησίδες, Θεσσαλονίκη 2007**

«ΣΤΕΓΝΩΝΟΥΝ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ της συνομιλίας μας / Ξεραίνονται σα φύλλα που απομακρύνθηκαν από το δένδρο τους / Τις λέξεις μας τρίβω με επιμέλεια / Τσιγάρο στριφτό τις καπνίζω ηδονικά / Ο καπνός γεμίζει το κενό, / το χώρο που άνοιξε η απουσία σου / Εικόνες γενιούνται Ψευδαισθήσεις αγγιγμάτων Νεφέλες καπνού».

**Νίκος Λάζαρης,
Η ένταση είναι διαρκής
Ποιήματα 1975-2002,
εκδ. Τυπωθήτω-λάλον ύδωρ, 2007**

«Αγγίζω τη φωνή σου / με τα δάκτυλά μου / πλένω τις λέξεις, στεγνώνω / τις σιωπές, / δίνω διάρκεια σε ό,τι από μόνο του / δεν διαρκεί. / Ένα μικρό ποτάμι περνάει / ανάμεσα στα πόδια μας. / Φοβάμαι μη φουσκώσει / και μας καταπιεί».

ο συλλέκτης

CD που ξεχωρίζουν

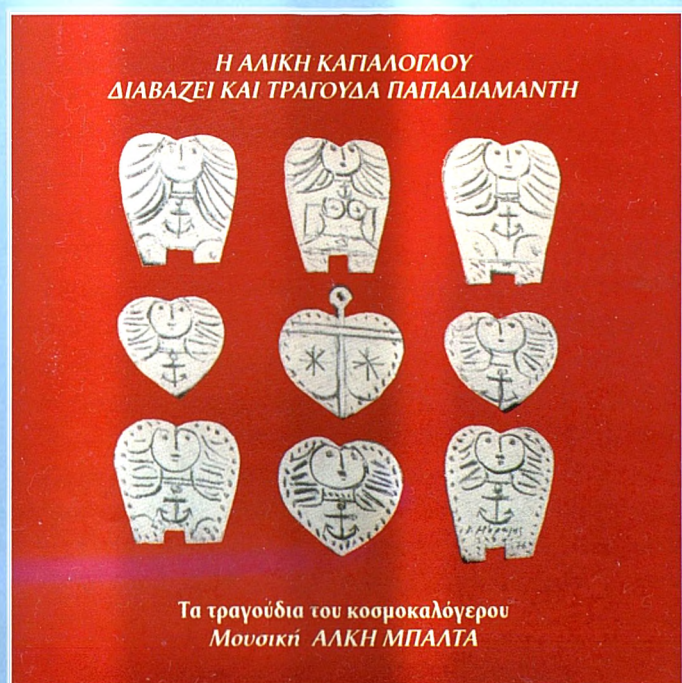

Ο έρωτας, η μοναξιά, η νοσταλγία...

Amalia Rodrigues τότε,
Fernando Pessoa τώρα
ή η άλλη όψη των fados

ΘΑΛΑΣΣΑ,
ΘΕΛΩ ΝΑ ΦΥΓΩ,
ΠΕΙΡΑΤΕΣ, ΠΑΡΤΕ ΜΕ ΜΑΖΙ ΣΑΣ,
Τ Α Ξ Ι Δ Ι Α !

Ένας ύμνος
στην ελευθερία του πνεύματος

Δισκογραφική εταιρεία:

Συν Αθηνά και χείρα κίνει

e-mail: alidikayaloglou@yahoo.gr

Αποκλειστική διακίνηση:

Metropolis Αθηνών – Θεσσαλονίκης – Κρήτης
Βιβλιοπωλείο Ελευθερουδάκης

